

Gaupe

Lær norsk med Cecilie (C1)

© Cecilie Lønn

Innholdsfortegnelse

Presentasjon av <i>Gaupe: Lær norsk med Cecilie (C1)</i>	6
1 Substantiv	7
2 Adjektiv	8
1. Sett inn riktig form av adjektivene.....	8
2. Hvilken form av adjektivet er riktig?	9
3 Adjektiv, substantiv og adverb	10
1. Sett inn adjektivene, substantivene og adverbene i riktig form.	10
2. Sett inn adjektivene, substantivene og adverbene i riktig form.	12
4 Preposisjoner og adverb	14
1. <i>I</i> eller <i>på</i> ?	14
2. Sett inn riktig preposisjon eller adverb	15
3. Sett inn riktig preposisjon eller adverb	16
5 Velg riktig alternativ	18
1. Velg riktig alternativ	18
6 Ordfamilie	21
1. Sett inn riktig ord i riktig form.....	21
2. Sett inn riktig ord i riktig form.....	22
3. Sett inn riktig ord i riktig form.....	24
4. Sett inn riktig ord i riktig form.....	25
5. Sett inn riktig ord i riktig form.....	26
6. Sett inn riktig ord i riktig form.....	27
7. Sett inn riktig ord i riktig form.....	28
8. Sett inn riktig ord i riktig form.....	30
9. Sett inn riktig ord i riktig form.....	32
10. Sett inn riktig ord i riktig form.....	34
11. Sett inn riktig ord i riktig form.....	35
12. Sett inn riktig ord i riktig form.....	36
13. Sett inn riktig ord i riktig form.....	38
14. Sett inn riktig ord i riktig form.....	40
15. Sett inn riktig ord i riktig form.....	41
16. Sett inn riktig ord i riktig form.....	42
17. Sett inn riktig ord i riktig form.....	43
7 Ordstilling	44
1. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.	45
2. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.	47
3. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.	49
4. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.	50
8 Ulike typer setninger	54
1. I hvilke setninger er som obligatorisk?	54

2. Lag riktige setninger. Ta med <i>som</i> der det er nødvendig.	55
3. Skriv om setningene slik at at-setningen kommer til slutt. Når må vi sette inn det?	55
4. Skriv om setningene slik at at-setningen kommer først.	56
5. Lag å-setninger. Skriv om slik at å-setningen kommer først.	56
6. Lag det-setninger. Skriv om slik at det-setningen kommer først.	56
9 Parsetninger	58
1. Parsetninger. Setning B skal bety omtrent det samme som setning A.	58
2. Parsetninger. Setning B skal bety omtrent det samme som setning A.	60
10 Balanse i setninger	63
1. Identifiser verbtidene – og forklar bruken av disse.	63
2. Identifiser verbtidene og -formene – og forklar bruken av disse.	64
11 Sett inn verbet som mangler i uttrykket	65
1. Sett inn verbet som mangler.....	65
2. Sett inn verbet som mangler.....	66
3. Sett inn verbet som mangler.....	67
4. Sett inn verbet som mangler.....	68
5. Sett inn verbet som mangler.....	69
6. Sett inn verbet som mangler.....	69
7. Sett inn verbet som mangler.....	70
12 Sett inn ordene som mangler	71
1. Sett inn ordet som mangler i uttrykket.....	71
2. Sett inn ordet som mangler i uttrykket.....	71
3. Velg ordet som passer	72
4. Velg ordet som passer.	73
5. Velg ordet som passer	74
6. Velg ordet som passer	75
7. Velg ordet som passer	76
13 Hjelpeverb	78
1. Sett hjelpeverbene inn i 2. kondisjonalis – og lag riktig ordstilling	78
2. Sett hjelpeverbene inn i pluskvamperfektum – og lag riktig ordstilling	78
14 Løst og fast sammensatte verb	79
1. Løst eller fast sammensatt verb? Skriv verbet inn i riktig tid/form.	79
15 Passiv	84
1. Skriv setningene med riktig ordstilling.....	84
2. Hva betyr setningene?	84
3. Hvilke setninger er passivsetninger?	84
4. Hva er forskjellen på disse setningene?.....	85
16 Ekstremverb	86
1. Verbet «å komme»	86
2. Verbet «å sette»	87
3. Verbet «å slå»	89

4. Verbet «å gå»	90
5. Verbet «å holde»	91
6. Verbet «å ligge»	92
7. Verbet «å gi»	93
8. Verbet «å henge»	94
17 Verb som beskriver lyder	95
1. Hvilket lydverb skal vi bruke?	102
18 Verb med prefiks.....	104
Verb med trykk på prefikset	104
an- (kort vokal):	104
avvise: av- (lang vokal):	105
på- (lang vokal):	105
sam- (kort vokal):	106
med- (lang vokal):	107
bi- (lang vokal):	107
fore- (lang vokal):	107
mis- (kort vokal):	107
gjen- (kort vokal):	108
unn- (kort vokal):	108
ut- (lang vokal):	108
van- (kort vokal):	108
Verb uten trykk på prefikset	109
Prefikset be- (kort vokal):	109
Prefikset for- (kort vokal):	109
19 Forklaring på ord og uttrykk.....	113
Hva betyr ordene og uttrykkene?	113
Hva betyr ordene og uttrykkene?	137
Sett inn riktig ord fra forrige oppgave.	138
Hva betyr ordene og uttrykkene?	140
20 Akademisk norsk.....	145
Ordliste med akademisk norsk	145
21 Tekster	151
Julen	151
22 Grammatikk	156
Predikativ	156
Hva er riktig? Er begge deler riktige?	158
Flere eksempler på predikativ	159
Bruk av modalverb for å moderere våre uttalelser	160
Hvordan uttrykker vi sikkerhet?	162
Andre måter å uttrykke usikkerhet på (uten bruk av adverb):	162
Vi kan uttrykke usikkerhet gjennom adverbiale uttrykk:	162
Ulike typer adverb	163
Stedsadverb	163

Tidsadverb.....	163
Måtesadverb	165
Sånn, slik og annerledes.....	166
Gradsadverb.....	166
Nektelsesadverb.....	167
Uthevelsesadverb.....	167
Om adverbet også:.....	167
Om adverbet bare:.....	168
En ekstra betydning av akkurat:.....	168
Hjelpeverb.....	175
De modale hjelpeverbene.....	175
Disse hjelpeverbene tar å.....	176
Andre verb som ikke tar å:.....	177
Å få som hjelpeverb	178
Verbkonstruksjoner	179
Passiv	184
Ruth Rebecca på Moen gård	188
Persongalleri	188
Kjære leser!	189
Prolog.....	191
Kapittel 1.....	194
Kapittel 2.....	200
Kapittel 3.....	208
Kapittel 4.....	217
Kapittel 5.....	225
Kapittel 6.....	232
Kapittel 7.....	240
Kapittel 8.....	248
Kapittel 9.....	255
Kapittel 10.....	261
Kapittel 11.....	271
Kapittel 12.....	275
Løsningsforslag	286
Billedliste.....	299

Presentasjon av *Gaupe: Lær norsk med Cecilie (C1)*

Her kommer det snart en presentasjon av boken *Gaupe: Lær norsk med Cecilie* på C1-nivå.

1 Substantiv

2 Adjektiv

1. Sett inn riktig form av adjektivene

1. Brødet er (god) _____.
2. Brød er (god) _____.
3. Alle brød er (god) _____.
4. Alle mennesker er (god) _____ på sin måte.
5. Vitaminer med fruktsmak er (god) _____.
6. Mennesker er (god) _____.
7. To femtenåringer var (fantastisk) _____ i konkurransen i går.
8. Tre elever var (snill) _____ mot læreren sin.
9. Hvilke nøtter er (sunn) _____?
10. Nøtter er (sunn) _____.
11. Alle lærere er (grei) _____ på sin måte.
12. Pannekaker er (søt) _____.
13. Hver lærer er (snill) _____ på sin egen måte.
14. Tid med barna er (fin) _____.
15. Tiden med barna er (fin) _____.
16. Nok søvn før barna er (essensiell) _____.
17. Nattesøvn er (essensiell) _____.
18. Kake er (god) _____. Kake er (god) _____ enn brød. Hvilken kake er (god) _____ av disse?
19. Hvilken kake er (god) _____?
20. Hvilket hus er (fin) _____, synes du?
21. Hvert hus i denne gata er (fin) _____.
22. Hver bok jeg har lest, er (god) _____.
23. Denne boken er (god) _____.

Det heter altså: Brød (i flertall) er **godt** – men: Mennesker er **gode**.

Når subjektet er *menneskelig*, får vi likevel ikke intetkjønnsform på adjektivet.

2. Hvilken form av adjektivet er riktig?

1. Barnet virker sint / sinte.
2. Barnet er ikke så gammel / gammelt.
3. Skoene er fint / fin / fine.
4. Skoene er brukt / brukte.
5. Bordet er nye / ny / nytt.
6. Det nye / nytt / ny bordet er fin / fint / fine.
7. Det er sikkert / sikre / sikker at jeg kommer på den planlagt / planlagte festen.
8. Jeg er fin / fint / fine i kveld. Du ser litt rar / rart ut.
9. Hvorfor virker du så sur / surt / sure?
10. Tar du med et gammel / gamle / gammelt bord ut i hagen?
11. Gamle bord er nyttig / nyttige.
12. Gamle bord er ofte malt / malte.
13. Gamle bord er ofte upusset / upussede.
14. Lærerne er bekymret / bekymrede.
15. Elevene er stresset / stressede.
16. Alle plassene er nummerert / nummererte.

3 Adjektiv, substantiv og adverb

1. Sett inn adjektivene, substantivene og adverbene i riktig form.

1. Filmene var både (**forseggjort**) _____ og (velspilt) _____.
(**stjernespekket**) _____ filmen ble en kassasuksess.
2. Hans (**spekket** – lommebok) _____ lommebok var til **særs** glede for
(**ødsler**) _____ i verdens mest (sløsete – familie) _____. (familie
– høvding) _____ var rett og slett (**stinn**) _____ **av gryn** – og i tillegg
var han (**formidabel** – ødeland) _____.
3. (**plettfri** – vandel) _____ hans stod i (akutt – fare) _____ for å
bli (tilsløtt) _____ da han ble tilbudt gull og (grønn – skog) _____ for
å bestikke ledelsen i (**pillråtten** – firma) _____ som han **avskydde**.
4. (**sagnomsust** – kaptein) _____ kunne faktisk velge (mannskap) _____
som han selv ønsket seg **på** (**øverst** – hylle) _____.

Her sover folk på dekk.

5. Han jobbet på båtens
(øverst – **dekk**)
_____.
6. Hun satt (øverst)
_____ ved bordet.
Det var (**fornem**)
_____ plassen.
7. (øverst – fornem) _____ gårdene i dalen skulle nå legges ut for
(salg) _____. (salg) _____ kunne muligens gå **en smule** (treg) _____.
Hvem ville bli (bonde) _____ under (dag – forhold) _____ i Norge?

8. De befant seg (nederst) _____ på (**rangstige**) _____.
9. Kniven ligger i (fin) _____ skuff. Kniven ligger i (nederst) _____ skuff.
10. Boka ligger på (gammel) _____ hylle. Boka ligger på (øverst) _____ hylle.
11. Du er (samme) _____ gutten som før. Verden er (samme) _____ som før.
12. (mental - ustabil) _____ kvinnen går på stadig (sterk) _____ og (tung) _____ medisiner.
13. (sterk - vanedannende) _____ medisinen bryter ned det allerede fra før (svak - immunforsvar) _____.
14. (tidlig - sterk - rusavhengig) _____ mannen lever nå sitt (ny - liv) _____ med selveste (direktør - datter) _____.
15. (treg - synkende) _____ smittekurven skapte (hodebry) _____ for (øverst - leder) _____ i smitteverngruppa.
16. Hunden sitter pent. (pen - sittende) _____ hunden tiltrekker seg (folk - blikk) _____.
17. (**brautende - freidig**) _____ **kjekkassen flirte** (småfrekk) _____.
18. (skarp - uttenkt) _____ planene **gikk som (smurt)** _____.
19. (hurtig - voksende) _____ magen vakte (stor - begeistring) _____ du kan forestille deg.
20. (kraftig - økende) _____ overvekten blant nordmenn er en av (helsevesen) _____ (stor - utfordring) _____.

Vokabular

forseggjort (adj.): grundig; rik på detaljer

stjernespekket (adj.): full av kjente skuespillere og berømte personer

spekket (adj.): stappfull; fylt rikelig

ødsler (m): person som bruker altfor mye penger

særs (adv.): usedvanlig; ekstra stor

stinn av gryn: rik; som har mye penger

formidabel (adj.): veldig; stor

ødeland (n): person som sløser med penger; person som bruker for mye penger

plettfri (adj.): uten feil

vandel (m): adferd; livsførsel (hvordan man lever livet sitt)

pillråtten (adj.): her: korrupt og upålitelig

avsky (v4): mislike veldig sterkt; føle motvilje mot

sagnomsust (adj.): som er kjent / berømt gjennom historier som fortelles om ham / henne

på øverste hylle: her: av beste kvalitet / med den beste kompetanse

dekk (n): utendørs gulv på et skip

fornem (adj.): ekstra fin og viktig; verdifull

en smule (uttrykk): litt

rangstige (m): rekke av posisjoner i samfunnet

brautende (adj.): som skryter av seg selv

freidig (adj.): frekk

kjekkas (m): brautende og freidig person

gå som smurt: gå helt etter planen

2. Sett inn adjektivene, substantivene og adverbene i riktig form.

1. (stripet) _____ dressen fikk folk til å løsne på (smilebånd) _____.
2. (stripet) _____ linjen var veldig (rett) _____ og (fin) _____.

Den stripedede linjen er knallgul.

3. (rutet) _____ kjolen var (fin) _____.
4. (rutet) _____ kjøttet var (jevn) _____ kuttet opp.
5. Det var (god – uttenkt) _____ tanker han kom med.
6. Hele **oppsettet** var (visuell – sett) _____ veldig (kul) _____.
7. (sløv – gangster) _____ som var i filmen var (rå – høydepunkt) _____
jeg noen gang har **overvært** på en kinopremiere.
8. (svak – **søvndyssende**) _____ effekten satt i meg lenge etter at (dempet)
_____ lysene var helt (tent) _____. (tent) _____ lysene gjorde meg (**ør**)
_____.
9. Er du klar over hvor (sinnsyk – god) _____ denne filmen er?
10. (steinet) _____ mannen var hardt skadet.
11. (kantet) _____ bygningen var lite (fin) _____.
12. (kantet) _____ hekken var en **fryd** for (øye) _____.
13. Læreren var helt (gal) _____. (forstyrret) _____ læreren rev seg i (hår)
_____ og snakket usammenhengende.
14. Elevene fikk ikke jobbe rolig pga. bygningsarbeid utenfor skolen. (forstyrret)
_____ elevene klarte ikke å gjøre oppgavene sine.
15. (forsvunnet – skatt) _____ som alle lette etter, lå på (hav – bunn) _____.
16. Han går (sist – år) _____ på skolen.
17. Skal du av på (sist – stopp) _____?
18. Han følte seg (bra – sliten) _____.
19. Det var (god – uttenkt) _____ tanker han kom med.

Vokabular

oppsett (n): måte man lager / setter opp en artikkel eller et tv-program på

overvære (ureg.): være til stede ved

søvndyssende (adj.): som gjør en trøtt

fryd (m): stor glede; lykke

ør (adj.): svimmel; fortumlet

4 Preposisjoner og adverb

1. I eller på?

1. Skal vi gå _____ land her?
2. Bilene står _____ ferja nå. Etterpå skal de kjøre _____ land fra ferja. Om to timer kjører alle bilene omkring _____ land.
3. Liker du deg best _____ landet eller _____ byen?
4. Skal vi gå _____ byen i kveld? Blir du med _____ diskotek?
5. Det er så mye rart _____ dette landet vi bor i.
6. Hun står _____ land og vinker til ham. Han er ute _____ sjøen.
7. Liker du å bade _____ sjøen?
8. Hvordan står det til _____ den norske skolen?
9. Hvor går du _____ skolen?
10. Er du _____ jobb nå for tiden, eller er du arbeidsledig?
11. Jeg har vært _____ jobb i 12 timer i dag.
12. Liker du å gå _____ fjellet?
13. Hun sitter _____ bussen.
14. Jeg sitter _____ en pinnestol _____ et rom. Jeg kan se at det sitter en flue _____ taket.
15. Kan du høre hvordan regnet trommer _____ taket?
16. Vasen gikk _____ golvet med et knas.
17. Nå ligger det knuste glassbrott overalt _____ gulvet.
18. Hva har du egentlig _____ hodet ditt?
19. Hun har fått et stort kutt _____ hodet og hun må sy åtte sting.
20. Hun har fått et lite skrap _____ huden.
21. Hun verker _____ hånda.
22. Hun fikk et stikk _____ hånda.
23. Hun har veldig vondt _____ beinet.
24. Hun har fått allergiske utslett _____ beinet.

2. Sett inn riktig preposisjon eller adverb

1. Bevegelsen later _____ å ha **vunnet fram** _____ sine krav om **omfavnelsen** _____ en mer tradisjonell, klassisk arkitektur.
2. Det må tas større hensyn _____ **allmenn** trivsel _____ prosessen _____ å tegne og bygge hus.
3. Om man har **satt seg** _____ **gjeld til oppover ørene** _____ å kjøpe et hus, vil man jo helst at det skal være et hyggelig hus.
4. Alle som på den tiden klarte å komme seg inn _____ boligmarkedet, kunne legge seg _____ å sove i trygg forvisning _____ at man hadde gjort det rette.
5. Så lenge boligen var ren og _____ forskriftsmessig stand _____ overtakelse, var alle fornøyde.
6. **Traurighet** og **nistrighet** kan gjenfinnes _____ det **ganske** land _____ mange bygg og institusjoner.
7. Nå **er det dags** _____ å sette trivsel _____ agendaen.
8. Det finnes mye linoleum _____ maktens korridorer.
9. Boka *Oss mot verden* arter seg tidvis som en odysse _____ nedverdigelser.
10. I et klart og lite **jålete språk** skaper Hansen-Suckow en historie _____ driv. Historien fortelles på en levende måte.
11. Hun **stusset** _____ en del ting han leste i boka.
12. Hun vil analysere sine egne følelser _____ bunns.
13. Begge forfatterne føler et sinne _____ velferdsstaten der fellesskapet står _____ fare _____ å **forvitres**.
14. Den **syrlige** arrogansen i boka er som skapt _____ å **rakke ned** _____ autoriteter.
15. Øyvind Berg slår hull _____ veggen som skiller poesien _____ verden.
16. Han har lenge gått sine konkurrenter _____ næringen.
17. Demokrati er ingen garanti _____ skjevfordeling.
18. Hvorfor følger politikerne ikke _____ sine løfter?
19. Siden _____ sommer har det ligger en pessimistisk stemning _____ landet.
20. Pulsen **skyter** _____ **været** når hun reiser seg.

Vokabular:

å vinne fram med: å få overtak; å bli dominerende

omfavelse (m): når man slår armene rundt noen, er det en omfavelse; en omfavelse kan også forstås billedlig, og da betyr det *noe man liker*

allmenn (adj.): som gjelder alle

sette seg i gjeld til oppover ørene: ta opp høye lån

traurighet (m/f): tristhet

nitristhet (m/f): noe som er svært trist

ganske (adj.): hel

det er dags for: det er tid for; det er på tide

jålete språk: et språk med for mange ord / overflødige ord

stusse (v1) over noe: lure på noe fordi det er noe man ikke forstår

forvitre (v1): gå i oppløsning; bergarter / steiner kan også forvirtres

syrlig (adj.): svakt sur; bitter og arrogant

rakke (v1) ned på: snakke vondt og nedlatende om noen

skyte (ureg.) i været: stige raskt (opp i *luften* – eller billedlig talt)

3. Sett inn riktig preposisjon eller adverb

1. Hva bygger du disse påstandene _____? Hvordan vil du redegjøre _____ meningene dine? Hva vil du ta _____ deg i presentasjonen din?
2. Hele prosjektet løper visst ut _____ sanden. Det fører ikke _____ noe. Det fører ikke _____.
3. Han har gått omkring og vært dårlig _____ to døgn. Nå trenger han å sove _____ og hente nye krefter.
4. Den eldre mannen døde i går _____ sengeposten. Han sovnet stille og rolig _____.
5. Soldatene stod _____ sine poster.
6. Hun jobbet _____ en lærerpost i et kvart århundre.
7. Hvorfor må du strø salt _____ såret? Jeg har det vondt nok fra før.
8. Kan du ta litt ekstra salt _____ min biff? Jeg liker den godt saltet.

9. Jeg må tenke _____ saken en dag eller to. Jeg må sove _____ saken.
10. Hun gikk _____ pensjon i fjor.
11. Hun trakk _____ årene. Hun ga seg. Hun ville ikke jobbe mer.
12. Hun har blitt ganske gammel nå. Hun trekker _____ årene.
13. Slengbukser har gått _____ moten. De var moderne _____ påsketider i fjor, men ikke nå. Slengbukser er helt _____, for alle synes det er gammeldags.
14. Nå er bukser som strammer _____ rumpa _____ moten igjen.
15. Har du gått fullstendig _____ vettet? Er du _____ sans og samling? Er du ikke _____ dine fulle fem?
16. Nå lager det seg _____. Nå faller alt _____ plass.
17. Nå føler jeg at alt går _____ skinner. Alt føles lett som fot _____ hose.
18. Alt arbeidet de hadde lagt og alt de hadde slitt gikk opp røyk.
19. Det er viktig å ikke bomme _____ oppgaven når man sitter eksamen.
20. Hva går det _____ deg? Hva står _____ hodet _____ deg?
21. Det går _____ det samme _____ jeg leser digitale bøker eller papirbøker. Det går _____ på ett.
22. Hva går dette ut _____? Hva handler dette _____? Hva er greia _____ dette?
23. Jeg har ikke greie _____ dette. Jeg forstår ikke et fnugg _____ noe.
24. Hun følte at alt gikk _____ stå. Alt gikk _____ vasken. Alt gikk rett og slett _____ hundene. Hun fryktet for at hun ville gå _____ grunne.
25. Plutselig gikk det opp _____ henne hvordan alt hadde skjedd.
26. Kan du gå god _____ meg? Kan du legge _____ et godt ord for meg?
27. Kan du gi ditt ord _____ at du vil betale pengene tilbake?
28. Nå har jeg gått _____ til å bruke Telenor istedenfor Telia.
29. Hvem gikk av _____ seieren i går? Hvem kom seirende _____ av kampen?
30. Hva sitter du og grunner _____? Hvorfor sitter du fordypet _____ tanker? Hva tenker du _____? Hva tenker du _____ denne saken vi diskuterer nå?

5 Velg riktig alternativ

1. Velg riktig alternativ

1. I dag føler jeg meg virkelig helt pumpa.

Personen føler seg:

- a) redd
- b) utslitt
- c) nedstemt

2. Dette henger ikke på greip!

Personen tenker at:

- a) dette er gripende
- b) dette er makabert
- c) dette er meningsløst

3. Hvorfor henger du deg opp i alt mulig?

Personen lurere på hvorfor:

- a) du fester deg ved så mange detaljer
- b) du hele stopper opp
- c) du mister interessen så raskt

4. Hvem vil gi en håndsrekning?

Personen lurere på hvem som:

- a) vil hjelpe
- b) betale en regning
- c) rekke opp hånda

5. Skulle du ha sett på maken!

Personen tenker:

- a) dette har jeg aldri sett før
- b) du ser jo ingenting
- c) jeg er redd

6. Hvor bærer dette hen?

Personen tenker:

- a) hva vil skje videre?
- b) hvor drar du med alle tingene?
- c) hvor mye må jeg bære?

7. Kan du ta i et tak med meg?

Personen spør:

- a) kan du hjelpe meg litt?
- b) kan du legge tak med meg?
- c) kan du hjelpe meg å forstå dette?

8. Velbekomme!

En person sier:

- a) Velkommen til bords!
- b) Takk for maten!
- c) Jeg håper maten smakte godt

9. Han møtte veggen

En person opplevde:

- a) å kolliderer med en vegg
- b) å få seg en lærepenge
- c) å få seg en mental knekk

10. Kunne jeg bare ha hatt det slik som deg

En person uttrykker:

- a) du har det godt
- b) du har det vanskelig
- c) vi har det på samme måte

11. Hvem tror Per at han er?

En person uttrykker at Per virker:

- a) usikker
- b) arrogant
- c) fornærmet

12. Tror du det holder?

En person spør om:

- a) det er nok
- b) om det vil falle
- c) om du kan hjelpe med å holde noe

6 Ordfamilie

1. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Kvinnen tok (dømme) _____ meget hardt. Hun (dømme) _____ til fengsel i tretti år for deltakelse i IS. Hun strevde i tillegg med å møte de andres (dømme) _____ blikk. (dømme) _____ som ble felt, kan få betydning for de gjenværende kvinnene i Syria.
2. Var det (angre) _____ som tok henne da hun **satte i** å gråte? Var hun en (angre) _____ person? Blikket hun sendte sin mann, framstod som (angre) _____.
3. Juryen mente hun handlet med (vite) _____ og vilje. Selv hvisket hun til sin mann at juryen ikke hadde (vite) _____ i hodet.
4. Kvinnen (påгриpe) _____ da hun landet på norsk jord i januar. (påгриpe) _____ var udramatisk. (påгриpe) _____ kvinnen møter ikke juryens blikk.
5. Nå kommer de med et (veie tungt) _____ argument.
6. Brunosten virker (**fenge**) _____ for folk i Sør-Korea.
7. I Sør-Korea bruker de brunost som (toppe) _____ på pizza!
8. Vi må tilkalle (forsterke) _____.
9. (stifte) _____ av selskapet gikk raskt og greit. (stifte) _____ selskapet fikk en god start.
10. Etterforskeren tror at (avhøre) _____ nå er på (gli) _____ og vil snakke. (avhøre) _____ har gått langt bedre i dag enn i går.
11. Hennes (anta) _____ er at situasjonen vil snu seg etter hvert.
12. (anta) _____ av boka kom som et sjokk på henne. (anta) _____, (utgi) _____ bøkene hennes stod fint i hylla på rekke og rad.
13. En (vri) _____ av et ledd er det samme som en (strekke over) _____ av et ledd. Da har leddflatene ikke kontakt med hverandre. Dette er det samme som en (**forstue**) _____.
14. (forstue) _____ ankelen hennes gjorde veldig vondt.

15. Nå er Palmesus-festivalen også (avlyse) _____. (avlyse) _____ er et hardt slag for de mange festival-sultne menneskene.
16. Redningsmannskapet jobbe med den tunge (berge liv) _____ i flere timer.
17. Hverdagens (berge liv) _____ er en utfordring for mange nå i korona-tiden.
18. (**fortrenge**) _____ er en psykologisk forsvarsmekanisme. (fortrenge) _____ følelser kan trenge lang tid for å komme opp til overflaten.
19. Hun fikk sitt (slå gjennom) _____ som 14-åring.
20. (fange inn) _____ **gislene** er livredde. De tar (true) _____ de får, på alvor. (kidnappe) _____ later ikke til å spøke med sine (true) _____. (true) _____ gislene har forsøkt å kommunisere i hemmelighet med omverdenen.

Vokabular

sette (ureg.) i: begynne; starte

fenge (v1): vekke interesse

forstue (v1): skade et ledd slik at leddflatene forskyves (men ikke slik at de brytes)

fortrenge (v2): skyve bort fra bevisstheten; forsøke å «glemme» vonde tanker

gissel (n): fanget person; person som blir holdt fanget (fordi den som fanger forsøker å få gjennom et krav)

2. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Etter uværet i Finnmark har (stenge) _____ av flere veier vært helt nødvendig.
2. Flere steder er det fare for (rase) _____.
3. Stengte veier gjør at deler av Finnmark nå opplever en total (isolere) _____ fra resten av landet.
4. Man må lete etter andre (løse) _____ i en slik krisesituasjon.
5. Det er nødvendig å **ty til** (kjøre om) _____ flere steder.
6. (innføre) _____ av reglene har kommet på grunn av korona-viruset.

7. Politiet gir (oppfordre) _____ til folk om å registrere reisen sin digitalt.
8. De ansatte mottok (true) _____ om terror i går ettermiddag.
9. Ytringene fra motstanderne ble stadig mer (hate) _____.
10. Historien var (lide) _____ å høre på. Mange mennesker hadde store smerter – og de var _____.
11. Det er veldig (motivere) _____ å høre på deg. Jeg blir (motivere) _____ av det.
12. Er hunden din godt (**dressere**) _____?
13. Hvorfor har du det så (rote) _____ hjemme hos deg? Alt er jo et eneste (rote) _____ her!
14. Denne (kjempe) _____ er ikke lett å vinne, men vi ser på oss selv som store (kjempe) _____ – så vi gir oss ikke!
15. (slå) _____ er ikke tapt ennå. (slå) _____ vi alle fikk i ansiktet gjorde vondt, men vi skal ikke bli (slå) _____.
16. Vi går for (seire) _____! Vi vil gå (seire) _____ ut av dette!
17. Det var godt for henne å få litt (avlaste) _____ av sine søsken. Hun trengte virkelig å bli (avlaste) _____ nå.
18. Hun har båret tunge (belaste) _____ over lang tid. Det har vært (belaste) _____. Hvorfor er det akkurat hun som har blitt (belaste) _____ i så stor grad?
19. Barna i den familien er vel (**skolere**) _____. (skolere) _____ deres har vært vellykket.
20. (**sondere**) _____ av terrenget foregikk på en grundig og systematisk måte.

Vokabular

ty (v4) til: bruke

dressere (v2): lære opp dyr til lydighet

skolere (v2): lære opp

sondere (v2): undersøke grundig

3. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Politikerne la ulike (foreslå) _____ på bordet.
2. Kongen følte (**abdisere**) _____ stod for døren. Hans tid som konge var talt.
3. Det ble sendt mange hilsener og (kondolere) _____ til den sørgende familien.
4. Hennes (tre inn) _____ i familien ble møtt med blandede følelser.
5. Det falt noen lette (dryppe) _____ på de oppmøtte.
6. Speiderne var fornøyde med seg selv etter å ha gjort dagens gode (gjøre) _____.
7. Nå ser alt ut til å være i god (gå) _____ igjen. Så bra!
8. Jeg synes han går litt merkelig. (gå) _____ hans virker litt rar.
9. Finnes det **stridigheter** mellom (arve) _____?
10. Er denne sykdommen (arve) _____?
11. Gikk _____ (spille av) av videoen fint i går kveld?
12. (telle ned) _____ til månelandingen har startet.
13. Hvor mange (stige) _____ fram har du tenkt å ta?
14. Det var vanskelig for henne å takle (bryte) _____ med kjæresten.
15. (bryte) _____ kommunikasjonen skapte store vansker.
16. (konfrontere) _____ mellom de to var uunngåelig.
17. Selve (lande) _____ av prosjektet viste seg å være vanskeligere enn først tenkt.
18. Kommer dere snart? Ja, vi er i (komme) _____.
19. Hvordan opplevde dere (ankomme) _____ til Norge?
20. Hvorfor smilte han så (**håne**) _____ til henne? Hvorfor så han på henne med (håne) _____?
21. Hvorfor er du så (stå på) _____?

Vokabular

abdisere (v2): gi avkall på kronen (som kongelig)

stridighet (m/f): konflikt

håne (v1, v2): vise forakt; vise total mangel på respekt

4. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Hun blir sliten av alle (gjenta) _____ hun må foreta hver dag på jobb.
2. Sjefen har sagt til dem (gjenta) _____ ganger at de må jobbe hardere for pengene.
3. (gjenoppta) _____ av Baneheia-saken **opptok** mange mennesker.
4. Etterpå oppdaget de at (ta opp) _____ av den siste scenen var for dårlig.
5. De ble utsatt for veldig sterk (kjøle ned) _____.
6. Er champagnen tilstrekkelig (kjøle ned) _____?
7. Hun fortalte at (vokse opp) _____ hennes hadde vært traumatisk.
8. (angre) Hun kjente at _____ tok henne da hun forstod **rekkevidden av** sine handlinger.
9. (**plapre**) _____ hans gjorde henne svimmel.
10. (**kjase**) Her var det mye _____! Alle flyr stresset omkring i lokalet.
11. (fjolle) Hvorfor har du vært så _____ i kveld? For ei _____ du er!
12. (kreve) Du krever for mye. Du er for _____. Hvorfor skal du hele tiden stå på _____?
13. (innfri) _____ av kravene kom for sent.
14. (løslate) _____ av den beryktede fangen skapte **rabalder**. _____ fangen framstod som truende på mange.
15. (vite) Gjorde du dette med _____ og vilje?
16. (gripe) Han tok et fast _____ rundt håndleddet hennes.
17. (be) Hun sendte opp _____ til sin himmelske far. I tillegg ga hun sin mann et _____ blick.
18. (bryte av) Hun likte ikke slike _____.
19. (bryte av) Hun bestemte seg for å ta _____ i utdanningen.
20. (skjelve) _____ på hånden ville ikke avta. Det gikk _____ gjennom kroppen hans da han innså at han var i ferd med å bli gammel.

Vokabular

oppta (ureg.): her: legge beslag på oppmerksomheten; interessere

rekkevidde (m): her: betydning

plapre (v1): snakke uten stans

kjase (v2): streve; kave

fjolle (v1): oppføre seg tåpelig/dumt

rabalder (n): bråk

5. Sett inn riktig ord i riktig form

1. (fortolke en rolle): _____ viste seg å være mer krevende enn hun hadde tenkt.
2. (holde tilbake): Hvorfor er de så _____? Hva skyldes deres _____?
3. (innby): Dette måltidet ser _____ ut. Hvem er _____ gjestene?
4. (blåse av): _____ av den planlagte aksjonen kom som et sjokk. Nå da alle aksjonene er _____, er det lite vi kan gjøre.
5. (blåse opp ballonger): _____ gikk som en lek.
6. (blåse ut olje): _____ ble en tragedie for det vesle fjordsamfunnet.
7. (stå ut): Han har litt _____ tenner.
8. (stå imot): Jeg klarer *ikke* å stå imot. Det er _____.
9. (leve seg inn i noe): Hun har stor grad av _____ i filmen.
10. (holde ut): Hans _____ er upåklagelig. Han er svært _____.
11. (holde av): Hun er et _____ menneske. Mange er glad i henne.
12. (holde til på et sted): Hvor har dere deres _____?
13. (holde med): Fikk de _____ i retten?
14. (kaste ut): _____ av hele familien kom som et sjokk i bydelen. _____ familien vet ikke hvor veien går videre nå.
15. (kaste av seg): Har _____ vært god i det siste?

16. (føre opp): _____ av «Kirsebærhaven» ble dessverre avlyst.
17. (føre en protokoll): _____ ble utført av en frivillig arbeider.
18. (matte ut): Det er virkelig _____ å gjøre denne oppgaven. Jeg føler meg fullstendig _____ nå.
19. (overdrive): Han kommer med mange _____ redegjørelser. _____ hans provoserer meg.
20. (drive ut): _____ av onde ånder var et mer vanlig fenomen i tidligere tider. _____ åndene måtte kanskje se seg om etter nye «boliger». J

6. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Kan du ta dette til et raskt (se gjennom) _____?
2. (spille ut): _____ til den høyreradikale politikeren provoserte mange på venstresiden.
3. Nå har (gjøre opp) _____ time kommet. Jeg vil ha alt (gjøre opp) _____ før jeg går herfra.
4. De mange (bryte ut) _____ hans var vanskelige å fordøye.
5. Det var mange (bryte av) _____ i talen. (bryte av) _____ talen ble derfor nokså vanskelig å få tråden i.
6. (bryte seg inn) _____ skjedde sent på natten. De frekke (bryte seg inn) _____ kom seg av gårde med mange verdisaker.
7. Solens (bryte fram) _____ ble notert til å være klokka 05.27.
8. Det var mange som ga tegn til (bryte opp) _____ etter et par timer. De ville hjem.
9. Kjemisk (bryte ned) _____ innebærer en kompleks prosess.
10. Hvorfor er Per og Ola så (bryte ned) _____?
11. Øynene hennes var (knipe sammen) _____. De ble til smale streker.
12. (si opp) _____ kom i dag klokka to. Det var et hardt slag for de trofaste ansatte å bli _____. _____ arbeiderne følte seg motløse.

13. Hennes (si ut) _____ kan tolkes i flere retninger. (si ut) _____ påstandene er litt ambivalente.
14. Det er viktig å være (passe på) _____ og overholde smittevernreglene.
15. Denne gutten trenger (se til) _____ av noen ansvarlige voksne.
16. (skrive ut) _____ er så dårlig. Vi må sette inn en ny blekkpatron. (skrive ut) _____ sidene kan knapt leses.
17. (gi ut) _____ av hennes nye bok **avstedkom** nysgjerrighet hos hennes lesere. (gi ut) _____ boka kunne bestilles på nettet.
18. (**nedkomme**) _____ var dramatisk. Fødselen varte i 37 timer.
19. Det er lite hold i (påstå) _____ dine. Du er veldig (påstå) _____ uten å **ha et solid ankerfeste**.
20. (legge ned) _____ av den tradisjonsrike bedriften var et faktum i går. (legge ned) _____ bedriften sørget over denne hendelsen.

Vokabular

gjøre opp: betale for seg

avstedkomme (ureg.): føre til

nedkomme (ureg.): føde

ha et solid ankerfeste: ha en trygg grunn; ha et god plattform; stå støtt

7. Sett inn riktig ord i riktig form

1. (legge ned en bedrift) _____ er noe vi ser i rikt monn nå i disse korona-tider.
2. (legge inn) _____ av koronapasientene skaper en del **hodebry** for helsevesenet.

3. (legge inn) _____ pasientene føler seg likevel godt (ta vare på) _____ (ta vare på) _____ pasientene får daglig (se til) _____ av de (erfare) _____ sykepleierne.
4. Det har funnet sted en del spennende (grave ut) _____ på Sørlandet i det siste.
5. Hun ble beskyldt for (skrive fra seg et ansvar) _____.
6. (skrive inn): _____ på kurset gikk **smidig** for seg. (skrive inn) _____ deltakerne var fornøyde med systemet.
7. Noras (skrive under) _____ i «Et dukkehjem» var forfalsket. (skrive under) _____ dokumentet var dermed forfalsket.
8. (skrive på) _____ var utydelig. (skrive på) _____ plakaten var i tillegg nokså **klussete**.
9. Hun så seg (tenke etter) _____ omkring i rommet.
10. Det har skjedd en (stramme til) _____ på lånemarkedet.
11. Banken varsler økonomiske (stramme inn) _____.
12. (stramme opp): _____ av elevene var nødvendig. (stramme opp) _____ elevene ba om unnskyldning.
13. Han jobbet hardt for å få (slå gjennom) _____ for tankene sine.
14. Bordene var (slå ut) _____ i sin fulle lengde.
15. (**skeie ut**): _____ var ganske stor. Hun brukte tre tusen kroner mer enn beregnet.
16. (**overveie**): _____ delen av befolkningen er for vaksine. Etter nøye (overveie) _____ besluttet de å trekke tilbake AstraZeneca-vaksinen.
17. Vannverket varslet om en kommende (stenge av vann) _____. (stenge av vann) _____ skapte en del problemer for beboerne.
18. (stenge ute): _____ fra VM gjorde utøverne frustrerte. (stenge ute) _____ utøvere ble frustrerte.
19. Lærerens (forsove seg) _____ skapte den del problemer for elevene. (sove ut) _____ læreren ba om unnskyldning etterpå.
20. Dette sømmer seg *ikke*. Det er (sømme) _____. Mangelen på (sømme) _____ ble lagt merke til.

21. (brekke av): _____ greinene kunne brukes til opptenning på bålet.

Vokabular

hodebry (n): problemer; grubling

smidig (adj.): fleksibel; lett

klussete (adj.): fullt av flekker og søl

skeie (v1, v3) ut: gjøre noe man vanligvis anser for å være litt feil eller umoralsk

overveie (v3): tenke nøye gjennom

sømme (v1): passe seg; være i samsvar med god skikk

8. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Alle var glade for at (gi fri) _____ av fangene til slutt ble til virkelighet. (gi fri) _____ fangene vinket til folket.
2. Offentlig (henge ut) _____ av enkeltindivider er ikke tillatt. _____ føler seg **hånet** og **spottet**.
3. Det er en del (bry) _____ med den gutten. Han er litt (bry) _____. Men selv om de voksne ansatte føler seg (bry) _____, må helsevesenet gripe fatt i saken.
4. (sørge): _____ menneskene klemte hverandre. Alt var så (sørge) _____. Det hvilte en _____ stemning i hele huset. (sørge) _____ var til å ta og føle på.
5. (fratre): _____ av stillingene kom som et sjokk på forsamlingen. (fratre) _____ ministrene ga heller ingen klar grunn for endringen.
6. Tilskuerne syntes kveldens (opptre) _____ var fantastisk. (opptre) _____ artistene var også selv fornøyde med hele ukens mange (opptre) _____.
7. (inntreffe): _____ omstendighetene kom uventet på alle.

8. (hente inn): _____ av ekspertisehjelpen gikk raskt for seg. (innhente) _____ fagpersonellet startet raskt med jobben.
9. (slå sammen): _____ av kommunene var ikke populært. (slå sammen) _____ kommunene ble opplevd som unaturlige for lokalbefolkningen.
10. (forsake) _____ til Hans Nielsen Hauge var stor da han sto opp mot embetsmannsstaten i 1796.
11. (opprøre) _____ slo til i **nattens mulm og mørke**. (opprøre) _____ var ikke til å slå ned av innbyggerne.
12. Kommunen bestemte at de skulle komme på (**befare**) _____ i leiligheten neste torsdag.
13. Det var viktig å gjøre gode (gjøre) _____ for (følge etter) _____ til Hans Nielsen Hauge.

Hans Nielsen Hauge (1771-1824) var en norsk lekpredikant. En lekpredikant er en person som forteller om Gud og forkynner hans ord – uten å ha teologisk utdanning. Tilhengerne hans ble kalt *haugianerne* – oppkalt etter hans etternavn. Bevegelsen ble grunnlagt i 1796–1804, da Hauge drev omfattende aktivitet i store deler av landet.

14. Selve (**forkynne**) _____ var viktig for Hauge. (forkynne) _____ ordet hadde stor betydning for ham. Han var en _____ predikant.
15. Han går for å være litt treg i (oppfatte) _____. Han forstår ikke så raskt. Hva er din (oppfatte) _____ om denne saken? Hva er din mening om saken?
16. I går kom (stjele) _____ maleriene til rette.

17. Skuespillerne er svært (**trakte etter**) _____. (trakte etter) _____ skuespillerne var fornøyde.
18. De kjente på et stadig (hige) _____ etter noe mer og noe bedre. De var i tillegg omgitt av andre (hige) _____ mennesker.
19. (foretrekke) _____ og mest populære kafeene var overfylt.
20. Hun så mot ham med (knipe sammen) _____ øyne.

Vokabular

hånet (adj.): spottet; når noen viser forakt og en total mangel på respekt for et annet menneske, blir det mennesket *hånet*

spottet (adj.): hånet; gjort narr av

forsake (v1): gi slipp på noe en har lyst på

i nattens mulm og mørke: tett mørke

befare (v2): undersøke / sjekke et sted; inspisere noe

forkynne (v2): preke; tale om Guds ord

trakte (v1) etter: lengte etter; ønske seg

hige (v1): trakte etter

9. Sett inn riktig ord i riktig form

- (bryte loven) _____ var ikke samarbeidsvillig.
- Straffeloven inneholder en katalog over (straffe) _____ adferd.
- I rettsprotokollen framkom mange (beskrive) _____ ugjerninger.
- Man ser med strenge øyne på (bedra) _____. (bedra) _____ mennesker kan slite med ettervirkninger i lang tid etterpå.
- Du kan bli med under (forutsette) _____ av at du oppfører deg greit.
- Det var et tosidert (slå opp) _____ i avisen om den omdiskuterte boken.

7. Boken inneholder (**fordreie**) _____ av virkeligheten og mange (**utelate**) _____. (utelate) _____ faktaene gjorde at framstillingen ble helt feil.
8. Ingen av påstandene i boken står til (tro) _____.
9. Det var en (slå) _____ likhet mellom mor og datter.
10. Det er gode grunner til å forvente at (splitte) _____ fester seg. (splitte) _____ folket preges av dype motsetninger.
11. Samarbeidet er preget av (mistenke) _____. Den ene parten ser på den andre som (mistenke) _____.
12. Politiet henter inn sine (mistenke) _____ til (avhøre) _____. (avhøre) _____ personene blir svært slitne av det hele.
13. Hun har genseren på (**vrenge**) _____. (vrenge) _____ genseren må (vrenge) _____ slik at den får rettsiden ut.
14. Det ble sagt at Knut Hamsun hadde (svække) _____ sjelsevner. Hamsun var ikke fornøyd med dette (stemple) _____.
15. (**tvangsinnlegge**) _____ var et slag for Hamsun – og det var i (stride) _____ med hans egen vilje.
16. Nå har man en lov om (tvinge) _____ psykisk helsevern.
17. Subjektive (oppfatte) _____ fikk slippe til i rettssystemet.
18. Er du treg i (oppfatte) _____?
19. Hun hadde gjennomført en stor (studere) _____.
20. Hun var så glad fordi hun hadde kommet inn på et interessant (studere) _____. (studere) _____ var svært interessant.

Vokabular

fordreie (v3): forandre; gjøre ugjenkjennelig

utelate (ureg.): ikke ta med

vrenge (v2): snu innsiden av et plagg ut

tvangsinnlegge (ureg.): legge inn noen på et sykehus mot en persons vilje

10. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Påtalemyndighetene jobber på høygir med (føre bevis) _____ mot Viggo Kristiansen.
2. Viggo Kristiansen blir (være) _____ på frifot inntil det foreligger (avgjøre) _____ om en ny rettsak.
3. 21 år etter drapene kan man ikke argumentere med fare for (forspille bevis) _____.
4. (løslate) _____ blir sett på som en (seire) _____ av advokatene til Kristiansen.
5. Er disse tiltakene (strekke til) _____?
6. (spørre etter) _____ etter hundevalper er (dale) _____. Nå vil folk ut og reise.
7. Vi trenger langt flere (kutte utslipp) _____.
8. De første (tillatelse til å utvinne) _____ ble gitt på 50-tallet i Norge.
9. Flere enn vi tenker på mister livet i (drukne) _____ i Norge fordi de ikke kan svømme.
10. Det er viktig å kunne utvise (skjønne) _____.
11. (motta) _____ av de sultne turistene var god.
12. Disse dørselgerne er svært (pågå) _____.
13. Må dere skrive dikt på (binde) _____ form?
14. Skal vi spille (tvinge) _____ eller fri yatzy?
15. Inntil ganske nylig har det vært tillatt å gi barna (**rise**) _____ på baken og (**smekke**) _____ på fingrene.
16. Vi må ikke sette for mange grenser for barnas (utfolde) _____.
17. Laksen er (grave) _____. (grave) _____ laksen er god.
18. Disse barna er (klype) _____ av ulike insekter. (klype) _____ barna gråter og har det vondt.
19. De er (sverge) _____ tilhengere av Liverpool.

20. Alle kvistene er (brekke) _____. (brekke) _____ kvistene blir (fin)
_____ på bålet.

Vokabular

forspille (v2) bevis: ødelegge bevis

rise (v2): gi ris; slå (for å straffe)

smekke (v1): slå

11. Sett inn riktig ord i riktig form

1. (strekke ut) _____ lakenene ser (fin) _____ ut der de henger til tørk i sola.
2. Alle elevene står som (fryse) _____ fast. (fryse) _____ elevene vil inn i klasserommet.
3. Hundene er (binde) _____ fast. (binde) _____ hundene står og bjeffer som (gal) _____.
4. (briste) _____ hjerter gleder seg ikke. (briste) _____ hjerte gleder seg heller ikke.
5. All (drikke) _____ vin ligger i folks mager. (drikke) _____ vinen er nå borte.
6. (finne) _____ hund står og venter på sin eier. (finne) _____ hunden er (skitten) _____.
7. (fly inn) _____ maten ble veldig populær hos gjestene.
8. (forsvinne) _____ diamanten er et mysterium.
9. Publikummerne ser (gripe) _____ ut. (gripe) _____ menneskene feller nok noen tårer.
10. (kvede) _____ sangene satte folk i god stemning.
11. (opprinne) _____ sola lyste over havet i oransje og rosa nyanser.
12. Seieren var (knipe) _____. (knipe) _____ seirene gjorde spillerne glade.

13. Han er (drive) _____ sjåfør. (drive) _____ taxisjåføren har mange faste kunder.
14. De er så (skvette) _____. (skvette) _____ menneskene er svært redde for tyver.
15. De føler seg (knekke) _____. (knekke) _____ menneskene vet ikke hva de skal gjøre.
16. De er så (kveppe) _____. (kveppe) _____ menneskene vet ikke hvor de skal gjøre av seg.
17. Dommeren er (pipe ut) _____ av publikum. (pipe ut) _____ dommeren tok reaksjonen fra publikum tungt.
18. Den nederste delen av dokumentet er (rive av) _____. (rive av) _____ delen var den viktigste delen.
19. Trestolen var (skjære ut) _____ av en ekspert på (skjære ut) _____. (skjære ut) _____ detaljene var ekstra (fin) _____ å se på.
20. (skride fram) _____ alderen var ikke synlig på huden hennes.

12. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Dokumentene er nå (skrive under) _____. (skrive under) _____ dokumentene ligger i mappen hans.
2. Leppene var (sprekke) _____. (sprekke opp) _____ leppene gjorde vondt.
3. Han ble (stikke) _____ av flere vepser. (stikke) _____ gutten måtte på legevakten.
4. Maleriene var (stjele) _____. (stjele) _____ maleriene var svært (verdifull) _____.
5. (utestenge) _____ kom som et slag på spillerne. (skuffe) _____ var til å ta og føle på. (skuffe) _____ spillerne visste verken ut eller inn.

6. Hun følte hun led under en offentlig (**skjemme ut**) _____. (**blottstille**) _____ var total, og alle de tidligere (luft) _____ drømmene forsvant som dugg for solen.
7. (forsvinne) _____ var et mysterium for politiet.
8. (myke opp) _____ kom sakte, men sikkert.
9. Mange (varsle) _____ har stått fram og fortalt sine historier.
10. Det er nå (bryte ut) _____ i Agder og Oslo som trekker opp smittetallene.
11. Selve (sette i gang) _____ gikk litt tregt, men det kom seg etter hvert. Det var viktig å få (sette i gang) _____ prosjektene i mål.
12. Tiltakene som ble (sette i verk) _____ i går, var kanskje ikke tilstrekkelige. (sette i verk) _____ tiltakene måtte etterfølges nøye.
13. Jeg opplever dette som (stride mot naturen) _____.
14. (kutte i prisen) _____ kom som et gledelig sjokk på øybeboerne.
15. (mangle lege) _____ påvirket alle innbyggerne i den lille bygda.
16. Grensevaktene hevdet de ble utsatt for (angripe med laser) _____. (angripe med laser) _____ vaktene var **forferdet**.
17. Hennes beste venn og (**ledsage**) _____ fulgte henne overalt.
18. (spille inn en film) _____ gikk ikke helt som tenkt da den populære skuespilleren plutselig forsvant. (forsvinne) _____ **var og ble** et mysterium.
19. Alle (gå tur) _____ som var med den dagen følte et sterkt (engasjere seg) _____.
20. (omkomme) _____ personene etter snøskredet ble funnet i åttetiden i går kveld.

Vokabular

skjemme ut: gjøre til latter

blottstille (v2): stille til skue; stille noe åpent slik at alle kan se det

forferdet (adj.): sjokkert; skrekkslagen

ledsage (v1): følge

det var og ble: dette uttrykket understreker at noe fortsatte å være på en bestemt måte

13. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Hun **flesket til** under (kjøre opp) _____ på mandag. Hun fikk lappen.
2. De **klinket** med klinkekuler dagen lang. De ble aldri lei av denne (klinke) _____.
3. De **klinket** hodene **sammen** så det **sang**. (suse) _____ i hodene ville ingen ende ta.
4. Ungene **klinte seg til** med Nugatti. Moren ble sint på grunn av all denne (kline) _____.
5. Skiene **klabbet**. Det var slitsomt å gå med (klabbe) _____ under skiene. For noe **klabb og babb!**
6. Insektene **kravlet** oppover alle (**skråne**) _____. De krøp også i **steinrøysene**.
7. Hun forsøkte å **skrible** sammen noe i en fart. Hun følte at arbeidet ble utført på en unøyaktig måte med så mye (skrible) _____. Likevel likte hun å **drodle** med kollegaene.
8. Hun slo seg til (tåle) _____ med lite mat i den vanskelige perioden.
9. Hun slo seg til (blø) _____ på knærne da hun falt. De (blø) _____ knærne så ikke ut.
10. De skravler så mye. De er så (skravle) _____.
11. Hun **blottstilte** sine følelser. Denne (blottstille) _____ var nokså krevende for henne.
12. Hun lovet (bøte) _____ og (bedre) _____. Hun lovet å være mer (skjerpe) _____ framover. Hun hadde slitt med sviktende (konsentrere) _____ og dårlig (komme i hu) _____.
13. Hun føler en sterk (dra) _____ mot de høye fjellene og de vidstrakte viddene.
14. Hun fikk (snakke til) _____ på grunn av den uhøflige oppførselen.
15. Hun ble **refset** hardt i går. Den (refse) _____ holdningen hun ble møtt med, **var tung å svelge**.
16. Hun føler seg (stenge inne) _____. (stenge inne) _____ går henne på nervene.

17. Denne historien er (svi) _____ vond og (sjarmere) _____ god på samme tid.
18. Det er tøft å møte livets (kreve) _____. Det er (kreve) _____ å være ung i dag. En del folk er (kreve) _____ når det gjelder økonomisk støtte. De krever for mye.
19. Det går mange underlige (skape) _____ rundt omkring. Jeg forstår ikke det (skape) _____ grunn av alle disse rare menneskene.
20. Når filmen når sitt høydepunkt, oppleves (kjenne igjen) _____ som sterk og viktig.

Vokabular

1. fleske til:
2. oppkjøring (m/f):
3. oppkjørsel (m):
4. klinke med klinkekuler:
5. klinke hodene sammen:
6. kline seg til:
7. kline:
8. det sang i hodet:
9. klabbe (om ski):
10. klabb og babb:
11. kravle (v1):
12. skråning (m/f):
13. steinrøys (m/f):
14. skrible ned:
15. slå seg til tåls med noe:
16. slå seg til blods:
17. blottstille: avsløre; vise åpent fram
18. blottstillelse (m): offentlig utskjemming (altså at man føler seg sett ned på i det offentlige)

19. bøte: gjøre godt igjen; betale en bot
20. love bot og bedring: love å gjøre noe bedre framover
21. være skjerpet: være mer konsentrert
22. komme i hu: huske
23. dragning (f/m): tiltrekning
24. tilsnakk (n): skjenn; kritikk
25. refse (v1): kritisere
26. ikke det skapte grann: ingenting

14. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Du fornekte deg ikke. Du driver ikke med (fornekte seg selv) _____.
2. Han nektet å gå inn i militæret. Han ble _____.
3. (anklage) _____ som stod for retten i går, nektet straffeskyld.
4. Jeg vil benekte det du sier. Min (benekte) _____ er rettet mot deg.
5. Han er en glimrende (utøve) _____ av friidrett. Flere (utøve) _____ idrettsfolk strever like fullt med muskulære problemer.
6. Sykdommen er (skride fram) _____.
7. Dette er egentlig (vekke latter) _____ for meg.
8. Han sleivet borti den vakre damen. Hvorfor var han så (sleive) _____ hele tiden?
9. I går så jeg mange katter som spratt bortover veien. Kattene var så (sprette) _____ og (leke) _____.
10. Barna sitter og leker. Disse (leke) _____ barna blir nok snart hentet av sine (stresse) _____ foreldre.
11. Jeg har ikke tilgang på alle hjelpemidlene. Jeg har ikke alle hjelpemidlene (ha tilgang på) _____.
12. De sørger for ham på alle måter. De er gode (sørge for) _____.
13. Kan du kle av deg bak forhenget? (kle av) _____ må skje før du går inn til legen.
14. Dette er ikke (kjenne igjen) _____ for meg.
15. Dette er en (gå gjennom) _____ feil hos mange.

16. (gå gjennom) _____ er det slik at folk søker hjelp når de allerede har fått store problemer.
17. Begge (kidnappe) _____ snek seg av gårde med det stakkars (holde fast) _____ gisselet. (kidnappe) _____ fant sågar sted på høylys dag.
18. Nå kommer den (smerte) _____ sannheten fram.
19. Dette barnet er ikke (stå tilbake) _____ i sin utvikling.
20. Han måtte ta en (konfrontere) _____ og et (gjøre opp) _____ med sin fortid.
21. Ofte er det slik at vi har (fordømme) _____ vi ikke selv er oss bevisst. Det er viktig å ikke utvise (fordømme) _____ uten å ha en (kritisere) _____ sans.

15. Sett inn riktig ord i riktig form

1. Hun føler seg (feste rot) _____ i det norske samfunnet.
2. Politikerne tar ut en raus (gjøre godt) _____ til seg selv for å delta på møter.
3. (legge ned) _____ av bedriften kom som et sjokk på folk. (legge ned) _____ arbeidsplass vil få store konsekvenser for folks (gjøre) _____ og laden.
4. Mange forsøker nå å verve nye medlemmer til partiet. (verve) _____ medlemmene blir satt på en egen liste. (verve) _____ pågår nå for fullt.
5. Nå blir Viken fylkeskommune (løse opp) _____. Prislappen på (løse opp) _____ av fylkeskommunen blir høy. Akershus, Buskerud og Østfold skal få sin (stå opp igjen) _____. (stå opp igjen) _____ fylkene vil nok være til glede for mange.
6. Det skjedde et (bryte) _____ på reglene i går. (bryte) _____ reglene skapte store problemer for (involvere) _____.
7. Teolog Espen Ottosen mener kvinner bør underordne seg mannen. Han mener at (underordne) _____ ikke er det samme som (undertrykke) _____. (uttale) _____ hans har vekket stor debatt og (rase) _____ hos folk. Kvinner får altså (oppfordre) _____ om å innordne seg etter mannens regler.
8. Grupper med (svekke) _____ immunforsvar og eldre kan få (tilby) _____ om en fjerde vaksinedose til høsten. De som blir (tilby) _____ dette, kan velge selv om de vil

- ta imot dosen. Dosen er ikke (påby) _____. Det finnes ikke noe (påby) _____ om å ta dosen.
9. Fødselstallene stuper – men Heidi og Lars venter på sitt tolvte barn. (stupe) _____ fødselstallene henger sammen med de stadige (endre samfunnet) _____. Dette (stupe) _____ må forklares på bakgrunn av flere faktorer.
10. Tippoldemor på 100 år er faktisk svært (gå oppe) _____.
11. Filmen er en kraftig (provosere) _____ for mange. Den er (provosere) _____ for mange.
12. De må ikke endre en tøddel på dokumentet. Ingen (foreslå endring) _____ vil bli godtatt.
13. (endre) _____ husreglene ble vedtatt i går. (vedta) _____ kom som en stor (lette) _____ på beboerne.
14. Jeg har ikke (begripe) _____ om hva du snakker om. Jeg føler meg treg i (oppfatte) _____. Jeg har åpenbart en annen (oppfatte) _____ enn deg.
15. Historien fortelles på en finstemt måte. Historien er (nyansere) _____ og (avbalansere) _____.
16. Personene er (omgi) _____ av onde, mørke krefter. (omgi) _____ er tøffe og utfordrende.
17. De fleste (mosjonere) _____ løper i samme fart. (jogge) _____ flest forsøker å gjøre en god innsats. (forske) _____ viser at man kanskje har lavere (forbrenne) _____ enn man tror når man løper.
18. Når man finner den mest behagelige (haste) _____, er det ikke alltid dette er den (farte) _____ som gir høyest (forbrenne kalorier) _____.
19. Studier målte (forbruk av energi) _____ ved (velge selv) _____ tempo.
20. (variere) _____ er en grunnleggende (forutsette) _____ for (forbedre) _____.

16. Sett inn riktig ord i riktig form

1. (**støpe** lys) _____ som vi skal utføre på søndag, vil bli veldig spesiell.

2. Den kjolen **sitter som (støpe)** _____ på deg.
3. Jeg er motstander av (**ensrette**) _____ i skolen. Jeg liker ikke så (ensrette) _____ kulturer.
4. (assimilere) _____ som foregår i visse deler av samfunnet, bør bli gjenstand for (motstå) _____.
5. Hun fikk sin (si opp) _____ i går. Det (skrive) _____ dokumentet lyste mot henne. Hun fikk et (bryte sammen) _____.
6. Hun blir sett på som en (vite bedre) _____.
7. Hun er en trofast (høre til) _____ av det faste radioprogrammet på P3.
8. Det er viktig med en trygg (høre til) _____ i livet.
9. (operere i magen) _____ pasienten måtte få sin (ernære) _____ via **sonde**. Hun fikk (ernære via sonde) _____.
10. (erfare) _____ instruktøren fikk (varsle) _____ om at hun kunne bli (**avskjedige**) _____ om hun ikke kunne møte mer presist på jobb framover. Den mulige (avskjedige) _____ kom som et sjokk på henne.
11. (rik på begivenheter) _____ kvelden ble en (fylt av tårer) _____ opplevelse.
12. Kurven er (gå opp) _____ - ikke (gå ned) _____.
13. De har laget en (sette sammen) _____ meny. (sette sammen) _____ er spesiell.
14. (overføre penger) _____ ble utført veldig raskt.
15. (forsinke) _____ togene skapte grobunn for raseri hos folk.
16. (bryte av) _____ signalene skapte sterk (forvirre) _____ hos folk.
17. (kjempe) De store _____ gikk inn i mange store (kjempe) _____.
18. (kjempe ned) _____ folket led store (tape) _____.

17. Sett inn riktig ord i riktig form

1. De visste ikke at bærene de spiste, kunne være (dø) _____.
2. (dø) _____ mannen tok farvel med sine nærmest i går kveld.

3. (dø) _____ menneskene vil bli husket for sitt heltemodige (forsøke å redde) _____.
4. Hånden hans var full av (blø) _____. (blø) _____ hånden skapte skrekk hos barna.
5. Hans (blø) _____ hjerte fant ingen ro.
6. Det hjelper ikke å bruke (tvinge) _____ mot mennesker som er mentalt syke. Men av og til er det (tvinge) _____ nødvendig å sette inn harde tiltak.
7. (stå opp) _____ Jesus Kristus dro opp til himmelen på den førtiende dagen etter sin (dø) _____.
8. Det var mye (stå opp) _____ i byen i går. Det var ville (protestere) _____ og (demonstrere) _____.
9. (synge) _____ kormedlemmene følte at alle (synge) _____ sangene slo godt an hos publikum.
10. De ble møtt med stor (applaudere) _____ fra publikum. Publikummet var (applaudere) _____. Alle skuespillerne ble (applaudere) _____ med trampeklapp.
11. Hun har en veldig aktiv og (leve) _____ sønn.
12. Når man er død, er man ikke lenger blant (leve) _____.
13. De bør jobbe litt mer med (uttale) _____ av vokalene.
14. (uttale) _____ ministeren kom med, var sjokkerende.
15. (skrive for hånd) _____ notatene var viktige for ham.
16. (varme opp) _____ maten smakte minst like godt i dag som i går.
17. (varme opp) _____ av kloden vår er et globalt problem.
18. Kloden vår står overfor et stor (true) _____ grunnet (forurensning) _____.
19. Da Line møtte bjørnen like utenfor Oslo, ble møtet heldigvis (forevige) _____ gjennom et bilde hun tok. (forevige) _____ var viktig for henne.
20. Bjørnen virker som en snill bamse. Den er ikke (oppsøke) _____ mot mennesker.

7 Ordstilling

1. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.

1. Det at (være – det – nå – så mange hytter) _____ i nærområdet til reinen, (både – forstyrre – jo – **kalving** – faktisk) _____ og **beitingen**.
2. Men at (ingen – bry seg om – egentlig – i det siste) _____ hva som (skje – faktisk) _____ med reinen, (tragisk – være – jo) _____.
3. For at (turist – få oppleve – jo – naturen) _____ hvert år, (måtte – andre – visstnok) _____ **stå på pinne** i stor grad.
4. Titusener av (turgåer) _____, som (faktisk – jo – årlig – oppsøke – ellers) _____ Nord-Norge, (holde seg hjemme – nå – dessverre) _____ på grunn av situasjonen med korona.
5. All (aktivitet) _____ i det siste (virkelig – få store konsekvenser for) _____ (sårbar) _____ dyrearten av dem alle, nemlig villreinen.
6. De fleste (forsker) _____ hevder at (leve – den – område – i) _____ (halvere) _____ siden Rondane park (opprette) _____ i 1962.
7. En Ap-politiker som (sitte – i styre) _____ i lang tid, og som (kjempe – lenge – virkelig) _____ for (rein – rettighet) _____, (at – si) _____ at de andre partiene (gå i seg selv – en gang for alle – nå) _____.
8. Flere (forsker) _____ mener at (villreinstamme) _____ som (på Rondane – jo – ha sitt tilhold) _____ på lang sikt står i fare for (**utrydde**) _____ om (ikke – ferdsel – redusere) _____.
9. I de siste årene (dessverre – føre til – en rekke hytteprosjekter) _____ et utall (bitter – **stridighet**) _____ mellom naboer som (være vennlig og høflig – ellers) _____.
10. (ivrig – naturverner) _____ som (på stedet – finnes) _____, (peke på – at – aktivitet – menneskelig) _____ (villrein –

- true) _____. (lokalpolitiker) _____ (derimot – mene)
 _____ at de gjennom sin (lokalkunnskap) _____ vet hvor
 (bygge – det – kan – faktisk) _____ uten at (forstyrre – rein)
 _____.
11. Uenighet (oppstå – rett som det er – jo) _____ om hvor (bygge hytter –
 man – faktisk) _____ – og hvor (gå – man – fram – varsomt)
 _____.
12. Det er viktig at (legge til rette for – det – virkelig) _____ de
 (sårbar, område) _____ av alle, og det er essensielt at (ferdsel –
 kanalisere) _____ på riktig måte. Slik (skape – ny
 næringsutvikling – jo) _____.
13. Det at (kreve – sitt areal – rein – jo) _____, er noe som (alle –
 vite – nesten) _____.
14. Lederen i villreinforumet (tidligere – være med) _____ gjentatte
 ganger og (stemme imot) _____ (flytte) _____ parkeringsplassen.
15. I hvilken ende (starte – vi – egentlig) _____ når (sak – nå –
 være – så kontroversiell – dette – som) _____?
16. Vi (**legge om** – for eksempel – først) _____ turstiene. Vi (ta –
 deretter) _____ de aller (stor, vanskelig – sak) _____.
17. Melding om skirennet i Oberstdorf på lørdag: Det som (**stafettlag** – selvskreven – se
 ut som) _____ med store norske gullmuligheter, (nå – **slå
 sprekker**) _____.
18. Laget, som (presentere – på en pressekonferanse – i går – jo)
 _____ og som (gi intervjuer) _____, (holde
 hemmelig – fram til klokka 17.00 – istedenfor) _____
 av treneren.
19. Skilaget (møte) _____ av en mengde utfordringer. Som om (nok – ikke – det –
 være) _____, (brekke foten – faktisk – en av gulljentene fra i fjor)
 _____.

20. Om (være – ikke – det – nok) _____ mat du fikk til frokost i dag
morges, (få – du – selvsagt) _____ noen skiver av meg nå.

Vokabular

kalving (m/f): det å føde kalver (en kalv = hunndyr av storfe)

beiting (m/f): det å spise gress (om dyr som spiser)

stå (ureg.) på pinne: være veldig villig til å hjelpe andre (egentlig: litt *for* villig til å hjelpe)

utrydde (v1):

stridighet (m/f):

legge (ureg.) om:

stafett (m):

slå (ureg.) sprekker:

2. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.

1. I går (hun – være nødt til – se – først) _____ hvordan (gå – den første etappen – egentlig) _____. Så (hun – få se) _____ hvilke (kvalitet) _____ og hvilke (strategi) _____ (legge opp – hun – deretter) _____ for stafetten.
2. Hun (egentlig – føle seg – ute av form) _____, så (få se – bare – hun) _____ hvordan (utvikle seg – egentlig – det hele) _____.
3. Jo mer (vite – man) _____, i desto større grad (man – innse – faktisk) _____ at (mye – vite – man – ikke – jo – det – være) _____.
4. Jo mindre (se på TV – han – faktisk) _____, desto mindre (han – føle) _____ at (savne – den – han) _____.

5. For ungdom i dagens samfunn (være – virkelig – det) _____ viktig (snakke) _____ med og (lytte) _____ til sine foreldre. Ungdom bør prøve (komme) _____ innenfor foreldrenes nettverk og (gjøre) _____ seg kjent med det nettverket (besitte – de) _____.
6. Enn om (vinne – jeg) _____ i konkurransen i morgen?
7. Enn om (bare – flyttet – vi) _____ til Nord-Norge?
8. All den stund (være – venner – ikke – vi) _____, (ikke – tenke – jeg – virkelig) _____ å ta det første skrittet mot ny kontakt.
9. En dag (innse – nok – sannheten – du) _____ om ditt liv. Enn så lenge (du – få – faktisk – bare) _____ leve i en illusjon.
10. Mens (du – passe på) _____ din lillebror, (jeg – kunne – jo) _____ passe på din storebror.
11. De to eldste som i går kveld (på kjøkkenet – stå – lykkelig) _____, (ikke – forstå) _____ noe av det som (med oss – skje) _____ mens (se på TV – vi andre) _____.
12. Noen stod (fin – så) _____ foran speilet den lørdagen, mens (sitte – i kjelleren – andre) _____ og (gråte) _____ og (drikke) _____.
13. Nå (sitte – du) _____ her! Imens (jeg – lage – sikkert – som vanlig) _____ maten.
14. Som (holde på – du) _____!
15. Som (styre – han) _____!
16. Jeg krysser av for at dette er riktig. **Skjønt** (være – jeg – sikker – ikke) _____.
17. Han kom inn på konserten i går kveld. Skjønt (nok – gammel – være – ikke – han) _____.
18. Hun elsket ham ikke. **Dog** (bli – hun) _____ hos ham.
19. **Så fremt** (gå – alt – bra) _____, (vi – puste lettet ut – jo) _____.
20. Så fremt (gå i fella – ingen) _____, men (for den – passe seg – faktisk) _____, (være – trygg – alle – jo) _____.

Vokabular

skjønt (adv.):

dog (adv.):

så fremt (adv.):

3. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.

1. Med mindre (bøtte ned – regnet – ikke) _____ i morgen, (vi – på tur – dra) _____.
2. Med mindre (du – jeg – eller – verken – egentlig – være) _____ syke, (på jobb – vi – gå – jo) _____.
3. Hvor (elske – du – ham – høyt – enn) _____, (la seg – du – ikke – utnytte) _____ av ham.
4. Det er som om (ikke – du – være med på notene) _____. Om (ikke – skjerpe seg – du) _____ nå, (miste – sjansen – du) _____ til å vinne.
5. Om (ikke – være nok – det) _____, så (kona – bli smittet av korona) _____ på toppen av det hele.
6. Om (Oslo – få nok vaksiner – ikke – nå) _____, så (faktisk – drastisk – tiltak – sette inn) _____.
7. Idet (skulle til – de – omsider) _____ (legge) _____ fra seg våpnene, (fienden – starte – ergerlig nok – angrep – sine) _____.
8. Hva enn (tro – du – om – egentlig – meg) _____, (ta – du – feil – skammelig – faktisk) _____.
9. Så snart (borte – være – sjefen) _____, (mus – på bordene – danse) _____.
10. Så snart (være – tilbake – du) _____ etter fjellturen din!

11. Enda (forstå – ingen – egentlig) _____ hva (si – han) _____ den kvelden, (alle – ikke – med hodet) _____.
12. Enda (være – det – lyst – faktisk) _____! Dette er en deilig sommernatt!
13. Inntil videre (holde seg hjemme – du – faktisk) _____.
14. Inntil (komme tilbake – han – fra jobb) _____ i kveld, (sitte ved vinduet – jeg – vente – og – tenke – faktisk) _____.

4. Sett inn ordene på riktig plass og bøy ordene riktig.

1. Det er et underlig faktum at mange mennesker (forstå – egentlig – ikke) _____ hva (synge – de – faktisk) _____ i (norsk – julesang) _____ vi liker så godt.
2. Det å forstå julesangenes (innhold) _____ (faktisk – bli) _____ (vanskelig) _____ for hver generasjon som går.
3. Når Sølvguttene synger julen inn, (de – synge – naturligvis) _____ julesangene korrekt, men (de – vite – egentlig) _____ hva (julesang – bety) _____?
4. Det (synge) _____ mye feil rundt (norsk – juletre) _____ gjennom (år) _____ løp.
5. Dette kan både (skylde) _____ at man som barn (forstå – ikke) _____ innholdet i teksten, og fordi julesangene (forandre seg – faktisk) _____ med årene.
6. «Her kommer dine **arme** små» handler for eksempel ikke om korte armer, men om fattige (menneske) _____.
7. For mange (det – teksten – ikke – være) _____ som er det mest (sentral) _____. Det handler like mye om toner og (ord) _____ – og det er (spesiell) _____ atmosfæren som skaper (**særegen**) _____ julestemningen.
8. Likevel (være – det – bare) _____ fint med litt (**gåtefull**) _____ tekster, (mange – synes) _____.

9. Mange av (juletradisjon) _____ (utvikle) _____ rundt ideen om (gi bort) _____ og (ta) _____ imot.
10. Julegavene er naturligvis (markant) _____ skikken av alle (skikk) _____, og denne tradisjonen har to (**utspring**) _____.
11. For det første skulle man vise at man var glade i hverandre _____ å strikke og snekre – og siden (man – skulle – også) _____ kjøpe noe (fin) _____ til hverandre.
12. For det andre (man – skulle – helst) _____ gi (**almisse**) _____ til trengende i (takknemlighet) _____ over Jesusbarnet – den (stor) _____ gaven av alle, ifølge (kristen) _____ tradisjonen.
13. I (gammel) _____ bondesamfunnet (anse – det) _____ som en plikt å gi.
14. I dag er almissetradisjonene bevart og (overføre) _____ til de veldedige organisasjonene. De organiserer ribbemiddager for (ensom) _____ og julegryter for trengende.
15. I postkassen bugner det over av (forespørsel) _____ om å gi (økonomisk – bidrag) _____ til ulike (formål) _____.
16. Mange mener at kommersialiseringen tar bort litt av (glede) _____ ved å både gi og få gaver. Men (greie – vi – ikke) _____ å stoppe karusellen.
17. Kanskje passer det ekstra bra for (frossen) _____ nordboerne med en høytid fylt med (lys) _____, (varme) _____ og (håp) _____ i (år) _____ (mørk) _____ måned.
18. Ordet «julebukk» ble tidligere brukt om en geitebukk som (slakte) _____ til jul.
19. Senere (julebukk – bli) _____ betegnelsen på en person som går julebukk.
20. «Å gå julebukk» betyr å gå fra hus til hus i juletiden sammen med (liten) _____ følge der (alle – være) _____ **utkledd**.
21. Før var det slik at én i følget (ha på seg) _____ en bukkemaske og en **raggete (skinnfell)** _____.
22. Julebukkene (synge) _____ og tøyset for menneskene i husene, og da (de – få) _____ julemat av dem og (det – **skjenke**) _____ juleøl til julebukkene.

23. I eldre tradisjon (man – se) _____ på julebukken som en farlig **vette** som kunne skremme og (straffe) _____.
24. Senere (julebukk – bli) _____ til en hjelper for julenissen.
25. Noen mener også at tradisjonen med julebukk kan ha hentet (inspirasjon) _____ fra (bukk) _____ til (norrøn) _____ guden Tor.
26. Det (pynte) _____ med grønt som **einer** og grankvister inne til (jul) _____ var vanlig fra (gammel) _____ av. Dette (tolke) _____ som symboler på (trivsel) _____ og fruktbarhet.
27. Vi henger julekrans _____ døra og **putter** (nellik) _____ i appelsiner.
28. Dessverre (appelsin – **råtne**) _____ før julaften, så (måtte – vi - nok) _____ bytte appelsin et par (gang) _____.
29. Før jul (vi – pynte) _____ huset med kranser, nisser, (engel) _____, hjerter og stjerner – og kanskje en **julekrybbe** eller et pepperkakehus.
30. En tradisjonell form for (julepynt) _____ som (være – ikke) _____ så vanlig nå til (dag) _____, er **uroen**. Uroen er i dag kun en **etterlevning** fra tidligere (tid) _____.
31. Uroen (henge) _____ framme kun i jula før.
32. Uroen skulle **etter sigende** vise om (være – folk) _____ gode eller onde ut ifra om (bevege seg – den) _____ eller ei ...
33. I dag (selge) _____ «drømmefangere» istedenfor uroer på gata.
34. Før (legge – man) _____ også einer på gulvet.
35. Julebadet (foregå – også) _____ på julaften i en **trestamp** som (stå) _____ midt på gulvet.
36. Alle (naturligvis – vaske seg) _____ i det samme vannet.
37. I dag (det – være) _____ mange som kjøper glanspapir for å lage (egen) _____ julepynt, som for eksempel **lenker**, julehjerter og (flettet) _____ julekurver.

8 Ulike typer setninger

1. I hvilke setninger er *som* obligatorisk?

1. Damen *som* kommer der, er min tante.
2. Er det du *som* har gjort det?
3. Likte du genseren *som* du fikk av meg til jul?
4. I går fikk vi en oppgave *som* vi syntes var veldig vanskelig.
5. Nå har jeg fått svar på brevet *som* jeg sendte for en uke siden.
6. Likte de ikke maten *som* de fikk på festen?
7. Jeg hadde aldri trodd det var min far *som* hadde ødelagt verktøyet mitt.
8. Jeg trodde på det *som* du fortalte meg.
9. Jeg har en tante *som* ofte ringer til meg.
10. Jeg har en tante *som* jeg ofte ringer til.
11. De får en gave *som* de ikke vil ha.
12. De får en gave *som* er fin.

Noen ganger lager vi feil *som*-setninger – og det kan gi et komisk resultat.

1. Ved til salgs hos en dame som har ligget til tørk i tre år.
2. Dattera mi leide en leilighet hos gamle Abrahamsen som var umøblert.
3. Jeg fikk en grapefrukt av en venn som var skikkelig bitter.
4. Per fant en kniv bak huset som lå under ei gran.
5. Vi fant en død mus som lå i trappa hos familien Olsen bak sykkelstativet.
6. Vi lånte en båt av en fisker som var lekk.
7. Jenta fikk 1000 kroner av en onkel som han satte i banken.
8. Jeg fikk en veske av min far som var laget av lær.

2. Lag riktige setninger. Ta med *som* der det er nødvendig.

1. Vi bor i et nytt hus. Vi har faktisk kjøpt det av en venn.
2. Min kone har kjøpt et grusomt maleri. Maleriet henger dessverre på mitt kontor.
3. Hun fikk et smykke. Mannen hennes hadde faktisk kjøpt det via finn.no.
4. Hun fikk et smykke i bursdagspresang på lørdag. Mannen hennes hadde faktisk kjøpt det via finn.no.
5. Hun ga et smykke til seg selv i presang. Hun kjøpte det ikke via finn.no.
6. Hun fant et smykke. Hun tok det ikke på seg.
7. I hjørnet stod det en koffert. Den var faktisk full av gamle klær.
8. I går skjedde det noe. Jeg kommer nok alltid til å huske det.
9. Tyvene stjal bilen. Onkel hadde nettopp kjøpt den.
10. Hun har tre søstre. Hun elsker dem sikkert.
11. Morfar har mange barnebarn. Han får ikke så ofte besøk av dem.
12. Vi har mange sprø venner. De er ikke lette å få tak i.
13. Vi har mange sprø venner. Vi får ofte ikke tak i dem.
14. Har du sett boka? Jeg la den faktisk nettopp på bordet.
15. En gammel mann sang en sang. Jeg hadde aldri før hørt den sangen.
16. Per fant en kniv. Den lå visstnok under ei gran.
17. Du kan kjøpe ved. Den har ligget til tørk i tre år.
18. Vi fant ei død rotte. Den lå faktisk i potetkjelleren til familien Olsen.
19. Jeg så en grevling i hagen. Den så faktisk veldig truende ut.

3. Skriv om setningene slik at at-setningen kommer til slutt. Når må vi sette inn det?

1. At livet framover vil bli utfordrende, er han bevisst på.
2. At hun ville forlate ham, ble sett på som en fornærmelse av familien.
3. At hun ikke forstod saken, ville hun ikke avsløre.
4. At Per strøk til førerprøven, kom som en overraskelse på dem alle.
5. At undersøkelsene skulle gjennomføres, ble besluttet på møtet.

6. At ingen ville støtte henne, var noe som langsomt gikk opp for henne.
7. At ingen ville bli med på festen hennes, ville hun ikke fortelle til sin mor.

4. Skriv om setningene slik at at-setningen kommer først.

1. Han var faktisk sikker på at problemet ville løse seg.
2. Det var visstnok helt tydelig at det var noen ikke snakket sant.
3. De ville nok ikke gå med på at sønnen skulle få bestemme så mye.
4. Det skjedde jo sjelden at hunden bjeffet midt på natta.
5. Det var dessverre klart for alle at hun trengte legehjelp.
6. Det gikk omsider opp for henne at ingen forstod henne.
7. Det demret jo for ham etter hvert at de siktet til hans svik.
8. De vil kanskje konkludere med at de faktisk bør skille lag.

5. Lag å-setninger. Skriv om slik at å-setningen kommer først.

1. De foretrakk faktisk ikke å gå på tur i steikende sol.
2. Hun følte virkelig ikke noe behov for å møte alles blikk nå.
3. Hun hadde visstnok ikke hatt noen intensjoner om å forlate dem som trengte henne.
4. Det kan visst være en krevende prosess å lære et nytt språk.
5. Det vil faktisk være av stor betydning å ha hjertet på rett sted.
6. Det kan jo komme til å bli tøft å gå ned fem kilo på en måned.

6. Lag det-setninger. Skriv om slik at det-setningen kommer først.

1. Å redegjøre for alt han tror på er en utfordrende sak.
2. Å forstå hva de sa ble en umulighet.
3. Å flytte til varmere strøk om vinteren kan være en god idé.

4. Å balansere på en line kan jo være risikabelt.
5. Å oppleve utfordringer kan faktisk være meningsfullt.
6. Å lære å spille sjakk er jo ikke gjort i en fei.

9 Parsetninger

1. Parsetninger. Setning B skal bety omtrent det samme som setning A.

1. A. Hun dropper faktisk russedressen etter stygge blikk.
B. Etter å _____ russedressen.
2. A. Hun følte seg nesten som en kriminell.
B. Hun følte det _____.
3. A. Eselet skvetter fort om det blir roping og støy.
B. Eselet blir fort _____ om det hører at _____.
4. A. Supertantens stall er et fristed for lille Åge.
B. Den _____ stall er et sted der _____.
5. A. Brannvesenet er på stedet for å hindre oppblussing av brannen.
B. Brannvesenet er på stedet for å hindre at _____.
6. A. Vi spiser faktisk sunnere og trener mer. Likevel blir vi tykkere.
B. Vi blir tykkere _____.
7. A. Vi trener faktisk mye. Vi blir tykkere.
B. Jo _____.
8. A. Fedmemysteriet er uløst.
B. Mysteriet _____.
9. A. Vi har tidvis bommet på oppgaven vår.
B. Vi har tidvis ikke _____ på oppgaven vår.

10. A. Friske personer har ved en feil fått tilbud om vaksine.
B. Tilbud om vaksine _____.
11. A. Koronapasset har gitt danskene tilbake litt frihet.
B. Litt frihet _____.
12. A. Undervisningen foregår fortsatt digitalt.
B. Undervisning er _____.
13. A. Det danske koronapasset inneholder informasjon om at du er fullvaksinert.
B. I _____ om at du har _____.
14. A. Hun har nettopp avgitt negativ koronatest.
B. Koronatesten _____.
15. A. Du er velkommen inn med koronapasset.
B. Koronapasset _____.
16. A. Det digitale passet baserer seg på opplysninger fra sundhed.dk.
B. Opplysninger fra sundhed.dk er _____.
17. A. Fugletitterne var allerede på plass.
B. De som _____.
18. A. Dette er den magreste fuglen jeg har sett.
B. Dette er den mest _____.
19. A. Rød sand ble faktisk virvlet opp av vinden i Sahara.
B. I Sahara _____.

20. A. Hva kan vi gjøre i barnevernssaker?

B. Hva kan vi gjøre i saker _____?

2. Parsetninger. Setning B skal bety omtrent det samme som setning A.

1A. Når hun spiser mye, blir hun stadig tykkere.

1B. Jo _____.

2A. Mannen er ofte sliten.

2B. Jeg sier at _____.

3A. Politiet tror en tiåring kjørte en bil i 10 kilometer.

3B. Politiet sier at en tiåring skal _____.

4A. Hun spør ham: Hvorfor ser du alltid på meg?

4B. Hun spør ham hvorfor _____.

5A. Han spør: Hvor har egentlig stolen min tatt veien?

5B. Han spør hvor _____.

6A. Det var ikke Inger som gjorde det. Det var ikke Geir som gjorde det.

6B. Det var _____.

7A. Den lille apekatten er sannsynligvis død.

7B. Den lille apekatten er sannsynligvis ikke i _____.

8A. Norge har nå et nytt våpen i kampen mot mikroplasten.

8B. I kampen mot mikroplasten _____.

9A. Jeg vil gjerne bli oppdatert på de siste nyhetene.

9B. Jeg vil gjerne få _____ de siste nyhetene.

10A. Instrumentene i laboratoriet er moderne.

10B. Laboratoriets _____.

11A. Hvordan påvirker små plastbiter vår matsikkerhet?

11B. Hvordan påvirker små plastbiter vår sikkerhet _____?

12A. Mange tester ofte grenser i russetiden.

12B. I russetiden er det _____.

13A. Politiet bruker Facebook for å advare ungdommene.

13B. Politiet bruker Facebook for å gi _____ ungdommene.

14A. Vær forsiktig med de eldre som krysser gata.

14B. Vis _____ de eldre som krysser gata.

15A. 52 redningsskøyter er bemannet av frivillige.

15B. Frivillige _____ 52 redningsskøyter.

16A. Til sammen behøver Redningsselskapet 250 frivillige til.

16B. Til sammen har _____ 250 frivillige til.

17A. Manglende frivillige er et problem.

17B. _____ frivillige er et problem.

18A. Kun 200 ansatte får lønn.

18B. Kun 200 ansatte er _____.

19A. Fuglen hører egentlig hjemme i Asia.

19B. I Asia _____.

20A. Før soloppgang var alle på plass.

20B. Før solen _____.

10 Balanse i setninger

1. Identifiser verbtidene – og forklar bruken av disse.

Hvilke verbtider er brukt? Hva uttrykker setningene? Uttrykker de noe som er faktisk, hypotetisk, uvirkelig eller usikkert?

1. Mannen i bilen **skal være** såret. Blinklysene **blinker** i ett sett på bilen.
2. Ulykken **skal ha skjedd** ved midnatt. Politiet **er** allerede på åstedet. De **skal ha kjørt** i 140 kilometer i timen for å komme raskt fram.
3. Hvis jeg **var** deg, **ville jeg ha tenkt** på en helt annen måte.
4. Hvis jeg **kunne ha gått** på butikken istedenfor deg, **ville kjøleskapet ha vært** fylt med helt andre ting.
5. **Hadde du vært** litt mindre kravstor, **kunne vi leve** et litt annet liv i dag.
6. I går **skulle jeg kjøpe** kaffe, men så glemte jeg det.
7. **Ville du ha hjulpet** meg litt med dette?
8. Jeg **ville gjerne gjøre** det. Derfor **forsøkte** jeg å finne tid. Til slutt **fant** jeg ut av hvordan jeg **kunne få** det til.
9. Jeg **ville gjerne ha gjort** det.
10. **Hadde du hjulpet** meg om jeg **hadde spurt** deg?
11. **Hjalp** du din bror da han **spurte** deg?
12. **Hjelper** du din bror når han **spør** deg?
13. **Vil du hjelpe** din bror når han **spør** deg?
14. **Ville du ha hjulpet** din bror om han **kunne ha spurt** deg?
15. Da jeg **gjorde** dette, **visste** jeg nok ikke helt hva jeg **bega** meg ut på.
16. Verktøyet **skal ligge** i bilen. **Kan** du **sjekke**?
17. Hun **skal ha sagt** en hel masse usammenhengende ting. Sykepleierne **trodde** hun var psykotisk.
18. De **skal ha gått** omkring i ørska i flere timer alene. Politiet **sa** at de **var** nødt til å innbringe dem til stasjonen. Deretter **ble** de fraktet til sykehuset.

19. Demonstrantene **skal være** såret. Politiet **har ikke gitt** ut noen informasjon om det inntrufne.
20. Bussen **skal ha sklidd** utfor veibanen. Ingen nettaviser **har foreløpig kommentert** saken. (Hvorfor kan vi ikke bruke preteritum her?)
21. Ulykken **skal ha skjedd** klokka tre. Avisene **informerte** ikke om ulykken før klokka 23.00 på kvelden.

2. Identifiser verbtidene og -formene – og forklar bruken av disse.

1. Legen **sier** til pasienten: Du **burde endre** kostholdet ditt.
2. Jeg **tar** bussen til jobb hver morgen.
3. To kvinner **skal være** såret.
4. Det **skal ha skjedd** noe uforutsett under konferansen i går.
5. Alt **kunne ha vært** annerledes.
6. **Hadde du** ikke **vært** et lite barn, **kunne** du **ha vært** med meg på fjellet.
7. Om jeg **kunne ha vært** ung igjen, **ville** jeg **ha gjort** mye på en annen måte.
8. Nå **legger** du deg!
9. Dette **var** jammen godt!
10. Hvis jeg **var** deg, **ville** jeg **gjøre** ting på en annen måte.
11. Det **har vært** vanskelige tider i det siste.
12. Det **var** mange som **slet** før korona rammet oss. Nå **har** det **blitt** enda verre.
13. Etter at de **hadde spist**, **tok** de seg en tur på byen.
14. **Vær** ved godt mot.
15. Bare **bli liggende**. Ikke rør deg.
16. De **pratet** og **pratet**.
17. Dette **kommer til å gå** bra.
18. Du **skulle** ikke **ha gjort** det du gjorde.
19. Jeg **skulle ha betalt** regningene i går.
20. Du **burde pusse** tennene på en mer systematisk måte.

11 Sett inn verbet som mangler i uttrykket

1. Sett inn verbet som mangler

1. Hun _____ seg opp på tå for å bli litt høyere.
2. Hun _____ seg på huk for å se den lille gutten i øynene.
3. Forrige gang Norge kritiserte Kina, _____ vi svar på tiltale.
4. Mye _____ på at salg av fossilbiler snart er historie.
5. Sjefen er veldig glad over utviklingen. Han _____ seg over utviklingen.
6. Vi får ikke se mappene våre. Vi blir _____ innsyn. Dette _____ i strid med våre demokratiske rettigheter. Handlingene _____ ikke i tråd med prinsippene i et åpent demokrati.
7. Nå har pensjonistene _____ saken i egne hender.
8. De har bestemt seg for å _____ saken til retten.
9. Jeg er redd for at jeg har _____ glipp av noe viktig.
10. Kan du _____ deg av dattera mi en halv time?
11. De _____ en hang til å sove lenge om morgenen.
12. Nå _____ festivalsommeren kanskje dukken.
13. De frykter at hele livsverket deres kan _____ til grunne.
14. Dette går den veien høna _____.
15. Hun _____ med sitt fravær.
16. Med ondt skal ondt _____.
17. Nå må du _____ løpet ut. Du må klare å fullføre det som gjenstår.
18. En må lære å _____ før en kan gå.

Uttrykkene er slik:

1. å heve seg på tå
2. å sette seg på huk

3. å få svar på tiltale
4. å tyde på
5. å fryde seg over noe
6. å bli nektet innsyn / å stå/være i strid med noe / å være i tråd med ens prinsipper
7. å ta saken i egne hender
8. å ta en sak til retten
9. å gå glipp av noe viktig
10. å ta seg av noen
11. å ha en hang til noe
12. å gå dukken
13. å gå til grunne
14. det går den veien høna sparker
15. å glimre med sitt fravær
16. å fordrive noe ondt
17. å stå løpet ut
18. å lære å krype før en kan gå

2. Sett inn verbet som mangler

1. Hun skal gifte seg i juli. Hun skal _____ brud i juli.
2. Du kan ha på deg hverdagsklær. Bare kom som du _____ og går.
3. Vi skal nok overleve denne krisen. Vi skal _____ det over.
4. Hun kom ut av skapet. Hun _____ fram som lesbisk.
5. Hva skyldes dette? Hva _____ dette av?
6. Alt vil bli avslørt. Alt vil _____ for en dag.
7. Nå mistet jeg tråden. Nå _____ jeg ut av det.
8. Jeg har blitt flinkere i matematikk i det siste. Jeg har _____ meg i det siste.
9. Du har _____ klare forbedringer i det siste.
10. Jeg føler meg bedre nå etter det lange sykdomsforløpet. Jeg har virkelig _____ meg.

11. Russen i Sandnes _____ alle anbefalinger denne helga. De _____ ingen av reglene.
12. Politiet måtte _____ ut ved flere anledninger.
13. Hun _____ sammen da hun hørte brølene fra isbjørnen like utenfor døra.
14. Hun har fått en høyere stilling. Hun har _____ opp i systemet.
15. _____ du koken? Klarer du å fortsette?
16. Sinnene ble _____ i kok i går da den omstridte politikeren talte.
17. Hun er avskjediget. Hun er _____ på porten.
18. Han har _____ avskjed på grått papir.
19. Det er viktig å _____ de små grå, sier mesterdetektiven Hercule Poirot.

3. Sett inn verbet som mangler

1. Han er nesten jevngod med henne. Han kan _____ seg med henne.
2. Ikke _____ over spilt melk.
3. Nå prøver jeg den siste utveien. Jeg _____ ut mitt siste kort.
4. Den kjolen passer godt til deg. Den _____ som et skudd.
5. Hun likte øya så godt. Hun _____ sin elsk på den øya.
6. De klarer å tilpasse seg og _____ seg til rette.
7. Jeg må beherske meg. Jeg må _____ bånd på meg.
8. De lot seg lure. De _____ på kroken. De _____ rett på limpinnen.
9. Når du skal strikke, må du først _____ opp masker på strikkepinnene.
10. Vi må skynde oss. Vi har ingen tid å _____.
11. Alle pengene _____ tapt. Alt _____ til spille.
12. Jeg vet ikke lenger hva vi skal gjøre. Nå må vi _____ ballen over til noen andre.
13. Gutten måtte bli igjen på skolen etter skoletid fordi han hadde gjort noe galt. Han måtte _____ igjen.
14. Du er 60 år, men du ser ut til å være 50. Du _____ deg godt!
15. Jeg forutsetter at det du sier, er riktig. Jeg _____ ut fra at det du sier, er riktig.
16. Jeg _____ dine opplysninger til grunn når jeg skriver rapporten.

17. De to mennene angrep hverandre og _____ løs på hverandre på den rølpete festen i går.
18. Jeg fikk ikke sagt det jeg ville i går. Jeg _____ inne med veldig mye.
19. Jeg har sterk lyst til å studere biologi. Jeg _____ etter å studere biologi.
20. Politiet skal nå snakke om den tragiske ulykken. De skal _____ en pressekonferanse.

4. Sett inn verbet som mangler

1. Han har _____ et lovbrudd.
2. Man blir _____ for overtredelse av loven.
3. Du må _____ til etterretning for det jeg sier til deg.
4. En tannlege _____ i tennene våre når vi _____ hull. Tannlegen _____ også inn fyllinger der hullet er.
5. Hvor _____ du deg da ugjerningen skjedde? Hvor _____ ugjerningen sted?
6. _____ plassene! Klar, ferdig, _____!
7. Hvor ble denne filmscenen _____ opp?
8. Jeg _____ denne utfordringen på strak arm!
9. Dronningen ble _____ i en klemme da skitne metoder og skjulte allianser truet unionsfreden.
10. De blir _____ overfor noen grusomt krevende valg.
11. De _____ anledningen til å ta seg en ferie da ordningen med hjemmekontor ble _____.
12. Plutselig _____ det opp en mann som hevder at han er dronningens antatte sønn.
13. Underholdningsverdien _____ seg absolutt på et akseptabelt nivå i filmen.
14. Jeg må si jeg synes du _____ deg godt. Du _____ yngre ut enn det din alder tilsier.
15. Hun _____ på en hemmelighet i mange år.
16. Bordet _____! Du har ikke noe valg. Du må gjøre det som er bestemt.
17. Kabalen i hverdagen _____ ikke opp. Det er for mye å gjøre.

18. _____ du deg igjen i det som skjer i filmen? Kan du identifisere deg med det som skjer?
19. Hun sørger for fordeler til seg selv. Hun _____ sin egen kake.
20. Han har det økonomiske ansvaret for henne. Han må _____ henne.

5. Sett inn verbet som mangler

1. Hun overdriver når hun forteller. Hun _____ på i tykke lag.
2. De _____ seg kritiske til det som blir presentert for dem.
3. Nå skal vi _____ opp tråden fra forrige time.
4. De _____ ut om detaljene i sitt liv i tide og utide.
5. Jeg skulle ha møtt deg klokka to, men det _____ dessverre i glemmeboka.
6. Alkoholholdig drikk med bobler blir raskt _____ opp i blodet.
7. Hvis du rister en ølboks, vil det _____ over når du åpner den.
8. Han måtte _____ i varetekt i tre uker.
9. Da hun rømte hjemmefra, _____ det et leven uten like.
10. Du må kun fortelle sannheten. Du må _____ deg til sannheten.
11. Farfarens liv som spion _____ skygger over hennes liv.
12. *Tangzhong* er en bakemetode som har _____ verden med storm.
13. Metoden gjør at bollene blir ekstra saftige og _____ seg ferske i flere dager.
14. Oppskriften _____ aldri feil.

6. Sett inn verbet som mangler

1. _____ ministeren vilkårene for pendlerbolig?
2. Hva _____ du til grunn for dine uttalelser?
3. Jeg må _____ deg oppmerksom på at pendlerboligen er skattepliktig.
4. Du må _____ oppmerksom på at du må betale skatt.
5. Du må _____ oppmerksomhet når du skal krysse en trafikkert vei.

6. Han _____ oppmerksomheten sin mot tavlen læreren skrev på.
7. Hun _____ det han sier veldig treffende. Hun _____ at det han sier, er treffende.
8. Prosjektet _____ an til å få et stort underskudd.
9. Hva _____ du egentlig for deg? Hva tror du vil skje?
10. Hun føler seg utenfor. Hun føler ikke at hun _____ inn noe sted. Hun føler hun ikke _____ noe sted. Hun føler hun ikke _____ hjemme noe sted.
11. Synes du det er vanskelig å _____ deg løs og føle deg fri?
12. Nye tanker har _____ innpass i det siste hos politikerne.
13. Komikeren _____ narr av våre problemer her på berget. Han _____ gjøn med oss.
14. Kan du gjøre min jobb for meg? Kan du _____ over for meg?
15. Nå bestemmes det at bygningen skal rives. Nå blir det _____ fast at bygningen skal rives.
16. Nå må vi _____ på plass nye løsninger.
17. Nå vil jeg du skal glemme det jeg har sagt. Jeg vil du skal _____ bort fra det jeg har sagt.
18. Tyske soldater _____ fritt leide gjennom Sverige under krigen.
19. Nå er det mange som _____ seg bak kravet om varm mat i barnehagen.
20. I går på foredraget var det mange som _____ på skuldrene. De forstod ikke det som ble sagt.

7. Sett inn verbet som mangler

1. Hvem _____ bak disse ugjerningene?
2. Nå har motstanderne _____ sitt siste kort.
3. Nå må vi _____ alle kortene på bordet.
4. Jeg tror ikke dette er bra for oss. Jeg tror ikke vi er _____ med dette.
5. Nå _____ søkelyset mot Norge for å være en krigsprofitterende nasjon.
6. Nå kan du omsider _____ skuldrene litt og slappe av.
7. Du kan ikke lenger _____ fra ansvaret. Du kan ikke _____ av fra ansvaret.

12 Sett inn ordene som mangler

1. Sett inn ordet som mangler i uttrykket

1. Han har fått kompensasjon. Nå har han fått _____ på såret.
2. Dette gjør bare vondt verre. Han føler han har fått _____ salt i såret.
3. Man vet aldri om man slipper billig _____, eller ei.
4. Sola _____ høyt på himmelen i går.
5. De lever i sus og _____.
6. Dette ble dråpen som fikk _____ til å flyte over.
7. Og så svinger vi på _____ igjen. Skål!
8. I spillet må spilleren ta valg på _____ av Peer Gynt.
9. Interessen har begynt å _____ av i det siste. Interessen har gått ned.
10. Interessen har begynt å _____ seg opp i det siste.
11. Nå vil forskerne drepe mytene. Nå vil forskerne mytene til _____.
12. Vi har mislyktes med firmaet. Firmaet har _____ fallitt.
13. Firmaet er nesten konkurs. Firmaet er på konkursens _____.
14. Hvorfor prakker dere _____ meg alle disse oppgavene?
15. Han baler _____ mange forskjellige oppgaver.
16. Han nødet gjestene _____ å forsyne seg flere ganger.
17. Denne medisinen vil hjelpe meg. Denne medisinen vil _____ susen.
18. Hvordan klarte de å havne øverst _____ statistikken?
19. Jeg må få forklaringen veldig sakte og rolig. Jeg må ha det inn med _____.
20. Jeg håper du ikke synes det er dumt at jeg spør deg om dette. Jeg håper du ikke tar det _____ opp at jeg spør deg om dette.

2. Sett inn ordet som mangler i uttrykket

1. Det hele kom ut av kontroll. Det hele gikk _____ styr.
2. Hun lever i en berg-og-_____ av følelser.

3. Hun har mange utfordringer å hanskes _____.
4. Det er hans mening som avgjør det hele. Hans mening blir _____ på vektskåla.
5. Nå må du holde _____ for tunge.
6. Du må holde tunga _____ i munnen.
7. Han er ikke nådig når han skildrer hvordan situasjonen er. Han legger ikke fingrene _____.
8. Jeg husker dette uten å lese fra boka. Jeg kan dette _____. Jeg kan dette på _____.
9. Hun har et godt _____ med planter. Hun har grønne _____.
10. Nå får du holde fingrene av _____!

3. Velg ordet som passer

naske – utgir seg for – alibiet – vanntett – gjøre deg – lags – holde stand – ebbet ut – dabbet – av – stelt i stand – din stand – rappe deg – bli ved din lest – bordet fanger – ty til – skulkingen – alle tiders – i sin tid – helt på det rene med – betimelig – lupe – ebbe ut – står – ved lag – henger – i lufta – støtt

1. Alle som prøver å _____ i butikken, blir anmeldt til politiet med en gang.
2. Jeg synes sjefen er falsk. Han _____ å være en forståelsesfull person, men virkeligheten er en annen.
3. Da ugjerningen ble begått, var du på et helt annet sted enn i nærheten av åstedet. _____ er _____.
4. Det er vanskelig å gjøre deg fornøyd. Jeg klarer liksom ikke å _____ til _____.
5. Til sjuende og sist så de seg nødt til å gi opp. De klarte ikke å _____. Kreftene _____. Inspirasjonen _____ dessverre _____.
6. Dere har jo rotet noe aldeles forferdelig her hjemme! Hva er det dere har _____?
7. En mann i _____ bør holde seg for god til å henge full rundt på byen i beste åpningstid.
8. Du er så treg! Kan du _____ litt?

9. Hold deg til det du vet noe om. Ikke men noe om ting du ikke har greie på. _____.
10. Det er ikke mulig å gå tilbake på noe av det som er bestemt. _____.
11. De måtte bruke all list og alle knep. De måtte _____ de mest dristige påfunn.
12. Nå må elevene gi seg med denne _____. De må være på skolen når de har timer.
13. Dette er helt topp. Det er _____!
14. _____, da mine besteforeldre var unge, var alt helt annerledes ...
15. Jeg vet så inderlig godt at jeg må jobbe mer med dette emnet. Jeg er _____ det.
16. Det var på høy tid at sjefen fikk vite hvor landet ligger. Han fikk en _____
tilbakemelding fra de ansatte.
17. Jeg klarer ikke å lese disse små bokstavene. Jeg trenger faktisk en _____!
18. Livet er i ferd med _____ hos denne syke pasienten.
19. Kan jeg fortsatt kjøpe sykkelen din? _____ tilbudet _____?
20. Det _____ fortsatt _____ om vi skal dra på ferie, eller ei. Alt er uavklart.
21. Hun ringer ham _____ og stadig.

4. Velg ordet som passer.

Du finner ordforklaringer på ordene og uttrykkene i kapittel 7.

*underforstått – utstår – stående ordre – har gått i stå – vederlag – vedgår deg – vedgår –
unnasluntring – ta affære – hårkløveriet – flisespikkeriet – vegrer seg for – kom en kjelke i
veien – unngjelde*

1. Det er overflødig å si dette direkte. Det er _____ at alle må gjøre en innsats under pandemien.
2. De kan ikke tåle hverandre. De _____ ikke hverandre.
3. Denne ordren gjelder hele tiden. Dette er en _____.
4. Nå er det ingenting som fungerer. Alt har stoppet. Alt _____.
5. Han fikk en liten bonus for sin iherdige jobbing. Det var flott at han fikk et lite _____.

6. Dette vedkommer deg ikke. Dette _____ ikke.
7. Jeg innrømmer at jeg begikk ugjerningen. Jeg _____ at det var jeg som gjorde det.
8. Ingen slipper unna å gjøre denne jobben. Her skal vi ikke ha noen _____.
9. Nå må vi gjøre noe! Nå må vi _____.
10. Hvorfor er du så opphengt i detaljene? Hvorfor driver du med dette _____ og _____?
11. De kvier seg for å si sannheten. De _____ å si det slik det er.
12. Det kom en hindring i veien for oss. Det _____ for oss.
13. Dette skal du få svi for! Dette skal du få _____.

5. Velg ordet som passer

Du finner ordforklaringer på ordene og uttrykkene i kapittel 7. Jobb med kapittel 7 før du jobber med disse oppgavene.

*fiskevær 2. tatt av dage 3. felle av 4. fella 5. håndhevet 6. fellingstillatelse 7. frynsete 8. knuget
9. nøysomme 10. gryr av dag 11. gryende 12. lastes 13. myntet 14. frynsete 15. skurret 16.
oppfølgeren 17. frynsene 18. fordringsløse*

1. Et sted der man lever av fiske kalles et _____.
2. De stakkars dyrene ble regelrett slaktet av bjørnen. De ble _____ på en brutal måte.
3. Må du rekke opp hele gensen, eller kan du bare begynne å _____?
4. Han ble lurt trill rundt. Han gikk rett i _____.
5. Hvorfor blir ikke lover og regler _____ slik seg hør og bør?
6. Har jegerne lov til å skyte bjørnen? Har de fått _____?
7. Hun har et _____ rykte. Hun blir klandret for litt av hvert.
8. Jeg føler meg presset og nedtyntet. Hele familien er _____ av sorg.
9. De bruker svært lite penger. De er _____.
10. Morgenstund har gull i munn! Det _____.
11. Den _____ forelskelsen mellom dem ville kanskje utvikle seg til dyp kjærlighet.

12. Dette var ikke din feil. Du kan ikke _____ for dette.
13. De hatske kommentarene var _____ på henne.
14. Jeg føler meg nervøs og på randen av sammenbrudd. Nervene mine er _____.
15. Stemmen hans var overhodet ikke ren da han sang i går. Stemmen _____ på ubehagelig vis.
16. Den første filmen var bedre enn _____.
17. Du må ta bort alle disse løse trådene og _____ på genseren din.
18. De krever svært lite eller ingenting. De er _____.

6. Velg ordet som passer

Du finner ordforklaringer på ordene og uttrykkene i kapittel 7. Jobb med kapittel 7 før du jobber med disse oppgavene.

omløp – forløp – avløse – skrote – legge beslag – beslag – utløst – tilløp – avløpet – utløp – omslag – anløp – innløses / løses inn / bli innløst

1. Du er kjapp i oppfatningen. Du har godt _____ i hodet.
2. Sykdommens _____ var dramatisk.
3. Stafettløperne måtte _____ hverandre i rask rekkefølge.
4. De har ønsket å kvitte seg med alt søppelet lenge. Omsider har de funnet tid til å _____ det hele.
5. Du maser sånn på meg. Jeg har ikke tid til deg. Du kan ikke _____ på all min tid.
6. De gamle portene hadde de vakreste _____ du bare kan tenke deg!
7. Mange følelser ble _____ da de møttes den kvelden for å legge alle kortene på bordet.
8. Man kunne se _____ til desperasjon hos læreren i teaterstykket «Reform 97».
9. Vi må kjøpe Plumbo. Nå har vi problemer med _____ igjen!

10. Nå er det nødvendig at du får _____ for følelsene dine. Du kan ikke holde dette inni deg mer.
11. Den høygravide kvinnen med rier fikk varme _____ på magen. Det roet henne litt.
12. Rutebåten har _____ like ved brygga vår. Det er så koselig!
13. Den pantsatte gjenstanden kan nå _____.

7. Velg ordet som passer

Du finner ordforklaringer på ordene og uttrykkene i kapittel 7.

omslag – helt uten videre – i bero – utslagsvasken – gjort utslaget – med et slag – oppslag – spleise – skrantet – å mimre – storsinn – flagrende gevanter – skur – byge

1. Lyn og torden er forventet over Østlandet i natt. Tidligere i dag var det strålende sol. Dette er et plutselig _____.
2. Jeg forstår ikke når du plutselig ombestemmer deg og tar bestemmelser sånn _____.
3. Vi må vente litt med å ta en bestemmelse i saken. Saken må få stå litt _____.
4. Kan du helle ut dette skitne vannet i _____?
5. Det jeg har fått vite nå, har fått avgjørende betydning for mitt valg. Det du har sagt, har _____ for meg.
6. I det samme visste han hva han måtte gjøre. _____ stod alt klart for ham.
7. Tabloidpressen vil altså blåse opp alt med fete typer. Hvorfor vil de alltid ha så store _____?
8. Kan vi dele på å betale for denne maten? Kan vi _____?
9. Hun har blitt dårligere nå i det siste. Hun har dessverre _____ en del.
10. Jeg elsker å gå bakover i tid og tenke på morsomme ting som har skjedd i livet mitt. Jeg elsker _____.
11. Han er en raus og gavmild person. Han viser ofte _____ mot sine gjester.

12. Hun liker å gå med vide klær. Hun går ofte kledd i _____.

13. Det regnet kraftig i går kveld! For en _____ det var! Det var litt av ei
_____ som kom!

13 Hjelpeverb

1. Sett hjelpeverbene inn i 2. kondisjonalis - og lag riktig ordstilling

1. Om (la - du - være - henne) _____ i fred, (tore - hun - kanskje) _____ å si hva hun mener.
2. (gidde - dere - av og til) _____ (hjelpe) _____ litt mer til her hjemme, (begynne - vi - trives - litt mer - muligens) _____ på dette stedet.
3. (orke - du - innimellom) _____ (studere) _____ litt hardere, (få - karakterer - bedre - kanskje - du) _____.
4. (foretrekke - du) _____ (jobbe) _____ hjemmefra, (la være - barna - kanskje) _____ å bråke så mye.

2. Sett hjelpeverbene inn i pluskvamperfektum - og lag riktig ordstilling

1. (la - meg - du - kanskje) _____ (sitte) _____ i fred, (jeg - begynne - faktisk) _____ (finne) _____ ro litt lettere.
2. (dattera di - la - du) _____ (hvile - litt oftere) _____, (orke - hun - kanskje) _____ (drive med) _____ flere aktiviteter.
3. (la være - du) _____ (ha) _____ så strenge grenser for sønnen din, (han - kanskje - våge) _____ (slippe seg) _____ litt mer løs.
4. (la - henne - du) _____ (sitte - dattera di) _____ litt alene i vogna, (våge - hun) _____ (være) _____ litt oftere alene.

14 Løst og fast sammensatte verb

1. Løst eller fast sammensatt verb? Skriv verbet inn i riktig tid/form.

bre ut – utbre

1. Duken _____ på gresset til pikniken i går.
2. De _____ seg om et vanskelig tema i går på konferansen.
3. Han _____ kunnskap om vaksiner mot korona-viruset i går på seminaret.

bryte av – avbryte

5. Hun _____ brødet med bare fingrene.
6. Han _____ ferien fordi han måtte jobbe.
7. Ikke _____ meg når jeg snakker.

bryte ut – utbryte

8. Nå har det _____ en stor streik i kommunal sektor.
9. Ikke rør meg, _____ hun med sinne i blikket.
10. Det _____ en stor brann i kjøpesenteret i går.
11. Det ser dessverre til at eksemen _____ igjen nå.
12. Hun valgte å _____ ekteskapet.

by på – påby

13. Det er så hyggelig når man gamle tante _____ kaffe og kaker.
14. Det _____ en del problemer når ungdommen ikke vil samarbeide.
15. Nå vil staten _____ alle å bruke munnbind i kollektivtrafikken.
16. Hva har dette stedet _____, mon tro?
17. Synes du vil skal _____ dette gamle skapet i morgen på auksjonen?

føre inn – innføre

18. Det er viktig at du _____ tallene fint i skriveboka di.

19. Dette må du _____ i journalen.
20. Hun vil starte med å _____ varer fra utlandet.
21. Nå skal en ny læreplan _____ i skolen.
22. Elevene har blitt _____ i den franske revolusjonen.

gi opp – oppgi

23. Du må ikke _____ håpet.
24. Du må _____ opplysninger om deg selv i dette skjemaet.

gå av – avgå

25. Hun _____ som partileder.
26. Han _____ ved døden i går klokka 20.02.
27. Skal vi _____ på neste stopp?
28. Når skal skipet _____?

gå inn – inngå

29. I går _____ de en viktig avtale.
30. Alle disse timene _____ i Norsk for deg! (ulv).
31. Du bør ikke _____ dit.

gå på – pågå

32. Forhandlingene _____ for fullt.
33. Hun _____ som aldri før.
34. Er det trygt å _____ isen?

gå ut – utgå

35. Den siste opptredenen _____ i konkurransen i går på grunn av sykdom.
36. Hun _____ på de merkeligste tidspunkt.

holde av – avholde

37. Jeg _____ deg.
38. Hvor vil du _____ festen?
39. Kan du _____ to plasser til meg?

legge av – avlegge

40. Jeg vil gjerne _____ disse buksene til mandag.
41. Jeg tenker _____ dem et besøk på mandag.
42. Hun skal _____ eksamen på mandag.
43. _____! Jeg orker ikke tilnærmelsene dine!
44. Når man møter i retten, må man _____ ed.

legge på – pålegge

45. Den siktede _____ en streng straff.
46. Jeg befaler deg å gjøre denne oppgaven. Jeg _____ deg å gjøre denne oppgaven.
47. Du liker visst _____ meg oppgaver!

legge til – tillegge

48. Har du noe _____ denne saken?
49. Jeg _____ denne saken stor vekt.
50. Du _____ meg meninger jeg ikke har.

løpe ut – utløpe

51. Fristen _____ på mandag.
52. Barna _____ straks timen er slutt.

se ut – utse (seg)

53. Hun _____ av vinduet.
54. Hun ble _____ til leder.
55. Bjørnen _____ sitt neste offer.

sette ut – utsette

56. Er du klar over hvor mange det er som _____ grøt til nissen hvert år?
57. Hvorfor vil du _____ møtet nå igjen?
58. Jeg har mye _____ på deg.
59. Forurensningen i luften _____ barna for stor risiko.
60. Han ble _____ for en ulykke.
61. Jeg følte meg helt _____ i går kveld da den triste nyheten kom.

si ut – utsi

62. Hun _____ en spådom over hennes liv. Tror du på tarotkort?
63. Du må _____ det du mener!

skrive av – avskrive

64. Den kunden følte seg narret. Nå kan vi bare _____ henne som kunde.
65. Kan du _____ denne teksten?
66. Hvilke fakturaen kan du _____ på skatten?

stå på – påstå

67. Nå er det viktig at du ikke gir deg. Du må bare _____.
68. Du _____ de utroligste ting.

suge ut – utsuge

69. Hun _____ hver dråpe av juice i appelsinen.
70. Sjefen på bananplantasjen _____ de fattige ansatte.

ta av – avta

71. Han _____ seg hatten da han kom inn i huset.
72. Hun ble så glad i går! Hun _____ da hun fikk den gode nyheten.
73. Energien _____ når man ikke har spist og drukket nok.

74. Bulderet fra den store maskinen _____ litt da de lukket vinduer og dører inn til leiligheten.

ta inn – innta

75. Nå skal den deilige maten _____.

76. _____ plassene, klar, ferdig, gå!

77. Hvorfor _____ du en slik overlegen holdning? Hvem tror du at du er?

78. Nå _____ fienden byen.

79. Kan du _____ posten for meg?

80. Kan vi _____ på et hotell?

81. Det kan være vanskelig _____ over seg enkelte vonde hendelser fra fortiden.

ta opp – oppta

82. Jeg må dessverre _____ et fag til høsten. Jeg strøk på eksamen.

83. Denne filmen _____ meg i stor grad. Den er fascinerende.

84. Kan du _____ det han sier? Jeg vil gjerne høre det en gang til etterpå.

85. Vi har en del saker vi må _____ på dette møtet.

86. Denne sofaen _____ mye plass i stua. Den er for stor.

87. Jeg vil ikke forstyrre deg. Jeg skal ikke _____ mer av din tid.

88. Folk har _____ for store lån. Nå klarer de ikke å betale tilbake det de skylder.

vende om – omvende

89. Om det blir for mye snø, bør dere _____ før det blir for sent.

90. Den som ikke er frelst, bør _____ seg nå.

91. Gå i motsatt retning. _____!

15 Passiv

1. Skriv setningene med riktig ordstilling.

Den første setningen skal stå i passiv, mens den andre skal være aktiv. Du skal bruke 2. kondisjonalis i alle setningene.

1. Om (demonstrantene – muligens – fengsle) _____
under litt bedre forhold, (være annerledes – alt – kanskje) _____.
2. (filmen – produsere – kanskje) _____ under litt
andre forhold, (oppleve – jeg – nok – den) _____ som litt
mindre **langtekkelig**.
3. (barna – bli elsket – litt høyere – kanskje) _____
av sin mor, (framstå – livet – deres – sannsynligvis) _____
som nokså annerledes.

2. Hva betyr setningene?

1. Plenen blir klippet til onsdag i neste uke.
2. Plenen er klippet innen onsdag i neste uke.
3. Jeg tror de blir viet av den katolske presten.
4. Jeg tror de er viet av den katolske presten.

3. Hvilke setninger er passivsetninger?

1. Han er gått.
2. Han var trist.
3. Flaskene ble nummerert.
4. Alt ble fint etter hvert.

5. Jeg tror de blir gift.
6. Jeg tror de er gift.
7. Han ble utsatt for en ulykke i fjor.
8. Togene ble innstilt.
9. Togrutene ble endret.
10. Togavgangene var hyppige.
11. Alt ble utført veldig raskt.
12. Alt var veldig tregt mot slutten.
13. Terrassen slipes nå.
14. Vi ses på onsdag.
15. Kan vi møtes igjen?
16. Han må undersøkes på nytt.

4. Hva er forskjellen på disse setningene?

1. Tøy tørkes her. / Tøy blir tørket her. / Tøy er tørket her. / Tøyet er tørt.
2. Pasienten utredes nå. / Pasienten blir utredet nå. / Pasienten er utredet nå.
3. Moren var arrestert. / Moren ble arrestert.

16 Ekstremverb

«Ekstremverb» er verb som kan knytte til seg ekstremt mange preposisjoner og adverb – og danne ulike uttrykk. Her kan du finne oppgaver knyttet til disse ekstremverbene:
komme, sette, slå, gå, holde, ligge, gi, henge, stå

1. Verbet «å komme»

1. Katten kommer _____ / _____ fra skjulestedet sitt.
2. Sola kommer _____ bak skyene.
3. Nyheten om korrupsjonen i offentlig etat har nå kommet _____.
4. Det har nå kommet _____ blant folk at myndighetene på ulovlig vis har holdt tilbake informasjon.
5. I går viste hun mange følelser hun hadde holdt skjult. Hun kom _____ med følelser hun hadde holdt tilbake.
6. Nå har han kommet _____ av skapet.
7. Hun har skrevet ferdig boka. Den kommer _____ i oktober.
8. Nå har det kommet _____ i lyset at de har svindlet folk i stor stil.
9. Nå har det kommet _____ en dag at de er konkurs.
10. Plutselig kom det en tiur _____ bak en stor stein.
11. Den lille kattungen klarte å komme _____ av kurven sin.
12. Vis oss det du kan! Kom _____ med det du har!
13. Fortell oss alt du vet! Kom _____ med den informasjonen du sitter på!
14. Han kom seg _____ beina i en fart da han forstod han hadde forsovet seg.
15. De to er gode venner. De kommer godt _____ av det med hverandre.
16. Nå har hun kommet _____ skjells år og alder. Hun fyller 100 år i dag.
17. Hvor langt har du kommet _____ boka? Hvilken side har du kommet _____?
18. Det er så mange folk i butikken. Jeg kommer ikke _____ for å få tak i det jeg vil ha.
19. Jeg kommer ikke _____ til møtet i tide.

20. Jeg står langt bak i konsertsalen blant publikum. Jeg klarer ikke å komme meg lenger _____.
21. De klarte til slutt å komme _____ enighet om noe.
22. Presidenten kom _____ makten i fjor.
23. Hun er ikke like flink som søsteren sin. Hun kommer ikke _____ mot henne.
24. Nå har vi fått tilbake kontrollen. Nå har vi kommet _____ fote igjen.
25. Regnet høljer ned. Nå må vi komme oss _____ hus.
26. Båtene har kommet vel _____ havn for natten.
27. Hun var bevisstløs i noen minutter, men så kom hun _____ seg selv.
28. Nå kom jeg _____ det jeg ville si!
29. Har du kommet _____ til en konklusjon?
30. Nå har han begått en kriminell handling. Han har kommet _____ kant med loven.
31. Han har kommet _____ vanskeligheter.
32. Nå er det koselig her! Nå har jeg kommet _____ riktig god stemning!
33. Når kvinner ble gravide utenfor ekteskap før, sa man at de hadde kommet _____ ulykka.
34. Det skjer hele tiden noe rart i hennes liv. Hun kommer _____ for mange rare hendelser.
35. Nå mistet jeg tråden! Nå kom jeg _____ av det.
36. Det kommer aldri noe godt _____ av det å være uærlig.
37. Hun klarte ikke å si noe. Hun kom seg ikke _____ å si noe.
38. Han slumpet til å søle på duken. Han kom _____ å søle på duken.
39. De pengene jeg fikk av min far kommer godt _____ nå. Jeg trenger de pengene.
40. Han har kommet seg betraktelig _____ matte og engelsk.

2. Verbet «å sette»

1. Nå må vi sette _____ gang med disse ekstremverbene!
2. Nå skal Cecilie sette deg _____ sporet av disse ekstremverbene.
3. Cecilie forsøker å sette hele Norsk for deg! ___ system. Det er ikke så lett. 😊

4. Regnet satte _____ for fullt akkurat da Cecilie gikk inn i campingvogna for å lage denne oppgaven.
5. Skal du sette pengene dine ____ banken?
6. Har du penger _____ bok?
7. Hun setter alt inn _____ å vinne.
8. Hesten kan ikke stå ute mer nå. Kan du sette den _____ stallen?
9. Onde tunger har satt _____ ufine rykter.
10. Det skal bli satt musikk _____ flere av Cecilies dikt. 😊 Det skjer 19. september i Kristiansand.
11. Hun har satt fem barn _____ verden.
12. Nå kan alle sammen sette seg _____ bords.
13. Hun mistet jobben. Hun ble avskjediget. Hun ble satt ____ porten.
14. De satte livet ____ da de forsøkte å redde folk ____ av det brennende huset.
15. Lynet slo ned i et tre ved siden av meg. Dette satte en skrekk ____ meg.
16. Husker du ikke hva ordet het? Jeg vil forsøke å sette deg _____ glid til å huske det.
17. Store områder ble satt _____ brann grunnet den forferdelige heten.
18. De har satt seg ____ dyp gjeld.
19. Jeg trodde du var fornøyd og glad. Hvorfor setter du _____ en sur mine nå?
20. Er det ok at jeg setter døra _____ gløtt?
21. Jeg er fullstendig rådløs. Jeg er satt _____ av spill.
22. Da statsministeren kom til torvet i Kristiansand, ble sinnene satt _____ kok hos noen.
23. Nå har du satt en flekk _____ duken igjen.
24. Hamlet skal settes _____ på Nationaltheatret til høsten.
25. De frekke tyvene satte _____ sprang i håp om å komme seg bort.
26. Ordene som er satt _____ fet type, kan være vanskelige å forstå.
27. Du må sette planene dine ____ i livet.
28. Jeg står ved elvebredden. Kan du sette meg _____ sundet?
29. Det å sette _____ et telt kan være en kunst.
30. Hvilket parti klarer å sette flest folk ____ arbeid?
31. Har du satt deg godt nok _____ i stoffet?

32. Verdien på eiendommene ble satt _____ fem millioner kroner.

3. Verbet «å slå»

1. Jeg strever med å slå _____ denne spikeren. Jeg bommer hver gang.
2. Klarer du å slå denne kassa _____ stykker?
3. Det var en dramatisk kveld på puben i går. To karer slo _____ hverandre så det sang.
4. Læreren slo neven _____ bordet da ingen av elevene ville høre etter.
5. Folk i Nord-Norge blir kanskje helt slått _____ av varmen.
6. Om man får heteslag, blir man helt satt _____ av spill.
7. Kan du slå _____ disse pengene _____ kasseapparatet?
8. Min datter har lært å slå _____ munnharpe!
9. Min nevø slo nesten _____ en tann da han spilte munnharpe.
10. Gresset er så høyt at vi må slå det _____ ljà. Eller skulle vi bare la det gro _____ en blomstereng?
11. Bare ring meg når det passer. Du kan slå _____ tråden når som helst.
12. Nå må vi slå et slag _____ de fattigste i Norge.
13. Vi må slå _____ korona-viruset.
14. Hun forsvarte seg bra. Hun slo _____ seg på en god måte.
15. Skal vi benytte oss av dette tilbudet? Skal vi slå _____?
16. Det var innbrudd i boden til min mor i går. Da slo tyvene kloa _____ min mors keramikk-verktøy.
17. Fotballaget ble slått _____ allerede etter andre kamp.
18. De klarte å slå fienden _____ flukt.
19. Seilene slo friskt _____ den sterke vinden.
20. Nå glemmer vi det som har skjedd. Vi slår en strek _____ det hele.
21. De ville beskytte den utkastede familien. Hele nabolaget slo ring _____ dem.
22. De to ungdomskjærestene er ikke sammen lenger. De har slått _____ med hverandre.
23. Kan dere åpne boka på side 201? Alle må slå _____ boka på den siden.
24. Lynet slo _____ mange steder i Sør-Norge i forgårs.

25. Brannen blusset opp for fullt igjen. Flammene slo _____ været.
26. Liker du å slå _____ en prat med folk du ikke kjenner?
27. Kan du slå _____ litt på prisen? Er det lov å prute på prisene her?
28. Jeg vil ikke tenke på det mer. Jeg vil slå disse tankene _____ meg.
29. Har de slått seg _____ ro nå?
30. Har de slått seg _____ i Norge nå? Har de bosatt seg her?
31. I kveld skal vi slå _____ håret. Vi skal på fest!
32. Han har slått seg _____ jordbær. Nå selger han jordbær så det koster etter!

4. Verbet «å gå»

1. I år **driver** han bare **dank**. Han går _____ loffen.
2. Han ville forsvare landet sitt. Han gikk _____ krigen.
3. Kan dere gå _____ ro nå? Det er over midnatt.
4. Nå må vi starte jobben. Vi må gå _____ verket.
5. Partiet gikk _____ valg på et **slagord** knyttet til større likhet i samfunnet.
6. Han **møtte veggen**. Han gikk _____ en smell.
7. Jeg lar meg ikke lure av det du sier. Jeg går ikke _____ den historien.
8. Skipet seiler med alle seil utspent. Skipet går _____ fulle seil.
9. Nå har bjørnen gått _____ hi.
10. Jeg glemmer hvilken dag det er nå i sommerferien. Jeg går _____ surr i dagene.
11. Jeg blir helt gal av datamaskiner som blir ødelagt. Jeg går _____ spinn! Jeg går _____ vettet!
12. De begynte å slåss. De gikk løs _____ hverandre.
13. Skuddet gikk _____ uten at det var meningen.
14. Vasen gikk _____ golvet med et knas.
15. Hele bygdesamfunnet gikk _____ grunne da fabrikken ble nedlagt.
16. Han gikk _____ hodet på sykkelen i går kveld.
17. Hun kritiserer sterkt kommunens avgjørelse. Hun går _____ mot det kommunen sier.
18. Her går veien _____ store, bratte svinger.
19. Hun har begynt å glemme litt. Hun går _____ barndommen.

20. Han går _____ sterke medisiner.
21. Du er så rar! Hva går det _____ deg?
22. Hva handler dette om? Hva går dette _____ på?
23. Jeg får ikke denne kabalen til å gå _____.
24. Her skjer det mye rart. Her er det mye rart som går _____ seg.
25. Nå har alt stoppet opp. Alt har gått _____ stå.
26. Du må ikke sløse sånn. Du må ikke la formuen din gå _____ spille.
27. Skjørtet er for kort. Det går deg _____ langt over knærne.
28. Kritikken jeg framlegger går ikke _____ deg som person – men _____ hele partiet.
29. Hvem gikk _____ seieren i går kveld?
30. Vi må granske oss selv. Vi må gå _____ oss selv
31. Plutselig forstod jeg alt sammen. Plutselig gikk det _____ for meg hva som hadde skjedd.
32. Han har konvertert til islam. Han har gått _____ islam.
33. Går du god _____ denne mannen?

5. Verbet «å holde»

1. Hold fast _____ det du tror på.
2. Hold fast _____ skjørtet ditt så det ikke blåser opp.
3. Hun foretrekker vegansk mat. Hun holder seg _____ vegansk mat.
4. Hun ble kontrollert og styrt. Hun ble holdt _____ age.
5. De kunne ikke foreta seg noe. De ble holdt _____ sjakk.
6. Ikke smak på maten ennå! Hold fingrene _____ fatet!
7. Jeg vil legge meg nå, men du prater og prater. Du holder meg opp _____ langt på natt.
8. De vil ikke endre på sine tradisjoner. De holder _____ tradisjonene.
9. Han tigget folk om penger. Han holdt _____ hatten.
10. Hvorfor kjører du ikke fortere? Hvorfor holder du igjen _____ farten?
11. Nå må du passe på hva du sier. Du må holde tungen rett _____ munnen.

12. Her er det altfor høy musikk! Jeg må holde meg _____ ørene!
13. Vi må ikke mistet motet nå. Vi må holde stemningen og humøret _____.
14. Han har drukket altfor mye vin. Han klarer nesten ikke å holde seg _____ beina.
15. Hun trener hver dag. Hun holder seg _____ god form.
16. Hvor bor dere? Hvor holder dere _____?
17. Jeg liker ikke å være midtpunktet. Jeg holder meg helst _____ bakgrunnen.
18. Jeg klarer ikke å ha den samme farten som henne. Jeg klarer ikke å holde tritt _____ henne.
19. Klarer du å gå like fort som henne? Klarer du å holde følge _____ henne?
20. Du må følge landets lover. Du må holde deg _____ loven.
21. Du skal svinge til høyre hele veien. Hold _____ høyre.
22. Orker du dette? Holder du _____ dette?
23. Det gikk nesten galt. Det holdt _____ å gå galt.
24. Er dette din mor? Jeg holdt _____ å si at det var din søster.
25. Ikke se! Du må holde _____ øynene.
26. Nå må du stoppe. Du må holde _____!
27. Du kan snakke fritt. Du trenger ikke å holde noe _____.
28. Jeg holder _____ deg i at du ikke bør selge huset.
29. Jeg vet ikke hvor kona legger ting. Jeg holder ikke rede _____ hvor hun gjør av tingene.
30. Hva driver du med? Hva holder du _____ _____?
31. Det er smart å være venner med sjefen. Det er smart å holde seg _____ _____ sjefen.
32. Jeg tenker at du er en flink dame. Jeg holder deg _____ å være en flink dame.
33. Jeg er veldig glad i deg. Jeg holder _____ deg.
34. Jeg foretrekker å bo i Oslo. Jeg holder en knapp _____ Oslo.

6. Verbet «å ligge»

1. Hvorfor ligger du _____ kne på gulvet?

2. Hvor lenge har du ligget _____ sengs?
3. Hun ligger _____ det siste. Hun ligger ____ døden.
4. Vil du sove hos meg i natt? Vil du ligge _____?
5. Hvor lenge har dette skipet ligget _____ havn?
6. Hytta ligger fint _____. Hytta ligger _____ fjellet.
7. Hva ligger det _____ uttrykket «å ta munnen for full»?
8. Hva er hemmeligheten bak dette? Hva ligger _____ her?
9. Hun har ligget _____ i engelsk nå en god periode.
10. Hva ligger _____ grunn for din oppsigelse?
11. Han har ligget under _____ flaska i en del år nå.
12. Nå må tøyen ligge _____ bløyt i to timer.
13. De ligger godt _____ i konkurransen.
14. Alle i familien er flinke i realfag. Det ligger _____ familien å være flink i realfag.
15. Jeg liker ikke å lage mat. Det ligger ikke _____ meg.
16. Han har ligget _____ hardtrening i to måneder.

7. Verbet «å gi»

1. Kan du gi igjen _____ en tusenlapp?
2. De kan ikke styre mer. De må gi _____ seg makten.
3. Det har vært helt stille i rommet. De har ikke gitt _____ seg en lyd.
4. Jeg klarer ikke å gjøre motstand mer. Jeg gir _____.
5. Hvorfor gir du meg skylden _____ det som har skjedd?
6. Hun er en falsk person. Hun er ikke den hun gir seg _____ for å være.
7. Hun kjeftet og skjennet på mannen sin. Hun ga ham _____.
8. Jorda er skrynn og dårlig. Jorda gir lite _____ seg.
9. Jeg gir en god dag _____ det du sier.
10. De andre hadde rett. Han måtte gi seg _____ det han hadde sagt.
11. Nå må du gi deg _____ det tullet ditt.
12. Han ga seg _____ å selge og kjøpe hus og leiligheter.

13. Vi er på ei myr. Myra gir _____, og det er veldig skummelt.
14. Du må aldri gi _____ håpet.
15. Kan du gi _____ hva som er din totale inntekt?

8. Verbet «å henge»

1. Det henger mange fine bilder _____ veggene.
2. Håret hans var veldig langt nå. Luggen hang ned _____ øynene.
3. Klesvasken henger _____ snora.
4. Hun har et verdifullt smykke hengende _____ halsen.
5. Uværet har hengt _____ oss i flere dager.
6. Jeg liker ikke å ha tidsfrister hengende _____ meg.
7. Den triste hunden hang _____ halen.
8. Hvorfor henger du _____ nebbet?
9. Han leser nesten hele tiden. Han henger _____ bøkene.
10. Hun henger _____ hælene på mannen sin hele tiden.
11. Den lille jenta henger _____ skjørtene på moren sin.
12. Vil du være med? Da får du bare henge _____!
13. Hun strever med historiefaget. Hun henger _____ i historie.
14. Følger du med på dette? Henger du _____?
15. Hun er spinkel. Det er så vidt klærne henger _____ henne.
16. Du bør ikke henge deg _____ i så mange detaljer. Se på helheten.
17. De lar ikke konkurrentene få hvile. De henger seg _____ konkurrentene.
18. Hvorfor henger du deg _____ oss på denne måten? Du er ikke velkommen her.

17 Verb som beskriver lyder

banke (v1):

1. Motoren *banker*.
2. Hjertet *banker* hardt.
3. Han *banket* på døren.
4. Vi *banker* inn en spiker med en hammer.
5. *Bank* i bordet. «Bank i bordet» er en besvergelse.

brake (v1, v2):

1. Isen *braket* under oss da vi gikk.
2. Det *braket* i de gamle gulvplankene. (Lyden er litt «dypere» når vi sier at det *braker*.)

bruse (v1):

1. Bekken / Elva / Fossen *bruser*, og det dannes hvitt skum.
2. Det *bruste* da hun helte Cola i glasset. Det bruser fordi vi har kullsyre.

buldre (v1): lyden kommer «innenfra» noe – og den varer ganske lenge.

1. Havet *buldrer* i kveld.
2. På Island ser turistene på en vulkan som *buldrer*.
3. Han *buldrer* når han ler.
4. Det *buldret* og tordnet hele natta.
5. Fossen *buldret*.

drønne (v1, v2): denne lyden ligner på «buldre», men den har smell i seg

1. Kanonene *drønnet* over hele byen.
2. Tordenen *drønnet* over hustakene.

dundre (v1): en høy lyd med dunk innimellom

1. Toget *dundret* forbi huset deres i den ellers så stille natten.
2. Mannen *dundret* på døra og laget mye bråk.

dunke (v1):

1. Hjertet *dunket* hardt.
2. Motoren i en båt *dunket*.
3. Hun *dunket* med nevene på bordplaten.

dure (v1, v2): en lang lyd (ofte knyttet til noe maskinelt)

1. Det *durer* fra kjøkkenmaskinen.
2. Hvorfor *durer* det sånn inne fra kjøkkenet?
3. Det *durer* i boremaskinen.
4. Åh, det *durer* sånn i den maskinen.

gnisse (v1):

1. Når du *gnisser* hendene mot hverandre, kommer det en svak lyd.
2. Hun *gnisset* tennene mot hverandre, og da kjente hun en ubehagelig følelse i kroppen.
3. Hun *gnisset* krittet mot tavla, og alle elevene fikk frysninger. (= en skjærende lyd)

gurgle (v1):

1. Hun *gurplet* vannet i halsen for å rense halsen.

hvine (v2):

1. Det *hvinde* i bremsene.
2. Den sterke vinden *hvinde* langs husveggen.
3. Skuddene fløy rett forbi ham. Han kjente at det *hvinde* om ørene.

klakke (v1):

1. Det *klakket* i treskoene da hun gikk på golvet.
2. Tresmykkene hun hadde rundt halsen, *klakket* mot hverandre.

Annet: Hun liker å gå med klikk-klakker om sommeren.

klapre (v1):

1. Tennene *klapret* i munnen av redsel.
2. Hun *klapret* i vei på den gamle skrivemaskinen.
3. Jentene *hvinte* og lo. De *hvinte* frydefullt.

En klapperslange har *klaprende* hornringer på halen.

Det *klaprer* i gulvet av skoene til flamencodanseren.

klikke (v1):

1. Revolveren *klikket* da hun trakk av, men det var ingen patron i revolveren.
2. Hun satt og *klikket* med tungen.

Annet: Nå har det klikket for meg.

klinge (klinger – klang – har klinget)

1. Det *klang* fint i instrumentene. Alle var stemte og alt lød harmonisk.

klirre (v1):

1. De skålte hele kvelden, og det *klirret* i glass uten stans.

klukke (v1):

1. Hønene *klukket* så fornøyde der de vaglet seg på pinnen.

2. Bølgene *klukket* mot brygga.
3. De *klukket* og lo hele kvelden.

klynke (v1):

1. Hun *klynket* og jamret seg da hun vrikket ankelen.

knake (v1):

1. Det *knaket* i de stive leddene i kroppen.
2. Det *knaket* i gulvet da han gikk på de gamle plankene.

knase (v2):

1. Det *knaste* da han spiste knekkebrød.
2. Det *knaste* i grusen da hun gikk på den.
3. Det *knaste* da han spiste potetgull.

knaske (v1):

1. De *knasket* på gulrøtter, kålrot og epler.

knatre (v1):

1. Det *knatret* og *knitret* fra bålet.
2. Det *knatret* av kuler og krutt.

knekke (ureg.):

1. Det *knakk* i den harde plasten da plastbøtta sprakk.
2. Planken *knakk* med et smell.

knirke (v1):

1. Det *knirket* i golvplankene da hun gikk på dem.
2. Det *knirket* i den kalde snøen da hun gikk på den.

larne (v1):

1. Trafikken i byen *larmer*.
2. Toget *larmet* da det kjørte forbi.

plystre (v1):

1. Guttene *plystret* etter den vakre jenta.

putre (v1):

1. Kaffetrakteren står og *putrer* på kjøkkenet.
2. La suppen *putre* på svak varme. (Den skal småkoke.)
3. Motoren fra den lille båten *putret* og gikk.

rasle (v1):

1. Det *raslet* i løvet da hun spaserte en tur i parken.
2. Hun *raslet* så lenge med sjokoladepapiret at damen ved siden av i kinosalen ble irritert.

risle (v1):

1. Når bekken renner forsiktig og stille, *risler* den av gårde.

rumle (v1):

1. Det *rumlet* i magen, for han var så sulten.
2. Vogna *rumlet* bortover den humpete veien og de kantete brosteinene.

runge (v1):

1. Stemmen *runget* gjennom salen.

sildre (v1):

1. Det *sildret* og rant vann alle steder.

single (v1):

1. Det *singlet* da det tynne glasset falt mot bakken og knuste.

slurpe (v1):

1. Hun *slurper* alltid når hun drikker varm kakao.

smatte (v1):

1. Han *smattet* da han spiste.

snorke (v1):

1. Han *snorker* forferdelig mye om natten.

stønne (v1):

1. De *stønnet* mens de gikk oppover den bratte fjellsiden. De pustet tungt.

sprake (v2):

1. Det *spraket* og knitret fra peisen.

summe (v1):

1. Insektene *summet* rundt henne hele dagen.
2. Læreren bad elevene om å *summe* i grupper i ti minutter.

Annet: Nå må jeg *summe meg* litt.

surkle (v1):

1. Vannet *surklet* i gummistøvlene.
2. Det *surklet* i brystet. Han hadde pådratt seg en kraftig lungebetennelse.

surre (v1):

1. Insektene *surret* rundt dem ustanselig.

Annet: Hvorfor *surrer* du sånn? / Tankene *surret* rundt i hodet hennes. / Kan du *surre* et tau rundt denne pakken?

suse (v2):

1. Bilene *suste* forbi ham.

Annet: Dette går så det *suser*.

tute (v1):

1. Båten *tuter* i det fjerne.
2. Hvorfor sitter du her og *tuter*? Hvorfor gråter du?

visle (v1):

1. Vinden *vislet* i sivet.
2. Slangen *vislet* der den lå i det varme sommergresset.

Dyrellyder:

1. bjeffe: Hunden bjeffer.
2. brumme: Bjørnen brummer.
3. brøle: Løven brøler.
4. frese: Slangen freser, men katter kan også frese når de er sinte.
5. gale: Hanen galer.
6. hvese: Slangen hveser.
7. kvitre: Fuglen kvitrer.
8. mjau: Katten mjauer.
9. nøffe / grynte: Grisen nøffer og grynter.
10. pipe: Musa piper.
11. raute: Kua og oksen rauter.
12. skryte: Eselet skryter
13. ule: Ulven ulver.
14. breke: Sauen og geita breker.

Her er alle lydverbene samlet:

banke, brake, bruse, bråke, buldre, drønne, dundre, dunke, dure, gnisse, gurgle, hvine, klakke, klapre, klikke, klinge, klirre, klukke, klynke, knake, knase, knaske, knatre, knekke, knirke, larme, plystre, putre, rasle, risle, rumle, runge, sildre, single, slurpe, smatte, snorke, sprake, stønne, summe, surkle, surre, suse, tute, visle, bjeffe, brumme, brøle, frese, gale, hvese, kvitre, mjaue, nøffe, grynte, pipe, raute, skryte, ule, breke

1. Hvilket lydverb skal vi bruke?

Noen steder kan vi bruke flere ulike verb.

1. En traktor ....
2. En racerbil ...
3. En kjøkkenmaskin ...
4. En vannkran ...
5. En bilmotor ...
6. En kaffetrakter ...
7. En datamaskin ...
8. Flammene i ovnen ...
9. Insektene ..... rundt meg.
10. Mannen ..... med bilhornet.
11. Det .... i fossen.
12. Det .... i den stille elva.
13. Tordenet .... .
14. Det .... i tresmykkene hun har rundt halsen.
15. Det ... i glass og metall.
16. Det ... i løvet når jeg trækker på det.
17. Det .... i sjokoladepapir over hele kinosalen.
18. .... det i magen din?

19. Noe er galt med vaskemaskinen. Hvorfor .... det sånn?
20. Tennene mine ... . Jeg er så kald.
21. Jeg liker ikke når du .... i deg teen på den måten.
22. Hvorfor .... du sånn når du spiser?
23. Hun ... på epler og gulrøtter hele dagen.
24. Det ... når man spiser knekkebrød.
25. Han ... mye når han sover, men han vet ikke om det selv.
26. Etter å ha pusset tennene, ... hun med vann i halsen.
27. Gulvplankene .... og ... .
28. Det .... når man går på isen.
29. Tonene ... så fint.
30. Lyden bredte om seg. Det ... og ... rundt dem og de kunne høre ekko av lyden.
31. Stemmen .... i den store salen.
32. Kanonsalvene .... over hele byen.

18 Verb med prefiks

Verb med trykk på prefikset

Verb med trykk på prefikset: an-, av-, bi-, fore-, gjen-, mis-, på-, sam-, unn-, van-, inn-, ved-, opp-, over-, u-

an- (kort vokal):

1. anbefale (v2):
2. anbringe (ureg.):
3. anfekte (v1):
4. anføre (v2):
5. angå (ureg.):
6. angripe (ureg.):
7. anholde (ureg.):
8. anklage (v1, v3):
9. ankomme (ureg.):
10. anlegge (ureg.):
11. anløpe (ureg.):
12. anmelde (ureg.):
13. anmerke (v1):
14. anmode (v1):
15. anordne (v1):
16. anpasse (v1):
17. anrette (v1):
18. anrope (v2):
19. ansette (ureg.):
20. anskaffe (v1):
21. anskue (v1):
22. anslå (ureg.):

23. anspenne (v2):
24. anspore (v1, v2):
25. anstrenge (v2):
26. anta (ureg.)_
27. antenne (v2):
28. anvise (v2):

avvise: av- (lang vokal):

- 1.
2. avkorte:
3. avtale:
4. avlaste:
5. avlegge:
6. avlese:
7. avlyse:
8. avbestille:
9. avruse:
10. avskaffe:
11. avskilte:
12. avskjære:
13. avsky:
14. avspeile:

på- (lang vokal):

1. påakte:
2. påanke:
3. påberope:
4. påby:
5. pådømme:
6. pådra:
7. påføre:

8. pågå:
9. pågripe:
10. påhvile:
11. påkalle:
12. påkjøre:
13. påklage:
14. pålegge:
15. påligge:
16. påløpe:
17. påregne:
18. påse:
19. påskynde:
20. påstå:
21. påstå:
22. påtenne:
23. påtreffe:
24. påtvinge:
25. påvirke:
26. påvise:

sam- (kort vokal):

1. samarbeide (v1):
2. sameksistere (v2):
3. samkjøre (v1):
4. samkomme (ureg.):
5. samordne (v1):
6. samrå (v4):
7. samsvare (v2):
8. samstemme (v2):
9. samtale (v2):
10. samtykke (v1):

11. samvirke (v1):

med- (lang vokal):

1. meddele:
2. medføre:
3. medgå:
4. medgi:
5. medvirke:

NB. Vi uttaler d-en i **med** når *med* står sammen med et annet ord.

bi- (lang vokal):

1. bifalle:
2. bistå:
3. bidra:

fore- (lang vokal):

1. forebygge:
2. foreta:
3. foregripe:
4. foregå:
5. forekomme:
6. foreslå:
7. forevise:
8. foreskrive:

mis- (kort vokal):

1. misforstå:
2. misbruke:
3. mislykkes:
4. mistenke:
5. mistro:

Unntak: misunne.

gjen- (kort vokal):

1. gjenbruke:
2. gjenta:
3. gjenoppstå:
4. gjenforene:
5. gjenfinne:
6. gjenlegge:
7. gjenskape
8. gjenvinne

unn- (kort vokal):

1. unngå:
2. unnlate:
3. unnse:
4. unnskyldde:
5. unnta:
6. unnvære:
7. unnvike:

ut- (lang vokal):

1. utgå:
2. utlåne:
3. utløpe:
4. utmatte:
5. utrydde:
6. utsi:

van- (kort vokal):

1. vanære:
2. vanhellige:

3. vantrives:

Verb uten trykk på prefikset

be; an

Prefikset be- (kort vokal):

1. begå:
2. berøre:
3. beseire:
4. beskatte:
5. beskue:
6. beskytte:
7. bestå:
8. bestemme:
9. bevege:
10. bevise:

Prefikset for- (kort vokal):

1. forakte:
2. forandre:
3. forbanne:
4. forbigå:
5. forbinde:
6. forby:
7. fordoble:
8. fordrive:
9. forene:
10. forgi:
11. forgå:

12. forslå:
13. forsmå:
14. forsake:
15. forse:
16. forankre:
17. forarge:
18. forakte:
19. forbli:
20. forblø:
21. forbruke:
22. forbanne:
23. forbarme:
24. forbause:
25. fordra:
26. fordele:
27. fordømme:
28. fordampe:
29. forderve:
30. foredle:
31. farfalle:
32. forføre:
33. forfekte:
34. forfryse:
35. forgude:
36. forgifte:
37. forgripe:
38. forhøre:
39. forhekse:
40. forhandle:
41. forkaste:

42. forlise:
43. forlate:
44. forlede:
45. formane:
46. formene:
47. formere:
48. fornye:
49. fornedre:
50. fornekte:
51. fornemme:
52. forordne:
53. forpeste:
54. forråde:
55. forrette:
56. forrykke:
57. forsmå:
58. forsake:
59. forsere:
60. fortie:
61. fortape:
62. fortone
63. forvri:
64. forvise:
65. forvalte:
66. forvelle:
67. forville:
68. forynge:
69. forære:

Unntak: forutse, forårsake

19 Forklaring på ord og uttrykk

Hva betyr ordene og uttrykkene?

1. Nå må vi **holde stand** de siste ukene i kampen mot korona.

å holde stand = å stå fast; å klare påkjenningen; å møte det som kommer

2. Mange politikere kommer til å **stå på stand** nå framover.

å stå på stand = å stå ved et bord, en utstilling, etc. for å gi informasjon om noe

3. Hva har dere **stelt i stand** nå?

å stelle i stand noe = lage til (ofte noe som ikke er bra). Eks.: Nå har de stelt i stand mye bråk.

4. Kan du **sette** denne gamle bilen **i stand** for meg?

å sette noe i stand = å reparer noe; å fikse noe

5. Det passer seg ikke å gjøre usømmelige ting **i din stand**.

i din stand = med dine livsvilkår; med din stilling; i din sosiale rang/samfunnsklasse

6. Inspirasjonen har **dabbet av** nå i det siste.

å dabbe av = å avta; å gå saktere

7. Kreftene har nå **ebbet ut** hos henne.

å ebbe ut = å ta gradvis slutt

8. Nå må vi **slå i bordet**. Dette er **uhørt**.

å slå i bordet = å si klart fra; å si noe klart og tydelig

uhørt (adj.) = urimelig; ikke akseptabelt; opprørende

9. **Bordet fanger**. Handelen er gjennomført.

bordet fanger = avtalen er bindende og den kan ikke endres

10. Sjakkspilleren **gjorde rent bord** i turneringen i går.

å gjøre rent bord = vinne alt som er mulig å vinne

11. Hun kommer til oss i **tide og utide**. Hun er **støtt** på besøk.

i tide og utide = stadig vekkt; ofte (og gjerne brukt for å si at det egentlig ikke passer helt)

støtt = ofte

12. **I sin tid** hadde vi både ettøringer og toøringer.

i sin tid = en gang i fortiden; for lenge siden; i tidligere tider

13. Dette er **alle tiders**.

alle tiders = svært bra; helt topp

14. **Står** tilbudet **ved lag**?

å stå ved lag = å gjelde fortsatt

15. Jeg forsøker så godt jeg kan å **gjøre deg til lags**.

å gjøre noen til lags = gjøre noen tilfreds/glad

16. Alle **lot seg blende** av sjarmen hans.

å la seg blende = å bli imponert

17. De elevene som **skulket** ofte, fikk en **betimelig** advarsel.

å skulke = å være borte fra skole eller jobb uten å ha gyldig fravær

betimelig (adj.) = som er på sin plass; behørig; som passer inn

18. Han har et **vanntett alibi**.

vanntett alibi = bevis for at en var på et annet sted enn åstedet der en forbrytelse ble begått

19. Nå **settes** den norske mannsrollen **under lupen** i filmen «Han».

å settes under lupen = å bli undersøkt nøye

21. Jeg **er** helt **på det rene med** at jeg har skyld i det som skjedde.

å være på det rene med = være klar over noe

22. Den yngste sønnen var helt mørk. Den eldste sønnen var **derimot** helt lys.

derimot = ordet brukes for å uttrykke en motsetning til noe annet

23. De måtte **ty til** ulovlige virkemidler.

å ty til = bruke

24. Han **utgir seg for** å være en gavmild person.

å utgi seg for = å late som en er

25. Hun **foregir** å være helsearbeider, men hun har ingen utdannelse innen helse.

å foregi = å utgi seg for

26. **Bli ved din lest**.

å bli ved sin lest = å holde seg til det en kan; å holde seg til sin profesjon / sin plass i samfunnet

27. Sykkelen min ble **knabbet**. **Tjuveradden** kom seg dessverre unna.

å knabbe = å stjele; å rappe

en tjuvradd = en tyv

28. Hvem har **rappet** ideen din?

å rappe = å stjele; å knabbe

29. Nå må du **rappe deg!**

å rappe seg = å skynde seg

30. I denne butikken anmelder vi **nasking**.

nasking (f/m) = lite tyveri

31. Det kom **en kjelke i veien** for oss.

en kjelke i veien = en utfordring

32. Mange **vegrer seg for** å møte opp til vaksinetid om den blir satt opp i arbeidstiden.

å vegre seg for noe = å sette seg imot noe; å kvie seg for noe; å ikke ville gjøre noe

33. Hvorfor henger dere dere opp i detaljer hele tiden? Dette er **hårkløveri** og **flisespikkeri!**

hårkløveri (n) = unødvendig argument; tullede argument

flisespikkeri = hårkløveri; at man henger seg opp i unødvendige detaljer

34. Sjefen **avfeide** de ansattes krav med en håndbevegelse.

å avfeie = å avvise noen på en arrogant og overlegen måte

35. Nå må vi **ta affære!**

å ta affære = å gripe inn; å gå til handling; å gjøre noe aktivt

36. Hvorfor **unnlot** du å gi beskjed til meg om at du skulle dra?

å unnlate = å la være

37. Du må ikke **unndra deg** ansvaret.

å unndra seg = trekke seg unn; ikke ta på seg

38. Den som stjal pengene mine, skal **få unngjelde!**

å få unngjelde = å få bøte/betale; å bli straffet

39. Her skal vi ikke ha noen **unnasluntring!**

unnasluntring (m/f) = det å prøve å slippe fri fra å gjøre noe

40. Hvorfor er du så **unnfallende**? Tåler du ikke press?

unnfallende (adj.) = ikke fast; som ikke klarer å stå imot press

41. Hun **vedstår** at hun har gjort en bommert.
å vedstå = innrømme; tilstå; vedgå
42. **Vedstår du deg** dette utsagnet?
43. Hun **vedgår** at hun er redd.
44. Dette **vedgår** ikke deg.
45. Som **vederlag** for god innsats fikk han fri i sju dager.
46. Hun har **avstått fra** sjokolade i en måned.
47. Norge måtte **avstå landområder** til Sverige i sin tid.
48. Nå **har alt gått i stå**.
49. Lederen har gitt **en stående ordre**.
50. De kan ikke **utstå** hverandre.
51. Det er **underforstått** at alle må hjelpe til.
52. Nå gis det **fellingstillatelse** på en bjørn som har **flakket** omkring i Troms.
53. Nå er det tid for å **felle av maskene**.
54. Han **gikk rett i fella**.
55. Måten sauene var **tatt av dage på levnet ingen tvil** om at det var **bamse** som hadde vært på ferde.
56. Jeanette fortviler over at **boplikten** ikke **blir håndhevet**.
57. Mange turister vil besøke de ulike **fiskeværene** i Nord-Norge om sommeren.
58. **Skjenkestoppen** skal nå **oppheves**.
59. Hun opplever en **ny giv** på jobben nå.
60. Han var **ulastelig** antrukket.
61. Du kan ikke **lastes for** dette.
62. Hun var **knuget** av skyldfølelse.
63. Det **gryende** vennskapet vokste seg sterkere etter hvert.
64. **Det gryr av dag**.
65. Hun fryktet at hele det vesle lokalsamfunnet ville **gå til grunne** og **bukke under**.
66. Det er viktig å vite hvor **grunnene** er når man ferdes i båt.
67. Denne duken har fine **frynser**.
68. Hun har **frynsete nerver**.

69. Han har en **frynsete moral**.
70. Det henger flere **frynser** fra genseren din.
71. Han er ikke god å **hanskes med**.
72. Jeg skjønnte at ordene **var myntet på** meg.
73. Stemmen til den nervøse politikeren **skurret** da han snakket.
74. **Oppfølgeren** innfrir alle forventningene.
75. Mine foreldre er **nøysomme** og **fordringsløse**.
76. Hun følte seg **skrotet** av ham.
77. Vi kan både **utløse** og **innløse** noe som er pantsatt.
78. Konkurransen var slutt, og dermed var all spenningen **utløst**.
79. Han **løste ut** sjekken i banken.
80. Hun **løste ut** hans del av huset. Hun betalte den delen som var hans før. Nå tilhørte hele huset hennes.
81. Man innløser pantede gjenstander eller aksjer. Dette er den eneste bruken av verbet
82. Vaktene **avløser** hverandre hver andre time. **Avløsningen** skjer hver andre time.
83. Elva har flere **tilløp**.
84. Dette oppdemte vannet trenger et **utløp**.
85. Fristens **utløp** nærmer seg med stormskritt.
86. Elevene trenger å få **utløp** for sin energi.
87. Hun trenger å finne et **avløp** for følelsene sine.
88. Et **anløp** er et stoppested for skip og store båter.
89. Sykdommens raske **forløp** kom som et sjokk på hele familien.
90. Man kan sette penger **i omløp** – og man kan sette rykter **i omløp**. Vi snakker også om blodets **omløp** i kroppen.
91. Nå har vi sett et **omslag** i været.
92. Du må **smi mens jernet er varmt!**
93. Man kan **legge beslag på** noens tid – og man kan **legge beslag på** ressurser. Politiet kan også **beslaglegge** narkotika. Da er narkotikaen **beslaglagt** av politiet.
94. Den populære sprinteren stivnet akkurat i **oppløpet**.
95. **I det lange løp** lønner det seg ikke å sy puter under armene på ungdommene.

96. De liker å **kjøre sitt eget løp**.
97. Hun ga tårene **fritt løp**.
98. Det ble **dødt løp** mellom de stridende partene.
99. De to søstrene **mimrer** seg gjennom livet.
100. Hun elsker å gå i **flagrende gevanter**.
101. Hun har et **godt lynne**.
102. Nå må vi **dempe gemyttene**.
103. Forestillingen var **makaber**.
104. Hun har **vist storsinn** mot oss.
105. Skal vi **la hatten gå rundt**?
106. Vil du være med å **spleise på laget**?
107. **Enden på visa** ble at han **tok sin hatt og gikk**.
108. Det er **skralt** med jordbær i år.
109. Han hadde **skrantet** veldig i det siste og han var veldig **klein**.
110. Kattungene **krøkte seg sammen** i kurven.
111. Stien **krøkte seg** oppover lia.
112. Mange menn **sjauet** på brygga med de store containerne som kom i havn.
113. Det var litt av en **skur** som kom i går kveld. **Bygen** varte i over en halv time.
114. Nå står vi overfor en stor **bøyg**.
115. Det finnes både gode og onde **vetter**.
116. De norske **huldrene** er **viden kjent** i flere land.
117. **Inntil videre** må saken **stå i bero**.
118. Du kan ikke fortelle meg dette nå **helt uten videre**.
119. De **omfavnet** hverandre.
120. Kan du ta denne bøtta med bort til **utslagsvasken**?
121. Det han sa i går, **gjorde utslaget** for meg.
122. Politiet melder om store **ansamlinger** av mennesker i natt.
123. Det er litt av en **samling** du har!
124. Ambulansepersoneell ble **tilkalt** umiddelbart.
125. Jeg ble **innkalt** til rektors kontor.

126. Er bildene **framkalt** nå?
127. Han ble **utkalt** / **innkalt** til tjeneste i Nord-Norge.
128. I helgen var det **rånertreff** i Lyngdal.
129. Norge måtte **avstå** flere landområder til Sverige *i sin tid*.
130. Nå har vi **bare tiden og veien**.
131. Dette er jo **alle tiders!**
132. **Med tid og stunder** faller ting på plass i livet ditt.
133. – Hvorfor reagerer du slik? – Jeg har behov for å **avreagere**.
134. Hva er det du **drasser** rundt med?
135. Skal vi **ta og gå** til byen? / Skal vi **ta og sette oss** ned? / Skal vi **ta og se** en film?
136. Han **driver og gjemmer seg** for politiet. / De **driver og flytter**. / Vi **driver og leser**.
137. Vi vil **slå et slag for** tiggerne.
138. I dag føler jeg meg **i slaget**.
139. Nå **går det slag i slag**.
140. – Har du aldri vært allergisk? – Nei, aldri det slag. / Nei, ikke **et grann**.
141. Kan du hjelpe meg **lite grann**?
142. Jeg ville gjerne ha vært **en flue på veggen**.
143. Det er supert om vi kan **slå to fluer i en smekk!**
144. Han har **kastet inn en brannfakkell** i debatten.
145. Nå har han **kastet inn håndkleet**.
146. Vi er mer **sammenvevd** enn noen gang før, sier professor Hylland Eriksen.
147. Han **humret** da han hørte politikernes **utspill**.
148. Noen **går på veggen** av å ha hjemmekontor.
149. Han **møtte veggen** i fjor vinter.
150. Sjefen **ble satt til veggs** av de godt informerte ansatte.
151. Hvorfor **driver** folk og **hamstrer** nå?
152. Denne saken må **utredes ytterligere**.
153. Flere indianerstammer ble **utradert** på 1800-tallet.

154. Biden må fjerne de økonomiske **urimelighetene** som Trump la grunnlaget for.
155. Trump hadde en **følgeskare** på 60-70 millioner mennesker.
156. Velferdsordningene står i fare for å **bli uthult**.
157. Dette er et **uthult begrep**.
158. Treneren ble gjort til **syndebukk** etter den dårlige sesongen.
159. Flaggene **vaier** i vinden.
160. Hvem er **påtroppende** finansminister?
161. Det **skortet** verken **på** mat eller drikke.
162. Et slemt rykte om ham har kommet i **omløp**.
163. Hun ga den syke personen kalde **omslag** i panna.
164. Kista hadde **smidde beslag**.
165. I løpet av året vil Oslo **bikke** 700 000 innbyggere.
166. Vannflaten **kruset** seg i **brisen**.
167. Politiet må **gå** forholdene **etter i sømmene**.
168. Filmen gir en **sober** vurdering av katastrofens **etterdønninger**.
169. Han har vært **nykter** i flere måneder.
170. Artiklene hans har blitt stadig **krassere**.
171. Han innledet et forhold til en kvinne, og dette skulle bli **hans bane**.
172. Han fikk et godt **ettermæle**.
173. Underdirektøren **langet ut mot** ledelsen.
174. Jeg skal si dere **langer innpå!**
175. De to mennene **langet til** hverandre. Til slutt måtte de begge bæres hjem.
176. De **langet i vei** over jordet.
177. Han er en **bløffmaker**. Han **farer med fusk og fanteri**.
178. Han er en **fant**.
179. Han er **raka fant**.
180. Denne konklusjonen **slår beina under** alle påstander.
181. Kan du **snøre igjen** sekken?
181. Det var **skjellig** grunn til mistanke mot mannen.

182. Er du helt **forskrudd**?
183. Det blir ingen **oppmykning** av grensestengingen.
184. **Avløpet** i vasken er tett.
185. Skipet har **anløp** ved havnen i Amsterdam.
186. Møtet fikk et dramatisk **forløp**.
187. Vi prøver så godt vi kan å **lempe det til** for dere.
188. Vi må **lempe oss** etter forholdene.
189. Nå må regjeringen stramme **ytterligere** inn på reglene.
190. Noen må **holde oppsyn med** at alle **overholder reglene**.
191. Hvordan har den nye avtalen **komet i stand**?
192. Er denne vaskemaskinen **i stand**?
193. Hva har du nå **stelt i stand**?
194. Dere må bare **holde stand**.
195. Det du gjør nå, er **under din stand**.
196. Ambulansepersonellet måtte **bane seg vei** gjennom mengden.
197. Dette kan **bli hans bane**.
198. Hele samfunnet **ble rystet og skaket** over det som skjedde.
199. Jorden **ristet og skaket**.
200. Vi bør ikke **lette** på tiltakene for tidlig.
201. De har **vokst fra hverandre**.
202. Har **du vokst fra deg** nå?
203. Den perfekte jobben **vokser ikke på trær**.
204. Nå har du virkelig **stelt det fint til**.
205. **Som du steller i stand!**
206. – Vil du kjøpe denne gamle motoren? – Nei, **takk som byr**.
207. – Vil du ha kaffe? – Nei, men **ellers takk**.
208. **Takk for laget**.
209. Jeg kommer **som jeg står og går**.
210. Han er **så å si** voksen.
211. – Nå er vi alle slitne av å leve med korona. – Ja, **det kan du si**.

212. Nå har jeg satt stolen i det andre rommet. Har du noe **å si på dette?**
213. **Har han ei på si?**
214. Denne øksa var **kvass**.
215. Han har en **kvass penn**.
216. Overgriperne fikk en **betimelig lærepenge**.
217. De **kløktige** hevnaksjonene i filmen er **fengende**.
218. Han har et **avmålt** vesen.
219. Vinen smakte **fortreffelig**.
220. Maten er **utsøkt**.
221. Ved Ullevål sykehus blir gaveforsterkningsordningen **skrotet**.
222. Tillegget som **utløses** gjennom ordningen betyr mye for forskningen.
223. Hun var nå i stand til å **innløse** den pantede klokka.
224. Kan flyet **lette** nå – eller må vi vente til **rullebanen** er klar?
225. Den nye strategien er ikke **et svar med to streker under**.
226. Den vanskelige saken dukket opp **i kjølvannet av et tilsynsbesøk**
Arbeidstilsynet hadde i fjor sommer.
227. Har de ikke **overholdt** karantenen?
228. De ansatte har **lukt ugress** de siste fjorten dagene.
229. Jeg må si at gutten din **har vokst til**.
230. Den ene regnbygen **avløste** den andre.
231. I deler av Ibsens siste verk kan vi **se tilløp til** psykologisk realisme.
232. Det var viktig for henne å **få utløp for** sitt raseri.
233. **Helt på tampen** av filmen kommer det en avsløring som får det til å **knyte**
seg i magen på tilskueren.
234. **Tampen brenner!**
235. Gutten fikk **pryl** av sin far. Etterpå ble faren innhentet av barnevernet.
236. Filmen fikk **laber** mottakelse.
237. Opplevde du filmen som **langtekkelig**?
238. Denne filmen er **smal**.
239. Staten **pøser på** med hjelp til de store bedriftene.

240. Han liker ikke å **bli satt i bås**.
241. De er **sarte sjeler**.
242. Denne retten **pirrer ganen**.
243. Ikke pirr hunden.
244. Du pirrer meg.
245. De egget til opprør.
246. Soldatene ble **oppildnet** til strid.
247. De har havnet i en **kinkig** situasjon.
248. Jeg har blitt **satt på prøve**.
249. De **bikket** steinen på plass med et **spett**.
250. Vi har en **veik** regjering.
251. Han tok et **fiffig** grep – og løste problemet.
252. Hun går for å være **snedig** og **utspekulert**.
253. Hun er svært **fingernem**.
254. Denne boken har et **hendig format**.
255. Han er en **hendig** kar.
256. Vi sikter på å få det til. / Vi tar sikte på å få det til / Hva sikter du på?
257. Han lever under farens **formynderi**.
258. Dette er **overformynderi**.
259. «Formynder» er et litt **foreldet** ord for «verge».
260. Hvorfor **vegtrer** du **deg** for å starte med skrivingen?
261. Hun **la beslag på** all hans tid.
262. Han snakker **med utsøkt spydighet**.
263. De **braket sammen** i går.
264. Latteren **braket løs** blant elevene da de så den sprø læreren.
265. **Med et slag** forstod han hva han ville gjøre.
266. Hendelsen fikk store **oppslag** i pressen.
267. Blir det **omslag** nå?
268. Hun kjente **et snev av** misunnelse da hun så sin vakre venninne.
269. Tanken på at de kunne gå konkurs, **streifet** henne ikke.

270. Hun **snei**et **borti** hundens hode med kanten av kåpen.
271. Han er en **omstreifer**.
272. Du ser **riktig rufsete** ut i dag.
273. Nå må du ikke **slurve** når du gjør oppgavene!
274. Jeg blir helt dårlig av å se på deres **sløseri** med penger.
275. Han er **sleip** som en ål.
276. Ålen var **sleip**.
277. Journalisten stilte **betimelige** spørsmål.
278. **Det er ikke bare bare** å være mamma.
279. Hva **hinter** du om?
280. Hun kjente en sprenkende smerte i hodet.
281. bli helt rabiatt: å bli gal/rasende
282. bli rystet: å bli skremt
283. bli tatt på senga: å bli overrasket mens man gjør noe man ønsker å holde skjult
284. bli tatt på fersken / å bli tatt på fersk gjerning: å bli tatt i å gjøre noe galt (mens man gjør det)
285. bli berget: å bli reddet
286. bli sparket: å miste jobben
287. bli utsatt for trakassering / rasisme / diskriminering: å oppleve å bli dårlig behandlet på grunn av kjønn, hudfarge, etc.
288. bli av: å forsvinne til et annet sted
289. bli til: å bli skapt; å bli laget
290. bli av med: å kvitte seg med; å kaste
291. å dra noe i tvil
292. å tvile på noe
293. hal i og dra!
294. trekk i vei!
295. å dra på noe tungt
296. å bære på / frakte noe tungt

297. å dra på det ene beinet
298. å halte; å trekke beinet med seg (fordi beinet er skadet)
299. å dra lærdom av en erfaring
300. å lære av noe man gjør
301. å dra kjensel på noen
302. å kjenne noen igjen
303. å dra til noen
304. å slå noen
305. å dra på det: å nøle med å svare; å svare sent (fordi man er usikker)
306. å dra på årene: å bli eldre
307. å dra dit pepperen gror: å dra langt bort
308. å dra lasset: å bære byrdene
309. å dra ut: å drøye; å vare lenge
310. å drive på med noe ≧ å holde på med noe (i øyeblikket)
311. å drive med noe ≧ å gjøre noe (generelt)
312. å drive det langt ≧ å få til mye (spesielt knyttet til yrkeskarriere eller forretninger)
313. å drive det for langt/for vidt ≧ å overdrive noe; å gjøre for mye av noe (i negativ forstand)
314. å drive gjøn / ap med noen ≧ å lure noen; å erte noen
315. å drive dank ≧ å ikke arbeide med noe
316. å drive noen til vanvidd ≧ å gjøre noen gale (av sinne eller andre sterke, negative følelser)
317. å drive en elev hardt ≧ å presse en elev til å jobbe mye
318. å drive noen på flukt ≧ å jage noen slik at de må flykte
319. å drive omkring ≧ å gå rundt uten mål og mening
320. å drive over (om vær, tåke, etc.) ≧ å forsvinne / gli bort (om vær, tåke, etc.)
321. å falle på steingrunn ≧ å bli negativt mottatt; å bli avvist
322. å falle i god jord ≧ å bli positivt mottatt

323. å falle til jorden ≧ å bli uten virkning; å ikke få noen positive konsekvenser; å mislykkes
324. å falle fra ≧ å dø; å ta avstand fra en religion man tidligere har bekjent seg til
325. å falle for fristelsen ≧ å ikke klare å motstå noe man har lyst på
326. å falle i synd ≧ å gjøre noe som er galt (i Guds øyne / ifølge normene til en religion)
327. å falle i fisk ≧ å mislykkes; å bli ødelagt
328. det falt meg ikke inn ≧ jeg kom ikke på det; jeg fikk ikke tanke om det
329. tiden faller lang ≧ tiden føles lang
330. å stå og falle med ≧ være avhengig av
331. å finne på noe
332. å finne ut av noe
333. å finne hverandre
334. å finne opp noe
335. jeg finner dette rart
336. å finne noe for godt: Du kan gjøre det slik du finner det for godt
337. å finne seg i noe
338. å finne seg til rette
339. å få gjennomslag for
340. å få bruk for
341. å få så øra flagrer
342. å få ønsket sitt oppfylt
343. å få tillatelse til / å få lov til
344. å få til noe
345. å få greie på noe
346. nå får du ta deg sammen!
347. vi får vel gå
348. det får så være
349. du får hilse!
350. den som lever, får se

351. får han ta imot besøk
352. få se!
353. å få (seg) en smekk
354. å få klump i halsen
355. å få husarrest
356. å få sparken / å få fyken
357. å gi fra seg litt lyd
358. å gi noen juling / bank
359. å gi en god dag i noe
360. å gi blaffen
361. å gi opp
362. å gi seg
363. å gi sitt liv for noen
364. å gi seg ut for å være en annen
365. å gi og ta
366. hva gir du meg?
367. å gi seg på noe
368. å gi seg av sted
369. å gi seg i kast med
370. å gi liten / stor avkastning
371. å gi en person inn: hun ga ham inn fordi han ikke møtte opp på
familiemiddagen
372. å gi et godt bilde på
373. å gi / få fritak for
374. å gi seg til kjenne
375. dette gjør seg selv: Brødet gjør seg selv i ovnen mens du driver med noe
annet
376. å gjøre alvor av noe: Hun gjør alvor av planene sine. Nå realiserer hun det
hun har tenkt på lenge.

377. å gjøre om på noe: Nå må vi gjøre om på planene våre. Det gikk ikke slik vi hadde tenkt.
378. det gjør verken fra eller til: Det gjør verken fra eller til om kommunen gir oss tusen kroner, for vi trenger en million kroner.
379. å gjøre seg til: Hvorfor gjør du deg til for den mannen? Kan du ikke heller være naturlig?
380. kjærlighet gjør blind: Kjærlighet gjør blind. Hun klarer ikke å se at den mannen ikke er til å stole på. Hun er blind av forelskelse.
381. å gjøre seg dum: Du må ikke gjøre deg dum. Du kan mye, og du har fine tanker. Du må komme ut med det du kan, istedenfor å sitte der og se ut som om du ikke forstår noe.
382. å gjøre seg: Den hatten gjør seg godt på deg. Du ser fin ut med den hatten. Den hatten kler deg.
383. det er ikke mye om å gjøre: Jeg tror du klarer å bli ferdig med oppgaven i kveld. Nå er det ikke mye om å gjøre før du er ferdig.
384. å gjøre opp et regnskap: Du og jeg har et regnskap å gjøre opp. Vi har ikke snakket sammen på årevis, og nå må vi snakke om det som har ligget mellom oss. Vi må få ut alle tankene – og bli ferdig med dette.
385. å gjøre opp mellomværende: Han skylder henne penger. Nå skal han gjøre opp sitt mellomværende. Han skal betale henne det han skylder henne. Han har lenge hatt noe utestående, men nå skal han gjøre opp og betale.
386. å gjøre opp for seg: Jeg vil gjerne gjøre opp for meg. Jeg vil gjerne betale regningen.
387. å gå på bekostning av
388. å komme som en går og står
389. å gå igjen
390. å gå for langt
391. å gå løs på noen
392. glasset gikk i golvet
393. å gå i spinn

394. å gå i surr
395. å gå stille i dørene
396. å gå som smurt
397. det går så det suser
398. å gå til sengs – ikke: *å gå til senga
399. å ta sin hatt og gå
400. å gå under
401. å gå ut med en informasjon
402. å gå på hodet
403. det går som en rød tråd gjennom teksten at ...
404. å gå på stoff
405. å gå i barndommen
406. det går unna!
407. det går rykter om ...
408. det går ikke an
409. den gikk hjem hos meg
410. her går det for seg!
411. å gå ut på: Hva går dette ut på?
412. å gå opp: regnestykket / kabalen gikk opp
413. det går for det samme / det går ut på ett
414. å gå gjennom mye
415. å gå imellom
416. å gå inn for noe
417. det gikk opp for meg
418. å gå over til islam
419. å gå ut fra
420. å gå god for
421. hva går dette på?
422. å ha dobbel bunn
423. å ha klump i magen

424. å ha bein i nesa
425. å ha full tillit til noen
426. å ha gråten i halsen
427. å ha myndighet over noe
428. kom an!
429. det kommer an på
430. å komme av: hva kommer det av at gresset er grønt?
431. å komme til verden
432. å komme opp med
433. vi kommer ingen vei
434. å komme på fote igjen
435. å komme til
436. å komme ut for noe
437. å komme over noe
438. å komme ut av det
439. det kommer deg ikke ved
440. hun kom seg ikke til å si det
441. han kom dessverre til å skitne til de fine klærne sine
442. å komme borti noen/noe
443. å komme i gang
444. å komme godt med
445. å komme til bunns i noe
446. La dem bare snakke!
447. Politiet lot mannen gå.
448. La gå!
449. La det skure og gå.
450. La det stå til.
451. De kunne ikke la være å le.
452. La meg få se det du har skrevet.
453. La oss gå!

- 454. Jeg lar være å reise.
- 455. La være!
- 456. å la seg rive med
- 457. å legge an på noen
- 458. å legge av
- 459. å legge i seg
- 460. å legge inn årene
- 461. å legge ned
- 462. å legge om spillereglene
- 463. å legge opp
- 464. å legge opp masker til et strikkesøy
- 465. å legge opp til I fjor
- 466. å legge press på noen
- 467. å legge seg
- 468. å legge seg borti
- 469. å legge seg imellom
- 470. å legge seg opp penger
- 471. å legge til seg en vane / uvane
- 472. å legge under seg
- 473. å legge ut for (noen om noe)
- 474. å legge ut om
- 475. å legge vekt på noe
- 476. å ligge over
- 477. å sove hos noen andre; å overnatte
- 478. å ligge etter
- 479. å være forsinket; å være bak andre
- 480. å ligge til grunn for
- 481. å være grunnen til
- 482. ligge nede
- 483. å være psykisk utslått; å være den tapende parten

- 484. å ligge godt an
- 485. å ha gode muligheter
- 486. å ligge fint til
- 487. å ha god beliggenhet (om bygninger, hus, etc.)
- 488. matematikk ligger for ham
- 489. han har lett for å forstå matte
- 490. å ligge på dødsleiet
- 491. å være sengeliggende og vite at man snart skal dø
- 492. å rive seg løs
- 493. å rive til seg
- 494. du ser splinten i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye blir du ikke var
- 495. å se snurten av noe/noen
- 496. se opp!
- 497. å se innom
- 498. å se etter
- 499. har du sett på maken!
- 500. å se bort fra noe
- 501. å se ned på noen
- 502. å se opp til noen
- 503. å se gjennom et dokument
- 504. å se seg for
- 505. å se seg om etter noe
- 506. å se på noe/noen: Det er hyggelig å se deg – ikke: *Det er hyggelig å se på deg.
- 507. å se over noe
- 508. å se til noe
- 509. å se noe an
- 510. å se godt ut: Du ser godt ut
- 511. å ikke se ut: Du ser ikke ut
- 512. å sette poteter
- 513. å sette på potetene

514. å sette noen utenfor
515. å sette noen fast
516. å sette huset på ende
517. å sette seg verk og betennelse i et sår
518. å sette folk i arbeid
519. å sette i bevegelse
520. å sette i sving
521. å sette opp et hus
522. å sette noen over til et sted
523. å sette hunden på noen
524. å sette inn med fett
525. å sette en eiendom til en pris
526. å sette opp et teaterstykke
527. å sette fyr på noe
528. han sitter inne
529. det satt langt inne
530. spikeren sitter ikke; du må slå den så den sitter
531. å sitte som et skudd
532. å sitte som støpt
533. å sitte som på nåler
534. å sitte med armene i kors
535. å sitte på penger
536. nå sitter du i klemma / i saksa
537. de sitter godt / vanskelig i det
538. å sitte igjen på skolen
539. han sitter inne
540. det satt langt inne
541. spikeren sitter ikke; du må slå den så den sitter
542. å sitte som et skudd / som støpt
543. å sitte ned en sofa

544. sitte med armene i kors
545. å sitte på penger
546. å sitte som på nåler
547. å sitte i saksa
548. å sitte fint i det
549. å sitte igjen på skolen
550. slå – slår – slo – har slått
551. å slå – slår – slo – har slått
552. å slå inn / i en spiker
553. å bli slått ut (av noe)
554. å slå seg gjennom
555. å slå seg på brystet
556. å slå takten
557. å slå ut håret
558. å slå med vingene
559. å slå på tråden
560. å slå et slag for
561. å slå ned noen
562. å slå ned på noe: lærerne slo hardt ned på mobbing via nettet
563. å slå seg ned
564. å slå fra seg
565. å slå til noen
566. å slå til på noe
567. å slå seg fram / å slå seg opp og fram
568. å slå kloa i
569. å slå ut en tann
570. det slo meg at ...
571. å slå en strek over noe
572. å slå knute på seg / å slå en knute
573. å slå opp øynene / å slå øynene ned

- 574. å slå av en prat
- 575. å slå noen konkurs
- 576. å slå opp med noen
- 577. å slå noe fra seg
- 578. å slå / legge an på noen
- 579. melodien slo an
- 580. å slå av på en pris
- 581. å slå feil
- 582. å slå i hjel
- 583. å slå noe fra seg
- 584. å slå følge med noen
- 585. å slå inn på en vei
- 586. å slå seg: trebordet har slått seg i løpet av vinteren
- 587. å slå seg løs
- 588. å slå seg på flaska
- 589. å slå seg vrang
- 590. stå ustøtt
- 591. ikke stå bunn
- 592. stå i sterk kontrast til
- 593. å bli forhindret i
- 594. å ta av
- 595. å ta av kilo
- 596. å ta det tungt
- 597. å ta fatt på noe
- 598. å ta i
- 599. å ta igjen
- 600. å ta noe innover seg
- 601. å ta noe til følge
- 602. å ta ordet
- 603. å ta på fersk gjerning

- 604. å ta seg dårlig ut
- 605. å ta (seg) en tur
- 606. å ta seg sammen
- 607. å ta til skogs
- 608. å ta til takke med
- 609. å ta til våpen
- 610. å ta et kraftig oppgjør med noen
- 611. å ta knekken på noe: Konas død tok knekken på ham
- 612. å trekke lodd / å ta lodd
- 613. å trekke (tilbake) et forslag
- 614. å trekke seg
- 615. å trekke ut
- 616. å trekke av på skatten
- 617. å trekke veksler på
- 618. å trekke om en gammel sofa / et gammelt møbel
- 619. fuglene trekker nordover
- 620. det trekker her
- 621. ovnen trekker dårlig / godt
- 622. å trekke skatt
- 623. å trekke et tall fra et annet tall
- 624. å trekke seg inn i seg selv
- 625. å være i beredskap
- 626. å være av med noen kroner
- 627. å være forkjælt
- 628. å være en myk trafikant
- 629. å være godt utrustet
- 630. å være hevet over tvil
- 631. å være på gråten
- 632. å være skodd etter føret
- 633. å være snakkesalig

634. å være stemt for noe

Hva betyr ordene og uttrykkene?

1. Det **hadde rablet for** den eldre mannen.

rable (v1) for: bli sinnsforvirret; bli mentalt forstyrret

2. Protestantene **løp amok** da politiet kom imot dem med tåregass. De gikk rett og slett **berserk**.

løpe amok: bli rasende; bli ustyrlig

gå berserk: løpe amok; bli ustyrlig

3. Tyvene **smadret** døra da de brøt seg inn i huset. Alt glasset i døra **ble splintret**.

smadre (v1): knuse; ødelegge

splintre (v1): slå i splinter; slå noe i stykker (for eksempel glass eller ved)

4. **Oppvartningen** i det gamle slottet var utmerket.

oppvartning (m/f): servering og service

5. Ministeren **ble trengt opp i et hjørne** under debatten i går kveld. Han **kom** virkelig **i knipe**.

bli trengt opp i et hjørne: bli satt fast i en diskusjon

komme i knipe: havne i problemer; havne i en situasjon der man ikke ser noen utvei

6. Jeg er **i beit for** gode argumenter i denne diskusjonen.

være i beit for: mangle

7. Hun **fikk gjennomslag** for ideene sine.

få gjennomslag for noe: få støtte; få forståelse

8. Festivalen skal gjennomføres **med forbehold om** at smittenivået fortsetter å være som på det nåværende nivå eller lavere.

med forbehold om: under forutsetning av; på det vilkåret

9. Jeg sier at jeg vil hjelpe deg **uten forbehold**.

uten forbehold: uten krav; uten betingelser

10. Vi skal tenne bål på sankthans, men vi må **ta værforbehold**.

ta værforbehold: se an været; bestemme om man skal avlyse noe eller gjennomføre noe ut ifra hvordan været er

11. Elevene spiste opp **hver smitt og smule** av pizzaene.

hver smitt og smule: rubb og stubb; alt sammen

12. I dag har vi fått **gjeve** gjester på besøk.

gjev (adj.): godt likt; høyt ansett

13. En norsk lege **ble hedret** med en innovasjonspris. Han ble takket for sitt **banebrytende** arbeid.

bli hedret: bli æret; bli aktet

banebrytende (adj.): som tar en ny retning; som viser vei for andre

14. Han **fikk så ørene flagret**.

få så ørene flagrer: bli kraftig kritisert

15. Han **fikk passet sitt påskrevet**.

få passet sitt påskrevet: bli kraftig kritisert og irrettesatt

16. – Kommer du i kveld? – **Det spørs** om jeg får tid.

det spørs: det er tvilsomt

17. Jeg tror han **gjors på** å kaste den ballen i ansiktet hennes. Han **gjorde det på gjørs**.

gjors på: gjøre noe med vilje

gjøre noe på gjørs: gjøre noe med vilje

18. Fansen **var i fyr og flamme**.

være i fyr og flamme: vært vilt begeistret

19. **Det ligger an til** å bli en varm sankt hans-kveld.

det ligger an til: ha utsikt til

20. Alt **tegner til** å gå bra.

tegne (v1) til: ligge an til

Sett inn riktig ord fra forrige oppgave.

1. Det ble gjort hærverk i går på parkeringsplassen. Alle bilene ble knust og _____.
2. De ødela også mange glassdører i området. Alle glassdørene ble _____.

3. Den unge kvinnen hadde mistet besinnelsen. Hun visste ikke hva hun gjorde. Det _____ for henne.
4. Alle ble rasende da de forstod at de hadde blitt lurt trill rundt. De løp _____ og gikk _____.
5. Jeg elsker å komme på besøk til min kusine. Hun gir oss god mat og passer godt på oss. Hun gir oss god _____.
6. Nå har vi store problemer. Vi har _____ i _____.
7. I går visste politikeren ikke hva han skulle svare. Han var _____.
8. Jeg har ingen penger! Jeg er _____ for penger.
9. Alle ideene hennes ble støttet. Hun fikk _____ for ideene sine.
10. Man kan ikke tenne bål på sankthans om det er veldig tørt og stor skogbrannfare. Man må naturligvis også ta _____.
11. Jeg ønsker virkelig å hjelpe deg av hele mitt hjerte. Jeg vil hjelpe deg uten _____.
12. Det var ingenting igjen av maten. Vi spiste opp hver _____.
13. Legen hadde virkelig gjort et pionerarbeid. Det var et _____ arbeid.
14. Har du hørt at kongen skal komme på besøk til byen vår? Det er jo virkelig et _____ besøk.
15. Det ser ut til at det blir en varm kveld i dag og en varm dag i morgen. Alt _____ å bli veldig fint! _____ til å bli veldig fint!
16. Vi skal forsøke å gjennomføre festivalen i år – til tross for korona. Men det skjer naturligvis _____ om at smittenivået fortsatt er lavt.
17. Den norske legen som ble _____ og æret for sin innovasjonspris, ville også takke sin kone.
18. Han fikk sterk kritikk. Han fikk _____. Han fikk _____.
19. Han knuste det vinduet med vilje. Han _____ på. Han gjorde det _____.

Svar: 1. smadret 2. splintret 3. rablet / hadde rablet 4. amok – berserk 5. oppvartning 6. kommet – knipe 7. trengt opp i et hjørne 8. i beit 9. gjennomslag 10. værforbehold 11. forbehold 12. smitt og smule 13. banebrytende 14. gjevt 15. ligger an til / tegner til – ligger

an / tegner 16. med forbehold 17. hedret 18. så ørene flagret / passet sitt påskrevet – så ørene flagret / passet sitt påskrevet 19. gjørs – på gjørs

Hva betyr ordene og uttrykkene?

1. Birger Bull samler søppel. Han har en **skøyte** med stappfulle sekker **stablet** oppå hverandre.

skøyte (m/f): her: solid båt

Dette er ei gammeldags og fin skøyte.

stable (v1): legge oppå hverandre

2. Om du går på Nord-Kvaløy i Troms, **knaser** det for hver gang du trår ned.

knase (v2): det *knaser* når for eksempel knekkebrød eller glass blir knust

3. Veronica **mønstret på** et skip i Nordland for en uke siden.

mønstre (v1) på: gå om bord i et skip / en båt

4. Nå er hun **skipper** for et prosjekt som heter «I samme båt».

skipper (m): person som fører / styrer et skip

5. Om tre uker **setter de kursen nordover** for å plukke søppel der.

sette (ureg.) kursen nordover: dra i retning nordover

6. Mye søppel **reker i land** på ulike strender.

reke (v2) i land: drive / slenge i land

7. De hadde planlagt å komme seg rundt Nord-Kvaløya i løpet av ni dager. Men nå ser de at **det skal holde hardt**.

det skal holde hardt: det kan bli vanskelig å få til

8. Pengene fra **plastposeavgiften** skal nå brukes til strandrydding.

plastposeavgift (m): den prisen man betaler for en plastpose i butikken

9. Dette er et ambisiøst prosjekt, men **det er helt på sin plass** å gjennomføre prosjektet.

det er helt på sin plass: det er helt riktig; tilbørlig

10. **Samtlige** fylker har **kastet seg på** prosjektet.

samtlig: alle

11. Kåre **segnet om** på bakken en sommerdag i fjor.

segne (v1) om: si sammen; falle ned (ofte litt sakte)

12. **Stanken slo imot** ham da han kom inn i fjøset.

stank (m): vond lukt

slå (ureg.) imot: her: komme imot på en plutselig og sterk måte

13. Mattilsynet **hadde** bonden **i kikkerten**.

ha noen i kikkerten: ha noen under oppsyn; følge med på noen (for å kontrollere)

14. Kroppen hadde begynt å **hangle** etter alt det harde arbeidet.

hangle (v1): føle seg syk

15. Han **har skrantet** i det siste.

skrante (v1): ikke være helt frisk; hangle

16. Alle trodde at han **greide biffen**.

greie (v3) biffen: overvinne vansker

17. Etter hvert sluttet kuene å raute på **båsen**.

bås (m): plass der kuer og hester står

Her ser du en ku som står i båsen sin og spiser høy.

18. Du må ikke **sette mennesker i bås**.

sette mennesker i bås: kategorisere mennesker på en fordomsfull måte

19. Retten mener at Kåre sviktet **med forsett**, men Kåre er ikke enig.

med forsett (n): med vilje

20. Kåre var for **veik**. Han klarte ikke å be om hjelp.

veik (adj.): svak

21. Før var det folk innom **til stadighet**. Nå er det helt annerledes.

til stadighet: ofte

22. Kåre har fått god støtte i **grenda**.

grend (m/f): samling av hus og/eller hytter som ligger for seg selv

23. Miljødirektoratet vil **fase ut** ordningen som gjør at fiskere kan levere fra seg avfall uten å betale for det. Dette er et hardt **tilbakeslag** for miljøkampen.

fase (v1): slutte med noe (litt etter litt)

tilbakeslag (n): det at noe utvikler seg på en negativ måte

24. Kameratene ville finne ut om turrunden **egnet seg** for familietur.

egne (v1) seg: passe

25. Kameratene fant noen pakker i skogen som de **snittet opp**. Inni pakkene lå det 2 millioner kroner.

snitte (v1) opp: sprette opp; åpne med kniv (eller noe annet skarpt)

26. Kameratene ringte til politiet, og politiet **berømmet** kameratene for å ha tatt kontakt med dem.

berømme (v1): rose; si fine ord til noen

1. De **spurtet** side om side på **oppløpssiden**.
2. Han gikk **sidelengs** bortover.
3. Nå **er det dags for** litt mat.
4. Jeg **gir en god dag** i det du sier.
5. Hun er sin mor **opp ad dage**.
6. I dag er jeg sjefens **stedfortreder**.
7. Det **trekker** her.
8. Jeg **trekker meg**.
9. Dette **trekker ut**.
10. **Trakk** han **av**?
11. Nå **trekker** fuglene **sørover**.
12. Støvlene **trekker** vann.
13. Jeg **trekker forslaget**.
14. Her er det **mange om beinet**.
15. Han **spente krok for** henne.
16. Vi får **stramme** dem **opp** litt.
17. Vi er nødt til å **stramme inn** litt nå.
18. Du **trenger** deg **på**.
19. Hesten **steilet**.
20. Jeg **steilet** da jeg fikk vite hva de hadde gjort.
21. Hvorfor er du så **steil**?
22. Jeg tar dette for **god fisk**.
23. Jeg legger ikke to pinner i kors for det mennesket.
24. Du må **trappe ned** jobbingen.

25. Rødt mener man trenger en miljøpolitikk som ikke er **skreddersydd** for oljedirektørene.

26. Har han mistet **lappen**?

20 Akademisk norsk

Ordliste med akademisk norsk

Hverdagsnorsk – men vi ser på nyansene:	Mer avanserte ord og uttrykk / akademisk norsk:
bruke: nytte: benytte: utnytte: nytte:	anvende:
lønne seg:	svare seg: være umaken verdt: gi godt vederlag:
svare:	respondere: gi svar på tiltale: ta til gjenmæle: gi gjenlyd:
finne ut om noe er riktig:	sette våre (retts)prinsipper på prøve:
kontrollere:	påse at noe går riktig for seg: føre tilsyn med: rå over: ha/ta herredømme over:
mene noe om noe: synes:	ta stilling til et spørsmål ha noe i tankene sikte til noe
ha til hensikt:	mene på:
forklare:	redegjøre for noe:
undersøke	gå nærmere etter i sømmene
gjøre noe vanskelig	vanskeliggjøre
veldig viktig	særlig viktig
delvis	til dels
fra flere vinkler	fra flere hold
på ulike måter	på ulike vis
takle en krise	håndtere en krise
se et problem	fange opp en utfordring
den som kan bestemme	beslutningstaker (m)
føle seg utenfor	utenforskap (n)
en som er mot et regime	regimemotstander (m)
som det gjelder	angjeldende (adj.)
uttrykke nøyaktig	presisere
generelt	som sådan

legge vekt på ulike meninger	polarisere: legge vekt på motsetninger og ulikheter slik at ytterliggående synsmåter får større tilslutning
enda flere; enda mer	ytterligere
overdreven	ytterliggående
dette må vi skrive	dette må vi nedfelle i tekst disse ideene har nedfelt seg i sinnet hennes
si imot	innvende
komme i stedet for	avløse
være resultat av	bunne i: Hennes usikkerhet bunner i mangel på omsorg i oppveksten.
utsette noe	stille noe i bero
det er usikkert	det råder usikkerhet
ganske	relativt; temmelig; rimelig
undersøke nøye	utrede
gå i gal retning	lede galt av sted
vanligvis	i sin alminnelighet
være dårlig/ikke være bra	å stå ille til med noe
gjensidig	innbyrdes
ikke ha noe med virkeligheten å gjøre	være uten rot i virkeligheten
ideologi	tankegods
følge noen	ledsage noen
ledende; som bestemmer moten	toneangivende
brosjyre eller flygeblad (ofte med politisk innhold)	pamflett (m)
begynnelse; innledning	opptakt (m)
isolert	avsondret
ansatt	sysselsatt
maktesløshet (m/f)	avmakt (m/f)
bli følelsesløs	bli avstumpet
miste fornuften	miste besinnelsen
få panikk	miste fatningen
	gi grobunn for
populisme: nedsettende: (det å hevde) synspunkter om politikk og samfunnsforhold som (en tror) er populære blant folk	
fascisme: ekstremt reaksjonært og rasistisk politisk syn, som særlig dyrker staten, eliten og lederen	
liberalisme: samfunnssyn som krever politisk, religiøs og økonomisk frihet for den enkelte uten statlig innblanding	
despot tyrann	

enevoldsstyrer
enevelde: styringsform der én person har uavgrenset makt
barokk: I barokken stod følelsene i sentrum. Svulmende former, rike ornamenter og prektige materialer blir mye brukt i kunst og arkitektur. Kontraster og bilderikt formspråk er typisk for perioden fra slutten av 1500-tallet til midten av 1700-tallet.
romantikken: framherskende åndsretning i Europa fra slutten av 1700-tallet til midten av 1800-tallet som legger vekt på følelser, fantasi og individets frie utfoldelse, og som viser sterk interesse for det nasjonale og folkelige
opplysningstiden: siste halvdel av 1700-tallet da europeisk åndsliv var preget av tro på fornuftens muligheter til å løse alle problemer
naturalisme: verdensanskuelse som forklarer alle åndelige fenomener ut fra den fysiske naturen og dens lover morallære som bygger på de naturlige driftene i mennesket
modernisme: retning, bevegelse i kunst og litteratur som blant annet ved å eksperimentere med formen legger vinn på å være i pakt med det aller nyeste i tiden Modernistene mener at man må løsrive seg fra tradisjonelle måter å lage kunst på, og at man må eksperimentere med formen for å finne nye uttrykksmåter. Fremmedfølelsen er modernismens viktigste tema.
Postmodernisme: Begrepet postmodernisme («etter modernismen») brukes ofte om en ideologi som er kritisk til modernitetens ideologier, for eksempel troen på fremskrittet, på at ett livssyn er riktigere enn andre livssyn, og på kjernefamilien, demokratiet og andre institusjoner som er blitt selvfølgelige under moderniteten.
absolutisme:
altruisme:
agnostisisme:
aktivisme:
anakronisme:
analfabetisme:
anarkisme:
anglisisme:
antagonisme:
antisemittisme:
antropomorfisme:
arkaisme:
ateisme:
autisme:
avantgardisme:

barbarisme:
bolsjevisme:
dadaisme:
darwinisme:
despotisme:
determinisme:
dogmatisme:
egoisme:
ekshibisjonisme:
eksistensialisme:
eksorsisme:
eksotisme:
ekspansjonisme:
ekspresjonisme:
ekstremisme:
elitisme:
empirisme:
etnosentrisme:
eufemisme:
fanatisme:
fatalisme:
feminisme:
formalisme:
fundamentalisme:
futurisme:
føderalisme:
føydalisme:
gnostisisme:
hedonisme:
historisme:
holisme:
humanisme:
idealisme:
impresjonisme:
individualisme:
islamisme:
kannibalisme:
kapitalisme:
katolisisme:
klassisisme:
kollektivisme:
kolonialisme:
kommersialisme:
kommunisme:

konformisme:
konvensjonalisme:
kosmopolitisme:
kubisme:
kulturimperialisme:
kulturradikalisme:
kulturrelativisme:
liberalisme:
lobbyisme:
magisk realisme:
mannssjåvinisme:
maoisme:
marxisme:
marxisme-leninisme:
materialisme:
merkantilisme:
minimalisme:
moralisme:
naivisme:
narsissisme:
nasjonalisme:
nazisme:
neoklassisisme:
nihilisme:
objektivisme:
okkultisme:
paganisme:
parlamentarisme:
pietisme:
polyteisme:
populisme:
positivisme:
pragmatisme:
primitivisme:
protestantisme:
puritanisme:
radikalisme:
rasisme:
rojalisme:
sadisme:
satanisme:
snillisme:
subjektivisme:
surrealisme:

symbolisme:	
synkretisme:	
vandalisme:	

21 Tekster

Julen

Julen er en årlig høytid som markeres over store deler av verden. I dag er jul en av de største høytidene innen kristendommen, men slik har det ikke vært bestandig. Julen trenger heller ikke å forbindes med en kristen feiring – for det er svært mange som feirer jul uten å være kristen. Julen var tidligere en **hedensk** feiring av **vintersolverv**. Vi bruker begrepet hedensk om religioner som ikke tilhører de store religionene. En hedensk religion er ofte en religion med **flerguderi** eller polyteisme. Det å være hedning er altså ikke det samme som å være ateist – eller gudsfornekter.

Landene i **Norden** og England er de eneste landene i verden som har bevart solvervsfesten – festen for solen. Vintersolverv inntreffer 21. eller 22. desember, og dette markerer at vi går mot lysere tider. For hver dag får vi noen minutter mer med lys i Norge etter vintersolverv – eller *solsnu* som dagen også kalles..

I Norge har vi vår tradisjonelle julefeiring 24. desember, men i de fleste andre land er det 25. desember som er den viktigste dagen. Julen varer de fleste steder til 6. januar – og dette blir trettende dag jul. Men i Norge regner vi tradisjonelt sett at julen varer til 13. januar, altså 20. dag jul. Fra gammelt av var det 20. dag jul at man skulle kaste ut juletreet, men i dag vil de færreste ha treet i hus så lenge. I praksis er det ikke mange som feirer jul så lenge. Tendensen i nyere tid har vært at folk starter julefeiringen *tidligere* – og avslutter den raskere. Kanskje skyldes den stadig tidligere julefeiringen påvirkningen fra butikkene. Folk blir ofte irriterte når de ser julepynt og pepperkaker i butikkene i oktober. Hvert år kan man høre noen si dette: «Nå selger de juleting i oktober. Det blir tidligere for hvert år.» Så fort Halloween er over, pleier det å bugne i butikkene av juledekorasjon. Før måtte man vente til etter jul med å kjøpe juleting til halv pris, men mange butikken åpner julesesongen med halv pris på julepynt. All denne pynten og selve juletreet blir imidlertid av mange kastet ut allerede før nyttårsaftnen. De vil heller pynte og dekorere med blått, sølv og gull – istedenfor grønt, rødt og hvitt.

Før (fra omkring år 200) feiret man ikke Jesu fødselsdag, men Jesu *dåpsdag*. Denne dagen ble feiret 6. januar, og den kalles også **helligtrekongersaften**. Det kan være litt forvirrende at dagen kalles helligtrekongersdag – siden det er Jesu dåpsdag. Men grunnen til det er at kirken også knyttet denne dagen til Jesu åpenbarelse. De tre vismennene Kaspar, Melkior og Baltasar besøkte jesusbarnet på 13. dag jul, og dagen har fått navn etter denne hendelsen eller legenden. Men etter et kirkemøte i Nikea i 325 ble det bestemt at 25. desember skulle innsettes som Jesu *fødselsdag*. I Roma ble nettopp 25. desember regnet som dagen for vintersolverv. Etter at 25. desember ble Jesu fødselsdag, ble feiringen av vintersolverv forsterket av hedningene. Slik ble den hedenske festen en **motvekt** til den kristne feiringen. Slike prosesser har man sett flere ganger opp igjennom historien. Kirken har ofte innført en kristen feiring på nettopp slike dager da man opprinnelig har hatt en hedensk feiring. Derfor har vi ofte to feiringer på samme datoer. I prinsippet kan man jo velge om man vil feire jul – eller solverv – i desember. De fleste feirer likevel jul. Mange forbinder ingen spesiell feiring med solvervsdagen. Like fullt finnes det mennesker som markerer denne dagen, og mange av dem er aktive i Human Etisk Forbund. Dette forbundet baserer seg blant annet på at man kan ha et meningsfylt liv uten troen på en gud. Man fremmer også kritisk tenkning og et samfunn basert på kunnskap.

Tiden før jul kalles for advent, og dette er kristen tradisjon som skriver seg fra 400-tallet. Mange tror feilaktig at advent betyr at man skal «vente» på jul. Men advent kommer av latin. Det er en forkortelse av *adventus Christi* – og det betyr: Kristi komme. De siste fire søndagene før jul er adventssøndager. 1. søndag i advent er begynnelsen på kirkeåret, og da tenner vi det første adventslyset. I Norge er det mye fokus på denne tiden før jul. Vi tenner adventslys i ulike adventsstaker, og den offisielle julegrana tennes omkring på alle plasser, torg og tun over hele landet samme dag. Som regel skjer dette klokka 17.00 den første søndagen i advent. Inger Hagerup (1905-1985) er en norsk forfatter som er kjent for sin vakre poesi for barn – og for sin samfunnsengasjerte poesi. Inger Hagerups adventsdikt er et svært kjent og kjært dikt som svært mange leser og sier høyt i adventstiden når man tenner lys.

**Så tenner vi et lys i kveld, vi tenner det for glede
Det står og skinner for seg selv og oss som er til stede
Så tenner vi et lys i kveld, vi tenner det for glede**

**Så tenner vi to lys i kveld, to lys for håp og glede
De står og skinner for seg selv og oss som er til stede
Så tenner vi to lys i kveld, to lys for håp og glede**

**Så tenner vi tre lys i kveld, for lengsel, håp og glede
De står og skinner for seg selv og oss som er til stede
Så tenner vi tre lys i kveld for lengsel, håp og glede**

**Vi tenner fire lys i kveld og lar dem brenne ned
For lengsel, glede, håp og fred, men mest allikevel for fred
på denne lille jord, hvor menneskene bor**

I norrøn tid feiret man faktisk jul 12. januar, og denne dagen ble kalt *midtvinterdagen*. Den kom altså 21 dager etter vintersolverv. Den eldste formen av dette ordet er det norrøne ordet *yli*. Dette er en flertallsform, og man tror at det skyldes at julemånedene strakk seg fra ca. 14. november til 13. januar. Guden Odin ble også kalt for Jólnir, og man tror at Odin var midtpunktet for feiringen rundt disse midtvintersfestene. På disse markeringene hadde man **bloting** og ofring til fruktbarhetsgudinner.

Da den kristne feiringen av Jesu fødsel ble innført, overskygget denne feiringen den hedenske feiringen som ble kalt *jól* på norrønt. Vi ser altså at den kristne feiringen har fått sitt navn fra den hedenske feiringen. *Jól* – eller også kalt *jólablót* – var en feiring man hadde 12. januar. Men på 900-tallet påbød Håkon den gode (915-961), sønn av Harald Hårfagre, at landet skulle feire jul 25. desember. Han ville med dette stoppe den hedenske feiringen og det tradisjonelle offerritualet. Dette var et ledd i en politisk prosess som pågikk, og målet var å kristne Norge. Men den kristne høytiden tok altså det hedenske navnet *jól* – og dette ble senere til *jul*. Gjennom dette kan vi se språkets makt. Vi former vår virkelighet ut ifra hva vi kaller den. I de fleste deler av Europa fikk feiringen et kristent navn – ikke et hedensk, norrønt navn. På engelsk heter det *christmas* – eller: kristmesse (messe for Kristus).

Den ortodokse kirke feirer jul 7. januar. Det er ikke fordi de tror at Jesus ble født på en annen dato. Det skyldes at den ortodokse kirken bruker den *julianske* kalenderen – og ikke den *gregorianske*. Den julianske kalenderen har hatt flere skuddår enn den gregorianske. Man har skuddår når året har en *skuddag*. En skuddag er en dag som blir

skutt inn i kalenderen. 29. februar er skuddårsdagen i den gregorianske kalenderen. Den julianske kalenderen ligger derfor 13 dager bak den gregorianske kalenderen, og derfor feirer man 7. januar i den ortodokse kirke. I 2100 sløyfer man en skuddårsdag, og da vil den ortodokse julefesten falle på 8. januar istedenfor 7. januar.

Typiske tradisjoner i julen, som feires over hele verden, er det å ha levende lys, mange sosiale og hyggelige sammenkomster, **mektig** julemat og gaver og **almisser**. En almisse er en gave til de nødlidende. Fargene rød, grønn og hvit er typiske farger i julen. Tradisjonene vi omgir oss med i julehøytiden, er med andre ord en salig blanding av norrøne og hedenske skikker, kristne tradisjoner og tradisjoner fra andre land som verken har kristent eller hedensk opphav. **Julenek** og øldriking har nok en førkristen opprinnelse. Juletre er ikke knyttet til kirkens tro, for dette er noe som har vokst fram i moderne tid. Julenissen er heller ikke en kristen figur – snarere tvert imot. Noen kirker vil kanskje ikke ha nissen innenfor kirkedøra, mens andre kirker tvert imot pynter opp med nisser og nisseluer. Dette viser hvor sammenblandet tradisjonene er, og folk tenker knapt nok over at det vi ser rundt oss i julen, kommer fra **vidt ulike** tankesett omkring vår virkelighet. I julen er det også en del som leser juleevangeliet (Lukas 2,1-20) før julemiddagen, til tross for at de ikke er religiøse ellers i året. I julen henter vi fram både tanker og følelser vi ikke har med oss ellers i året. For noen er julen den fineste tiden på året, mens det for andre rett og slett kan være en vond tid man bare ønsker å komme seg raskt gjennom. Her er juleevangeliet fra Bibelen:

Og det skjedde i de dager at det gikk ut et bud fra **keiser** Augustus at all verden skulle **skrives inn i manntall**. Dette var den første innskrivning, i den tid Kvirinius var **landshøvding** i Syria. Og alle gikk for å la seg innskrive, hver til sin by. Også Josef dro opp fra Galilea, fra byen Nasaret, til Judea, til Davids by, som heter Betlehem, fordi han var av Davids hus og **ætt**, for å la seg innskrive sammen med Maria, sin forlovede, som var med barn. Men det skjedde mens de var der, da kom tiden da hun skulle føde. Og hun fødte sin sønn, den førstefødte. Hun **svøpte** ham og la ham i en **krybbe**, fordi det ikke var rom for dem i **herberget**. Det var noen

gjetere der på stedet som var ute på **marken** og holdt nattevakt over flokken sin. Og se, en Herrens engel sto hos dem, og Herrens herlighet lyste om dem. Og de ble meget **forferdet**. Men engelen sa til dem: Frykt ikke! For se, jeg **forkynner** dere en stor glede – en glede for alt folket. I dag er det født dere en **freiser**, som er Messias, Herren – i Davids by. Og dette skal dere **ha til tegn**: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe. Og med ett var det sammen med engelen en himmelsk **hærskare**, som lovpriste Gud og sa: Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, **i mennesker Guds velbehag**. Og det skjedde, da englene var fart opp fra dem til himmelen, da sa gjeterne til hverandre: La oss nå gå rett til Betlehem og se dette som har skjedd, det som Herren har kunngjort oss. De skyndte seg av sted, og de fant både Maria og Josef, og barnet som lå i krybben. Da de hadde sett det, fortalte de om det ordet som var talt til dem om dette barnet.

22 Grammatikk

Predikativ

Predikativ er et ledd som *skildrer, karakteriserer* eller *identifiserer* subjektet. Det er en slags identitet eller forbindelse mellom subjektet og predikativet. Hvis predikativet inneholder et adjektiv, må det ha samme **kjønn** og **tall** som subjektet. (Predikativ står aldri i bestemt form.)

Bøyning med predikativ:	“Vanlig” adjektivbøyning:
Klimaet i Norge er kaldt .	et kaldt klima, det/dette kalde klimaet, kalde klimaer/klima, de kalde klimaene
Vinden er sur .	en sur vind, den sure vinden, sure vinder, de sure vindene
Sola er god .	ei god sol, den gode sola/solen, gode soler, de gode solene
Somrene i Norge er milde .	en mild sommer, den milde sommeren, milde somre, de milde somrene
Han ble glad .	en glad mann, den glade mannen, glade menn, de glade mennene
Håret ble blått .	et blått hår, det blå håret, mange blå hår, de blå hårene
Kaffen var kald .	en kald kaffe, den kalde kaffen - -

De verbene som gir predikativ, er først og fremst **være** og **bli**. Men andre verb kan også gi predikativ. Det er for eksempel: **hete, kalle, synes, virke, høres** (i tillegg til noen andre verb).

1. Han heter **Karsten**.
2. Hun kalles for Mimmi. Hun heter egentlig Miriam. Mimmi er et kjæleavn / kallenavn.

3. Situasjonen synes (virker / ser ut) *vanskelig*. Situasjonen ser *vanskelig* ut.
4. Alt virker *tøft*.
5. Han virker *tøff*.
6. Dette høres *morsomt* ut.
7. Latteren høres *morsom* ut.

I generelle uttalelser med subjektet i ubestemt form (entall eller flertall), står adjektivet i intetkjønnsformen.

1. Grønnsaker er *godt*.
2. **Frukt** er *sunt*.
3. Vinflasker i Norge er *dyrt*.
4. **Sitron** er *surt*.

Men:

1. Grønnsakene er *gode*.
2. Vinflaskene i Norge er *dyre*.
3. Frukten er *god*.
4. Sitronen er *sur*.

- Når subjektet står i bestemt form (entall eller flertall), bøyes adjektivet etter formen på subjektet: *Godteri**ene** er usunne*.
- Når subjektet står i ubestemt form (entall eller flertall), bøyes adjektivet i intetkjønnsformen: *Godteri er usunt*. / *Sitron er surt*.

Merk: Dette skjer bare når vi tenker på subjektet (grønnsaker, frukt, vinflasker, godteri) som en ubestemt **mengde** – og ikke på hver enkelt del i mengden. Vi må nemlig si:

Mennesker er rare.

Vi sier ikke: * Mennesker er rart.

I setningen *Mennesker er rare* tenker man på det enkelte mennesket, og ikke på mennesker som en ubestemt mengde. Når man sier *Sitroner er surt*, tenker man på at alle sitroner er like (de er sure). Når man sier *Mennesker er rare* tenker man at de er rare på hver sin måte.

Hva er riktig? Er begge deler riktige?

1. Tomatene er stekt. / Tomatene er stekte.
2. Klærne er brukt. / Klærne er brukte.
3. Foreldrene er skilt. / Foreldrene er skilte.
4. Varene er betalt. / Varene er betalte.

Hva er riktig?

De riktige setningene er:

Tomatene er *stekt*. Klærne er *brukt*. Foreldrene er *skilt*. Varene er *betalt*.

Hvorfor?

Adjektiv som er laget av **verb** (partisipper), er **vanligvis ubøyd**. Hva betyr dette?

Stekt / brukt / skilt / betalt er predikativ – og **ordene kommer fra verb**. Vanligvis er altså partisipper ubøyd (selv om subjektet (*varene, klærne*) står i flertall).

Et annet eksempel:

Partisippene er ubøyd.

Her kan man begynne å tvile, for det finnes ikke et verb som heter «å ubøye». Verbet er «å bøye». Skal man da tenke på «ubøyd» som er rent adjektiv eller et partisipp? I «Partisippene er ubøyd» har man tenkt på «ubøyd» som et adjektiv som kommer fra verbet «å bøye».

Grunnen til at folk sier ulike ting, er altså at folk selv synes det kan være vanskelig å skille mellom adjektiv og partisipp. Folk tenker ikke på om predikativet er et **rent adjektiv** – eller om **det kommer fra et verb** / er et partisipp. På grunn av dette kan altså feil oppstå – både i skriftlig og muntlig.

Flere eksempler på predikativ

Å være:

Treet er *hogget*. Trærne er *hogget*.

Stolen er *brukt*. Koppene er *brukt*.

Men: Koppene er *nye* (fordi *nye* ikke er partisipp).

Å bli:

Hun ble *operert*. De ble *operert*.

Huset ble *malt*. Husene ble *malt*.

Men: De ble *berømte* (fordi *berømte* ikke er partisipp).

Å se ... ut:

Bilen ser *brukt* ut. Bilene ser *brukt* ut.

Men: De ser *syke* ut (fordi *syke* ikke er partisipp).

Å høres ... ut:

Musikken høres *redigert* ut. / Det høres ut som om sangene er *redigert*.

Men: De høres *slitne* ut (fordi *slitne* ikke er partisipp).

Å virke:

Bildene virker *manipulert*.

Men: Menneskene virker *glade* (fordi *glade* ikke er partisipp).

Å føle (seg):

De følte seg *lurt*.

Men: De følte seg *friske* (fordi *friske* ikke er partisipp).

Å *kjennes*:

Ansiktet hans *kjennes nybarbert*. / Ansiktene *kjennes nybarbert*.

Men: Trappene *kjennes glatte* (fordi *glatte* ikke er partisipp).

Å *synes*:

Saken *synes løst*. / Sakene *synes løst*. /

Men: Oppgavene *synes vanskelige* (fordi *vanskelige* ikke er partisipp).

Å *stå*:

Fakturaen *står som betalt*. / Fakturaene *står som betalt*.

Men: Huset *stod klart* til bruk. / Rommene *stod klare* til bruk. / Syklene *står klare* til bruk (fordi *klar* ikke er partisipp).

Bruk av modalverb for å moderere våre uttalelser

På norsk er det vanlig å bruke *modalverb* eller *modale adverb* for å moderere våre uttalelser. Å «moderere en uttalelse» betyr det samme som å vise usikkerhet. Først skal vi se på hvordan man kan moderere en uttalelse gjennom modalverb.

1. Hun ***må være*** syk. (Hun er sannsynligvis syk.)
2. Hun ***skal være*** gladrete. (Det sies at hun er gladrete.)
3. Det ***kan ikke være*** sant. (Det er sannsynligvis ikke sant.)

Hvilken verbtid er brukt her?

Må uttrykker at vi er **ganske sikre på** at noe er på en bestemt måte:

- Dette ***må være en løgn***.

Kan uttrykker at vi er **mindre sikre på** at noe er på en bestemt måte, men det er mulig at det er slik likevel.

- Det ***kan være at han har fått sparken***.

Skal uttrykker at vi er **usikre på innholdet** – og grunnen til usikkerheten er at vi har hørt det fra noen andre. Vi har ikke førstehåndskunnskap om emnet:

- *Alle de ansatte i barnehagen **skal** være syke.*
- *Peru **skal** være et spennende land.*
- *Spania **skal** ha hatt mange utfordringer opp gjennom historien.*

Hvis vi uttaler oss med **usikkerhet om fortiden**, bruker vi *ha* + perfektum partisipp:

- *De skal ha blitt syke alle sammen.*

Hvilken verbtid er brukt her?

Vi har mange **adverb som uttrykker ulik grad av usikkerhet**. De fleste av disse adverbene skal stå på samme plassen som adverbet *ikke*: før verb i en leddsetning og etter hovedverbet i en helsetning. Men *en del av* disse adverbene kan også stå først.

Adverb:	Kan ikke stå foran:	Kan stå foran:	Vanlig eller ikke?
sikkert	Sofie er sikkert trøtt.	x	
nok	Sofie er nok trøtt.	x	
neppe	Sofie er neppe trøtt.	x	
tydeligvis	Sofie er tydeligvis trøtt.	Tydeligvis er Sofie trøtt.	Ikke vanlig å sette foran.
formodentlig	Sofie er formodentlig trøtt.	Formodentlig er Sofie trøtt.	Litt vanlig å sette foran.
antakelig	Sofie er antakelig trøtt.	Antakelig er Sofie trøtt.	Ganske vanlig å sette foran.
sannsynligvis	Sofie er sannsynligvis trøtt.	Sannsynligvis er Sofie trøtt.	Veldig vanlig å sette foran.
muligens	Sofie er muligens trøtt.	Muligens er Sofie trøtt.	Ganske vanlig å sette foran.
kanskje	Sofie er kanskje trøtt.	Kanskje er Sofie trøtt. / Kanskje Sofie er trøtt.	Veldig vanlig å sette foran.

kan hende	Sofie er kan hende trøtt.	Kan hende er Sofie trøtt. / Kan hende Sofie er trøtt.	Veldig vanlig å sette foran.
-----------	---------------------------	---	------------------------------

Kanskje Sofie er trøtt / Kan hende Sofie er trøtt er egentlig en **forkortet setning som ser feil ut**. Noen vil også si at den *er* feil, men setningen er veldig vanlig i bruk – spesielt i muntlig. Det er en forkortelse for:

- **Det kan hende at Sofie er trøtt.**
- Kanskje **er det slik at** Sofie er trøtt.

Hvordan uttrykker vi sikkerhet?

Når vi vil uttrykke at vi er veldig sikre på noe, må vi bruke ulike ord og uttrykk. Her er noen eksempler:

- Jeg var helt sikker på at dette ville skje. (Hvis vi sier: *Det ville sikkert skje* – betyr dette at det *ikke* var helt sikkert at det ville skje.)
- Det finnes ingen tvil om at du vil klare dette. (Hvis vi sier: *Det finnes sikkert ingen tvil om at du klarer dette* – betyr det at det faktisk finnes en tvil om det ...)
- Det er ikke fnugg av tvil om at dette går bra.
- Jeg er skråsikker/bombesikker på at alt vil gå fint. (Dette er mer muntlige uttrykk.)

Andre måter å uttrykke usikkerhet på (uten bruk av adverb):

- Vi regner med at problemet vil løse seg.
- Han antar at han er frisk igjen i morgen.
- Jeg tror at mannen min kommer klokka to.
- Jeg tror ikke at mannen min kommer klokka to.

Vi kan uttrykke usikkerhet gjennom adverbiale uttrykk:

- Så vidt jeg vet, er dattera mi hjemme fra skolen nå.
- Etter hva jeg har hørt, skal alt være i orden nå.
- Ifølge nrk.no skal presidenten ha fått en smittsom sykdom.

Ulike typer adverb

- Adverbene står til verb, adjektiv og andre adverb og forklarer dem nærmere, men adverbene kan også forklare hele ordgrupper.
- Adverbenes viktigste funksjon er å modifisere / moderere verbalets innhold.
- Adverbene betegner tid, sted, måte, grad, motsetning, innrømmelse, følge, uthevelse, årsak og nektelse.

Stedsadverb

hit – her, dit – der, inn – inne, ut – ute, bort – borte, etc.

Adverb som slutter på -e, er «bevegelsesadverb» eller «**til** stedet-adverb». De andre adverbene er «**på** stedet».

- *Kom hit! Vær her.*
- *Gå dit! Vær der.*
- *Løp inn! Bli inne.*
- *Spring ut! Lek ute.*
- *Dra bort, men ikke bli for lenge borte.*

Nordmenn blander av og til sammen *hit* og *her* / *dit* og *der*. De sier: *Kan du gå der?**, når de skulle ha sagt: *Kan du gå dit?* (De andre adverbene blandes ikke sammen av personer med norsk som morsmål.)

Tidsadverb

Da, så, ennå / enda, nå, snart, straks, lenge, aldri, ofte, alltid

Adverb:	Må stå foran:	Kan også stå andre steder:	Vanlig eller ikke?

da	Klokka fire var timen over. Da dro vi.	Vi dro da .	Det er vanlig at da står bak, men «da» har mange funksjoner. Dette skal vi se på.
så	Først spiste vi. Så drakk vi.	X	Det er ikke mulig at «så» som adverb står bak.
ennå	Ennå leker de sammen.	Vi spiser ennå.	Det er ikke vanlig at «ennå» står foran.
(enda)	På den tiden var Christiania enda en småby.	X	«Enda» er tradisjonelt sett et <i>gradsadverb</i> , men noen ganger blir det likevel brukt som tidsadverb (som «ennå»).
nå	Nå spiser de.	De spiser nå. / Det er nå de spiser.	Det er vanlig at «nå» står både foran, i midtfeltet og bak.
straks	Straks skal vi spise.	Jeg går straks.	Det er mest vanlig at «straks» står bak.
lenge	Lenge ble han sittende og tenke.	Han ble sittende lenge. / Han ble lenge sittende.	«Lenge» er like fleksibelt som «nå».
aldri	Aldri hadde jeg sett maken.	Jeg hadde aldri sett maken. / Det gjør jeg aldri. / Nei, aldri.	Det er veldig uvanlig at «aldri» står foran (men det er mulig). «Aldri» står helst i

			midtfeltet – men «aldri» kan stå bak.
ofte	Ofte dro de på kino.	De diskuterte ofte. / De sa at de ofte ville møtes.	Det er litt unaturlig at «ofte» står foran, men det er mulig.
alltid	Alltid vil jeg elske deg.	De vil alltid elske hverandre. / Hun er der alltid.	Det er ikke vanlig at «alltid» står foran, men det er mulig.

Måtesadverb

Mange av måtesadverbene – som beskriver **hvordan man gjør noe** – er egentlig adjektiv i intetkjønnsform. Adjektivene *brukes som adverb* (men de er adjektiv).

Adverb:	Kan stå foran (men ikke vanlig):	Kan også stå andre steder:	Vanlig eller ikke?
vakkert	Vakkert spilte de.	De spilte vakkert.	Det er litt «gammeldags» eller poetisk å ha «vakkert» foran, men man <i>kan</i> bruke det for å understreke «vakkert».
godt	Godt jobbet de og hardt tenkte de.	De jobbet godt.	Samme som med «vakkert».
fort	Fort løp de.	De løp fort.	Samme som med «vakkert».

dårlig	Dårlig lød det.	Det lød dårlig.	Samme som med «vakkert».
vennlig	Vennlig smilte hun.	Hun smilte vennlig.	Samme som med «vakkert».
lykkelig	Lykkelig levde de.	De levde lykkelig.	Samme som med «vakkert».
hånlig	Hånlig tok han henne i hånden.	Han tok henne hånlig i hånden.	Samme som med «vakkert».
bra	Bra levde de og godt drakk de.	De levde bra.	Samme som med «vakkert».

Sånn, slik og annerledes

Sånn, slik og annerledes kan være både adverb og adjektiv.

Som adverb:

Vi gjorde det *sånn* vi ville.

Han talte *slik* han ville.

De tenkte *annerledes*.

Som adjektiv:

Jeg liker sånne dager som dette.

Vi liker ikke slike mennesker. (Obs. «slike mennesker» er nedlatende.)

Han har sans for annerledes mennesker. (*Annerledes* er et adjektiv her, og det er flertall – men mange adjektiv som ender på -s får ikke -e i flertall.)

Gradsadverb

Ganske, temmelig, nokså, lite, meget, stort, veldig, mye, for, altfor, svært, enda, aller.

Gradsadverb	Eksempelsetning	Må stå sammen med adjektiv/adverb i:
svært	Hun er <i>svært</i> flink.	positive form

veldig	De er <i>veldig</i> flinke.	positive form
altfor	Du spiser <i>altfor</i> fort.	positiv form
ganske	Min mor er <i>ganske</i> lat.	positiv form
temmelig	Du er <i>temmelig</i> slitsom.	positiv form
nokså	Vi har det <i>nokså</i> bra.	positiv form
rimelig	De har det <i>rimelig</i> greit.	positiv form
lite	Han er <i>lite</i> kul!	positiv form
meget	Dette er <i>meget</i> interessant.	positiv form
stort	Nå blir det ikke <i>stort</i> bedre.	komparativ form
enda	Vil du ha <i>enda</i> mer mat?	komparativ form
stadig	Han blir <i>stadig</i> sykere.	komparativ form
mye	Nå har vi det <i>mye</i> bedre.	komparativ form
aller	Dette er det <i>aller</i> verste jeg har sett.	superlative form

Nektelsesadverb

Ikke, aldri, neppe, heller ikke

Vi kan ikke kombinere *også* med *ikke*. Vi må si *heller ikke*.

Vi kan bruke både *heller ikke* og *ikke heller*:

- A. Vil du ha fisk?
- B. Nei takk.
- C. Jeg vil heller ikke ha fisk.
- A. Vil **heller ikke** du ha fisk? / Vil **ikke du heller** ha fisk?

Uthevelsesadverb

Også, bare, akkurat, nettopp, særlig

Om adverbet også:

- *Hun sier at hun også vil være med.*

Generelt bør vi ikke starte setninger med *også*, men det finnes unntak.

En vanlig feil er at man skriver *også* i starten av en setning, når man egentlig skal skrive «Og så ...».

Om adverbet bare:

Betydning:	Eksempelsetning:
rett og slett / ganske enkelt	Jeg vil bare ikke gjøre det, selv om jeg kan.
ikke andre enn	Det er bare meg. Ikke vær redd.
kun*	Buksene kostet bare 200 kroner.
ikke mer enn	Det er bare en halv time siden jeg kom. (<i>ikke mer enn</i> = synonymt uttrykk til <i>kun</i>)
i uttrykk for redsel	Bare han ikke faller og slår seg!
fast uttrykk for redsel / usikkerhet	Den som bare visste.
brukt forsterkende	Det går bare ikke. / Jeg får det bare ikke til.
som forbud	Du kan bare prøve deg!
som påbud	Bare ikke bry deg!
uttrykk	dette er bare barnemat (det er enkelt) dette er bare blåbær (det er enkelt) det er ikke bare bare (det er ikke så enkelt) alt er bare sorgen (alt er trist)

*Kun brukes for å angi mengde – og ofte for å angi at det ikke er mye av noe: Kun 10 kroner.

Kun to minutter igjen. Det er kun en mil igjen av etappen.

Kun kan brukes i betydningen som er nevnt i forrige setning – og i betydningen *ikke mer enn*: *Kun* kan *kun* brukes i to betydninger. (= *Kun* kan brukes i *ikke mer enn* to betydninger.)

En ekstra betydning av akkurat:

Har du akkurat? = Har du det eksakte beløpet som du skal betale?

Sammenbindende adverb

a) årsak eller følge: *derfor, følgelig, nemlig, dermed, altså, da*

Adverb:	Eksempelsetning:	Verdt å merke seg:
derfor	De synes det er viktig å holde seg slank. Derfor spiser de mye grønt. / De spiser derfor mye grønt. / Det er derfor de spiser mye grønt.	<i>Derfor</i> er veldig vanlig/mye brukt. Resultatet står i setningen med <i>derfor</i> .
dermed	Skolen, som alle barna gikk på, brant ned. Dermed ble det mange barn uten skole i bygda. Hun tok en telefon, og dermed (med den samtalen) var saken avgjort. Han sa at han aldri kom igjen, og dermed reiste han. Visp sammen egg og sukker. Dermed har du eggedosis.	<i>Dermed</i> betyr «med det» eller «som følge av det som nettopp har blitt nevnt», og det betyr ikke det samme som «derfor».
følgelig	Vedtaket skal avgjøres på onsdag. Deltakerne må følgelig ha alle papirer klare.	Følgelig er et mer formelt ord, og det betyr <i>derfor, altså, av den grunn</i> .
altså	Du har norske besteforeldre. Du har <i>altså</i> blitt vant til det norske språket. /Altså har du blitt vant til det norske språket. (Mindre vanlig ordstilling) <i>Altså</i> brukes også i muntlig språk, og da brukes det forsterkende: <i>Du er skikkelig fin, altså!</i> <i>Det går ikke an, altså!</i>	Altså er et veldig vanlig ord, og det betyr følgelig, av den grunn, derfor.

da	Du har norske besteforeldre. <i>Da</i> har du blitt vant til det norske språket. / Du har <i>da</i> blitt vant til det norske språket. (Mindre vanlig ordstilling.)	Da er mye brukt på denne måten.
----	---	--

Andre adverb som understreker årsak: *nemlig, jo*

- Jeg skal reise jorda rundt om to måneder. Jeg har *nemlig* arvet penger.
- Jeg skal reise jorda rundt om to måneder. Jeg har *jo* arvet penger.

Forskjellen på disse to setningene er at når man bruker *jo*, så er *årsaken kjent* for den som hører på.

- *Nemlig* kan også brukes istedenfor «ja», eller for å understreke betydningen av «ja». Eks.: Det er jo kanskje dessverre slik at det ofte er du som tar oppvasken. – *Ja, nemlig!*

b) motsetning: *likevel, imidlertid, ellers*

- Du sier at du fryser. *Likevel* står du her i sommerklær. / Du fryser. Jeg ser at du *likevel* står her i sommerklær. (*Likevel* kan også stå inne i en leddsetning. Da står *likevel* på setningsadverbialets plass.)
- Jeg følte ikke for å dra på konsert. *Imidlertid* lot jeg meg trekke med. / Jeg lot meg *imidlertid* trekke med. / Været var fint i starten. Vi la merke til at det *imidlertid* slo fort om. (*Imidlertid* kan også stå inne i en leddsetning.)

Bruk av adverbet *ellers*:

Betydning:	Eksempelsetning:
i andre sammenhenger	I dag var hun ganske frekk. <i>Ellers</i> pleier hun å være veldig blid og hyggelig. / Jeg må si at hun <i>ellers</i> pleier å være veldig blid og hyggelig.
i motsatt fall	Jeg sier <i>ellers</i> takk. (= <i>takk</i> , men jeg sier <i>likevel nei takk</i>)
hvis ikke	Vi må studere nå. <i>Ellers</i> klarer vi ikke eksamen. / Læreren sier at vi <i>ellers</i> ikke klarer eksamen.

muntlig (med referanse til person)	Jeg traff den samme, gamle læreren i går. Hvem <i>ellers</i> ? (= hvem skulle det være hvis det ikke var han? / Han er der jo alltid.)
utenom det som er nevnt	Hvordan går det <i>ellers</i> ?
resten	I Norge, og i verden <i>ellers</i> , sliter man med klimaendringer.
i parentes bemerket	Jeg vil <i>ellers</i> alltid være der for deg. Det må du vite.
vanligvis	Den <i>ellers</i> så glade og fornøyde hunden lå nå stille i en krok.

c) ved å komme med et tillegg: *dessuten, også*

- Du er for ung til å ha et seriøst kjæresteforhold. *Dessuten* har du ikke tid. / Det er slik at du *dessuten* ikke har tid. (*Dessuten* kan også stå i en leddsetning.)
- Hun har god oppførsel på skolen. Hun har *også* gode karakterer. (Vi bør unngå å starte en setning med «også». Det skjer av og til – for å understreke noe. Ellers blander man gjerne sammen med «Og så».)

Modale adverb som

- a) uttrykker hvor sikkert / usikkert noe er: *kanskje, muligens, sannsynligvis, trolig, antakelig, visst, visstnok, nok, sikkert, neppe, vel, jo*
- De skal visst / visstnok flytte.* (Noen sa de skulle flytte.)
  - De skal nok flytte.* (Jeg tror de skal flytte. / De skal sannsynligvis flytte.)
  - De skal vel flytte?* (Det er vel sant at de skal flytte?)
  - De skal jo flytte.* (Du sier at de ikke skal flytte, men det skal de.)
- b) sier noe om ens egne følelser / ens egen innstilling: *selvfølgelig, heldigvis, dessverre, merkelig nok, gudskjelov, beklageligvis, forhåpentligvis*

Adverb (om egne følelser):	Eksempelsetning:
selvfølgelig	<i>Selvfølgelig</i> kommer jeg. / Jeg kommer <i>selvfølgelig</i> . / Hun sier at hun <i>selvfølgelig</i> kommer.

heldigvis	<i>Heldigvis</i> er det lørdag. / Det er <i>heldigvis</i> lørdag. / Muntlig (ikke skriftlig): Det er lørdag, heldigvis. / Hun sier at det heldigvis er lørdag.
dessverre	<i>Dessverre</i> har hun blitt syk. / Hun kjenner at hun <i>dessverre</i> har blitt syk. / Muntlig (ikke skriftlig): Hun har blitt syk, dessverre.
merkelig nok	Forholdet er over. <i>Merkelig nok</i> føler hun seg bare lettet. / Hun kjenner at hun <i>merkelig nok</i> bare føler seg lettet. / Muntlig (ikke skriftlig): Hun føler seg lettet, merkelig nok.
gudskjelov	<i>Gudskjelov</i> har godværet kommet tilbake. / Hun bemerker at godværet <i>gudskjelov</i> har kommet tilbake.
beklageligvis	<i>Beklageligvis</i> kan vi ikke ansette deg. / Han meddeler at han <i>beklageligvis</i> ikke kan ansette ham.
forhåpentligvis / forhåpentlig	<i>Forhåpentligvis</i> vil alt gå bra til slutt. / Han tenker at alt <i>forhåpentlig</i> vil gå bra til slutt.

Hvilke adverb kan kombineres med *ikke* - og i hvilken rekkefølge?

Adverb:	Eksempel med «ikke» først:	Eksempel med «ikke» til slutt:	Lik eller ulik betydning?
aldri	X	X	
altså	X	Jeg er altså ikke enig i det du sier.	
antakeligvis	X	Han kommer antakeligvis ikke .	
bare	Jeg vet bare ikke hva som skjer.	Jeg vet ikke bare hva du heter. Jeg vet også hvor du bor.	Ulik betydning.
da	Det var ikke da de kom til Norge. De	Så ble han da ikke gift likevel. («da»	Ulik betydning.

	kom i fjor. («da» brukt som tidsadv.)	brukt konkluderende)	
en gang	De vil ikke en gang hjelp sin egen datter.	X	
derfor	Det er ikke derfor (at) jeg vil dra.	Det er derfor ikke mulig å gjøre det du sier.	Lik betydning / grammatisk forskjell.
dermed	Det er ikke dermed sagt at alt er bra.	Det er dermed ikke sagt at alt er bra.	Lik betydning
dessverre	Hun vil dessverre ikke hjelpe til.	X	
enda	Jeg liker det ikke enda kaldere.	X	
ennå	Vi vet ikke ennå hva som har hendt.	Vi vet ennå ikke hva som har hendt.	Lik betydning.
følgelig	X	Det er følgelig ikke den beste løsningen.	
formodentlig	X	Han er formodentlig ikke i godt humør.	
heldigvis	Hun vet heldigvis ikke om alt.	X	
jo	Hun vil jo ikke bli med.	X	
kan hende	X	De er kan hende ikke kommet fram.	
kanskje	X	Vi er kanskje ikke helt sikre på svaret.	

lenge	Om ikke lenge til, drar vi til Spania.	X	
muligens	X	Jeg kan muligens ikke komme.	
nå	Det er ikke nå jeg vil studere grammatikk.	Det er nå ikke hver dag vi får spise spekemat.	Ulik betydning.
neppe	X	X	
nok	Det er ikke nok mat. / Ikke nok med at han lyver; han stjeler også.	Han kommer nok ikke .	Ulik betydning.
ofte	Det er ikke ofte vi ser på TV.	X	
også	X	X	
sånn	Jeg liker det ikke sånn!	X	
sannsynligvis	X	Han er sannsynligvis ikke frisk ennå.	
sikkert	Det er ikke sikkert dette går bra.	De kommer sikkert ikke .	Ulik betydning.
sjelden	Det er ikke sjelden at han kommer på besøk.	X	
slik	Ikke slik!	X	
snart	X	Han vil snart ikke vente lenger.	

straks	Jeg kommer ikke straks . Du må vente litt.	X	
tydeligvis	Han er tydeligvis ikke i godt humør.	X	
visst	Det er visst ikke så gøy for henne.	Det er ikke visst om hun kommer tilbake.	Ulik betydning.
åpenbart	De vil åpenbart ikke bli med oss.	Det er ikke åpenbart hva han tenker.	Ulik betydning.

Hjelpeverb

Disse verbene tar ikke å

Plan: Jeg *skal* spise klokka 12.00.

Kommando: Du *skal* høre på meg nå.

Åpen framtid: Jeg *vil* dra når det passer for meg.

Ønske: Jeg *vil* bare sitte her og lese.

Mulighet: Jeg *kan* studere om jeg ønsker det. Det er mitt valg.

Obligatorisk: Du *må* gjøre det jeg sier. Du har intet valg.

Anbefaling: Du *bør* ikke spise så mye fett. Det er ikke bra for helsa.

De modale hjelpeverbene

skulle, burde, måtte, ville, kunne

Hovedregel om *vil* og **skal**:

- Det passer fint å bruke *skal* om personer (for de kan ha en plan): Han *skal* gå på jobb.

- Det passer fint å bruke *vil* om hendelser og situasjoner (for det er bare mennesker som kan planlegge noe): Det *vil* sannsynligvis gå bra til slutt.
- Er du i tvil om du skal bruke *vil* eller *skal*? Bruk *vil*!

Disse hjelpeverbene tar å

begynne: Jeg begynner å forstå mer nå.

behøve: Du behøver ikke å tenke på meg.

bruke: Han bruker å komme presis.

elske: Vi elsker å spise tacos på fredager.

evne: De evner ikke å gjøre seg forstått.

foretrekke: De foretrekker å ligge på sofaen i dag.

forsøke: Vi må forsøke å få dette til.

greie: Jeg greier ikke å skru av lokket.

klare: Jeg klarer ikke å begripe det du sier.

like: Jeg liker å spise fisk til frokost.

love: Vi lover å jobbe mer.

makte: Han makter ikke lenger å kjenne på dette presset.

nekte: Jeg nekter å bli med på tur.

orke: Nå orker de ikke å gå ut en gang til.

pleie: Vi pleier ikke å legge oss så sent.

prøve: Han prøver ikke å gjøre sitt beste.

slippe: Vi slipper å ta prøven.

slutte: Jeg slutter å klage om du gir meg det jeg vil ha.

starte: Nå starter de med å spille.

tenke: Jeg tenker å bli her i hele dag.

treng: Jeg trenger å høre stemmen din.

våge: Jeg våger ikke å hoppe i fallskjerm.

ønske: Jeg ønsker ikke å bli stengt ute av de andre.

I skrift skal det være *å* ved disse verbene. I muntlig tale hender det at folk ikke bruker *å* – og det regnes ikke som feil i muntlig.

Andre verb som ikke tar å:

tore: Han *tør* ikke fly. / De *tør* ikke gå på isen.

gidde: Jeg *gidder* ikke gjøre det du ber meg om.

la: Jeg *lar* henne gjøre som hun vil. / La oss sitte i fred! / Hun lot meg komme og gå slik jeg ville.

få: Nå *får* det holde.

I **muntlig** kan vi likevel høre at man bruker *å* foran verbene *tore* og *gidde*. Det er godtatt i muntlig, men **ikke i skriftlig**.

- Jeg *tør* ikke **å** spise snegler (muntlig).
- Jeg *gidder* ikke **å** høre på deg (muntlig).

Tore kan ha en annen betydning enn *våge*. Da skal *å* **ikke** brukes (verken i skrift eller tale):

Det *tør* være mørkt før vi kommer fram. (= Det er kanskje mørkt før vi kommer fram.)

Det *tør* være flere som kommer. (= Det er kanskje flere som kommer.)

Her betyr *tør* «er kanskje».

Sanseverbene kan også være hjelpeverb. Da skal man ikke bruke *å*.

høre, kjenne, føle, smake, lukte, se

- Jeg *hører* ham komme.
- Jeg *kjenner* deg lukke døra stille.
- Jeg *føler* deg gråte.
- Jeg *lukter* henne lage mat.

- Jeg *ser* deg gå.

Hvordan blir det om vi skal lage *at*-setninger her?

Å få som hjelpeverb

Om å måtte / å være tvunget til noe / å føle seg nødt til noe: *få* + infinitiv:

1. Det får være grenser!
2. Nå får du gå og legge deg!
3. Nå får du pent vente på din tur!
4. Jeg får vel forsøke.
5. Nå får du ta deg sammen
6. Han fikk gjennomgå i går for det han hadde gjort feil tidligere.

Om framtid: *få* + infinitiv:

1. Den som lever, får se.
2. Det skal vi nok få se.
3. Vi får se.

Om framtid: *få* + perfektum partisipp:

1. Når jeg får spist, skal jeg komme.
2. Når jeg får gjort dette, kommer jeg til å føle meg lettet.
3. Når alle får sagt sitt i dag, finner vi nok ut hva vi skal gjøre videre.
4. Nå må han få tatt sine medisiner.

Om å få lov: *få* + infinitiv:

1. Jeg får spise det jeg vil i dag.
2. Jeg får ikke røre pakken før det er julaften.
3. Jeg får ta imot besøk i dag.
4. Kan jeg få se?
5. Jeg får ikke sove på nattevakten.

Om mulighet og sjanse for at noe blir gjennomført: *få* + perfektum partisipp:

1. Han fikk søknaden innvilget.
2. Hun får sagt det hun vil si på en fin måte.
3. Jeg må få sendt brevet.
4. Det var ikke mulig å få reddet alle sauene.

For å gi oppfordring (ofte sammen med verbet *la*): *få* + infinitiv:

1. Få se! / Få høre! / Få smake!
2. Du får hilse!
3. La meg få smake!

For å fremheve at den handlingen som ligger i partisippet, er helt avsluttet / gjennomført / at den har lyktes: *få* + perfektum partisipp:

1. Han hadde **fått** slått seg opp og fram i stor grad.
2. De **fikk** kastet av seg jakkene i full fart.
3. Hun hadde **fått** kastet seg om halsen på ham før han fikk sukk for seg.
4. De hadde **fått** gjort mange ting på den tiden.

Verbkonstruksjoner

Jeg kommer til å reise / jeg skal reise / jeg vil reise / jeg reiser

Presens

Vi bruker ofte presens om nær framtid – eller når det skjer endringer i framtiden.

1. *Jeg går ut en liten tur* (nær framtid).
2. *Vi spiser om fem minutter* (nær framtid).
3. *Jeg drar til London i morgen* (nær framtid).
4. *Til sommeren slutter dattera mi på videregående* (endring).
5. *Om to måneder starter hun med en ny medisinerings* (endring).

NB. Ofte må vi ha med et tidsuttrykk når vi bruker presens om framtid – for at det skal bli framtid. Eksempel:

1. *Han gifter seg med den fineste jenta i byen.* (Slik det står nå, oppfatter vi det som om det skjer NÅ.) Men:
2. *Han gifter seg med den fineste jenta i byen til lørdag* (= framtid).

Skal + infinitiv

Vi bruker *skal* + infinitiv når vi har en plan eller en intensjon, eller når vi kan kontrollere resultatet av det vi skal gjøre. Vi bruker også *skal* ved kommando.

1. *Vi skal sørge for at alt er på plass til i morgen* (vi kan kontrollere resultatet / plan)
2. *Jeg skal finne den boka jeg har mistet* (intensjon).
3. *I morgen skal jeg rydde på kjøkkenet* (plan).
4. *Du skal rydde rommet ditt* (kommando).

Still deg selv spørsmålet: Er det mulig å bestemme dette? (Da passer *skal*.)

Vil / kommer til å + infinitiv

Når vi ikke har en plan eller en intensjon, eller når vi ikke kan kontrollere resultatet, bruker vi enten *vil* + infinitiv eller *kommer til å* + infinitiv.

Kommer til å + infinitiv er mer uformelt enn *vil*, og det brukes mest i muntlig språk.

1. *Han vil bli syk om han går ut i kulda nå* (ikke en plan – og heller ikke et ønske).
2. *Det kommer til å snø i morgen* (vi kan ikke kontrollere det). Hvis vi sier: *Det skal snø i morgen* – betyr det at vi «kommanderer» at det skal snø (og det kan vi jo ikke; vi kan ikke bestemme det).
3. *Vi kommer til å klare eksamen* (vi kan ikke kontrollere det). Hvis vi sier *Vi skal klare eksamen*, kommanderer man seg selv til å klare eksamen – og slik brukes faktisk *skal* av og til.

Vi må huske at *vil* også betyr ønsker.

1. *Han vil gifte seg med den fineste jenta i byen* (ønske – ikke en plan).

Framtidsbetydningen til *vil* kommer når subjektet ikke er en person, og når det dermed ikke er et subjekt som har en vilje.

1. Nye typer tester *vil* komme etter hvert.

Når vi ikke *vil* uttrykke et ønske – men framtid man ikke kan kontrollere, bruker vi ofte da heller *kommer til å* + infinitiv:

1. *Han kommer til å gifte seg med den fineste jenta i byen* (vi kan ikke kontrollere dette og det er ikke bestemt). Hvis alt er planlagt og et faktum, sier vi:
2. Han skal gifte seg med den fineste jenta i byen (da er dette en plan og det kan kontrolleres).

Presens partisipp sammen med et annet verb for å markere at to handlinger skjer samtidig

1. *Han **løp** gråtende hjem.* (Han løp mens han gråt.)
2. *Plystrende på en sang **gikk** han i gang med jobben.* (Han plystret mens han begynte å jobbe.)
3. *De kom gående over den store sletta.* (Det er mest vanlig å bruke «komme» sammen med presens partisipp. Da er det andre verbet et bevegelsesverb.)
4. *De stod leende ute på parkeringsplassen.* (De stod mens de lo.)

To verb i preteritum kan også uttrykke at to handlinger skjer samtidig

1. De **satt** og **pratet** i flere timer.
2. De **stod** og **tenkte** i noen minutter før de begynte på jobben.
3. De **gikk** og **lo** hånd i hånd.

4. Han **lå** og **grublet** lenge i sengen før han stod opp.
5. Han **arbeidet** og **sang** av hjertets lyst.
6. De **spiste** og **drakk** i flere timer.
7. De **pyntet** juletreet og **sang** julesanger halve kvelden.

Presens partisipp sammen med *bli* for å markere at en handling fortsetter

Presens partisipp kan brukes **sammen med *bli*** for å markere at noe **fortsetter**. Men dette er vanlig bare sammen med visse verb. Her er noen eksempler:

1. De har valgt å *bli boende på landet*.
2. *Vi ble **gående** langs veikanten i flere timer.*
3. *Ungdommen ble **hengende** på butikken i hele friminuttet.*
4. *Hunden ble **liggende** på teppet helt til eieren sa «fri». Dekk.*
5. *Gjestene ble **værende** hos oss i flere dager.*

Ofte kombineres dette med **og + infinitiv**:

1. *Jentene ble sittende på skolen og **prate** om alt mulig.*
2. *Jeg ble sittende på jobb og **jobbe** overtid i går.*
3. *Vi ble stående og **prate** hele formiddagen.*

Mange av de samme verbene kan også brukes sammen med ha + presens partisipp:

1. *Jeg **har** en verdifull ring **liggende** i et gammelt smykeskrin.*
2. *Broren min **har** en gammel lenestol **stående** i garasjen.*

Etter + å + ha + perfektum partisipp / Det + å + ha + perfektum partisipp

Denne konstruksjonen kan referere både til framtid og til fortid.

1. *Etter å ha spist opp all maten **tok** de oppvasken sammen.*
2. *Etter å ha støvsugd stua vil jeg (at) du skal rydde rommet ditt.*

Vi kan også uttrykke noe allment/generelt om vi bruker «det»:

1. *Det å ha bestått bergentesten er alltid en fordel (generelt).*
2. *Det å ha gjort leksene sine gir ofte en god følelse.*
3. *Det å ha tenkt gjennom ting før man snakker, gir bedre kontroll i en samtalesituasjon.*

Muntlig konstruksjon: drive (i bøydd form) + og + et verb (i bøydd form)

Denne konstruksjonen understreker at innholdet i hovedverbet i setningen *varer en stund/har en viss varighet*.

1. *De driver (på) og **stresser** opp sjåføren der framme.*
2. *Han drev (på) og **snakket** i telefonen i lang tid.*
3. *Nå har de drevet (på) og **presset** på den stakkars kvinnen i lang tid.*
4. *Etter at de hadde drevet (på) og **gjort** lekser helt fram til midnatt, slengte de seg utslitte ned på sofaen.*
5. *Hun skal drive (på) og **jobbe** på teateret i et helt år.*
6. *De skal ha drevet (på) og spionert på mannen i flere måneder.*
7. *De skulle drive (på) og bygge det huset selv om det var midt på vinteren.*
8. *Han skulle ha drevet (på) og spilt gitar i bandet sitt den kvelden, men så fikk han covid.*

Muntlig konstruksjon: holde på (i bøydd form) + å + infinitiv

Denne konstruksjonen understreker at innholdet i hovedverbet i setningen *varer en stund/har en viss varighet*.

1. *Han holder på (med) å lage mat.*
2. *De holdt på (med) å skrive et brev i går kveld.*
3. *De har holdt på (med) å planlegge dette lenge.*
4. *De hadde holdt på (med) å jobbe med prosjektet i lang tid.*
5. *Vi skal holde på (med) å kontrollere prosessen framover.*
6. *De skal ha holdt på (med) å presse fram sin egen vilje over lengre tid.*
7. *De skulle holde på (med) å danse flamenco i øvingssalen, men salen var full av vann.*
8. *Vi skulle ha holdt på (med) å øve hver søndag, for da ville vi ha lært mye mer.*

Bland ikke denne konstruksjonen sammen med dette uttrykket:

1. Jeg holdt på å si at du ser ganske trøtt ut.
2. Jeg holdt på å si at den kjolen var altfor liten til deg.

Muntlig konstruksjon: ta (i bøydd form) + og + et verb (i bøydd form)

Denne konstruksjonen understreker at innholdet i hovedverbet i setningen begynner.

1. *Vi **tar** og **leser** denne novellen nå.*
2. *Vi **tok** og **spiste** pizza mens vi ventet på deg.*
3. *Vi har tatt og **vasket** klær mens du har støvsugd.*
4. *De hadde tatt og invitert naboen på festen.*
5. *De skal ta **og** kontakte henne på lørdag.*
6. *Han skal ha tatt og ringt henne altfor mange ganger.*
7. *Jeg skulle **ta** og **kjøpe** de buksene på tilbud, men jeg ombestemte meg og ble hjemme.*
8. *Hun skulle ha tatt og **laget** mat for lenge siden, men hun var så trøtt og slapp – så hun ble liggende på sofaen.*

Passiv

	Aktiv	Passiv
--	--------------	---------------

Infinitiv	å elske	å bli elsket / å være elsket
Presens	elsker	blir elsket / er elsket / elskes
Preteritum	elsket	ble elsket / var elsket
Perfektum	har elsket	har blitt elsket / har vært elsket
Pluskvamperfektum	hadde elsket	hadde blitt elsket / hadde vært elsket
1. futurum	skal elske	skal bli elsket / skal være elsket
2. futurum	skal ha elsket	skal ha blitt elsket / skal ha vært elsket
1. kondisjonalis	skulle elske	skulle bli elsket / skulle være elsket
2. kondisjonalis	skulle ha elsket	skulle ha blitt elsket / skulle ha vært elsket

Ruth Rebecca

på Moen gård

Innhold

Persongalleri	188
Kjære leser!	189
Prolog	191
Kapittel 1	194
Kapittel 2	200
Kapittel 3	208
Kapittel 4	217
Kapittel 5	225
Kapittel 6	232
Kapittel 7	240
Kapittel 8	248
Kapittel 9	255
Kapittel 10	261
Kapittel 11	271
Kapittel 12	275

Ruth Rebecca på Moen gård

Persongalleri

Ruth Rebecca Garmann: datter til Marion Christiane og Ernst Georg

Marion Christiane Garmann: Ruth Rebeccas mor

Ernst Georg Garmann: Ruth Rebeccas far

Peder Rimmen: ansatt på sagbruket til Ernst Georg

Agnes Rimmen: Peders mor, ansatt på sagbruket til Ernst Georg

Balder Rimmen: Peders far, fisker

Terje Moseid: Peders venn, ansatt på sagbruket

Sivert Lysgård: Peders venn, ansatt på mølla

Solfrid Hustveit: Ruth Rebeccas venninne

Otto Konrad Hustveit: Solfrids bror, huslærer

Konrad Hustveit: Solfrids far, prest

Sylvi Hustveit: Solfrids mor, husmor og bestyrer av Alvine barnehjem

Henki Hustveit: Solfrids bestefar, avgått prest

Constance Præstø: Marion Christianes venninne fra Arendal

Per Toralf Præstø: Marion Christianes avdøde mann, tidligere fabrikkieier

Jon Fredrich Præstø: Marions yngste sønn, student

Simon Præstø: Marions eldste sønn, bestyrer av legatet til sin avdøde far

Ragna Brimi: nabo til Agnes, ansatt på veverstua

Håkon Ladegård: mannen til Ragna Brimi

Miriam Olsen: tjenestepike på Moen gård

«Lulla» Henriette Søgård: kokke på Moen gård

Jonas Jensen: oppvarmingsansvarlig på Moen gård

Henrik Fogdestad: stallkar og oppsynsmann på Moen gård

Petrine Fogdestad: Henriks mor, sydame og selskapsdame for Marion Christiane

Kjære leser!

Jeg er så glad for at det er akkurat deg som holder denne boken mellom hendene! Nå kan du bare sette deg godt til rette – for her starter den lange og spennende historien om livet til den unge Ruth Rebecca på Moen gård. Moen gård ligger i de vakreste og mest storslåtte omgivelser du bare kan tenke deg. Gårdsbygningene i seg selv er et eventyr. I tillegg til hovedbygningen finner du både stall med hester, fjøs med griser og kuer, uthus med all verdens utstyr, elegante hagepaviljonger og velfylte stabbur. Hovedbygningen er kort fortalt majestetisk! I historiens løp er det flere kongelige som har gjestet gården, så du kan jo bare tenke deg selv.

Bare inngangen alene er en fryd for øyet. De høye dørene vender ut mot en stor plen og en velstelt hage. Rundt hagen finner du både velstelte hekker og vakker, vill natur. Med unntak av stallen og fjøset som er rødmalt, er alt lysende hvitt og i den beste stand. Hele atten vinduer ønsker deg velkommen på framsiden, og ytterdøren prydes av en staselig klatrerose som liksom hvisker velkommen når du tar ditt første trinn opp trappen. Hvis du beveger deg ved en av sideveggene, kan du også få øye på litt mindre, kjempekoselige hvitrutete vinduer. Hvis du stiller deg opp og titter litt inn gjennom et av disse vinduene, vil du oppdage at hvert rom har sin egen stil og ja, nærmest sin egen ånd. Varme, hygge og en form for nostalgisk ro hviler i veggene som er dekket av tykk, solid tapet. Fargene er sterke og friske. Stoffene og tekstilene er myke og tykke, og alle rom framstår som lune og innbydende. Rikdommen på gården virker på forunderlig vis ikke overdådig, men hver minste meter i bygningen avslører likevel den mest utsøkte velstand. Møbler, gardiner, tepper og inventar er smakfullt satt sammen helt ned til den minste detalj. Alt og alle har sin plass og sin funksjon i denne sjeldne skatten av en bygning.

Knyttet til denne gården, som har vokst fram og funnet sin form i løpet av flere århundrer (du kan tro det ligger hardt arbeid bak alt dette), finner man både sagbruk, mølle og veverstue. Man finner også store haller hvor det røkes og tørkes fisk som naturligvis hentes sprellende frisk opp fra den fossende elven like ved gården. Moen gård framstår slik som en egen liten bydel en snau dagsreise østover med hest fra Christianssand by. Det er den kjente og velrenommerte Ernst Georg Garmann som siden 1815 har stått som eier og bestyrer av det hele – og det er jo naturligvis enkelt å gjette seg til at han er regionens (og kanskje også landets) mektigste og mest velbeslåtte mann. Ernst Georg Garmann er en velkondisjonert herre i sin beste alder, og her lever han sammen med sin kone Marion Christiane – og sin datter Ruth Rebecca.

De uinnvidde vil kanskje tro at en gård som dette i hovedsak kun rommer glede og fryd, men vi – som sammen skal gå inn og løfte på en del forheng – vil oppdage at virkeligheten langt fra er så idyllisk som den ser ut til å være. Sammen med lykken, kjærligheten og velstanden vil vi nemlig også oppdage dystre, mørke hemmeligheter, ulmende hat, nesten drepende frykt og angst – og gnagende misunnelse. Når du nå blir med inn i hverdagslivet

og selskapelighetene på majestetiske Moen gård, reiser vi sammen inn i selve livet – og, som du jo selv vet: *der kan alt skje ...*

Prolog

– Nei, jeg klarer det ikke mer! Jeg orker ikke mer .... Hjelp meg, vær så snill! Jeg dør, jeg holder det ikke ut ... Aaaa ... jeg ...

Den smertefulle klagan lød fra rommet lengst til venstre. To rom bortenfor var lydene enda sterkere. Stemmen hørtes ut som en buldrende, rasende foss.

– Hjelp! Det går ikke mer! Jeg har så vondt, jeg kan ikke ... Nei ...

Fra et annet rom var gråten langt mer stille, men desto mer inderlig.

– Jeg kan ikke likevel. Vær så snill. Jeg trodde det gikk, men det går ikke. Hjelp meg, dere må hjelpe meg. Jeg vil ombestemme meg ... Jeg er knust. Jeg elsker den lille ...

Fra et annet rom hørte man en dyp mannsrøst.

– Her er det for mye blod ... Vi er nødt til å stoppe denne utfloden ...

Slik, midt ute i havgapet på ei bittelita øy, lød klagene som susende krigsraketter. Ordene falt som stive piskeslag. Tenners gnissel og dype hulk skar gjennom natten. Himmelen utenfor var stummende mørk. Det var tidlig vinter og noen steder hadde sjøen frosset til is. Båten som befant seg ute på sundet mellom øya og kysten, klarte likevel å brøyte seg vei fram gjennom isflak – for her lå det vilje og penger bak. Når man omsider hadde blitt kalt bud etter, dro man av gårde – uavhengig av vær, vind og øvrige omstendigheter. Mannen og konen hadde i dag fått vite at det var deres tur, og her var de. Nå steg mannen av på den isbelagte brygga, og han hjalp sin kone opp av båten mens hun forsøkte å holde skjørtene unna den verste sjøsprøyten.

– Er det her vi skal gå inn? undredes kvinnen og så først på sin mann – og deretter på føreren av båten.

– Ja, dette er stedet. Men nå får dere klare dere selv. Dette er ikke mitt brett. Dere får ha lykke til, sier båtføreren. Tonen var ikke direkte hjertelig.

Isende kalde, salte dråper slo dem begge i ansiktet mens de kavet seg oppover den kronglete, knirkende trappen opp mot bygningen.

– Hjelp, klaget konen. – Her er det jo rent umulig å komme seg framover. Det er isende glatt og skoene mine er aldeles for tynne for en utfart som dette. Jeg glemte hanskene mine og hendene mine er i ferd med å bli blå ...

Mannen forsøkte å trøste etter beste evne.

– Ja, stakkars deg, dette er ingen søndagstur, men snart skal vi få lønn for strevet. Om noen få øyeblikk er vi inne i varmen – og snart ...

Vel innenfor døra skvatt konen til idet hun hørte de gjennomtrengende skrikene og de skjærende ropene om hjelp som bygningen til enhver tid var fylt av.

– Nåde! Se i nåde! Forstå at jeg bare er et fattig menneske ... Jeg ber dere så pent om nåde. Jeg kan ikke likevel ... Jeg er en ydmyk kvinne. Det var ikke jeg som ...

Den ydmyke bønningen kom fra et av rommene på den andre siden av bygningen, men man kunne likevel føle den inderlige, såre tonen i ordene på lang avstand.

Ingenting av dette hadde mannen og konen hørt utenfor huset på grunn av bølgenes kraftige slag mot de knudrete, spisse klippene. Her inne hadde havets brus blitt til svak susing, men til gjengjeld hørtes de andre lydene så ørene nesten ville sprenges.

– Herre, min skaper, utbrøt konen med forskrekkede øyne. – Er dette virkelig ... Er du sikker på at vi ...?

Mannen la nå en finger over konens munn.

– Shh, sa han, så rolig han kunne. – Nå skal vi bare gjøre det vi har kommet for. Ingenting annet betyr noe. Vi har ikke kommet hit for å snu.

Det var som om konen besinnet seg ved disse bestemte ordene. Hun tok et fastere grep om veska og rettet seg opp i ryggen. Hun hevet haken og festet blikket som for å lete etter et menneske som kunne hjelpe dem videre.

– Ja, så går vi da. Hvem kan vi snakke med her?

Det var som om konen hadde blitt bønnhørt, for i samme sekund dukket det opp en hvitkledd kvinne. Navnene deres ble nevnt raskt og stille. Begge nikket bekræftende og så ned mot gulvet. Kvinnen strakte ut hånden sin for å vise vei videre innover i bygningen.

– Vi skal opp til rom nummer 7. Alt er gjort klart og alt er under kontroll.

Det var som om den hvitkledde kvinnen kunne lese tanker, for hun tilføyde:

– Ikke bry dere om lydene dere hører. Fokuser på deres eget ærend. Her er det en helt normal kveld for oss. Livet gir og livet tar. Herrens veier er uransakelige. Nå er det deres tur. Stig på.

Damen geleidet dem inn gjennom en dør – og nå skjedde alt i hurtig tempo. Smidige veiledere la fram dokumenter, skjelvende hender signerte, blekk fløt, sedler raslet og raske replikker strømmet ut fra ulike kanter av rommet. Instruksjoner ble gitt og en liten bylt ble plassert i mannens armer. Uten tid for nøling viste trente hender så vei ned igjen den samme trappen de kom fra for bare noen minutter siden. Mannen bar bylten, og kvinnen var blitt tildelt en stor kurv med lodne, myke tepper.

– Vær forsiktig i trappen, formelig skrek konen ut mot mannen som i raskt tempo bevegde seg nedover støttet til gelenderet. Det var som om han ikke kunne komme seg raskt nok bort fra dette stedet. Kinnene til konen så ut til å være farget illrøde både av skjelvende frykt og nyslått opprøpmhet.

Mannen nådde bunnen av trappen lenge før konen, for hun strevde seg nedover med den tunge kurven i hendene. Hvorfor var det ingen som hjalp henne? Hun besluttet å slepe kurven etter seg med små dunk, for dette var for tungt for den vevre, spede kvinnen. Nede i hallen, hvor mannen nå stod alene med bylten i armene, hørte han en stemme som var underlig velkjent.

– Jaså, er du her, du?

Blikkene mellom mannen – og kvinnen som snakket – møttes i noen stormfylte sekunder. I det samme gikk det et søkk gjennom mannen. Han skuttet seg. Blikket hans ble

trukket ned mot gulvet. Han grep fastere om bylten. I ettertid angret han bittert på ordene han sa uten å tenke seg om:

– Er *du* her? Hva gjør *du* her?

Istedenfor å late som om han var en totalt fremmed som ikke kjente til damen og som naturligvis ikke hadde noe å bestille på et slikt sted, hadde han nå gitt seg til kjenne gjennom å vise at han gjenkjente kvinnen. Kvinnen flirte uhemmet.

– Så pussig du sier det. Jeg skulle akkurat til å spørre deg om det samme ...

Mannen trakk hatten godt ned i ansiktet og glodde i retning av sine egne skotupper. Så hastet han videre av gårde mot den tunge ytterdøren. Konen bak ham hadde nå omsider fått hjelp til å frakte kurven ned av en annen hvitkledd kvinne. Ordene han hørte falle ut av den flirende kvinnens munn, ville prege seg inn i mannen som svimerker for framtiden.

– *Du vet at jeg vet, og jeg vet at du vet ...* Dette vil bli din skjebne ...

Kvinnen lo høyt og rallende etter at hun hadde sagt dette, men så ble latteren plutselig avløst av gjallende skrik. Smertebølgen red henne på nytt, og hun henga seg til sin egen pine og plage inne på rom nummer 3.

Et skjebnefellesskap ble knyttet i natt. Det var en stram, vond og sammenfiltret knute.

Paret bevegde seg nå mot ytterdøren. Bylten var lagt i kurven, og sammen grep de tak i kurvens håndtak. Nå bar det snart av sted på det ville havet igjen.

På toppen av trappen inne i bygningen ble paret fulgt av et par blå, blanke øyne. To hvite, slanke hender med myk, varm hud holdt seg fast i rekkverket. Kroppen var så sliten at den knapt kunne stå oppreist, men der stod den like fullt. Dette øyeblikket var i smerte å måle langt verre enn selve fødselen – men til tross for dette stod kvinnen oppreist med åpent blikk. Veiskillet i hennes liv var satt opp – og veiviseren pekte inn mot dype daler, bratte fjell og lumske, steinete groper. Mannen og konen med bylten var nå ute av syne, men det som hadde blitt sett, hadde festet seg på netthinnen til kvinnen med de uendelig dype, blå øynene.

– Fra nå av finnes det ikke hverdager mer, hvisket kvinnen stille til seg selv, før hun vendte inn igjen i rom nummer 8.

– Hopp om bord, inn i båten, nå skal vi hjem, ropte mannen ut mot konen som nok en gang forsikret seg om at bylten var trygt plassert i kurven.

– Jeg elsker deg, hoiet mannen så ut mot den stjerneløse, sorte nattehimmelen. – Nå skal det nye hverdagen vår endelig begynne.

Båten ble kastet hit og dit og opp og ned av bølgene. Likevel kysset han sin kone hardt på munnen. Bevegelsene i båten fikk tenner og lepper til å møtes med harde slag. Kvinnen sa *au* og snudde seg bort. Mannen sa *unnskyld* og dro seg hastig gjennom håret.

– Ta det bare rolig, alt vil gå helt fint, sa mannen.

Konen merket det kanskje ikke, men stemmen til mannen skalv. Lyden i ordene hans ble slått raskt i hjel og slukt av de rasende bølgene. Land kunne ikke skimtes på noen kanter. En hard reise lå foran dem.

Kapittel 1

Rådyret som ruslet omkring på den store enga tre kilometer bortenfor Moen gård, brettet de lange ørene bakover da det **gomlet i seg** løv og urter som vokste **i så rikt monn** på akkurat denne **åkeren**. Rådyrets mage var så bitteliten. Dette gjorde at det ble mett så raskt – og da måtte det **til gjengjeld** spise så ofte det kunne. Den svarte overdelen og den hvite underdelen av **mulen** beveget seg opp og ned uten stans. Rådyret **smattet** og koste seg og **ante fred og ingen fare** der det stod **innhyllet** av ettermiddagssolens varmende stråler. Ingen farevarslende lyder nådde fram til det vesle rådyret, for Ruth Rebecca, datter på Moen gård, visste hva hun skulle gjøre. Uten en lyd løftet hun **riflen** og lente den mot skulderen. Like musestille stod Sivert og Terje bak henne, og ved siden av henne stod Peder med et **årvåkent** blikk. Peder hadde også sin rifle **parat**, men det var åpenbart at det i dag var Ruth Rebeccas tur. Hun hadde funnet en flott posisjon der hun lå med god støtte i den runde fjellknausen. **Røsslyngen** og blåbærlyngen skjulte henne delvis, og pusten til Ruth Rebecca var rolig og jevn. Fingeren hvilte på **avtrekkeren**. Alle fire visste at rådyr kunne være **vriene** å få tak i. De var **smidige**, kvikke og smarte. Lynraskt kunne de snu seg rundt i en **helomvending**, og da kunne skuddet ramme stygt og få dem til å **vakle** med uante smerter og lidelser innover mot den dype skogen. Nå gjaldt det å få inn et skudd som var treffsikkert og dødelig. Peder kjente at hans egen puls var i ferd med å stige.

– Bekka, du klarer det. Gjør det du vet du kan.

Ruth Rebecca svarte ikke. Ei heller **fyrte hun løs**. Muligens ville hun ha dyret enda en smule nærmere før hun trakk av. Den tykke, lyse fletten hvilte på ryggen hennes ned mot den smale midjen. Peder **kunne ikke dy seg** for å kaste et blikk ned mot den vakre, gode jenta. Peder bet seg i leppa. Ruth Rebecca hadde på seg et vidt skjørt, til tross for at hun selv syntes det var **gruelig** upraktisk å ikke ha på seg bukse når man var på jakt. Hun strakk seg imidlertid så langt hun kunne for å **blidgjøre** sin mor Marion Christiane. Men **det spørs** i hvor stor grad hun lyktes med akkurat dette. Moren ville **neppe** ha vært særlig blid om hun nå hadde sett hva datteren var i ferd med å gjøre – med eller uten bukse. Riflen hadde hun «lånt» av sin far Ernst Georg. Faren visste at datteren var ute på slike «naturvandringer» fra tid til annen, men han **så gjennom fingrene med** dette. Han **gjorde** heller ikke **noe nummer ut av** at riflen forsvant i noen timer. Slike små hemmeligheter mellom henne og faren, i tillegg til tusen andre småting, gjorde at hjertet hennes banket og dunket av kjærlighet og respekt for ham. Det at hun kunne få lov til å ligge her i lyngen og gjøre akkurat det hun gjorde nå, uten å få **skjenn** og **husarrest** senere, var en **uvurderlig** kjærlighetsgave fra faren.

Plutselig lød det et smell over den stille sommerenga. Ruth Rebecca hadde trukket av. Rådyret **segnet om** like etterpå – direkte ned på det samme stedet det spiste fra.

- Fy søren! Det ble en **fulltreffer**, Bekka!
- Du er virkelig noe for deg selv! **Den satt**, Rutta!
- Grattis! La oss gå og sjekke dyret. Det seg jo ned mot bakken i samme sekund ...

Det går jammen ikke mange av deg på dusinet. Det var som om jeg skulle ha gjort det selv ...

Både Sivert, Terje og Peder ga uttrykk for sin beundring for Ruth Rebeccas stø hånd og klare blikk. Hun var desidert en av dem – en av gutta. Hun var Rutta eller Bekka **om hverandre** for dem, aldri Ruth Rebecca – og vennskapet mellom dem hadde først og fremst bygd seg opp gjennom **flerfoldige** turer sammen i skog og mark.

– Ja, dette ser ikke så verst ut, innrømte Ruth Rebecca stolt for seg selv, mens hun **lempet** riflen forsiktig over på ryggen. Ruth Rebecca hadde rukket å fylle atten somre, og allerede for tre somre siden hadde hun begynt å **få blod på tann** for å gå på jakt. Moen gård, hvor hun bodde sammen med sine foreldre, var det perfekte utgangspunkt for **sysler** som dette. Riktignok visste hun godt at det å jakte på dyr ikke var noe for jenter. Ikke i det hele tatt. Om folk hadde visst om dette, ville de nok ha **skygget banen** bare de **så snurten av** henne. Men hvorfor trengte folk å kjenne til alt? Dette var noe hun delte med Peder og de andre guttene. Dette var deres hemmelige verden.

– Se på dette praktfulle dyret! utropte Peder med beundring i stemmen.

– Det er en nydelig **hunn**, sa Ruth Rebecca. Blodet fløt på den myke pelsen dens. Øynene var skinnende, og **klovene** lå samlet sammen mot hverandre. I et øyeblikk var det som om hun skulle til å bli grepet av anger, men så tok jaktinstinktet i henne over.

– Dere får ta den med hjem, dere. Dette vil komme flere til nytte og glede. Del broderlig. Jeg trenger bare en liten ferdigstekt bit dere kan gi meg hvis jeg kommer innom på besøk en dag.

Guttene **flirte**. Alle tre visste godt at Ruth Rebecca ikke hadde vært på besøk til deres kant av verden. Mellom Moen gård og Hagelia var det stor avstand. Rent fysisk lå stedene riktignok nær hverandre, men **i stand og rang** var det milevis mellom dem. Ingen gård på hele Sørlandet og videre oppover **kunne måle seg** med gården som faren til Ruth Rebecca eide og styrte, og Hagelia var et sted man ikke oppsøkte for moro skyld. I den grenda fant man litt av hvert, og bare de som bodde der visste hvordan man skulle takle **bermen** som vandret der omkring.

– Dere får ha takk for i dag, gutter. Nå må jeg **begi meg** på hjemveien før far oppdager at noe har forsvunnet fra skapet hans.

Etter at hun hadde sagt dette, så Peder opp mot henne med et skrått, litt **tilgjort** bedende blikk. Ruth Rebeccas blikk hvilte i noen sekunder på Peder. Øynene hans var nesten sorte – som øynene til en diger **hjort**.

– Ok, du får følge meg et stykke på veien, da, sa hun. Hun forsøkte å få stemmen til å lyde likegyldig og **klangløs**, men det var vanskelig å skjule gleden hun følte. Terje og Sivert vinket farvel med plystring og små tilrop, men både Ruth Rebecca og Peder lot som om de absolutt ikke hørte på det øret. Uten å si for mye om noe som helst, tok de farvel med hverandre. Terje og Sivert gikk innover mot Hagelia, og Peder og Ruth Rebecca la i vei mot Moen gård. Begge to hadde slengt riflen sin over ryggen. Underlig nok hadde Peder fått en

rifle i gave av faren til Ruth Rebecca. Hun visste med seg selv at hun ville bruke lang tid på å forstå de voksnes verden, og enda mer tid på å forstå sin fars verden **til fulle**. Hvorfor hadde faren hennes **forært** en rifle til fattiggutten Peder – som ikke var annet enn en av de mange ansatte på **sagbruket**? Uavhengig av hva som kunne være grunnen til en så sjenerøs gave, var Ruth Rebecca godt fornøyd med gaven til Peder. Dette åpnet opp for at de to kunne dele jakten sammen i noen stjalne ettermiddagstimer innimellom – når Peder kunne snike seg unna arbeidsoppgavene på sagbruket **en stakket stund**. Begge to elsket jakten og alt som hørte til den, men like fullt var Ruth Rebecca dyreelsker på sin hals. For henne fantes det ingen motsetning mellom å jakte på dyr og spise kjøttet – og samtidig elske dem og vokte dem. Faktisk ville hun påstå at disse tingene var to sider av samme sak. Hun visste godt at det var mange som ikke delte hennes syn på saken. Ja, Ruth Rebecca var klar over at hun på mange måter ikke var typisk. Det lot til at Peder gikk og tenkte på akkurat noe av det samme.

– Bekka, du er tøffere enn de fleste andre jeg kjenner. Du er jente, men likevel går du på jakt – og du **er helt på høyde med** oss som har drevet med dette siden vi kunne holde et gevær.

Ruth Rebecca kjente det strømme en prikkende varme gjennom hele kroppen når Peder brukte slike ord.

– Du jakter på dyr. Du løper i fjellet og rir på hest. Du hopper over elver og snakker gutters språk. Samtidig er du ... ja, du er jo ...

– Peder, si meg hva du tenker, sa hun plutselig.

Peder så nesten litt forskremt ut der han stod. Peder tok til å **kremte** voldsomt etter å ha sagt disse ordene, og rødmen gled i bølger over ansiktet hans.

– Vel, altså, du er jo .... jente .... og i tillegg, vel ...

Ruth Rebecca satte i å le høyt, og plutselig sa hun at de nå måtte ta farvel. Med et lite kyss på pannen forlot hun Peder. Der ble han stående med riflen mellom hendene. Han var rød i kinnene og så forvirret ut. Hun likte Peder så godt, og de hadde nærmest vokst opp sammen som søster og bror. Men likevel kunne man ikke stikke under stol at Ruth Rebecca var datter av regionens rikeste mann – og Peder var av fattig og **uglesett** slekt.

– Mennesket må være fritt, tenkte hun, og deretter løp tankene videre over på ting som hadde å gjøre med livet på gården der hjemme.

– Hvordan kan man si at man har frihet, hvis man hele tiden er nødt til å tenke på hva andre mener, tenker og tror? Hun visste at hun var annerledes enn de fleste jentene hun pleide å omgås med. Hennes venninne og nabo Solfrid var, ifølge morens utsagn, den «perfekte» jenta. Solfrid satt inne i salongen og spilte piano i det mest strålende solskinn. Hun hjalp sin mor så ofte hun kunne på Alvine Barnehjem – som moren til Solfrid administrerte med hard, men kjærlig hånd. Solfrid broderte og tok operatimer – og framfor noe leste hun i Bibelen. Når hun ikke grunnet over Guds ord, sådde hun frø og høstet epler, hun dekorerte brevkort og skrev sirlige hilsninger til slektninger som bodde over hele

landet. Slike gode, vel ansette ting drev Solfrid på med hele tiden – og hun var naturligvis en kjær og beundret jente. Moren hennes ønsket at hun skulle se mer på Solfrid og ta etter henne. Ja, det virket nesten som om hun ønsket at hun kunne *være* Solfrid. Selv kunne Ruth Rebecca ikke tenke seg å gjøre noe av det Solfrid var så interessert i. Ruth Rebecca ville løpe høyt oppe på fjellet og langs den strie elva, hun ville klappe store, tøffe hunder og dressere dem, hun ville ri på hest, veldig raskt ... og hun ville bestige fjell med gutter som ikke var redde for å få klærne skitnet til. Slike ting passet ikke for en kvinne – og spesielt ikke en kvinne av hennes rang. Ruth Rebecca visste det godt.

– Jeg trenger noen jeg kan snakke med, sa hun plutselig høyt til seg selv og sukket. Hun skvatt nesten til av sin egen stemme. Ordene hadde liksom kommet forut for tanken. Plutselig ble hun var at hun stod like utenfor stallen som tilhørte Moen gård.

Mon tro om Henrik var inne i stallen for å stille hestene for kvelden? spurte hun seg selv idet hun stakk hodet inn gjennom staldøren for å se. Der inne i stallen stod Henrik. Hun ble så glad for å se ham.

– Jeg har vært ute på jakt, og da blir jeg alltid så gira. Jeg tenkte det kunne være greit å slappe av litt med hestene her i stallen før jeg går hjem, sa hun ivrig ut mot Henrik.

Henrik holdt armen fram for henne og pekte innover mot det vesle rommet som lå innenfor hestebåsene.

– Du er alltid velkommen, Ruth Rebecca.

Henrik var ikke en av «gutta» på samme måte som Terje, Sivert og Peder, så han brukte alltid hennes standsmessige navn – til tross for at han utmerket godt visste hvilke navn hun ellers gikk under.

– Takk for det. Jeg legger fra meg riflen på benken her, og blir her og hviler noen skarve minutter.

Henrik og Ruth Rebecca hadde kjent hverandre siden de var små. Henriks mor, Petrine, var Marion Christianes personlige sydame og selskapsdame, og Henrik hadde levd i et av småhusene i nærheten av Moen gård siden han var to år gammel. Da de var små, hoppet de i høyet og badet i elven sammen. De plukket epler fra trærne og knasket på dem til de fikk mageknip. De konkurrerte om hvem som turte å hoppe ned fra den høyeste steinen og hvem som kunne holde pusten lengst. Leken deres hadde ingen ende. Da Henrik senere fikk ansvar for stallen og hestene, ble Ruth Rebecca med inn i den verdenen. Sammen oppdaget de hestens magiske univers – og en kveld de hadde vært sammen i stallen, hadde Ruth Rebecca gitt Henrik et høytidelig løfte.

– En dag skal jeg være med i en ridekonkurranse.

Henrik viste alltid stor respekt for meningene hennes og tankene hennes, men Ruth Rebecca mente hun kunne spore et aldri så lite snev av vantro da han svarte.

– Ja, det høres fint ut ... Men det er jo ingen kvinner som er med i slike konkurranser ...

– Spiller det noen rolle? svarte Ruth Rebecca kjapt. – En gang må jo bli den

første. Hvorfor kan det ikke bli meg?

– Jeg har uansett tro på at du kan få til alt du vil, Ruth Rebecca. Du er datter av din far, og i tillegg er du hundre prosent deg selv. Jeg vil med glede heie deg inn når du vinner konkurransen ...

Kvinner *kan*, tenkte hun. – *Jeg kan*, gjentok hun høyt for seg selv.

Ruth Rebecca og Henrik kunne vanligvis snakke om alt. I dag kjente Ruth Rebecca seg imidlertid litt satt ut.

Morens ord hamret i henne. Bibelens bud. Gud den allmektige. Jesus Kristus. Den Hellige Ånd ... Ruth Rebecca satt nå nede i en liten høyball – mens Henrik satt i en annen, litt større høyball like overfor henne. Ordene glapp simpelthen ut av henne nå.

– Hva tenker du om alt dette med Bibelen, Henrik? Jeg er så lei av alt snakket om Gud Fader i himmelen som ser deg og dine usle gjerninger ... Gud virker så sinna, Henrik. Har vi gjort noe som er så fryktelig galt, da?

Plutselig var det som om Henrik igjen ble den samme som den gangen da han skulle svare på spørsmålet om ridekonkurransen ... Det var nesten som om han ropte litt ut i lufta da han svarte – og at han gjentok noe han hadde hørt andre si uendelig mange ganger før ham.

– Guds veier er **uransakelige**. Du må ikke stille spørsmål ved hans vei og hans vilje, Ruth Rebecca. Det fører ikke til noe godt.

Ruth Rebecca sukket. Hvorfor tok Henrik svarene fra et annet sted enn sitt eget hode? Hvor hadde han hørt disse ordene? Hvem var det som ville at han skulle svare akkurat sånn?

– Jeg er lei av alt snakket om Gud. Han er så streng og sint. Alle der hjemme, og spesielt mor, snakker om ham hele tiden. Gud skal straffe, veilede og rettlede. Hans barn skal tuktes og refses, de går hele tiden på ville veier – og jeg vet ikke hva. Dette er jo underlige greier. Er du ikke enig, Henrik?

– Ruth Rebecca, vi må ikke snakke slik om den kristne Gud ...

Ruth Rebecca kjente at hun nå nesten ble litt sint på Henrik. Hvorfor turte ikke Henrik å si hva han tenkte? Han hadde helt sikkert sine egne tanker om alt dette han hørte folk snakke om. Var det slik at alle automatisk trodde og tenkte det samme? Det nektet Ruth Rebecca å ta for god fisk.

– Jeg er en vanlig stallkar og oppsynsmann, og for meg er det umulig å si at jeg ikke tror på Gud. Du som bor på selveste Moen gård, midt i all herligheten og rikdommen, kan kanskje ta deg den luksus å gjøre deg opp dine egne tanker og meninger. Men for meg, som har alt å miste og ingenting å vinne, er det ikke mulig å ta slike sjanser ...

Ruth Rebecca syntes plutselig at Henrik virket både dum og redd, men samtidig måtte hun innse at han hadde et lite poeng. Like fullt sa hun:

– Tanker og tro har vel ikke noe å gjøre med penger og sosial posisjon ...

I det samme ble hun avbrutt midt i sitt tankesprang. Hun hadde hørt noen lyder fra stallen i nærheten av en av hestebåsene. Plutselig ble stemmen hennes hviskende.

– Jeg tror det er noen her inne, Henrik ...

Henrik reiste seg straks fra høyballen han satt på.

– Hvem er det som er her? sa han med høy stemme og i en advarende tone. I det samme hørte Ruth Rebecca raske fottrinn og en stemme som mumlet noe hun ikke kunne forstå. Det tok noen sekunder for henne og Henrik å komme seg bort til stedet hvor de hadde hørt lydene. De var raskt borte ved døra, men de rakk bare akkurat å se at en skikkelse forsvant mellom trærne og innover i skogen.

– Hvem kan det ha vært? undret Henrik.

– Jeg aner ikke. Var det noe som ble tatt?

I det samme gikk det kaldt nedover ryggen på Ruth Rebecca en kald følelse.

– Hvor er riflen? Henrik, har de tatt riflen til far?

Henrik så seg om til alle sider. Han løftet på høy og kastet gress og strå rundt seg til alle kanter.

– Riflen lå jo her, den var jo her. Hvor kan den ha gjort av seg?

Etter noen minutters intens leting, så Henrik på Ruth Rebecca. Blikket hans var oppspilt og lyste av fortvilelse.

– Det ser jammen ut til at riflen til din far har blitt stjålet, Ruth Rebecca!

Kapittel 2

Ruth Rebecca småløper med bankende hjerte hele veien hjem fra stallen. Hvem kunne det være som hadde stjålet geværet? Hvem kunne ha vært så frekk og kaldblodig at han eller hun bare hadde sneket seg inn og tatt geværet, kun noen få meter fra der hvor hun og Henrik hadde sittet og snakket? Hvorfor hadde vedkommende gjort dette? Ville geværet bli brukt på noe som ikke hadde med jakt å gjøre? Det gikk kaldt gjennom Ruth Rebecca ved tanken på at gevær kunne brukes til andre ting enn å skyte rådyr med.

Hun hadde nå kommet fram til det storslåtte inngangspartiet foran Moen gård. Vanligvis pleide hun alltid å gå sakte oppover plenen mot huset. Det var alltid i disse øyeblikkene hun elsket gården på det mest intense. Hun nøt å se den majestetiske framtoningen gården hadde. Vinduene lyste mot henne og ønsket henne velkommen. Alle de atten vinduene skjulte et rom og en egen verden – og hun kjente til hver eneste krik og krok i huset. Alt sammen hadde hun tatt i besittelse. Selv om de ikke hadde bodd så lenge på den nyoppførte hovedbygningen av gården, kjente hun allerede at dette var *hjemme*. Hun kjente godt til misunnelsen andre følte når de så hennes liv, men Ruth Rebecca ville ikke ta dette innover seg. Hun hadde jo aldri bedt om å bli født inn i dette. Det hadde kommet til henne – og det var hennes oppgave å ta imot. Å ha et annet liv og andre livsvilkår ville for henne for øvrig ikke være verdens undergang. Ruth Rebecca tenkte at sann glede ikke automatisk vokste fram av seg selv i rom med dyre tapeter, vakre tepper og fine møbler. Gleden ble skapt uavhengig av inventar – og i alle typer rom. Ruth Rebecca visste så altfor godt at rommene på denne gården hadde glede i rikt monn, men de huset også mange andre ting hun forsøkte å ikke tenke for mye på.

På vei opp mot gården i dag klarte hun ikke å kjenne den vanlige gleden over å se hjemmet sitt igjen. Hun tenkte på geværet – og på mulige reaksjoner som kunne vente henne der hjemme. Dessuten kom hun for sent hjem til middag. Hun kastet seg opp trappen og ankom entreen heseblesende, helt rød i ansiktet.

Hun merket straks at moren og faren hadde ventet på henne en god stund. Faren møtte henne ute i gangen. Han kremtet på besynderlig vis – og tydelig overdrevent. Slik viste han at han syntes hun hadde kommet i seneste laget, men han sa likevel ingenting. Deretter trakk han henne ertelystent i den lange, lyse fletta – og Ruth Rebecca forstod at sinnet allerede hadde fløyet sin vei. Sånn var faren. Han forsøkte å være streng og gjøre de tingene han trodde konen forventet av ham, men godheten mellom dem gjorde alltid at de morske blikkene forsvant som dugg for solen når øynene deres møttes. Vanligvis kjente Ruth Rebecca et vell av gode følelser når farens strenge blick snudde og ble til et åpent smil. Men i dag stakk det ubehagelig i henne. Geværet hadde hun tatt uten lov – og nå hadde hun ikke muligheten til å legge det tilbake. Hvordan skulle hun forklare dette? Hva ville faren si? Hva ville skje om moren fikk rede på deres hemmelige, ordløse avtale om at faren pleide å late som ingenting når geværet ble borte i noen timer? Ruth Rebecca ga faren en klem, for da trengte hun ikke å møte blikket hans. Hun hatet å spille troskyldig og uanfektet. Det var jo

nettopp dette hun syntes var så ufordragelig med så mange andre mennesker rundt henne: De spilte teater for hverandre for å oppnå goder – og for å unngå den ubehagelige sannheten. De gjorde dette i så gjennomført grad at det nesten virket som om det var slik de mente livet skulle være i sin alminnelighet. Nå kjente hun seg selv trukket med inn i det samme spillet – og uroen skylte gjennom henne i bølger. Ruth Rebecca kastet et blikk inn mot spisestuen hvor moren satt og ventet på demonstrativt vis med rak rygg, snerpet munn og høyt hevede øyenbryn. Blikket hennes søkte ikke i Ruth Rebeccas retning, og hun forstod med dette straks hvordan tonen nå ville bli under middagen. Morens humør og morens luner var enkle å forutsi. Hun spilte på få strenger. Enten var hun høyt oppe med brede smil uten stans, klingende latter med bakoverlent hode og røde, hektiske kinn – eller så var hun tom, klangløs og bebreidende. Ruth Rebecca forstod hvilken sinnsstemning som nå ville være rådende under middagen. Vanligvis ville hun klare å skyve bort morens lunefullhet ettersom hun stort sett ikke egentlig følte seg skyldig i det hun bebreidet henne for. Men i dag var det litt annerledes.

Menyen var overdådig og innholdsrik, som vanlig. Fiskesuppe til forrett, andebryst med poteter, erter og kål til hovedrett – og fruktkompott med fløtemelk og sukker til dessert. Ruth Rebecca tok av og til seg selv i å ønske seg annerledes mat. Enkelte ganger ønsket hun seg bare en skive nybakt brød med smør, et stykke flesk og et glass melk, men dette var sjelden kost for beboere og gjester på Moen gård. Hun måtte ofte arrestere seg selv i å ha ønsker som gikk på tvers av det hun fikk der hjemme. Disse ønskene fikk henne også til å føle seg skyldig. Det var som om hun ikke satte nok pris på det rikmannslivet hun var en del av – og som andre ville ha gitt hva som helst for å kunne få. Var hun bortskjemt og utakknemlig? Ruth Rebecca var usikker på dette, men når morens bebreidende blikk søkte mot henne og traff henne som stikkende nåler, ble hun mer sikker i sin sak på at hun nok var en smule forvent. Noe måtte jo være galt med henne, for hvorfor kunne hun aldri gjøre moren til lags? Hvorfor var det alltid noe som var feil med oppførselen og tankegangen hennes? I vonde stunder, og som oftest sent om kvelden, kunne Ruth Rebecca til og med ta seg selv i å føle at hun var satt inn i et univers som ikke tilhørte henne. Av og til følte hun at hun levde på Moen gård på lånt tid – og at livet en dag ville bryte seg løs fra de oppmålte rammene og vise seg i en annen farge. Men når solen neste dag kastet sine stråler inn gjennom vinduet og hun tittet opp mot den blå himmelen, da var slike underlige tanker av frykt og uvisshet heldigvis langt borte. Hun blåste av sine egne tanker, og kalte dem fjollete. Men stemmene vendte tilbake i slike stunder som når de skulle spise sammen, og moren var i det lynnet hun var i nå.

Ruth Rebecca følte at hun aldri hadde fått en god forståelse av hvem moren hennes egentlig var. Kanskje skyldtes dette hennes skiftende humør, men det at hun aldri hadde fått høre historier fra hennes barndom spilte nok også inn. Hun visste ikke noe om hva moren likte eller ikke likte å gjøre da hun var liten. Ruth Rebecca kjente ikke til om hun også hadde følt seg usikker og skyldig – eller om dette bare var noe som hun strevde med.

Når Ruth Rebecca en sjelden gang nærmet seg moren og spurte om hun ikke kunne fortelle noe fra hennes egen barndom, viftet moren henne bort og sa at de tingene ikke hadde betydning. Alt var over og glemt – og ingenting var verdt å dvele ved. Deretter sa hun at Ruth Rebecca måtte gå, for hun hadde som vanlig fått sin sterke, ufravikelige hodepine. Faren fortalte derimot om barndommen og oppveksten sin uten stans. Ruth Rebecca følte hun kjente hver minste hendelse av betydning i hans liv. Ofte fikk hun fortalt de samme hendelsene flere ganger – og da skjedde det rett som det var at historiene hadde blitt enda mer fabelaktige, utrolige eller skremmende siden forrige gang hun hørte dem. Dette lot Ruth Rebecca seg ikke feste ved. Farens historier var uvurderlige for henne helt uavhengig av om de ble gjengitt slik de faktisk skjedde – eller ei. Noen av historiene var fylt av drama, kamp og sorg, mens andre bestod av pur glede og livsmot. Alle historiene var like viktige for henne. Slik kunne hun på en måte bli med inn i farens hode og forstå mer av hvordan livet så ut på innsiden for ham. Hun nøt disse reisene han trakk henne med på, og hun følte at hun kjente sin bestefar til tross for at han døde ti år før hun kom til verden. I dag satt faren på en enorm formue. Den nyoppførte Moen gård, kjøpt og betalt av faren, var det synlige beviset for det. Men han hadde også andre verdier andre steder i landet – men dette var saker som overgikk Ruth Rebeccas forstand. Hun hadde håp om å en dag kunne forstå farens bedrifter enda bedre enn det hun gjorde i dag, men inntil videre nøyde hun seg med å la seg drive med inn i farens fortellinger om hans strev og hans møye for å komme dit hvor han nå var. Han hadde startet med to tomme hender, men faren hans og hennes bestefar, Oscar P. Garmann, hadde klart å sende ham på universitet i England. Der hadde han studert dag og natt, og resultatet ble glimrende eksamenspapirer. Med sine framragende dokumenter kunne han komme tilbake til gamlelandet som en ny mann folk allerede så opp til. Da han startet i farens bedrift, gled han rett inn som en likemann – til tross for sin unge alder og manglende arbeidserfaring. To år senere døde faren, og da var han den selvskrevne mann for å overta bedriften som var i stadig vekst og som ga god avkastning allerede da. I 1790 gjorde Ernst Georg Garmann sitt livs viktigste og sin mest avgjørende investering da han kjøpte et skipsverft. Gjennom dette fikk han monopol på reparasjon og overhaling av de utallige seilskutene som ankom Christianssand by – og dette la grunnlaget for deler av den formuen han i dag kunne nyte godt av. I tillegg begynte han å drive med skipsbygging og rederivirksomhet. Som om ikke dette var nok, ble Ruth Rebecca også servert ville historier om hvalfangst helt oppe på Grønland. Hvordan kunne faren ha en finger med i spillet om noe som skjedde så langt unna – og som var så fjernt fra deres virkelighet her på Moen gård? Farens historier forekom henne usannsynlige og utrolige, men hun forstod at mye av dette måtte være sant – for pengene han tydeligvis hadde måtte jo komme fra et sted. Inniblant disse historiene hadde hun også hørt om at modige, eventyrlystne kapere seilte på hans skip helt til England, og dette var også med på å legge grunnlaget for den økonomisk solide posisjonen han kunne skilte med i dag. Noen av historiene la faren fram for henne ned til den minste detalj, mens det var andre deler av

hans liv hvor hun liksom selv måtte putte inn resten for å forstå det som kanskje hadde skjedd. Dette gjaldt i stor grad fortellingen om Hannah Louise – kvinnen som faren giftet seg med fem år etter at hans egen far døde. Naturligvis snakket han aldri om Hannah Louise når Marion Christiane var til stede. Dette var et av de ulike temaene man ikke snakket åpent om på Moen gård. Fortellingene om hans første kone ble det bare hvisket om i sjeldne stunder, og da var alt fortalt stykkevis og delt – og helt skrellet for detaljer. Fortellingen om Hannah Louise endret seg heller aldri – og den handlet stort sett bare om én ting: Hannah Louise var den vakreste kvinnen som hadde satt sine ben på denne jorden. Hun ble gravid med trillinger – og alle tre døde mens Hannah Louise ennå lå syk i barsel. Ett år senere døde også hans kjære kone. Folk sa hun døde av skarlagensfeber, men selv visste Ernst Georg at hans elskede kone døde av sorg. For en så god kvinne som Hannah Louise var det umulig å bære tapet av de tre nydelige trillingjentene ... Selv om denne hendelsen fant sted for omtrent nitten år siden, altså nesten ett år før Ruth Rebecca ble født, ble farens øyne alltid tårevåte når han mintes det hele. De gangene de sammen hvisket om de vakre, døde trillingene og den yndige Hannah Louise, var de helt nære hverandre. Ruth Rebecca følte det som om de to delte hele verden, til tross for at de begge satt med gråten i halsen og ikke visste verken ut eller inn.

Ruth Rebecca lyttet således alltid med hjerte, ører og sjel til hans fortellinger. Av og til var det vanskelig å forstå omfanget bak alle ordene. Farens verden var så uendelig – med tidligere tiders ekteskap og døde barn, store skip og båter som seilte på fremmede hav, hvaler som ble fanget langt nordover, kapere på eventyrferd, storstilt rederivirksomhet – og masse penger i kassa ... Hva var egentlig alt dette? Til tross for at hun ikke klarte å forstå hva som lå bak de utrolige ordene, bannet hun stille for seg selv på at hun en dag skulle stifte nærmere bekjentskap med alt det som hørte til hennes fars verden – både den nåværende og den tidligere. Ennå var hun for ung til å gå inn i saker og ting, men alle kunne jo se at hun var i ferd med å vokse opp til å bli en moden kvinne. Ruth Rebecca visste for eksempel godt at kvinner og handel ikke hørte sammen, men på samme måte som at jakt og kvinner ikke hørte sammen – visste Ruth Rebecca at folks ord og fordommer var til for å bli imøtegått – ikke for å bli lyttet til og respektert. Denne staheten måtte hun unektelig ha arvet fra faren, for hos moren kunne hun ikke spore et fnugg av den samme obsternasigheten. I morens verden gjaldt det tvert imot å etterkomme andres ønsker og påbud i så stor grad som mulig – vel og merke hvis ønskene kom fra mennesker med hennes egen høye rang og gode posisjon. Om man klarte å gjøre andre til lags, hadde man i hennes øyne lyktes med livet i sin helhet. Ordene som omsider falt fra morens så langt godt sammenpressede lepper, vitnet om nettopp dette.

– Jeg begriper ikke hvorfor du ikke kan være litt mer lik Solfrid.

Solfrid, Solfrid ... Ruth Rebecca var trøtt av å høre på hvordan moren alltid ville sammenlikne henne med Solfrid. Hvorfor kunne ikke moren være mer fornøyd med den datteren hun hadde, framfor å peke på at naboenta gjorde alle ting på en bedre måte enn

henne? Ruth Rebecca visste nesten ikke om hun skulle bli sint, trist eller lattermild av å høre på morens stadige mas om at hun burde ha vært annerledes.

– Du må virkelig slutte med å reke formålsløst omkring i skog og hei. En ung, dannet dame skal holde seg i nærheten av hjemmet sitt og bli lært opp til å drive med huslige og kunstneriske sysler. Som datter av en av landets mektigste mann, må du også lære mer om dannelsen, takt og tone. Skjørtene dine slenger rundt deg i alle retninger, og du aner ikke hvordan du skal føre deg. Dette vil sette oss i dårlig lys på lang sikt, Ruth Rebecca. Du må vite hvordan en rikmannsdatter skal se seg. Det nytter ikke å løpe langs elva med skitne klær når du egentlig skulle ha sittet bak pianoet eller ved lampen for å lese oppbyggelig litteratur. Hva er det egentlig du tenker om livet?

Ruth Rebecca ble sittende målløs ved morens ord. I dag var moren enda mer frittalende enn vanlig. Men tiraden hennes var ennå ikke over.

– Nå er det dessuten viktig at du oppfører deg slik en ungjente av din stand skal, for nå får vi snart besøk her på gården. Min aller beste venninne Constance kommer til byen i morgen sammen med hennes gode sønner Simon og Jon Fredrich. Ruth Rebecca, nå ber jeg deg innstendig om at du må ta riktig godt imot dem.

Ruth Rebecca ga ikke moren noe svar nå heller. Hun glodde ned mot bordet og fortsatte å skrape skålen med fruktkompott. Jon Fredrich og Simon var noen av de mest ufordragelige mennesker hun noensinne hadde møtt. De snakket til henne som om hun var en tulling som ikke forstod noe som helst. Det kunne virke som om alle kvinner i deres øyne var uvitende tomsehjerner som bare tjente til å ta seg godt ut i festlige lag. Ruth Rebecca følte at hun ikke hadde en eneste ting til felles med de to frekke fyrene fra Arendal, og det var motbydelig å tenke på at hun likevel måtte framtre som høflig og vennlig mot slike folk. Moren ante ikke hva hun bad henne om. Hun ante forresten heller ikke noe om hvordan disse to var når folk snudde ryggen til dem. Når folk så på, oppførte de seg som galante, unge herrer. Men så snart folk trakk øyne og ører bort fra dem, flirte de andre mennesker oppetter ryggen, de hermet etter dem og omtalte alt og alle i frekke ordelag. De hadde øyensynlig ikke respekt for noe eller noen – og alt handlet om å finne noe de kunne more seg over på andres bekostning. Dessuten var det også slik at hver gang de fikk besøk av denne familien (og det gjorde de dessverre hver sommer), kom det noe underlig fram mellom moren og faren hennes. Stemningen ble enda mer ansent og amper enn vanlig. Nå var det faren som nøret opp under ilden.

– Nå, jeg vet ikke om det er riktig av deg å si at Ruth Rebecca må oppføre seg. Ruth Rebecca har et utmerket rykte på seg, til tross for hennes villskap og spreke påfunn. Alle jeg møter beskriver henne som blid, vennlig og snill. Disse egenskapene burde også inngå i denne etiketten din som er så viktig for deg, eller hva? For øvrig må jo også andre vite hvordan de skal bevege seg blant folk ...

Ruth Rebecca visste at faren nå siktet til Per Toralf, Constances avdøde mann. Han hadde vært en kjent og framgangsrik fabrikkeier – men plutselig døde han av det noen omtalte

som «ukjent årsak». Denne mannen hadde vært årsak til utallige krangler mellom foreldrene, og bare det å si navnet i seg selv var ofte nok til at stemningen ble ilter. Faren fortsatte sin utlegning:

– Det er jo en kjent sak at mannen døde av syfilis. Han fartet rundt med andre kvinner når han selv fant det for godt. Dette er jo noe alle vet, men ingen vil snakke om det bare fordi han var en forholdsvis velbeslått mann.

Nå blir kinnene til Marion Christiane hektisk røde. Hun banker den vesle knyttneven sin i bordet med overraskende kraft – og stirrer på mannen med et blikk som hos en forrådt hane.

– Dette har vi snakket om tusen ganger før, og du skal slutte med å spre slike løgnhistorier om den godeste Per Toralf. Han var en rettskaffen mann i all sin ferd, og han døde i en gruffull og tapper kamp mot feberen. Han ble smittet på en av sine båtreiser til Asia, og ingen lege klarte å forstå hva som var bakgrunnen for hans sykdom. Han døde i villelse og feberfantasi. Det eneste som stod klart for ham inntil hans siste dag, var at han var full av kjærlighet for sin kone. Jeg begriper ikke hvorfor du vil henge deg på alskens rykter som ondsinnete mennesker kaster ut fordi de er misunnelige bare de ser snurten av rikdom og suksess.

– Men Marion, jeg vet at det jeg sier er sant. Min gode venn Alfred var Per Toralf sin personlige lege. Det var han som i all fortrolighet fortalte meg den egentlige årsaken til mannens død. Jeg har ikke hengt meg på rykter omkring Per Toralf, og jeg har selv ikke fortalt om dette til en sjel. Jeg aner ikke hvordan dette ryktet har kommet ut, men noen ganger er sannheten så påtrengende at selv ikke den mest iherdige kan hindre at det som ligger bakenfor, simpelthen baner seg vei ... Dobbeltmoralen hos denne familien lever i beste velgående – og det ser det ut til har gått i arv til sønnene. Jeg kan forstå at Ruth Rebecca ikke er overbegeistret over at hun må varte opp mennesker hun ikke har noe til overs for. Noen ganger blir jeg så lei av alle forstillinger og saker og ting vi må dekke til og skjule i dette huset som kunne ha vært fylt av glede og latter fra morgen til kveld ... Det kan bli rent for mye av det gode ...

Hver gang faren ble oppspilt, var det som om de vanligvis pent anlagte bartene hans ville gå sine egne veier. Brillene på nesen falt nedover uten at han enset det, og munnen ble vidåpen. Han holdt gaffelen rett opp og ned, og glemte slik selv all god etikette de tross alt prøvde å gjennomføre på Moen gård. Det var idet han begynte å banke med gaffelen at han forstod han hadde gått for langt. For nå hadde Marion Christiane begynt med sin hyperventilering. Øynene åpnet og lukket seg i en rasende fart, og hun slo seg selv på brystet som for å kunne banke inn nok luft i seg selv med sin lille, rasende neve ...

Da var det som om Ernst Georg forstod at han hadde forsømt sin rolle som omsorgsfull husbond. Han skjønnte han hadde tråkket langt over de opptrukne grensene som fantes i deres ekteskapelige liv. Unnskyldningene rant over leppene hans. Han reiste seg og grep fatt i sin tjuetvå år yngre kone. Ut av lommene ble det tryllet fram luktesalt, medisiner og

ulike leksiker. Han ropte på tjenerne og ga ordre om å gjøre klar sengen og å kalle bud på familiens lege.

Ruth Rebecca ville ha blitt skremt om det ikke var for at hun hadde vært vitne til nettopp slike scener i hele sitt liv. Kanskje ble hun redd som liten, men nå visste hun godt at dette var en del av det spillet hennes to foreldre levde i. Om faren ga for sterkt uttrykk for hva han mente – og om han i tillegg skulle komme til å forsvare deres felles datter, da dånte moren – og fikk et illebefinnende som kunne vare i flere dager. Denne gangen ville anfallet sannsynligvis gå raskt over ettersom det var ventet besøk på gården i morgen. Men andre ganger kunne slike anfall resultere i flere uker i sengen. På den ene siden følte Ruth Rebecca seg irritert over moren som reagerte slik fordi hun ikke tålte å bli motsagt. Men på den andre siden kunne hun høre andre stemmer i seg ... Disse stemmene snakket til henne om at hun burde være mer kjærlig og forståelsesfull for sin stakkars mor. Hvorfor følte hun ikke medlidenhet med henne? Hvorfor reagerte hun ikke som faren som straks reiste seg og viste seg som en kjærlighetsfull og hengiven ektemann? Hvorfor var hun rett og slett ikke en bedre datter?

Tankene kvernet i rasende fart nå i hodet på Ruth Rebecca. På denne uendelig vakre gården med de mest fantastiske rom, fantes det også så mye som var mørkt, truende og uforståelig. Det hang noe tungt i relasjonen mellom foreldrene, men dette tunge hadde alltid vært utenfor hennes rekkevidde. Dette hadde alltid vært noe hun ikke kunne begripe bakgrunnen for. Mer enn en gang hadde hun hatt følelsen av at det var noe som lå lagret i en forhistorie som for enhver pris ikke skulle komme fram i lyset. Ofte hadde hun hatt følelsen av at det var noe som med makt ble holdt tilbake. Det var noe som ikke skulle se dagens lys, og ofte ble denne følelsen forsterket akkurat når hun kom med sine små eskapader og uskyldige spillopper som alltid voldte moren så stort besvær. Var det hun som var årsaken til dette dystre som av og til formelig spratt ut av veggene? Eller lå det noe annet bak som hun ikke hadde noen forbindelse med eller kjennskap til?

Tankene hennes ble plutselig forstyrret av at hun hørte hvissing og tisking. Hun kunne se at forhenget som hang ned fra trappen og som markerte skillet mellom deres bolig og tjenerdelen, beveget seg i bølger. Hun visste at noen av dem stod bakenfor og gløttet ut mot henne når hun så en annen vei. De var nok bekymret for henne og for familiens tilstand. Det var jo umulig å unngå å høre krangelen som hadde utspilt seg ved middagsbordet, selv om de jo godt visste at dette så absolutt ikke var deres sak. Likevel var omsorgen de følte for henne, Ruth Rebecca, til stede i alle deres handlinger. Stikk i strid med morens oppmålte etikette, smøg Ruth Rebecca seg ofte bak forhenget. Inne i tjenernes verden følte Ruth Rebecca seg helt rolig. Alle hadde omsorg for henne. De beskyttet henne og forsvarte henne. Om hun kom for sent hjem, fant de på historier for å gi inntrykk av at hun hadde vært hjemme hele tiden. Ville hun ha litt annen mat enn den som ble servert til husets folk, stakk de til henne noe av sin egen mat. Om hun var lei seg eller oppgitt over husets strenghet og orden, var hun alltid velkommen inn på kjøkkenet. Der kunne hun sitte ved

kjøkkenbordet og skravle og drikke te med Lulla som var kokk og Miriam som ryddet og vasket. Jonas, som gjorde sitt til at alle rom var godt oppvarmet, vandret også rundt dem på kjøkkenet og ga sin støtte gjennom blikk, fakker og vennskapelige klaps på ryggen.

Men Ruth Rebecca ville ikke gå inn til tjenerne nå. Alt sammen følte med ett så tungt og vanskelig, og hun ønsket egentlig ikke å snakke med noen. Det stjalne geværet lå over henne som en våt klut; foreldrenes underlige krangel og anspente væremåte gjorde henne urolig. På et helt annet plan slet hun også med følelsene hun hadde kjent i stallen da hun så Henrik ... Var det ikke Peder som stod hennes hjerte nærmest likevel? Var det så likevel sant at hun ikke visste et grann om hva god etikette og dannelse betydde? Hadde moren og Solfrid egentlig rett i alt sammen? I tillegg til alt dette ventet de besøk fra Arendal i morgen – og dette ville unektelig sette sitt preg på hele sommeren.

Ruth Rebecca satt stille og tankefull i sitt vakre hjem, tydelig nedstemt og ute av seg. Hun la derfor ikke merke til at tjenerne så langt og sørgmodig etter henne da hun beveget seg opp den store trappen som førte til værelset hennes. Ørene hennes oppfanget heller ikke de lave, men like fullt intense skrikene som skar seg vei fra loftsetasjen som stod helt tom – og gjennom veggene fra de aller innerste værelsene i den enorme gården ...

Kapittel 3

Ruth Rebecca våknet tidlig neste morgen – etter en natt fylt av urolige drømmer og stadig avbrutt søvn. Hun hadde blant annet drømt at avdøde Per Toralf hadde kommet til henne om natten. Skjelvende hadde han satt seg ned ved sengekanten hennes. På tryglende vis hadde han bedt henne om at hun måtte få foreldrene til å slutte med den kranglingen. Selv om han var død, sa han, plaget det ham inn i den hinsides verden at de aldri kunne stoppe med å diskutere om hans gjøren og laden. Om hun kunne få dem til å stoppe, ville han komme tilbake til henne ved en senere anledning – og da ville han avsløre at faktisk ingen av foreldrene hadde rett i det de sa ... Han ville fortelle henne den egentlige årsaken til at foreldrene hennes hisset seg sånn opp bare hans navn ble nevnt ...

Ruth Rebecca våknet brått opp, fullstendig badet i svette. Håret klistret seg til pannen, og sengeteppet føltes ubehagelig kaldt og vått. Hun hadde aldri møtt eller sett denne mye omtalte Per Toralf, men ansiktet hans hadde stått krystallklart fram for henne i drømmen. Om hun våget, ville hun be faren om å få se et bilde av denne mannen. Hva om det viste seg at hun var sanndrømt? Det gikk kaldt nedover ryggen på Ruth Rebecca, og hun tenkte at det beste hun kunne gjøre var å komme i gang med dagen. Ikke helt overraskende var moren tilsynelatende i fin form igjen, for hun så at moren allerede var på beina og i full aktivitet da hun gikk nedover trappen. Da moren fikk øye på sin datter midtveis i trappa, var instruksjonen klar og uten overgang:

– Du stiller opp nede ved sagbruket ved elva om en time sammen med pappa og meg for å ta imot folkene fra Arendal.

Gårsdagens diskusjon og harde toner lot til å være visket ut som kattespør i nysnø. Det var alltid den samme lekse. Alt skulle glemmes, gattes over og feies under teppet. Hvor kom all denne feigheten fra? Hvorfor kunne man ikke en gang for alle snakke åpent ut om saker og ting som lå folk i dette huset på hjertet? Men selv om man ikke skulle snakke om noe som helst i dag, var det tydelig at alle var preget av gårdsdagen. Blekheten og trøttheten lå som en kappe over moren som klare tegn på at hun ikke hadde hatt en god natts søvn. Faren lot også til å være i en like elendig forfatning. Grå hårtuster stod rett til værs, og han hadde poser under øynene. Slik ble de sittende tause og tafatte ved frokostbordet – og alle som en anstrengte seg til det ytterste for å ikke berøre noe som helst av det de egentlig satt og tenkte på.

Ruth Rebecca snek seg ut av døra før moren og faren rakk å komme seg av gårde. Hun orket ikke tanken på verken mer krangel eller flere scener – ei heller mer fortielse og tildekking. I tillegg var det best å forberede seg mentalt på det som lå foran henne. Med disse arendalsfolkene i huset ville nok stemningen bli enda mer anspent. Selv om huset var mer enn stort nok for alle sammen, følte hun ikke spor av lyst til å ønske dem velkommen.

Nede ved elva var det yrende liv. Arbeidsfolkene vandret fram og tilbake mellom sagbruket, elva og vevstua. Det var kun på søndager at det var nesten helt stille på dette ellers så livlige området, men til og med på helligdagen var det noen som måtte stå vakt og

passe på at alt var slik det måtte være. Ruth Rebecca valgte å gå litt langs elva først. Dette området rommet så mange vidunderlige minner. Her hadde hun som liten hoppet i elva og badet dagen lang sammen med Henrik, Peder, Terje, Sivert, Solfrid og Otto Konrad. De hadde fisket, samlet steiner, bygd hytter i trærne og sendt flaskepost med strømmen av gårde til det store, åpne havet. På den tiden var livet mindre komplisert. Dagene var lengre og solen viste seg litt oftere. Slik følte Ruth Rebecca det i hvert fall, og hun var glad over å ha disse vakre stundene å se tilbake på. Hun trengte det på dager som denne. Forvirring, kvaler og skyldfølelse blandet seg inn med så mange andre følelser. I elva fløt det en mengde tømmer som kom helt østenfra – med endestasjon akkurat her på Moen gård. Tømmeret ble geleidet inn i sagbruket og gjort om til både sagflis og plank. Farens formue, som stadig bygde seg opp, var også knyttet til alt dette tømmeret som så lystig rant av gårde. Det var underlig å tenke på at farens velstand – og jo også hennes ve og vel – var knyttet til nettopp det hun kunne se like foran sine øyne: trær og fisk. For i tillegg til tømmeret som gled så lett og hastig av gårde i den kraftige, fossende elva, hoppet også laksen vilt i den brusende, skummende elva. Inni seg følte hun det bruste minst like kraftig som i elva, for nå kunne hun skimte Peder cirka hundre meter unna. Det gikk et søkk gjennom hele kroppen hennes. Peder hadde denne underlige virkningen på henne ... Han var så solid og kraftig – og bare seg selv. Han var ikke som henne. Hun kunne stå og virre på en fot når forvirringen og følelsene grep fatt i henne. Man han stod støtt som et stabbur, med et fast og åpent blikk – uavhengig av hva som hendte rundt ham. Det var som om han var i stand til å møte alt av det som måtte komme i hans vei. Hun trengte denne styrken som han hadde. Selv om hun hørte til en av landets rikeste gårder og kunne få alt, absolutt alt, hun måtte ønske seg, hadde Peder noe hun aldri kunne få. Han visste helt og fullt hvem han var – og han tilhørte sine egne omgivelser. Det var jo ikke slik at Ruth Rebecca ikke visste hvem hun var ... Hun visste jo også godt hvor hun bodde og hvem hun skulle være. Men saken var at hun ikke klarte å være den hun følte hun burde være. Med Peder var det annerledes. Han var Peder Rimmen. Arbeidskar. Sterk. Tung og mandig, til tross for sin unge alder. Hun var ikke i tvil om at han likte henne. Hun visste at han hadde likt henne bestandig. Men like fullt var hun helt i villrede om han virkelig likte henne på *den måten*. Kunne han tenke seg å bli hennes kjæreste? Det svimlet for henne bare gjennom å tenke tanken samtidig med at han stod noen skarve meter unna henne. Hvordan skulle det gå til at de to kunne bli kjærester? Hun likte ikke å si grunnen til at dette kunne virke rart. Hun ville egentlig ikke ta ordene i sin munn: Hun var styrtrik og han var lutfattig. De tilhørte helt ulike klasser. Deres verdener hørte overhodet ikke sammen. Det gjorde vondt langt inn i brystet når hun tenkte tanken ut for seg selv. Livet virket så urettferdig. Hvorfor var det umulig å kunne forene rik og fattig? Hvem bestemte at dette ikke gikk an? Var det moren eller faren, eller var det noen andre? Ruth Rebecca klarte ikke å forstå det. Hun greide nesten ikke å tenke på det heller, men hun tvang tankene fram. Hun ville jo ikke bli som foreldrene som unnlot å snakke om alt som var vanskelig. Men til tross for at hun forsøkte å

tenke rolig og kaldt på forholdet deres, ble det alltid følelsene som tok overhånd når hun var i hans nærhet. Hun ville bevege seg liksom tilfeldig mot det stedet hvor Peder stod og jobbet, og da ville hun samtidig benytte anledningen til å fortelle ham om geværet. På veien mot stedet hvor Peder stod, gikk hun forbi flere av arbeiderne på Moen gård. Vanligvis ble hun alltid møtt med smil og høflige, respektfulle hilsener. Mennene flyttet på hatten, og damene løftet på skjortene og bøyde seg i knærne. De smilte ydmykt, men skøyeraktig. Noen ganger sa de noe om været eller om årstiden, og de kommenterte kjolene hennes – eller så sa noe fint om hatten hennes når hun av og til brukte det. I dag var alt annerledes. Alle som en så ned i bakken da hun kom. Ingen møtte blikket hennes. Noen gikk til og med påfallende raskt i en annen retning da de så henne komme. Hva i alle dager hadde skjedd? Hun hadde jo ikke gjort noe som helst annet enn å gjøre det hun alltid gjorde. Ruth Rebecca løftet på skuldrene for å vise tegn til at hun ble oppgitt. Denne dagen hadde allerede nok utfordringer i seg fra før ... Hun fikk ikke tid til å bry hjernen mer med hvorfor de unngikk henne, for nå stod hun en meter unna Peder. I motsetning til alle de andre møtte han blikket hennes – like fast og direkte som alltid. Ruth Rebecca visste at tiden deres var tilmålt, så hun gikk rett på sak.

– Hva skjer med alle folkene her? Hvorfor vil de ikke hilse på meg?

Peder så på henne med et uutgrunnelig blikk. Han sparket med foten i bakken som for å sparke bort spørsmålet, men Ruth Rebecca sparket tilbake igjen – og ga til og med et lite stamp i bakken.

– Å, det ... Ikke bry deg, Ruth Rebecca.

Ruth Rebecca skvatt til som om noen hadde helt iskaldt vann i nakken hennes. Hvorfor sa han navnet hennes på den måten, istedenfor å si Bekka eller Rutta? Ville han også vise en slags avstand til henne?

– Du vet, disse folka har sine ting å tenke på. Men det er utenfor din verden. Følg mitt råd: Ikke bry deg om det. Det går over.

Ruth Rebecca var overhodet ikke tilfreds med dette svaret, men tiden var for knapp. De kunne ikke stå for lenge sammen her blant alle de andre.

– Noen har stjålet geværet, Peder. Noen tok det mens ...

Her skulle Ruth Rebecca til å si at noen stjal det da hun var hos Henrik, men i samme øyeblikk angret hun seg. Peder lot heldigvis ikke til å feste seg ved at hun ikke sa noe mer. Han virket opprørt og bekymret.

– Hva? Er det sant? Bekka, det er ikke bra. Uff, har dette skapt problemer for deg? Det håper jeg ikke. Hva sier din far?

Ruth Rebecca følte seg bedre nå – både fordi hun hadde hørt ham si Bekka – og fordi han virket så oppriktig bekymret for henne, nesten enda mer enn det hun hadde forventet.

– Han vet ingenting om det ennå. Jeg håper å kunne finne det før han oppdager det. Jeg vil ikke fortelle det ennå. Jeg lever i håpet om å finne det. Kan du gi meg beskjed om du hører noe om det?

Nå stod tiden deres i ferd med å renne ut, for hun hadde fått øye på faren og moren oppe i bakken. Nå måtte hun snart ta på seg smilemasken for disse arendalsfjolsene. Men i det samme slo en idé ned i henne. Før hun fikk tenkt tanken ut, hadde hun allerede latt ordene falle.

– Jeg kommer for å besøke deg i Hagelia en av de nærmeste dagene ...

Mer fikk de ikke tid til å si til hverandre. Hun kunne se at det lå en protest på Peders lepper. Men hun møtte motstanden hans med et av de smilene hun visste han aldri kunne motstå. Da lyste det alvorlige ansiktet hans opp.

– Ok, hvis du vil ...

Slik ble deres flyktige avskjed. Ord og spørsmål hang i lufta, men hun visste at hun snart ville gjøre alvor av det hun hadde sagt. Hun ønsket virkelig å ta seg en tur til Hagelia. Det var jammen på tide å utforske litt nærmere det hun tross alt følte en slik merkelig, uforståelig dragning mot. Kanskje ville hun også da finne ut litt mer om hvorfor arbeidsfolkene nå helt plutselig unnagikk henne.

Nå stod også moren og faren nede på den åpne plassen ved elva. Vognen fra Arendal med reisefølget var forventet å ankomme hvert øyeblikk. Ruth Rebecca kunne kjenne at moren sendte henne lange blikk. Hun hadde nok sett at hun stod i samtale med Peder, og moren tenkte naturligvis at dette overhodet ikke sømmet seg. Ruth Rebecca valgte å late som om hun ikke merket morens blikk i det hele tatt – og løftet nesen opp i været med en sta mine. Moren skulle ikke få bestemme hvem hun skulle snakke med, tenkte hun bestemt. Men deretter grep hun seg i å tenke at det jo var akkurat det moren gjorde – for det var jo derfor hun stod der hun stod: For å gjøre noe hun egentlig ikke ville – og for å snakke med noen hun egentlig ikke ville snakke med. Ruth Rebecca senket blikket. Det var sikkert en mengde mennesker som trodde at livet var enkelt når man var rik. Selv visste hun utmerket godt at dette ikke var sant. Hun visste også utmerket godt at hun ikke ville bli trodd om hun forsøkte å forklare dette til verden.

Nå ble Ruth Rebecca revet ut av tankene sine, for nå hørtes knegging, prusting og slag av klover som traff bakken. I et krampaktig forsøk på å lyde moren, rettet Ruth Rebecca seg opp i ryggen, og hun forsøkte også å ta på seg en form for velkomstsmil. Selv om hun ikke ønsket dem velkommen i sitt hjerte, ønsket hun ikke at noen skulle kunne kritisere henne for å være ufin. Hvis morens «dannelse» bestod i påklistrede smil, kunne hun sikkert klare å utvise «dannelse» akkurat nå. Hun følte seg som en del av et maskeradespill. Constance steg først ned fra vognen, og deretter fulgte Simon og så Jon Fredrich. Begge to hadde vokst betraktelig siden forrige gang de besøkte gården. Den gangen var de for smågutter å regne – og nå var de helt plutselig blitt unge menn. Constance var like blek og uttrykksløs som alltid, tenkte Ruth Rebecca – mens hun lirte av seg en velkomstfrase. Constance møtte blikket hennes et kort øyeblikk, før hun så ned mot arbeiderne. Hun rynket nesen og sa:

– Skal vi ikke gå opp til hovedbygningen? Jeg dør av spenning etter å se den

nyoppførte hovedbygningen. Dette blir helt fantastisk! La oss komme oss bort fra denne ansamlingen med mennesker. Synes dere også det lukter litt her?

Moren brydde seg øyensynlig ikke med den åpenbart nedlatende holdningen Constance ville vise mot de hardtarbeidende. Heller ikke da Constance børstet skjørtet demonstrativt og uffet seg høyt, lot moren til å la seg anfekke. Ruth Rebecca tok seg i å lure på om det var en slik form for etikette hun ønsket at datteren skulle utvise. I så fall hang hennes dannelse i en tynn tråd.

– Ja, la meg få vise deg gården, kjære Constance. Jeg vil vise deg alle rom og fortelle deg om det hele ned til hver minste detalj. Nå har vi god tid sammen, og dette kommer til å bli en strålende tid for oss alle sammen!

Det var lenge siden Ruth Rebecca hadde hørt moren så oppspilt og glad. Hun kunne ikke begripe hva det var med denne Constance som gjorde moren så usigelig lykkelig. Selv håpet hun bare på at Constance og de to ufysiske sønnene ville bli plassert lengst mulig bort fra henne i huset. Til alt hell ble alle tre innlosjert på værelser like i nærheten av tjenerboligene – og hennes værelse var i en helt annen fløy. Etter at de hadde sett huset og spist mat, ville alle tre trekke seg tilbake for å hvile seg til neste dag. Ruth Rebecca grep seg i å tenke «for noen trøttinger» – men samtidig var hun glad for at hun slapp å omgås dem den kvelden. Neste dag ville ha nok med sine egne prøvelser, for da skulle de alle sammen i kirken.

Simon og Jon Fredrich valgte for alle sammen at de skulle sitte på andre rad i kirka. Med uskyldsrene blick og høytidelig stemme erklærte de at de da kunne de få med seg all den oppbyggelige forkynnelsen presten hadde å komme med. Ruth Rebecca foretrakk vanligvis å sitte bakerst i kirka, men det ville være mot morens etikette å sitte adskilt fra resten av gruppen. Hun ble derfor pent nødt til å sitte nesten klistret inntil alteret – hvor Konrad, faren til Solfrid, pliktskyldig stod hver søndag og talte til Guds lam. Under prekenen tittet hun stjålent bort på brødrene Simon og Jon Fredrich. Begge hadde stramt anlagte sideskill, og de så vekselvis angerfullt og salig opp mot presten hele tiden når han talte. Når salmene ble sunget, lot de stemmene sine lyde utover hele kirkerommet. Da det ble invitert til nattverd, var det Simon og Jon Fredrich som stod forrest i køen – og de bøyde hodet aller dypest. Ruth Rebecca kunne høre at de eldre damene i menigheten hvisket om dem og omtalte dem som gudfryktige, fromme menn. De nikket megetsigende og smilte sine mest aksepterende smil mot dem. Simon og Jon Fredrich lot til å være så oppslukt av Herrens ord at de aldeles ikke merket at det ble hvisket om dem i så positive vendinger, men Constance selv satt stolt som en hane under hele det absurde opptrinnet. Ruth Rebecca hadde mest lyst til å la seg synke ned i et hull i bakken, men hun var pent nødt til å bli sittende under hele den lange prekenen. Tankene fløy av gårde. Stemmen til Konrad var søvndyssende. Hun tenkte mer på selve presten enn på selve talen til presten. Opp igjennom årene hadde Solfrid og hun hatt mange fortrolige stunder. Da hadde Solfrid fortalt mye om faren og hans liv. I dag snakket Konrad om Guds tilgivelse, og dette var uten tvil

hans yndlingstema. For Ruth Rebecca virket det som om Konrad var fullstendig oppslukt av Guds tilgivelse – og kanskje hadde han sine grunner til det. Konrads far, Henki, hadde også vært prest, og i en årrekke hadde han vært en både kjent og yndet prest som folk gjerne ville ha til å tale i bryllup, begravelser og andre anledninger. Men en dag fikk denne folkekjære prestens gjerning og virke en brå stopp. En dag dundret nemlig selveste lensmannens bestemte never på døra til bygdepresten, og han kom med den sjokkerende meldingen om at det nå bar like i arresten med presten. Grunnen var at de hadde tilstrekkelige bevis for å si at det var presten selv som hadde vært den mystiske tyven som i alle år hadde stjålet ferskt kjøtt fra naboens stabbur og poteter fra den samme naboens velfylte bing. Denne skjebnesvangre dagen da Henki Hustveit var blitt arrestert for systematisk tyveri over flere år, var stakkars Konrad bare seksten år. Ved sin Gud hadde Solfrids far Konrad da sverget på at han skulle vie sitt liv i Guds tjeneste for å gjøre opp for farens ugjerninger. De hjerteskjærende skrikene fra faren da han ble trukket bort fra dem av politiet lød den dag i dag i ørene hans. *Familien min var sulten ... Jeg gjorde det for dem ... Dette var ikke en synd, det var en nødvendighet i nøden ... Gud forstår dette ...* Konrad følte inderlig medynk med faren – og det skar ham i hjertet at en så god prest og velmenende far skulle ende sine dager i et kaldt og rått fangehull. Ja, han ble til familiens store og altomfattende sorg sittende like til sin dødsdag. Like fullt kjente han at han vred seg litt innvendig ved tanken på at han praktisk talt hadde blitt fostret opp på stjalne poteter og tilranet kjøtt. Avsløringen av farens handling satte seg nærmest som en skyldfølelse i skjelettet hans – og da han som trettiåring fikk problemer med ledd og muskulatur, tok han det nærmest som en selvfølge. Naturligvis måtte synden gi seg et utslag. På et eller annet vis måtte jo et utall stjalne poteter og kilovis med kjøtt finne seg et uttrykk og en vei, og Konrad aksepterte uten protest at Gud i sin visdom fant det for godt å manifestere farens synd i hans kropp. Men like fullt lot han seg ikke fylle av bitterhet, nei. Han ville fortsette kampen mot synden – og fortelle verden om at det fantes tilgivelse for alt, inkludert både tyveri – og det som verre var. Slik ble han en tilgivelsens og forsoningens prest som maktet å nå fram til den gemene hop, for selv om folket i det store og det hele gjorde sitt beste for å unngå syndens vei, så fantes det vitterlig også dem som hadde sine svin på skogen og som trengte store doser himmelsk tilgivelse. Presten Konrads budskap lot dermed til å vinne fram i langt større grad enn presters budskap i andre bygder, hvor prestene gjerne ble omtalt som helvetesprester og skjærsildens trofaste apostler. Tilgivelsens budskap stod sentralt i hjemmet til Konrad, men naturligvis var det ingen som noensinne fikk lov til så mye som å røre en potet – og alle som en fikk strenge påbud om å være vegetarianere til sin død. Ingen skulle ta en kjøttbit i sin munn. Denne trangten til å ofre sitt liv i kamp for andre lot til å være smittsom i Solfrids familie, for moren til Solfrid ofret enhver ledige stund for barnehjemmet hun med egne hender og egne midler hadde fått reist. *Alvine barnehjem.* Sylvi Hustveit var umåtelig stolt av sitt verk, og for å få tid til å gjøre alt hun ønsket i sitt kjære barnehjem for de stakkars, nådeløse og foreldreløse barna, hadde hun tatt et drastisk

og uvanlig valg: Hun hadde ansett en barnepike som kunne gjøre alt med Solfrid og Otto Konrad helt fra de var babyer. Hennes oppgave i barnehjemmet var for stor og for hellig til at hun kunne vike unna Guds vidunderlige kall.

Plutselig forstod Ruth Rebecca at hun hadde vært langt borte i fjerne tanker. Hun kjente at folk dyttet i henne og bad henne reise seg. Nå var gudstjenesten plutselig slutt. Ør og tummelumsk reiste hun seg fra den harde trebenken. Hun måtte banke på baksiden av lårene for å få beina til å våkne til live igjen. Sollyset ute føltes skarpt og ubehagelig. Hun kjente for å trekke seg litt unna mengden for å kvikne til og komme til seg selv. Hun var usikker på om hun kunne ha sovnet under gudstjenesten, og hun kjente at hun trengte noen øyeblikk i ro utenfor de tunge kirkedørene. Plutselig forstod hun at Simon og Jon Fredrich ikke hadde lagt merke til at hun hadde stilt seg opp bak det store lønnetreet ute på kirkegården. Hun stod helt skjult av den tykke trestammen, og hun kunne høre hvert ord som falt mellom de to som stod på den andre siden av treet. Det lød en kneggende latter fra dem begge før Simon sa:

– Så du de ansiktene? Alle smilte – og alt vi gjorde gikk rett hjem hos alle sammen! For noen premiestuter!

– Ja, nå har vi fritt spillerom til alle kanter. Nå er vi sikret en stjerne i alles hjem. Nå kan vi bare velge og vrake på øverste hylle blant jentene. Kjenner jeg deg rett, har du vel allerede sett deg ut noen, Simon?

– Ja, det er mulig jeg har det, kjære lillebror, men jeg venter litt med å dele hvem jeg har i kikkerten. Du vet at jeg liker å sikte høyt, og da må man gå taktisk fram. Dessuten har vi en lang sommer foran oss – og her er det mye upløyd mark.

Begge to lo hest og rått over kommentarene de slang seg imellom. Men Simon ga seg ikke med dette.

– Se her, ta deg en liten slurk, da, Jon Fredrich. Jeg har allerede tatt to. Folk her er blinde i like stor grad som de er dumme. De ser det de vil se, så her kan vi få til det vi vil få til.

– Men, Simon, tror du det er så lurt å drikke like ved Guds hus? Hva om noen ser oss?

– Når ble du en slik pingle? Tør du ikke ta deg en liten tår utenfor Guds åsyn? Du vet vel at det var selveste gudesønnen som gjorde vann til vin hver gang han ble tørst?

Latteren til Simon ble enda råere enn før. Ja, den framstod nærmest som krampaktig.

Ruth Rebecca var usikker på om Jon Fredrich hadde latt seg lokke til å drikke fra lommelerken han tydeligvis ble budt av storebroren, men det spilte ingen rolle. Hun hadde hørt nok, og dette bekreftet i overflod all mistanken og de ugne følelsene hun hadde hatt for disse brødrene. Hun ville for enhver pris holde seg langt unna dem. Det var bare så forbasket at det var akkurat i hennes hjem de skulle bo hele den lange, evige sommeren ... I det samme husket hun farens ord om Per Toralf – og om at hans dødsårsak hadde vært en kjønns sykdom – og ikke feber slik moren sa ... Hun hadde heller ikke ristet av seg den

underlige drømmen hvor Per Toralf hadde framstått for henne som så levende og til stede – og hvor han hadde sagt at foreldrenes krangel hadde en helt annen årsak enn den foreldrene selv ga uttrykk for. Selv om hun mislikte disse to brødrene sterkt – og kun ønsket å holde avstand til dem, innrømmet hun at deres far Per Toralf spilte en viss rolle i hennes families liv. Utfordringen var bare den at hun ikke klarte å forstå *hvilken rolle* denne mannen hadde i deres familiehistorie.

Mens Ruth Rebecca stod i dype tanker om foreldrenes krangel om Per Toralf, dukket helt plutselig Henrik fram fra kirkens bakside. De fleste menneskene hadde nå beveget seg bortover mot grinden. Ruth Rebecca ble i det samme inngitt med en følelse av at de to var alene i verden. Tanken bød henne slettes ikke imot. Det var så underlig å møte Henrik borte fra stallen i en annen sammenheng – og se ham i andre klær. Han virket så voksen og kjekk. Hun likte godt den litt rufsete stilen han hadde i stallen, men han så virkelig helt annerledes ut nå da håret var stelt og gjort klart for kirkebesøk. Henriks høye, brede kropp minnet henne på at det var en fullvoksen mann hun hadde foran seg. Guttungen hun hadde lekt med i barndommen var ikke lenger der. I det samme tok hun seg i å lure på om han også merket hva tiden og årene hadde gjort med henne ... Disse plutselige tankene fikk henne i det samme til å rødme, og det allerede før de hadde utvekslet et eneste ord. Henrik var fem planeter fra Simon og Jon Fredrich. Han gikk dem en høy gang i alle henseender. Han var vakker, veltalende og vennlig – og i tillegg var han høflig og med gode manerer. Ja, han hadde faktisk gode manerer. Om det var dette moren mente med etiketten sin, skulle hun jammen ofre den en liten tanke. For Henrik var galant, oppmerksom, respektfull ... Han visste hvordan en kvinne – ja, en kvinne ... – ville bli sett på og møtt. Ruth Rebecca visste ikke helt hvordan hun kunne innlede samtalen nå, men heldigvis var Henrik kar om å takle situasjonen.

- Hva synes du om prestens tale, Ruth Rebecca?
- Å, jeg må innrømme at jeg har god sans for Konrad. Han er i det minste veldig ærlig i sin iver etter å finne fram til Gud ... Det er kanskje ikke alle som er kristne på samme måte som ham.
- Du Ruth Rebecca, du har dine tanker og meninger om så mye – og det liker jeg godt ved deg ...

Nå ble Henrik bare stående og smile. Ruth Rebecca følte seg fullstendig satt ut. Følelsene hun kjente var sterkere enn hun kunne forstå. Hjertet hamret i brystet, det prikket langs hårfestet og hendene føltes klamme. I det samme gjorde hun en keitet bevegelse med hendene ut i lufta – og helt tilfeldig slo Henrik også ut med hendene akkurat da. Slik ble det til at hendene deres streifet hverandre – og ettersom hendene først hadde fått hilst litt på hverandre, var det akkurat som om de helt av seg selv ville hilse litt mer ordentlig. Før Ruth Rebecca ante ordet av det, stod hun og holdt Henrik i hendene. Begge virket de nokså forfjamset, men ingen ville slippe taket. Naturligvis var det akkurat i det øyeblikket at Ruth

Rebecca kjente det ile kaldt nedover ryggen. Hun forstod at det var noen bak henne. Hun ante, uten å se, hvem det måtte være ...

Høye flir og kneggende latter hørtes idet ryggene til Jon Fredrich og Simon fjernet seg fra skjulestedet fra det samme lønnetreet hun selv hadde stått bak og sniklyttet.

Kapittel 4

Hytta til Peder og foreldrene hans lå øverst i Hagelia. Fra toppen hadde de utsikt over store deler av dalen. Herfra kunne han se mange andre hytter som lå nedover åssiden og i bunnen av dalen. Helt der nede kunne han også skimte elva. Det lille området hvor hytta deres lå, ble kalt Høyvollen på folkemunne. Peder satt nå på en liten knaus like ved hytta mens han børstet jord av noen poteter han nettopp hadde trukket opp fra bakken. Tankene hans fløy av gårde, for sola skinte så velbehagelig – og i går hadde han jo igjen fått noen minutter sammen med Bekka. Han hadde blitt gruelig bekymret over å høre at noen hadde stjålet geværet – og mistanken rettet han straks mot noen av sine egne. Bekka, som levde i sin egen rikmannsverden – visste jo ingenting om noe av det som rørte seg blant folkene hans. Hun kjente ikke til at de sultet og led og at mennene jobbet seg halvt i hjel på sagbruket til faren hennes. Han ville heller ikke lesse disse tingene over på henne. Hva skulle det tjene til? Hun kunne jo ikke gjøre noe, og det var så menn ikke hennes feil at faren hennes ikke visste å behandle sine ansatte med mer respekt og medmenneskelighet. Han ønsket ikke å trekke inn Bekka i disse problemene. Når han var med henne, følte han at alle problemene og byrdene som alltid lå på hans skuldre, for en stakket stund kunne glemmes. I hennes nærvær følte livet lettere og lysere, og det var fylt av glede og morsomme hendelser. Det var så mye som slapp taket i ham når han kunne gå ved hennes side, men alt i hans eget liv kom naturligvis tilbake med et slag så snart hun var ute av syne. Virkeligheten var tung å bære, men Peder gjorde sitt for at den skulle være så utholdelig som mulig. Her gjaldt det å stå på og vise kraft, mot og styrke. Plassen hans var her i Hagelia på Høyvollen. Hans plass ville aldri kunne være ved Bekkas side; så mye forstod også han, til tross for at drømmene fikk vinger av og til. Men Peder kjente sin plass og sin lodd i livet. Var man født fattig, ville man forbli fattig. Å drømme om noe annet ville bare skape mer ugreie i hodet. Det fantes nok av eksempler på folk som rett og slett ikke hadde taklet sin egen triste virkelighet og sin hulle i livet. Peder ville ikke gå i den fella. Det gjaldt å nyte godene som var – og ellers leve der man var satt inn av forsynet. Nå stod for eksempel sola høyt på himmelen, og senere i kveld ville det smake godt med nystekte poteter fra takka. Naturen ville alltid være hans følgesvenn, og her var det ikke penger eller rikdom som styrte. Rundt omkring i skog og hei hadde han tilgang på alt – og i den frie natur kunne Peder Rimmen puste og hente uendelige mengder styrke. Inne i hytta var det dessverre ikke så enkelt å hente kraft og mot, for der visste man jo aldri hvordan det stod til. Enten var det dagen for åpenlys elskov og forsoning der, eller så var det dagen for krangel og heftige utbrudd av alle slag. Man visste aldri. Gråt og syting, klaging og banning – og vill latter og galskap levde side om side i hans hjemlige verden. I de siste årene hadde Peder stadig følt på at det ble rent for mye for ham. Hytta ble liksom hele tiden mindre og mindre. Veggene krøp mot ham og ville nærmest ta rotta på ham. Derfor var knausen bortenfor hytta veldig god å kunne ty til. Dessuten var hytta til nabokona Ragna et kjærkomment tilfluktssted når temperaturen i hytta ble for høy.

I tillegg til at han måtte holde ut med moren og farens høylytte, stormfylte liv, var livet til Peder omgitt av hemmeligheter. Eller: livet hans var dekket av det som moren *trodde* var hemmeligheter. Peder hadde aldri sittet på noen skolebenk, men han forstod tidlig i livet at han ikke var dum. Han klarte lett å skape mening og helhet i sammenhenger som lot til å være oppbrutte og dunkle. Det hadde vært avskyelig vondt, men ikke vanskelig, for Peder å gjette seg til sammenhengene knyttet til hans egen barndom og oppvekst. Peder hadde ingen søsken. Det var kun ham, moren Agnes og faren Balder der hjemme. Men en gang før han ble født, var moren gravid. Han fikk vite av moren at hun hadde mistet dette barnet i en dødfødsel like før barnet skulle ha kommet til verden. Hun hadde også forklart at dette var en hendelse som var så vond for henne at det var noe som hun bare kom til å nevne én gang – og deretter skulle temaet aldri bli berørt igjen. Den storebroren han kunne ha hatt, var død, sa moren, med ettertrykk på ordet *død*. Men Peder var ikke dummere enn at han la to og to sammen. I samme åndedrag som folk i Hagelia snakket om moren hans, snakket de også om *øya*. Naturligvis prøvde de å gjøre det på en slik måte at Peder ikke skulle høre det, men han var ikke født bak ei vogn. Gjennom bruddstykker av samtaler og hemmeligheter han hadde fått innblikk i via omveier og tilfældigheter, forstod han den omtrentlige sammenhengen i det hele. Moren var på *øya* for å føde hans storebror – men denne broren hans hadde blitt solgt for penger til en eller annen person som hadde flere penger enn det de hadde selv. Så enkel – og så vond – var virkeligheten. I tillegg valgte mora å lyve om hendelsen og skjule det for ham. Dette gjorde ikke saken noe bedre. Tvert imot. Hvorfor var det akkurat *han* som hadde blitt igjen i elendigheten hos henne og Balder? Var det sånn at hun elsket ham – men ikke hans storebror? Eller så hun egentlig på dem begge som en slags forbannelse og klamp om foten? Hadde hun prøvd å selge ham uten å lykkes? Levde storebroren et sted i nærheten – eller hadde han blitt sendt til en rik familie i Trondheim eller Bergen? Ville han noensinne få vite sannheten om sin bror? I all hemmelighet hadde Peder bygd opp et forhold til storebroren han aldri hadde sett. Han betrodde seg til ham. Han tok ham med seg på jakt – og han lot ham få forsyne seg først av maten. Den fraværende storebroren var en av hans beste venner, samtidig med at det var hans best skjulte hemmelighet. Han hadde ikke en gang fortalt om forholdet med storebroren til Ragna – og til Ragna hadde han ellers fortalt om det meste. Men når det gjaldt ham og storebroren, som han kalte Mons, var Peders munn lukket med sju segl. I tunge stunder bannet Peder på at han en dag skulle finne storebroren sin. Han ante ikke hvordan dette skulle gå til, men en dag skulle han starte letingen – på en eller annen måte. På sett og vis følte han at det å finne storebroren kanskje kunne være den eneste måten for ham til å komme seg ut av den elendigheten han var satt inn i her sammen med Balder og Agnes. For selv om han var her nå, visste han med seg selv at han ikke skulle ha det sånn resten av livet – uavhengig av om han måtte leve i fattigdom. Dette var midlertidig. Han svor på det.

Folk i nabohyttene rundt dem forstod nok også at Peder ikke levde et enkelt liv. Men samtidig hadde de tålmodighet med Agnes. Hun hadde jo virkelig fått en tung bær å bære i

livet. Foreldrene hennes døde da hun ennå var en liten jente, og dermed ble hun plassert på barnehjem. Ulykkeligvis havnet hun ikke på et av de gode barnehjemmene. På barnehjemmet vanket det pryl, nattebesøk i sengen og mat som så ut til å være rester av dyrefor. Da hun var i ungdomsårene – og de nattlige besøkene ble hyppigere – fant Agnes ut at hun hadde fått nok. Nok av alt. En dag løp hun ganske enkelt ut av luftegården på barnehjemmet – og hun stoppet ikke med å løpe før hun stod midt i skogen. Der satte hun seg ned, og hun hadde bestemt seg for å sitte der til døden tok henne. Verken mer eller mindre. Planen hennes hadde nok også blitt til virkelighet om det ikke hadde vært for at Balder hadde kommet forbi akkurat da. Balder hadde lidd omtrent den samme skjebnen som henne for noen år siden. Han hadde også oppsøkt skogen i nøyaktig det samme ærendet som henne. Dermed gjennomskuet hans straks forsettene til den unge jenta som satt musestille på en stubbe i den mørke heia. Han bestemte seg for å stoppe henne i planene, og dro henne med seg til hytta hvor han levde. Til tross for at de fra dag én kranglet, bannet og svettet sammen – kunne de to forstå hverandre som ingen andre i hele den vide verden. Sinnet og aggresjonen som kom til overflaten rett som det var hos disse to sårbare menneskene, var fullstendig gjenkjennelig og lett å identifisere for dem. Dette gjorde at sinnet ble langt mindre farlig, og også dermed mindre virksomt. Sinnet var slik til å holde ut – og egentlig var de mer som speilbilder av hverandre. Om den ene var sint, kunne den andre føle at det eneste som skjedde var at ens eget ansikt ble reflektert i en stille vannskorpe – verken mer eller mindre. Det var ikke noe å gjøre noe leven ut av, for det var slike stormer som konstant beveget seg på innsiden av dem begge uansett. Av og til måtte det indre uværet slippes løs. Hyppighet og tid for når det skjedde, spilte ikke så stor rolle for disse to. De fant en slags underlig trøst hos hverandre. Det ble barn av det også, men det var bare Peder som levde opp sammen med dem. Hvordan Peder skulle finne ut av stormene og galskapen som utspilte seg i deres felles hjem, overlot de to helt og holdent til gutten selv å finne ut av. Alt dette kjente naboene til. Balders historie kjente de også til. De visste at faren til Balder hadde hatt en god start på livet. Men de kjente også til at fortsettelsen hadde vært gruffull. Den lille, lykkelige Balder, som levde i en middelklassefamilie med mor, far og to søsken, skulle en dag overraske sin mor med å klare å få fyr i peisen. Han tente så forsiktig på veden som lå i ovnen mens resten av familien sov. Nå skulle han riktig glede dem alle sammen, for ute var det en isende kald februar dag – og det ville jo være mye koseligere for alle i familien å kunne stå opp til et godt oppvarmet hus. Den første vedkubben tente godt, men Balder var litt usikker på om det hadde tatt godt nok fyr lenger inne i ovnen. Han fortsatte dermed å slenge på av den fine, tørre veden som lå i lange rekker langs veggen på kjøkkenet hvor ovnen var. Innenfor var alle soverommene, og der lå alle i sin dypeste søvn, for Balder hadde faktisk våknet allerede før natta var omme. Plutselig så han det hadde tatt litt for godt fyr i den ene kubben, og uten at han visste hvordan det hadde skjedd, hadde kubben havnet på gulvet. Han tenkte det ville være lurt å dytte litt i den, men da kom jammen den brennende kubben borti de andre

kubbene som lå stablet like ved. Brått stod halve veggen på kjøkkenet i flammer, og Balder begynte å bli redd. Men han regnet fortsatt med at han kunne slokke disse flammene, for det stod jo en bøtte med vann like ved – og det var jo best å ikke få på seg en reprimande for å ha ødelagt kjøkkenet, når han bare ønsket å gjøre alle glade ... Noen minutter senere var huset overtent, og de eneste som reddet seg ut av huset, var han og moren. Resten av familien ble brent levende i sitt eget hjem. Utenfor stod Balder og moren og hørte på de redselsfulle skrikene og bønnene om hjelp, men ingen av dem kunne gjøre noe – og det var heller ingen steder å finne hjelp midt på svarte natten ... Etter dette raste alt i livet til Balder og moren. De fikk komme og bo hos morens søster, men moren stengte seg inne på loftet hos søsteren, og hun kom aldri mer ut derfra. Man kunne bare høre ralling, rop og banking fra loftet. Klagen, galskapen og sorgen vokste nærmest inn som en del av inventaret og livet i søsterens hus. Balder ble spist opp innvendig dag for dag av sorg og skyld, og en dag vandret han bare bort. Han vandret til han kom til et sted han etterpå forstod var Christianssand by. Der fikk han bo hos en handelsmann mot at han hentet og sorterte post, tørket støv og gjorde annet forefallende arbeid. Der bodde han en periode av sine ungdomsår – helt uten å legge merke til at tiden gikk og at livet fantes. Balder var ødelagt av tilværelsens sår og skader, og han hadde nesten mistet talens bruk. En dag var det likevel som om han våknet opp på et vis, for plutselig ble han beskyldt av folket han tjente hos for å ha stjålet en skinnbibel. En bibel? Han? Balder kunne verken lese eller tyde en eneste bokstav i alfabetet. Han ante knapt at det fantes noe som het å lese – og langt mindre visste han hva Bibelen var. Balder forstod snaut hva han ble anklaget for, men han forstod til fulle at de var sinte. Eitrende sinte. Husfolket og herren gikk fullstendig amok. Helt ute av stand til å skjønne et gram av det som egentlig skjedde innenfor veggene til denne familien, tok han bare beina på nakken. Han løp og løp – helt til han plutselig satt på en stubbe i skogen. Da ville han bare sitte der til han kunne dø. Han stod nær ved å lykkes med sin plan, utsultet og sorgfull som han var – men plutselig hørte han tassende lyder rundt seg som ikke kunne være annet enn en ulv på vandring. Tanken på å skulle bli spist av en ulv forekom ham å være lite fristende, på tross av de uhyrlige intensjonene han hadde med å sitte der han satt i skogen ... Dermed la han i vei på nytt – og han stoppet ikke før han kom til et vann. Ved vannet lå det underlig nok en forlatt hytte, og ved hytta lå det også en liten jordfleck som var dyrket. Ettersom alt på merkelig vis stod tomt – som om noen hadde vært nødt til å stikke raskest mulig av gårde – gikk Balder inn i hytta. Neste dag dro han opp noen grønnsaker av jorda som allerede stod i full grøde. Han spiste – og han begynte å så noen frø som han fant. Slik gikk det til at han avlyste sin egen begravelse og tok fatt på et slags liv. Først levde han alene, men da Agnes plutselig dukket opp, passet det forsynlig godt å trekke også henne med seg inn i hytta på Høyvollen. Med tiden bygde de to seg opp en tilværelse. Det var naturligvis ikke et godt og harmonisk liv, men det var likevel en form for hverdag – med både gode dager og onde dager. De vek ikke fra hverandres side,

og de liknet egentlig på naboene de hadde nedover i lia i langt større grad enn hva de selv var klar over.

Peder trakk på skuldrene ved tanken på foreldrenes liv og historie. Alle søkte sin trøst et sted, og hans trøst var storebroren, arbeidet, skogen og dyrene, Bekka, elva – og Ragna. Ragnas hytte var kanskje nesten enda mer fattigslig og elendig enn foreldrenes – men likevel var den diametralt forskjellig. I Ragnas hytte hersket det fred og ro mellom veggene. Ragna bodde alene med mannen Håkon Ladegård. Naturligvis var de ikke gift, men de hadde vært et par så lenge Peder kunne huske det. Peder bestemte seg for å ta turen bortom nå i dag ettersom han følte at følelsene kokte kraftig inni ham bare fordi han hadde tatt seg tid til å tenke gjennom foreldrenes ulidelige historier. Allerede på tretti meters avstand ropte Ragna til ham:

– Vil du ha litt varm suppe?

Ragna var på ingen måte velstående, men hun hadde faktisk litt mer å rutte med enn det Balder og Agnes hadde. Det var alltid en god del mer mat og drikke hos henne enn hos foreldrene. Hun tilbød ham alltid av det hun hadde, og Peder var henne evig takknemlig. Varm suppe. Peder følte det som om himmelrikets port skulle åpne seg for ham.

– Ja, tusen takk, det hadde vært godt, ropte Peder takknemlig til svar. Han visste at han kunne komme til Ragna når som helst på døgnet. I stille stunder tenkte han at han ikke visste hvor han hadde vært i dag – om det ikke hadde vært for Ragnas godhet og omtanke.

Da de satt ved det lille bordet inne i hytta med hver sin suppeskål mellom hendene, begynte Ragna som vanlig å spørre ham ut. Hun elsket å høre nytt om tingene han bedrev. Hun lurte alltid på hva Ruth Rebecca hadde fore.

– Har du truffet Ruth Rebecca i det siste?

Ragna smilte lunt, for det lot til at hun ikke trodde på historier om at kjærlighet ikke kunne oppstå på tvers av klasselinjer og kontraster. Hun omtalte Ruth Rebecca nærmest som om hun var kjæresten hans allerede. Peder visste godt at sannheten lå langt derfra, men likevel lot han seg trekke med inn i hennes grenseløse verden av muligheter.

– Ja, jeg snakket med henne i går. Men hun er veldig opptatt av et besøk som kom til gården i går fra Arendal. Hun kommer nok til å være ganske travel på grunn av dette framover. I tillegg var hun bekymret, for det viser seg at noen har stjålet geværet som hun hadde lånt av sin far her forleden dag. Jeg frykter for at det kan være noen av våre som har gjort det ... Det er ikke bra. Selv om vi vil vise vår motstand og vi er sinte, bør vi ikke gjøre tyver ut av oss.

Ragna lyttet oppmerksomt til Peders ord.

– Det var trist for Ruth Rebecca. Men du skal se at geværet kommer på plass av seg selv igjen ... Det ville ikke overraske meg. Men er det ikke slik at de planlegger en stor sommerfest på Moen gård?

– Jo ...

Peder trakk på ordene. Han håpet i sitt stille sinn å bli invitert til festen, selv om han

inderlig godt visste at det ikke lå for ham og hans klasse. Men Ruth Rebecca likte jo å være med ham, og han klarte ikke å la være å kjenne på håpet. Men samtidig var det også umulig å dra på den festen. Motstandsopprøret mot Ruth Rebeccas far var planlagt å finne sted nettopp på den dagen sommerfesten skulle være. På den måten kunne de legge ytterligere press på Ernst Georg Garmann ... Dette hadde de tenkt gjennom i detalj.

Det var som om Ragna kunne lese i hvilken retning tankene hans gikk, for i det samme sa hun:

- Er din far med i organiseringen av dette opprøret?

Peder likte ikke å snakke om dette, for han følte seg trukket i ulike retninger. Han ville støtte Bekka og være lojal og god mot henne. Han ønsket ikke å komme med et bakholdsangrep mot hennes egen far som han visste hun forgudet. Samtidig måtte han være trofast mot sine egne. Noe mer enn sine egne folk hadde han tross alt ikke. Og hans egne var i nød. De led. De hadde ikke nok mat. De jobbet for mye. De skadet seg og fikk ikke tilstrekkelig hjelp. Arbeidsforholdene på mølla og på sagbruket måtte bli bedre ... Ulykker og verre ting kunne skje om saker og ting ikke ble rettet på.

- Jo, far er med på dette. Jeg støtter ham også. Jeg tror derfor at jeg uansett ikke kan være med på festen selv om jeg skulle få invitasjon ... Men jeg skulle så gjerne ha vært der, Ragna. Ruth Rebecca er så nydelig. Det lyse håret hennes dekker ryggen hennes. Har du sett hvor langt håret hennes har blitt? Øynene er blå som himmelen, og når hun ler er det som om alle sorger flyr bort med vinden ...

Ragna så bort på ham med en stille latter.

- Jo, du er virkelig fortapt, Peder. Dette er ord fra en forelsket mann. Du lurer ikke meg.

Peder dyttet i Ragna som for å stoppe ordene hennes, men Ragna bare fortsatte med ertingen sin. Men for Peder gjorde det ingenting at Ragna ertet ham. Hennes ord var tøysete og sagt i beste mening – til tross for at han ikke ville innrømme noe og si at hun hadde rett. Det var annerledes når moren kom inn på det samme temaet. Da brant det inni ham. Det gjorde fysisk vondt. Hun forsøkte å tvinge ham til å holde seg borte fra Ruth Rebecca – og det hadde hun gjort bestandig. Hva var det som var så galt i at de to var uskyldige, gode venner? Fantet det noen grunner til dette som han ikke kjente til? Lå det noe mer bakenfor? Hvorfor kunne ikke moren glede seg over at han hadde en så flott venn som Ruth Rebecca på Moen gård?

Da Peder vendte nesen hjem den ettermiddagen, følte han seg ikke i humør til å prate. Men det lot til at moren Agnes var av en annen oppfatning. Her skulle det prates – og her skulle det kjøftes. Så snart han fikk øye på det morske ansiktet hennes, forstod han hvordan resten av kvelden ville komme til å bli. Hun ville bebreide ham og skjenne på ham i flere timer. Heldigvis hadde han spist hos Ragna, ellers måtte han også ha lagt seg på tom mage.

- Hva er det jeg hører om at du har tenkt å si ja til en invitasjon fra Moen gård? Hvem tror du at du er?

- Jeg har ikke fått invitasjon ennå. Jeg vet ikke om jeg skal gå dit om jeg får en invitasjon heller. Du vet jo at protesten skal være på akkurat den dagen, og det er ikke så lett for meg å vite hva jeg skal gjøre.
- Uansett så må du få det banket inn i den dumme skolten din at du ikke hører hjemme på noen som helst måte på Moen gård! Du har ingenting der å gjøre. Det er langt over din stand, og sånne tomsinger som oss skal ikke vise oss der. Er det forstått?
- Du skriker og roper og sier mange ting, mor. Jeg liker det ikke, og jeg ber deg om å slutte å snakke til meg på den måten. Jeg liker ikke denne mørke hytta vår hvor det alltid er ufred og krangel og mangel på alt. På Moen gård er det lyst og fint og folk snakker hyggelig til hverandre ...
- Det tror du, din lille idiot. Du aner ingenting om virkeligheten på den gården. Virkeligheten kan være veldig langt fra det du tror. Du har aldri satt dine ben innenfor, og det skal du heller ikke gjøre ...

Moren virket nå nærmest truende, og slik hadde Peder aldri sett henne før. Hvorfor var det så om å gjøre at han for enhver pris ikke måtte besøke Moen gård? Ønsket hun virkelig ikke gode ting for ham? Hun snakket også som om hun visste ting om livet der som han ikke visste. Hvordan i alle dager kunne hun vite noe om dette? Hun hadde da aldri hatt noe å gjøre med folkene der. Eller hadde hun det?

Peder følte seg totalt ute av seg, og han orket ikke å snakke lenger med moren når hun var så sint som hun var nå. Uten å si noe mer, smatt han inn på sideværelset hvor moren og farens seng stod. Han satte seg ned på sengen for å forsøke å samle seg litt. Det var lenge siden han hadde følt seg så grenseløst skuffet over moren. Han klarte ikke å forstå bakgrunnen for sinnet hennes. Dette sinnet lot ikke til å være knyttet til den vanlige villskapen hennes. Det virket som om hun var sint – og ja, nærmest redd – uvisst av hvilken grunn.

Idet han satte seg, oppdaget han at det lå noe hardt under sengeteppet. Han løftet på sengeteppet og oppdaget at det stjalne geværet lå i sengen. Hadde faren eller moren vært så frekke at de hadde stjålet Ruttas gevær? Peder kjente at det kokte innvendig. Nå hadde de virkelig krysset grensen for hva som var tillatt – uavhengig av om det skulle være en demonstrasjon, eller ei. Man kunne ikke stjele andres gevær, og i hvert fall ikke det geværet som tilhørte faren til datteren på Moen gård! Forstod de ikke det?

Så stille som mulig lempet han geværet ut av sengen. Han bestemte seg for å dra bort til Sivert med det og legge det der til neste dag. I morgen kunne han på en eller annen måte frakte det videre bort til Moen gård, sånn at Rutta forhåpentligvis kunne slippe unna problemene med faren og moren. Han var sikker på at moren hadde gått ut av hytta, for det var helt stille der inne. Men der tok han visst feil. Akkurat idet han åpnet døra, stod moren der med en hånd på hver hofte.

- Du går ingen steder med det geværet! Det skal vi bruke på demonstrasjonen!
- Men, men, hva skal dere med et gevær på demonstrasjonen? Vi har jo ikke tenkt å

skyte noen. Hva foregår oppe i hodet ditt? Dette er geværet til Ruth Rebeccas far – og dette må straks bli levert tilbake til henne.

Peder hadde heller ikke denne gangen tatt høyde for morens uante sinne. Det kom fullstendig overraskende på ham at hun nå kastet seg over ham og rev geværet ut av armene hans med brutal kraft. Geværet viste seg å være ladd. Nå var geværet i morens hender. Plutselig for det ut en kule av geværet. Hvordan skjedde det? Det hvinte i den lille hytta. Kula suste forbi det venstre kneet hans og traff bakken en centimeter fra foten hans. Han visste ikke om han følte redsel, sinne, sorg eller forvirring da han stammet ut ordene:

- Forsøker du nå å skyte meg, mor?

Kapittel 5

I dag sto dørene på Moen gård på vidt gap ut mot den nydelige oppkjørselen. Den enorme hagen stod fram i sitt fineste, sommerlige skrud. Ruth Rebecca, Marion Christiane, Ernst Georg, Simon, Jon Fredrich, Constance og Petrine befant seg i samlet flokk i finstuen som vendte ut mot hagen. De lette, lyse blondegardinene flagret muntert i den labre sommerbrisen. Overdådige vaser med sesongens mange fargerike blomster stod plassert i vinduskarmer, på bord og pidestaller overalt i hele førsteetasjen. Lekkert, indisk teservice stod oppdekket på et av småbordene, sammen med kjeks, småkaker og marmelade. Praten gikk livlig i stuen, men mest av alt kunne man høre Marion Christianes perlende latter som ljomet helt fra finstuen og inn i den andre enden av førsteetasjen – hvor hverdagsstuen og hverdagsrommet lå. Nå foretok de den siste felles finplanleggingen av den store festen som skulle gå av stabelen i morgen. Det meste var på plass, og tjenerstaben hadde stått på fra morgen til kveld de siste to ukene for å sikre at alt skulle gå smidig og knirkefritt for seg. Hver minste ting på festen var tenkt gjennom og planlagt, og nå gikk de på nytt gjennom alle de små og store begivenhetene for den årlige sommerfesten. Venner og kjente fra fjern og nær var invitert til gården. Ingenting skulle bli spart på – og festen skulle vare ut i de små timer. Sommernatten var til for å nytes. De deiligste retter og all ønskelig drikke skulle serveres, orkesteret skulle spille fra festens begynnelse og til den siste gjest forlot bygningen. Ingen skulle mangle noe – og *alt skulle bli strålende*, som Marion Christiane gjentok gang på gang. Kinnene hennes var intenst røde og øynene var oppspilte og vid åpne. Ernst Georg smugtittet stadig på sin vakre, hektiske kone. Han ristet ofte lett på hodet og strakte ut en arm mot henne som for å si: Ser dere hvilken deilig, liten kone jeg har? Sånn kan hun også være. Det er slik jeg egentlig kjenner henne. Min kjære Marion Christiane ...

Midt i all denne festligheten brøt Ruth Rebecca plutselig ut:

- Jeg tenker at jeg også vil invitere Peder Rimmen til festen.

Morens høye stemning og fantastiske humør kunne ikke ha tatt en bråere slutt om det så hadde falt en bombe ute i hagen. På et brøkdels sekund rakk øynene hennes å bli til to smale streker, leppene hennes ble presset sammen og kinnene mistet totalt sin glød.

– Inn hit kommer det ingen Peder Rimmen så lenge jeg er frue i huset. Det skjer verken i morgen eller i overmorgen eller dagen etter der. Om du har problemer med å forstå dette, får du ta deg en liten tenkepause for deg selv på rommet ditt, unge dame. Her på denne festen gjør vi alt for å holde det klart for alle og enhver hvilken stand og rang vi har her på Moen gård – og da kan ikke du komme rekende med fattiggutter som ikke engang har vasket seg bak ørene!

Ruth Rebecca hadde egentlig ikke ventet seg noen annerledes toner fra sin mor. Men i det siste hadde hun følt en stadig sterkere trang til å nettopp gå imot det moren forlangte av henne. Hun var trøtt av å kjenne på sin egen utilstrekkelighet i forhold til moren. Hun var lei av å føle at hun ikke var god nok eller fin nok. Hun orket ikke mer av tiradene

hennes og det at hun hver gang noe var vanskelig bare kunne legge seg rett ned i sengen – i forsøk på å få hele verden til å synes fryktelig synd på henne. Hun følte ingen medlidenhet med henne, og hun kjente at hun egentlig faktisk *ville* gå imot morens ønsker ... Noe som imidlertid traff henne som et langt hardere slag, var farens ord.

– Jeg må si at jeg nå er enig med din mor, Ruth Rebecca. Vi lager her en gigantisk fest for godtfolk, og da har faktisk ikke arbeidsfolkene våre noe å gjøre på denne festen. Kanskje lager vi en egen fest for dem en annen gang, men Peder hører unektelig til arbeidsfolket – og det er og blir under din rang å omgås med ham i sosialt, selskaperlig liv. Det tror jeg du egentlig forstår når du bare får tenkt deg litt om.

Moren lot til å vokse ti centimeter gjennom farens ord. Triumferende stod hun nå og liksom tittet *ned* på sin datter, til tross for at Ruth Rebecca faktisk raget tre centimeter over morens hode. Ordene til faren hadde vippet henne litt av pinnen. Hun var ikke vant til at faren tok morens parti så åpenlyst og uten rom for fortolkning. I slike litt utradisjonelle spørsmål pleide han å enten støtte henne – eller la være å ta noens parti. Han pleide å glatte på ting og la ting «få gå seg til», som han sa. Det pleide å ende med at hun kunne få leve ut sine ønsker selv om de gikk på kryss og tvers av den plagsomme etiketten til moren. Hvorfor var det annerledes denne gangen? Moren var tydeligvis så fornøyd med at hun fikk åpenlys støtte fra sin mann at hun plutselig ville forsøke å framtre som diplomatisk og fleksibel.

– Nå foreslår jeg at du heller morer deg med Henrik på festen, lille venn. Henrik har gledelig nok takket ja til innbydelsen, og det gjør meg henrykt. Ikke sant, Petrine?

Nå hadde moren fått tilbake sin fortryllende latter, og Ruth Rebecca forstod at samtalen var over. Ruth Rebecca følte ikke behov for å snakke med noen akkurat nå, og hun bestemte seg for å snike seg ut på kjøkkenet en liten stund – for å kunne komme seg til hektene. I sitt stille sinn hadde hun drømt om at Peder og hun skulle få danse på festen. Peder skulle ha på seg fine klær for anledningen – og de to kunne få muligheten til å komme nær hverandre på en helt annen måte enn ellers når de gikk på jakt ... De kunne spise, drikke, kose seg og samtale sammen. Senere skulle de danse hele natten. Hun hadde ikke vært godt nok forberedt på at begge foreldrene ville si direkte nei til hennes ønsker. Ruth Rebecca sukket. På ett plan kjente hun at hun var sta og egenrådig. Hun måtte forstå at ikke alt kunne bli slik hun ønsket det til enhver tid. Men samtidig følte hun at alt dette egentlig handlet om noe mer – eller om noe helt annet. Det lå liksom noe under det hele som hun ikke klarte å forstå bakgrunnen for. Var dette bare noe hun innbilte seg, eller var det noe foreldrene skjulte for henne?

Hun stod så fordypet i tanker at hun ikke hadde hørt at noen hadde fulgt etter henne inn på kjøkkenet. Hun merket derfor heller ikke at en skikkelse hadde nærmet seg henne bakfra – og at to hender nå var strukket ut mot brystene hennes og mot midjen hennes. Hun forstod først at hun ikke var alene i rommet da noen grep fatt i henne med bryske, harde tak. De befølte henne på utenkelig vis og hun kjente en tunge som presset seg inn i

munnen hennes. I befinnelsen hadde hun ikke klart å reagere med det samme, men så vokste sinnet og frustrasjonen i henne til en hard klump. Med et rasende rop og med et kraftig sleng dyttet hun bort personen som hadde forgrepet seg på henne på den mest utilgivelige måte .... I de rabierte forsøkene på å få bort personen som var over henne og rundt henne, hadde hun fektet vilt med armene. Den venstre hånden hadde slått hardt borti en stor krystallvase som var en gave fra faren til moren på deres 10 års bryllupsdag ... Den utsøkte, sjeldne krystallvasen gikk i gulvet i tusen knas. Der, med en krans av krystallskår rundt føttene, stod Simon. Han hadde et uutgrunnelig smil om munnen – og han lo kaldt og rått. Det gjorde han helt til de begge hørte at folk fra stuen stormet inn på kjøkkenet. Da endret han i det samme både ansikt og tone. Ordene hans lød uforskammet ektefølte:

– Hei, hva er det du gjør, Ruth Rebecca? Hvorfor kastet du ned krystallvasen til dine kjære foreldre? Hvordan kunne du gjøre noe sånt mot de som elsker deg og bare vil deg godt? Hva er det egentlig som skjer med deg? Ville du virkelig kaste denne vasen mot meg? Hva har jeg gjort galt mot deg? Jeg forsøker bare å trøste deg i den vanskelige situasjonen du er i, og så kommer du mot meg på dette viset ...

Som i et faretruende godt spilt teater stod nå Simon vendt mot alle de andre som hadde kommet inn på kjøkkenet for å se hva som hadde vært årsaken til den voldsomme lyden. Han slo ut med armene og trakk på skuldrene som for å understreke at han følte seg fullstendig hjelpeløs og uvitende om absolutt alt.

– Jeg vet ikke hva som skjer med Ruth Rebecca! Hun grep tak i vasen med hendene som for å kaste den mot meg. Jeg holdt armene foran meg og jeg klarte heldigvis å beskytte øynene. Men hele den fantastiske vasen gikk dessverre i stykker da Ruth Rebecca kylte den mot meg med all kraft. Dere ser resultatet her ... Jeg vasser i glasskår. Jeg aner ikke hvordan Ruth Rebecca kunne gjøre noe så ondsinnet ...

Moren stod nå og så på sin datter med åpen munn og himlende øyne. Forskrekkelseren lot til å være så ektefølt og så dyptfølt at hun strevde med å finne fram til ordene. Men hun klarte likevel å gjøre det klinkende klart at det eneste Ruth Rebecca hadde å gjøre nå, var å gå direkte opp på rommet sitt – og bli der helt til hun visste hvordan hun skulle oppføre seg blant folk. Ruth Rebecca, som strevde med følelser av alle slag og nærmest var på gråten av sjokk, vemmelse og vantro, stotret fram noen ord om at det ikke var slik de trodde det var, det var noe helt annet som hadde skjedd, de måtte høre på henne, for ...

Ruth Rebecca, som nå var fylt av både skam og skrekk, kjente seg helt ute av stand til å formulere noe som helst om det som hadde hendt. Med bøyd hode og rennende tårer snudde hun på hælen og gikk opp mot rommet sitt. Det gikk kaldt nedover ryggen på henne da hun hørte den fryktelige stemmen til Simon hviske etter seg:

– Jeg vet at du liker både en og to, du din uskikkelige luring. Men jeg skal fortsette å presse på for at du skal få deg en kjæreste som er din stand verdig. Bare vent og se. Etter hvert sitter du i hoven selv som en av de sprellende laksene din far har tjent seg så rik på ...

Ruth Rebecca kunne ikke tro sine egne ører. Simon var virkelig mye verre og langt eklere enn det hun i sine villeste fantasier hadde trodd. Ingen trodde på henne eller brydde seg om å høre hennes versjon ... Alle trodde automatisk at det var han som snakket sant – og ingen tenkte på at hun kanskje kunne fortelle noe. Det siste hun ville gjøre nå, var å sette seg til på rommet. De fortjente ikke at hun skulle være lydlig mot dem. Hun kjente seg i harnisk over alt som hadde skjedd – og alt som hadde blitt gjort mot henne nå. Hun maktet ikke tanken på å høre morens trillende latter eller være vitne til et nytt dåneanfall. Hun forsøkte ikke en gang å være stille da hun gikk ned trappen og ut mot skogen, men det var likevel ingen som hørte henne. De var vel mer opptatt av festen i morgen enn hvordan det stod til med henne, tenkte Ruth Rebecca med tungt hjerte. Skogen ville være det beste sted nå for å kunne roe både tankene og nervene.

Det virket nærmest for usannsynlig til å være sant. Hagelia var et godt stykke unna, og Peder pleide ikke å ferdes i hennes nære omgivelser til vanlig. Hun pleide heller ikke å vandre i skogområdene på denne tiden av døgnet, og hun følte derfor at det enten måtte være skjebnen – eller Gud selv – som hadde grepet inn i historiens gang akkurat nå. For der, midt på en lysning i skogen, stod Peder selv. Det kunne faktisk se ut som om han bare hadde stått og ventet på henne. I den forvirrete og sorgtunge tilstanden hun var i nå, følte det å se Peder som en himmelsendt gave. Hun ønsket å kaste seg i armene hans og gråte sine modige tårer, men hun besinnet seg. Naturligvis. På de meterne hun måtte gå for å komme bort til ham, hadde hun allerede rukket å gjenvinne den mentale balansen. På sitt vanlige, prøvende vis, sa hun:

– Det var rart å møte deg her akkurat nå. Vi var her tilfeldigvis på likt, begge to ... Se her, jeg har noe til deg.

Opp av lommen på skjørtet trakk hun fram en krøllete invitasjon. Hun visste at det var det siste hun burde gjøre nå, men nettopp derfor ville hun også gjøre det. Dessuten ønsket hun inderlig å ha Peder på festen.

– Vil du komme på festen i morgen?

Peders ansikt lyste opp i et stort smil. Han strakte straks ut hånden for å motta innbydelsen.

– Tusen takk, snille Bekka. Jeg, jeg ... Jeg vil forsøke å komme. Jeg håper jeg kan klare det.

– Mine foreldre ønsker ikke at du skal komme, men det bryr jeg meg ikke om.

Peder så i det samme skrått opp mot henne.

– Ja, der kan du se. Min mor sier det samme. I dag truet hun meg faktisk. Hun nektet meg å bevege meg over på Moen gård. Jeg ...

Peder kjente at han hadde god lyst til å fortelle om skuddet som nesten traff foten hans, men i det samme holdt han tilbake. Det var ingen lystig historie å komme med, og han klarte ikke å starte på noe sånt nå da Rutta stod like foran ham. Dessuten lot det til at hun også var ganske opprørt over noe.

– Ja, du kan snakke om ... Jeg har også ...

Ruth Rebecca ble grepet av en sterk trang til å fortelle om hva hun hadde opplevd med Simon for noen minutter siden, men det hele ble for tungt. Peder hadde sikkert nok med sine egne bekymringer, og dessuten skammet hun seg. Hva om Peder ikke trodde på henne? Da ville hun stå tilbake helt forlatt i den store verden. Rikdom og penger ville få null betydning i et slikt øyeblikk. Da ville hun være den fattigste blant de fattige. Den sjansen kunne hun ikke ta, spesielt ikke nå da hun hadde vært så heldig å møte Peder akkurat her ...

Hun tok et skritt nærmere ham. Hun kunne kjenne pusten hans. Det var akkurat som om han pustet litt tyngre enn vanlig.

– Rutta, jeg har noe jeg må fortelle deg ...

Ruth Rebecca kjente det gikk ilinger gjennom hele kroppen.

– Ja, det gjelder geværet. Jeg har funnet det. Det lå i sengen til mine foreldre. Jeg er veldig lei for det. Men en av dem – eller begge – hadde stjålet geværet fra der hvor du var. Det er faktisk derfor jeg er her akkurat nå. Jeg har lagt geværet i uthuset. Jeg stod her og ventet litt i håp om å få øye på deg. Jeg ville fortelle deg at geværet har kommet til rette – og at du kan legge det inn igjen på plass i skapet til din far.

Ruth Rebecca hadde fått en underlig fornemmelse av at det var noe helt annet Peder ville si, for stemningen mellom dem føltes av en eller annen grunn eksplosiv. Men gleden over at geværet var funnet skylte nå gjennom henne i en bølge av lettelse. Med alle disse problemene som hadde tårnet seg opp de siste dagene, virket plutselig geværet som en bitte liten ting hun nesten hadde glemt. Men det å få det på plass i skapet ville hjelpe veldig – og det ville være én ting mindre å tenke på midt i alt oppstyret der hjemme.

– Vil du bli med meg ut i uthuset for å hente geværet? spurte Peder i det samme om med en anelse skjelving i stemmen.

– Ja, sa Ruth Rebecca.

Hun tok seg i å føle at hun hadde svart «ja» på noe helt annet enn å hente et gevær. Hun sa det med en høytidelig, alvorsfylt mine. Hun kunne se at Peder også stusset litt over måten hun sa det på, men hun brydde seg ikke med å unnskyldte noe eller bortforklare noe som helst.

– Det vil jeg, Peder, gjentok hun bestemt.

Bortover på vei mot uthuset kjente Ruth Rebecca kriblende følelser i hele seg. Hun forsøkte å snakke kroppen sin til fornuft. Hun strakte ut armene som for å liksom fortelle den at hun bare skulle hente et gevær – og så gå ut igjen av uthuset. Men det var som om kroppen levde helt sitt eget liv, og overhodet ikke var koblet sammen med hjernen slik den pleide å være.

Vel inne i uthuset lukket hun døra ettertrykkelig bak seg. Hun møtte øynene til Peder, og i blikket hans kunne hun se det: Det var ingen tvil. Han følte akkurat det samme som henne. Men samtidig var han like redd og usikker som henne. I et langt minutt ble de bare stående og se på hverandre – kun få centimeter fra hverandre.

- Peder, skal vi hente geværet nå?
- Ja, Bekka. Nå gjør vi det.

Da lukket Ruth Rebecca øynene, og det gjorde også Peder. Munnene deres møttes for første gang, og Ruth Rebecca følte at hun hadde blitt truffet av lynet. Hun lot seg drive med inn i Peders vidunderlige verden. Hun ville ikke stoppe, hun ville det skulle vare evig – men hun våget ikke mer. Hun var redd for følelsene. De kunne ta fullstendig overhånd – og hun kjente at hun nesten ikke kunne puste. Kanskje ble det aldeles for mye på henne på én og samme dag, tenkte hun. Hjertet kunne nesten ikke bære mer, og hun tvang tankene over på geværet.

- Ja, la oss hente geværet, Peder.

Like skjelvende begge to gikk de mot høystakken hvor geværet lå gjemt. Ruth Rebecca slengte det over ryggen slik hun alltid gjorde etter en jakt. Hun kjente at hun gjerne kunne ha tenkt seg å være en god stund til med Peder i uthuset, men hun kom til å tenke på at hun tross alt hadde husarrest og at hun fløy rundt med et gevær som måtte finne sin plass i all hast ...

Da Ruth Rebecca gikk alene oppover mot gården noen minutter senere, og da hun like etterpå snek seg inn gjennom bakdøra, var det ikke fritt for at hun kjente hjertet i halsen. Hun stilte seg noen minutter bak forhenget til tjenerne, for å kunne danne seg et inntrykk av hvor folk var og om de var opptatt med å prate. Øyensynlig gikk samtalen fortsatt livlig inne i finstua. Alle trodde vel at hun satt på rommet og angret sine synder og trente seg opp til å bli dannet ifølge morens etikette ... Nå gjaldt det bare at hun kunne komme seg helskinnet fram til rommet hvor faren hadde geværene sine. Hun trengte ikke å krysse finstuen, men hun måtte klare å gå forbi døråpningen uten at noen merket henne. Stille listet hun seg bort til dørkarmen. Der ble hun stående i noen åndeløse sekunder. Med en panikkfølelse som satte seg som fysisk kløe på ryggen, prøvde hun å gjøre det kunststykket å titte inn gjennom døra uten å bli sett selv. Hun måtte vite om det var mulig å passere døråpningen usett. Til et lykketreff stod alle nå og så ut mot hagedørene som akkurat nå skulle bli lukket fordi luften var blitt litt råere ute. Hun så da sitt snitt til å pile forbi døråpningen. Noen meter bortenfor stoppet hun opp for å forsikre seg om at praten gikk på tilsynelatende normalt vis. Om de hadde startet å hviske, ville hun straks forstå at hun var oppdaget – men ingenting virket annerledes. Dermed fortsatte hun lynraskt sin vei forbi flere av siderommene i førsteetasjen. Hun følte seg trygg på at ingen hadde sett henne. Døra inn til rommet hvor geværene ble oppbevart, stod tilfeldigvis ulåst. Hun takket Konrads Gud for at hun hadde litt flaks også på denne ellers nokså ulykksalige dagen. Musestille og lynraskt smatt hun bort til skapet for å legge det inn. Hun kjente seg trygg og rolig. Dette skulle gå. Nå var hun snart reddet. Det handlet om sekunder. Men nei. Hun skvatt fra hårrøttene og ned til tåspissene da morens skingrende stemme i det samme skrek opp bak henne – med en tonehøyde som om hun skulle ha oppdaget en fryktelig farlig innbruddstyv og grepet ham på fersk gjerning.

– Gud, Ruth Rebecca, er ikke du oppe på rommet ditt? Hva gjør du her med et av fars geværer i armene? I himmelens navn, Ruth Rebecca, hva er det egentlig som foregår? Vet du, nå har jeg virkelig forsøkt å være tålmodig med deg – og jeg har av all kraft forsøkt å være hyggelig mot våre gjester og være en god vertinne. Men du vil liksom stikke kjepper i hjulene for meg rundt enhver sving. Jeg begriper ikke hva som foregår i hodet ditt, og jeg forstår ikke hvorfor det er så fryktelig vanskelig for deg å ta imot den minste lille beskjed! Nå går du straks opp på rommet ditt – og legg for Guds skyld fra deg det forferdelige våpenet du holder i hendene ...

Nå var de andre også kommet til. Moren hennes hadde gått forbi døren helt tilfeldig fordi hun skulle hente en ny blomstervase i et av de innerste rommene. Da hadde hun helt uforvarende oppdaget Ruth Rebecca – og nå ville verken latter eller smil ta over plassen for redsel og angst hos moren. Nå dånte hun på ordentlig – uten å banke seg på brystet og uten å skjenne samtidig med at hun dånte. Hun falt virkelig om på gulvet med et skikkelig dunk. Der stod Ruth Rebecca da alle kom inn i rommet. I befippelsen over morens virkelige besvimelse, hadde hun rent glemt å legge tilbake geværet. Der stod hun med geværet i begge hender mens hun måpte mot både moren og de andre som stod i døråpningen.

Faren, som nok var den som kjappest klarte å legge sammen to og to omkring hva som hadde skjedd, gikk rakt bort til Ruth Rebecca. Resolutt tok han geværet fra henne og plasserte det i skapet bak lås og slå – og puttet nøkkelen i egen lomme. Så gikk han til sin kone. Han tok puls, ga henne luktesalt, tilkalte legen – og fikk henne med hjelp av Simon og Jon Fredrich opp blant alle putene på værelset hennes.

Uten å få husarresten tildelt av en eneste sjel, gikk Ruth Rebecca nå av seg selv opp på rommet sitt med lukket dør. Det var klart som dagen at hun ikke kunne gå noen steder inntil hun hadde fått klarsignal. Når det signalet måtte komme, forekom henne å være helt uvisst. På et plan opplevdes det også som likegyldig. Hun kjente ingen lyst verken til å gå ut av rommet – eller delta på *strålende* fester. Hvem ville feste når huset var fylt av skjelvende scener og episoder annen hver time? Hun ante ikke hva farens reaksjon nå ville være. Ting som før var forutsigbare og brikker i et hverdagslig spill, framstod nå som umulige å forutse.

I morgen skulle det altså være dagen for den store, vidunderlige sommerfesten – med henne i husarrest og moren liggende fullstendig utslått i sengen – og faren med bartene i alle retninger i desperate forsøk på å holde styr på kvinnene i huset som bare skapte ugreie for en stakkars mann som ikke visste verken ut eller inn.

Kapittel 6

Faren kom overraskende nok inn til henne sent på kvelden, like før hun sovnet. Både hår og barter lå i kontrollerte former. Underlig rolig og fattet, situasjonen tatt i betraktning, informerte han henne om at det nå gikk bedre med moren. Hun fikk den hjelpen og den medisinen hun skulle ha. I samme åndedrag bad han henne om å være mer forsiktig med moren – og ikke skape flere scener og drama i huset. Stemmen hans var skarpere og langt mindre vennlig enn vanlig.

– Mor tåler ikke så mye mer nå. Gjennom en kraftanstrengelse kommer hun til å være strålende vakker og oppegående i morgen, men nå er du nødt til å oppføre deg bedre. Nå har vi hatt underlige opptrinn med blant annet ønske om å invitere fattiggutter til stormannsfest, knuste krystallvaser og forsvunne gevær – alt sammen i løpet av et døgn. Dette er mer enn mor kan takle, men hun gjør likevel sitt ytterste for å klare å være en god vertinne i morgen. Denne festen er viktig på flere måter for oss alle. Av og til må vi her på Moen gård åpne dørene for å vise folk vår rang og vår rikdom. Blant onde tunger ryktes det innimellom at det går nedover for meg og bedriften. Dette er overhodet ikke sant, og vi må bruke dager som i morgen på å vise at det motsatte er tilfellet. Jeg opplever stor framgang på alle hold, og mitt rykte og min posisjon befestes blant annet gjennom arrangementer som sommerfesten. I morgen kommer det mange folk som kanskje vil investere i bedriften og som vil kunne ha stor betydning for å sikre framtiden. Nå er det ikke slik at jeg *ber* deg om å oppføre deg pent. Jeg sier at du *skal* oppføre deg pent – og ikke skape noen som helst form for scene. Forstår du dette, Ruth Rebecca på Moen gård?

Når faren snakket slik til henne, forstod hun at han mente alvor. Borte var alle ertelystne smil og skøyeraktige blikk. Her var det kun alvor og instruksjon. Det fantes ikke noe rom for å protestere eller mekle når faren var slik. Anledninger som dette inviterte overhodet ikke til klemmer eller tøys. Det eneste hun hadde å gjøre nå, var å si *ja* til alt faren sa.

– Ja, far, jeg skal oppføre meg pent og det vil ikke bli flere drama. Jeg lover. Takk for den fine kjolen jeg har fått til i morgen. Jeg gleder meg til å ta den på meg. Jeg skal oppføre meg pent sånn at du og mor blir stolte av meg.

Hun sa de ordene hun tenkte faren ville bli glad for å høre. Hun antok han ville bli fornøyd over å høre at hun takket for kjolen. Hun skulle ta seg godt ut i den enkle, men utrolig elegante, kremhvite silkekjolen Petrine hadde sydd til henne for anledningen. Hun forsøkte å glede faren, men inni seg følte hun ingen glede selv. Hun følte seg som en sønderknust båt som ventet på en total overhaling – eller som en hval man nettopp hadde besluttet at man ikke skulle skyte likevel fordi den var skadet og syk.

Hun la hodet utmattet ned på puten etter at faren var gått, og ville drømmer tok straks bolig i henne. Hun drømte at hun falt ned i et jordhull nede ved elva, og både faren, Simon, Jon Fredrich, Peder og Henrik stod rundt henne og lo av henne på ondskapsfullt vis. Hun forsøkte å be om hjelp, men hun oppdaget at hun hadde mistet talens bruk. Hun strakte ut

armene og hendene for å få hjelp til å reise seg, men ingen ga henne hånden. Alle, unntatt Simon, stod der med hendene i lommene, for Simon kom mot henne og strødde glasskår over henne. Hjelpeløs og oppkuttet av glassbitene ble hun liggende fastklemt i hullet. Peder stod og lo av det hele med en fullstendig ukjent latter, og Henrik gjorde ingenting annet enn å se skuffet og bebreidende på henne. Plutselig dukket også moren hennes opp med et gevær i armene, og Ruth Rebecca våknet med et skrik i det samme øyeblikket som geværet ble direkte rettet mot henne ...

Ruth Rebecca trengte flere minutter for å gjenvinne likevekten etter den grusomme drømmen. Hun måtte banke inn i hodet sitt at det bare var en drøm. I dag var det dagen for den store festen, og det var meningen hun skulle kose seg og fryde seg i sitt vakre hjem – som datter av regionen og kanskje også landets rikeste mann ...

Flere av festens gjester kom langveis fra, og mange av dem skulle sove på gården. Huset tok derfor til med å fylles av folk allerede fra formiddagen av selv om selve festen startet klokka sju. Ruth Rebeccas humør kjentes elendig der hun lå i sengen og gremmet seg over sine vonde drømmer og elendige opplevelser fra dagen i forveien. Men etter å ha tvunget seg opp av senga og ut av værelset, følte hun seg overraskende nok i bedre humør. Latter, tøys og vitsing lød fra alle husets kanter. Kjente og ukjente nærmet seg henne med klemmer, hilsninger og uttrykk for takknemlighet over å få være på selveste Moen gård. Alle smilte bredt og overstrømmende vennlig mot henne. Noen tok henne under armen og bad henne vise dem rundt. Ruth Rebecca lot seg drive med inn – inn i det som tross alt *var* hennes egen tilværelse. Hun måtte virkelig stå imot og passe seg for å ikke bli slik moren var. Det var det siste hun ville. Moren lot seg trykke ned av den minste lille vanskelighet som møtte henne i livet – og hun lot disse utfordringene få dominere tilværelsen. Egentlig var jo det en slags galskap i seg selv å gå rundt med tverr munn når man hadde så mye å glede seg over som hun hadde. Hvorfor kunne hun ikke fryde seg på en dag som denne – til tross for noen små utfordringer og skjær i sjøen? Hun bestemte seg for å la dette bli en fin dag. Hun ville danse inn i sommernatten, helt uavhengig av hvem som skulle holde rundt henne. Med sitt mest fortryllende smil hilste hun vennlig og hyggelig på faren, og han lot absolutt til å sette pris på denne litt kanskje uventede vendingen fra henne. Inni seg sa Ruth Rebecca: Jeg er Ruth Rebecca på Moen gård – og jeg tåler mer og er sterkere enn noen av dere kan ane ... Jeg nekter å la meg trykke ned, og jeg velger å se mot solen ...

Gleden over å ta seg på den vakre kjolen hun virkelig aldri hadde sett maken til, ble enda større enn hun hadde tenkt. Hun fikk hjelp av Petrine til å sette opp håret og til å ta på seg smykker som var arvegods fra hennes avdøde farmor. Da hun til slutt så seg i speilet, innrømte hun at hun slettes ikke så så verst ut. Med et lurt smil om munnen sa hun til Petrine:

– Jeg er fin nok til festen, ikke sant?

Petrine lo av hennes beskjedenhet, og sa med lattermild stemme:

– Du er den vakreste blant kvinner på hele Sørlandet – og kanskje også videre

oppover. Men for i dag holder det med å være vakrest på Moen gård. Nå gjelder det bare at du ikke gjør mennene rundt deg tussete og blinde. Sørg for at du oppfører deg som en dame av din stand. Vær vennlig og korrekt, men ikke for inviterende. Smil høflig og yndig, men ikke la dem tro at de kan gjøre hva de vil med deg. Det er du som bestemmer over mennene – og det er du som har kontroll over hvem du vil danse med. Vi damer har lov til å bestemme mer enn noen menn later til å tro.

Ruth Rebecca undret seg over Petrines ord. Hun visste jo at moren og Petrine forstod hverandre godt. Petrine var morens forbundsfelle i ett og alt. Men når moren snakket til henne om hvordan hun skulle oppføre seg, framstod alt så umulig og så feil. Når Petrine snakket til henne om det samme temaet, virket alt så naturlig og riktig. Hun kjente ingen motstand i seg, og Petrine fikk lov til å gi henne veiledning og tips om hvordan hun skulle føre seg. Hun ønsket faktisk å være slik Petrine sa, og hun ønsket for alt i verden ikke at noen menn som Simon skulle tro de kunne ta makt over henne. Hun skulle vise seg sterkere og mer selvsikker enn noen kunne ane.

Da hun skred ned trappen ferdig pyntet, var det mange som stod og ventet på henne. Det var et av høydepunktene å få se kjolen og framtoningen til datteren på Moen gård. I sitt stille sinn gledet Ruth Rebecca seg for hvert skritt hun tok. Hun kjente ilende fryd både fordi hun hadde klart å vinne over den tunge sinnsstemningen hun hadde vært plaget av de siste dagene – og fordi hun hørte det gikk et sus gjennom den vesle flokken av mennesker som så henne komme. Hun visste at alt satt slik det skulle på henne, og hun nøt til fulle å være Ruth Rebecca fra Moen gård akkurat der og da.

Musikerne hadde allerede startet å spille opp. Dørene ut mot hagen stod på vidt gap. Forfriskninger og kanapeer stod på rekke og rad langs vinduene og utover i det store oppholdsrommet midt mellom de ulike stuene. Kvinner i overdådige kjoler og menn i sommerlige dresser befant seg overalt omkring i rommene på den store gården. Hovedmåltidet skulle serveres i andreetasjen i den store spisesalen, men dette ville komme senere på kvelden. Nå skulle det først være flere timer med dans, moro og underholdning. I det samme fikk hun øye på moren som hun ikke hadde sett siden den dramatiske gårdsdagen. Ruth Rebecca bestemte seg for å hoppe bukk over sin egen stolthet – og legge vonde følelser storsinnet til side. Ett sted i henne hvilte tross alt en dyp kjærlighet for moren, og på ett plan kunne hun også forstå at moren gjorde tingene i beste hensikt. Hun gikk med små, tilmålte skritt mot moren, slik hun visste hun likte det. Hun neide pent for henne og hilste på sitt yndigste vis:

– God ettermiddag, kjære mor. Du ser så nydelig ut i dag. Du er dronningen på hele festen, og jeg håper du vil more deg.

Ordene fra Ruth Rebecca lot til å komme som et sjokk på moren. Først ble hun stående med åpen munn som for å sjekke om det lå noe bak det Ruth Rebecca sa. Men det milde, rolige ansiktet hennes overbeviste moren om at ordene ikke var ironisk ment.

– Kjære, søte Ruth Rebecca, tusen hjertelig takk ...

Ruth Rebecca ble nå nesten overveldet av følelser selv – ikke på grunn av ordene moren sa, men på grunn av uttrykket hun viste i ansiktet. Hun ble klar over at hun nesten ikke på flere år hadde følt at moren så på henne på en så kjærlig og omsorgsfull måte som akkurat nå. Morens øyne ble fylt med tårer. Hun tok hendene til sin datter – og omfavnet henne lett, stikk i strid med det som var hennes vanlige omgangsform i slike festlige anledninger. Ordene hennes var sjeldne – og det var ingenting som stakk denne gangen. Tvert imot. Ordene la seg som duggvåte regndråper i en tørr sommereng.

– Selv er du vakrere enn alle her på Moen gård, og jeg er så stolt av deg i kveld, min kjæreste, eneste datter ...

Nå ble de plutselig avbrutt av en mann som ville vite hvor de nyeste forfriskningene med bringebær stod. Moren ble med mannen bort til tjenerne som kunne vise ham veien, og dermed ble øyeblikket deres brutt. Men det var nok. Forbløffet ble Ruth Rebecca stående alene i noen minutter med tankene. Var det så *enkelt* å glede moren? Var det sånn hun mente det? Kunne de to være nær hverandre som mor og datter med så små grep? Hadde hun kanskje, i all sin iver etter å finne ut hvem hun var, glemt at livet også handlet om å finne veien fram til de nærmeste? Hadde hun kanskje vært litt bortskjemt og egenrådig? Med disse nye tankene som bante seg vei inn i hodet hennes, gikk hun på nytt inn i menneskemengden som bare fortsatte å vokse. Det strømmet på med mennesker – og dørene ble åpnet og lukket ustanselig. Det var tydelig at alle som en hadde takket ja til å bli med på den årlige festen på Moen gård. Muligens var det også noen som fulgte med nissen på lasset, men Ernst Georg lot seg ikke forstyrre av det – såfremt det var godtfolk som kom. Folk lo, musikken svingte og noen hadde allerede begynt å danse. Ruth Rebecca kjente at det klødde litt i dansefoten, og hun begynte å se seg om etter Henrik. Hun lette også med øynene etter Peder. Hun kunne ikke se noen av dem, og hun gikk derfor ut på paviljongen som vendte mot hagen. Hun tittet tilfeldigvis ned mot elva. Synet av det hun så da, fikk henne til å utstøte en høy lyd av forskrekkelse. Hvorfor var det så mange mennesker som hadde samlet seg der nede? Hvorfor hadde de tente fakler i hendene? Hvorfor surret de rundt seg selv – og hvorfor samlet de seg i flokk? Hvem var den personen som stod på noen kasser og snakket og fektet med armene? Var det slik at arbeidsfolket hadde sin egen fest på denne samme dagen – eller var dette noe helt annet enn en fest? Kunne dette ha noe å gjøre med at ingen av arbeiderne lenger ville hilse på henne? Hadde det stjalne geværet også sammenheng med dette? Ruth Rebecca bet seg i leppen. Hun klarte ikke å begripe hva som foregikk, og det hjalp heller ikke å bli stående der hun gjorde. Flokken av mennesker flyttet seg ikke, så Ruth Rebecca trakk til slutt på skuldrene og tenkte at de fikk ha sine greier i fred. Nå var det fest – og i morgen eller i overmorgen kunne hun spørre Peder hva de hadde holdt på med. Like før hun skulle til å slutte seg til festen igjen, fikk hun øye på Peder ... Han stod midt iblant dem alle nede ved elva, og nå så hun at også han gikk opp på en av kassene for å snakke til folkemengden. Alle lyttet til ham, og de løftet hendene mot

ham innimellom – og de kom med tilrop i fast takt. Peder snakket – og folket ga tilsvar. Hva i alle dager var det som foregikk her?

Ruth Rebecca nektet imidlertid å la dette underlige synet få legge en demper på kvelden. Om hun hadde bestemt seg for at det skulle bli en fin fest, så skulle det bli sånn. Hun tvang blikket bort fra elva – og lot seg drive med av den lystige folkemengden inne på gården. Der fikk hun også jammen øye på Henrik. Han var mer elegant enn noensinne. Dressen hans var hvit og vesten var rød. Han hadde våget mer i klesvalget enn de fleste andre, og Ruth Rebecca syntes han var den stiligste og den tøffeste av dem alle sammen. Henrik gikk straks mot henne da han fikk øye på henne. Han så på henne fra topp til tå – og plystret lavt for å tilkjennegi hva han mente om henne. Ruth Rebecca trodde at hun klarte å unngå å rødme. Hun ville virke verdensvant og selvsikker – og la alt inn på å framstå slik i kveld. Hun neide så pent hun kunne, og svang seg inn i dansen med sin kavalier Henrik. Parene rundt dem danset så fortrolig og harmonisk. Alle gled rundt hverandre som rolige svaner i en idyllisk, sommerlig dam. Henrik holdt så lett rundt livet hennes og i hånden hennes. Han presset henne ingenting, men var likevel nær henne hele tiden og helt fokusert på henne. Han hjalp henne med å bevege seg lett og rolig, for danse kunne han uten tvil. Han førte henne inn i trinn hun ikke ante hun selv kunne få til, og de lo frydefullt over trinnene og stegene de sammen gikk inn i. Om bare livet kunne være så enkelt som det var akkurat nå hele tiden. Henrik luktet så godt. Han gjorde ingenting feil. Han var så oppmerksom og imøtekommende med henne. Til enhver tid støttet han henne, og han forsøkte alltid å forstå hvordan hun hadde det. Det slo henne plutselig hvor forskjellige Henrik og Peder var. Peder var mørk, solid og mystisk – og noen ganger faretruende tiltrekkende for henne. Han var nesten som et troll fra skogen hun ikke kunne holde seg borte fra – enten hun ville, eller ei. Men Henrik var lys og lett som en bekymringsløs sommerdag. Han var alt hun kunne ønske seg: galant, snill og kjekk, full av respekt og ydmykhet – samtidig som han visste hvem han var og hva hans oppgaver i livet var. Hvorfor kunne ikke drakampen mellom Henrik og Peder bare ganske enkelt ta slutt i henne? Hun var sliten av å kjenne seg trukket i to helt ulike retninger. Livet var ukomplisert med Henrik, og komplisert med Peder. Hvorfor skulle hun velge den kompliserte veien? Var det kanskje fordi hun ville være sta og egenrådig og gå imot foreldrene sine?

Ruth Rebecca var nå helt varm og våt etter å ha danset en mengde danser med Henrik. Hun ga ham beskjed om at hun måtte trekke litt frisk luft, men hun sa at hun snart ville være tilbake igjen. Taktfullt lot Henrik være å følge etter henne. Istedenfor trakk han seg tilbake til noen menn som stod og samtalte ved bokhyllene – og han sa at han ville vente på henne der.

Da hun kom ut, gikk det en støkk gjennom hele kroppen. Hvorfor hadde ingen andre enn henne merket det som var i ferd med å skje? Nå var folkemengden fra elva på vei opp mot hovedinngangen til gården. Fremst blant dem alle gikk Peder og en annen mann som hun antok måtte være hans far Balder. Lampene i oppkjørselen var nå tent, og lyset falt på

ansiktet til Peder. Med åpen skjorte, et stramt belte rundt livet og håret hengende ned i krøller langs kinnbena, så Peder ut som en gud for henne. Aldri hadde hun sett ham kjekkere eller modigere. Han – og alle hans folk – gikk virkelig mot henne og gården. Hun forstod hva som var i ferd med å skje. Hun ville ikke lenger spille teater for seg selv. Alle kom for å protestere mot farens måte å behandle dem på. Peder var en av dem. Han hadde valgt side. Han hadde valgt å ikke komme på festen, men å bli hos sitt folk for å støtte dem. På den ene siden følte Ruth Rebecca seg totalt sviktet av Peder. Men på den andre siden beundret hun ham også. Han var seg selv – og det var jo også dette hun likte så godt hos ham. Han var ikke redd for å være den han var fullt og helt selv om det sikkert gjorde veldig vondt inni ham akkurat nå – der han gikk mot henne, mot faren – og mot alt det hun representerte ...

Nå hadde faren og flere andre også oppdaget ståheien utenfor. Ropene hadde blitt sterkere. Menneskemengden var nå bare tretti meter fra inngangspartiet til gården. De gikk på plenen – og brøt slik alle oppsatte regler og normer. Deres inngang var på den andre siden. Inn denne veien skulle ingen arbeidere sette sin fot. De hadde nok helt bevisst valgt å komme den veien de gjorde. Ingen på festen kunne unngå å se dem, høre dem og forstå budskapet deres. Faren kunne knapt ha blitt presset i sterkere grad enn det han ble akkurat nå. Alle de menneskene som var viktige for faren, var samlet i bygningen – og alle som én ble vitne til misnøyen, ropene, protestene og kravene som arbeiderne samlet sett kom for å overlevere. De ville ha bedre lønn, kortere arbeidstid, mer trygghet på arbeidsplassen, en hel fridag i uka – og mulighet for sykefravær uten redsel for å miste jobben. Noen av gjestene var veldig nysgjerrige og de stilte seg like bak faren med morske, bebreidende blikk – som for å signalisere at de ikke hadde noe som helst der å gjøre. Likevel var det ingen som turte å ta noen skritt fram, for arbeiderne hadde fakler de veivet med – og rett som det var kunne man høre vådeskudd i lufta. Folk skvatt til da skuddene falt, og noen løp inn og gjemte seg i de ulike stuene og siderommene. Damene kastet innpå en konjakk eller to i befippelsen, mens andre løp ut bak hvor tjenerinngangen var. Redsel, panikk og usikkerhet fløt gjennom hele selskapet – og ytterst på paviljongen stod Ernst Georg Garmann.

Peder og Balder var frontfigurene for oppropet. De ropte ut sitt budskap og sine krav. Med sinte, frustrerte ansikter fortalte de om at mange ble syke fordi de fikk for lite mat. De hadde ikke mulighet til å få tak i medisiner og den lange arbeidsdagen gjorde at folk ble totalt utslitte. De krevde endringer – og endringene måtte komme nå!

Ruth Rebecca kunne se at faren forsøkte å roe ned gemyttene på samme vis som han forsøkte å roe ned henne når han syntes hun var for vågal og for dristig i sine påfunn. Han forsøkte å virke skøyeraktig og jovial, og han sa at de kunne snakke sammen i ro og fred på mandag når festen var over og gjestene var dratt. Akkurat nå passet det dårlig, for han hadde en liten fest i huset – og det tenkte han nok at arbeiderne også kunne se selv. Kunne de ikke det? Det ble Balder som tok til motmæle nå.

– Det er nettopp derfor vi er her akkurat nå. Du har fest og alle ser deg. Nå har du ikke sjansen til å dytte oss bort og si at vi skal snakke senere. Du må love oss at det vil komme endringer, for vi er på et bristepunkt. Vi lider, vi sulter – og vi klarer ikke dette livet mer. Snart har du ikke arbeidere igjen, for vi blir syke av å leve på denne måten.

Balders ord ble møtt med støttende tilrop, og folkemengden så ut til å hisse seg enda mer opp. De begynte å kaste fakler rundt seg og noen landet på den tørre bakken. Dette kunne fort anta katastrofale dimensjoner om ikke folk nå kunne roe seg ned. Det var da Ernst Georg gjorde noe helt uventet. Ruth Rebecca forstod i det samme at farens formue og farens bragder ikke hadde kommet til ham ved en lykkelig tilfeldighet. Det var faktisk en grunn til at faren hadde den posisjonen han hadde. En mektig stolthet bredde seg ut gjennom armer og bein i Ruth Rebecca. Istedenfor å skrike og banne og lukke døren til hagen, gikk Ernst Georg nå ned på plenen, og han beveget seg langt inn i den rasende mengden. Der stod han – blant alle sammen – og han ropte ut med full kraft – helt nede på bakkeplan sammen med dem.

– Jeg lover endring. Jeg skal endre retning. Dere har talt – og dere har vunnet. Til gjengjeld må dere akseptere at vi møtes mandag klokka tolv. Da skal vi snakke på respektfullt vis som seg hør og bør. Jeg vil gjøre mitt for å bedre på dette. Men jeg vil ikke gjøre det nå. Om dere tror på mitt ord, ber jeg dere vise dette ved å forlate plenen og gården – sånn at jeg kan fortsette festen med verdighet og ære. Jeg ber dere forlate gården umiddelbart.

Nå var det Peder og Balder som igjen tok styringen. De ropte ut til flokken sin med myndig og bestemt stemme:

– Vi gjør som han har sagt. Vi viser ham tillit. Vi tror på hans ord. Forlat gården. Gå straks. Vi har fått det vi ville. Alle som en vender om og drar hjem.

Først var det noen som viste tegn til protest, men disse ble trukket med av flertallet som lyttet til Peder og Balders beskjed. Om de ikke lyttet til ledernes ord, kunne de bare glemme alt. Nå var protesten over – og nå fikk morgendagen vise veien framover.

I løpet av noen få minutter var hele den store flokken borte, sammen med alle fakler, vådeskudd og rasende rop. Tilbake lå stillheten og lampelyset utover den store, vakre hagen. Ernst Georg gikk inn igjen til selskapet, rakrygget og med festet blikk. Noen ville kanskje tro at mannen kunne ha mistet respekt ved dette opptrinnet. Her hadde jo alle kunnet se at det var noe han ikke hadde klart å få til slik han kanskje burde. Men som så mange andre ganger før i denne mannens liv, så vokste han på forunderlig vis hver eneste gang han møtte motstand. På mesterlig vis klarte han å snu motgang til medgang. Inne i finstuen ble han møtt av stående applaus og kommentarer mett med respekt og beundring. En hvilken som helst annen mann ville ha bukket under for slike utfordringer. Tenk å få hele den rasende arbeidsskokken stormende inn på den aller viktigste festen man holdt! Men istedenfor å kaste inn håndkleet og framstå som en vinglete, veik mann – hadde han gått rakt inn i mengden og talt saklig med sine arbeidere. Folk hvisket om at Ernst

Georg Garmann ville gå inn som et forbilde for framtidens arbeidsgivere. Om det var slik han behandlet sine undersåtter, kunne man bare tenke seg hvordan han behandlet sine likemenn ... Ingen hadde våget å tenke som ham – for han satte begrep som dialog, kommunikasjon og handlekraft på dagsorden. Gjennom dette optrinnet styrket Ernst Georg Garmann sin posisjon mer enn noensinne, og konkurrerende rivaler ville ved ryktene om dette rive seg i håret, grønne av misunnelse over denne staute rikingens kløkt og snarrådighet.

Ruth Rebecca på sin side hadde stått med hamrende hjerte under hele optrinnet. På den ene siden stod Peder foran henne med sin gudelignende skikkelse og styrke – og på den andre siden stod Henrik like bak henne med sitt galante, trygge og rolige vesen. Moren ville naturligvis ha dånt for lenge siden i en liknende situasjon. Ruth Rebecca hadde sverget på at hun aldri i livet ville bruke morens dånetaktikk i forholdet til menn, men det var likevel synlig for hvem som helst med øyne i hodet at jo, hun lente seg en aldri så liten smule mot den stødige Henrik som mer enn villig stod klar til å holde et fast grep rundt datteren på den mektige, uforlignelige Moen gård.

Kapittel 7

Neste morgen etter festen våknet Ruth Rebecca langt senere enn vanlig. Hun hadde danset med Henrik hele natten, og det hadde vært vidunderlig. Henrik var en ekte kavalier. Hun følte alt var så behagelig og bekymringsfritt i hans nærvær. Han presset seg ikke på, men han var likevel oppmerksom hele tiden. Klokka to på natten hadde han tatt avskjed med henne – med et lett kyss på kinnet og et dypt blikk. Med et varmt smil takket han henne for en fantastisk kveld og for en uforglemmelig sommerfest. Slik ble hun stående og se etter den høye, rake ryggen hans – og alt virket helt enkelt, fullstendig ukomplisert og vakkert. Et bånd mellom dem var knyttet i enda sterkere grad enn før, og like fullt var hun helt ute av stand til å sette ord på hva slags bånd de egentlig hadde. Heldigvis opplevde hun heller ikke det var nødvendig å definere noe. Henrik var Henrik. Men ham kunne hun slappe av og, ja, hun kunne faktisk være seg selv. Bekymringene, tankene og uroen ble vekket i langt større grad når hun tenkte på Peder – men samtidig steg spenningen og intensiteten. Konfliktfylte følelser kom fram når hun var med Peder, både fordi hun kjente at hun hadde sterke – altfor sterke – følelser for ham. I tillegg var det følelser hun ikke kunne kontrollere. Hun følte det som om hun skulle være fortrollet av Peder. Disse følelsene var imidlertid forbundet med skyld, skam og uro. Skammen kom fordi hun vitterlig også følte noe for Henrik samtidig – selv om det var litt vrient å sette ord på disse følelsene. Det virket urent og ja, presten ville ha sagt «syndig», å ha slike tanker om to menn samtidig. Dette var noe hun absolutt måtte holde helt for seg selv. Hun kjente hun rødmet opp til hårrøttene ved tanken på at dette skulle komme for noens ører. Men saken var at hun var så fryktelig usikker – og hun var trukket i ulike retninger gjennom disse to ulike personene. Det var jo akkurat slik det også var i livet ellers. Hun ville være den rike Ruth Rebecca på Moen gård og fylle den rollen, men samtidig ønsket hun å forstå mer av hvordan livet var bortenfor denne fysiske velstanden. Hva slags liv var det hun ikke hadde tilgang til? Hvilket liv var det hun var avskåret fra å kjenne til?

Uroen i henne knyttet til Peder kom nok blant annet fordi foreldrene ikke tillot at hun skulle ha følelser for ham i det hele tatt, fattiggutt og gårdsarbeider som han var. De ville ha henne bort fra alt som hadde med ham og Hagelia å gjøre. Hun klarte ikke helt å forstå denne sterke motstanden. Ruth Rebecca på sin side tenkte at om det mot alle odds skulle vise seg at Peder skulle trekke det lengste strået – og de to skulle bli kjærester en gang – ville det jo bli slik at Peder ble trukket med inn i varmen. Da ville han jo ikke lenger være fattig! Han kunne få nye klær, og kanskje til og med lære seg noe av morens etikette – om enn bare for å glede henne. Hva ville da være problemet? Var hun for ung og uerfaren til å forstå foreldrenes motstand? Eller hadde motstanden å gjøre med noe annet enn det de fortalte til henne? Faren hadde forbudt henne å dra til Hagelia, men det forbudet aktet hun virkelig ikke å overholde. Faktisk puslet hun med planer om å dra dit i ettermiddag. Hun ville benytte anledningen nå da alle var så trøtte og late etter den store festen. Selv var hun

ikke det minste sliten, men hun visste godt at de voksne bare ville sove og holde seg helt i ro på dager som denne.

Ruth Rebecca hadde også planer om å besøke Solfrid en liten tur i dag. Hun hadde tenkt mye på Solfrid de siste dagene. Solfrid hadde også vært på festen, men Ruth Rebecca hadde ikke fått tid til å snakke med henne. Hun hadde likevel fått med seg med sideblikket at Simon hadde holdt seg i nærheten av henne store deler av kvelden. De to hadde også vært ute sammen på paviljongen. Ruth Rebecca likte ikke dette i det hele tatt. Hun hadde vært venninne med Solfrid så lenge hun kunne huske. Da de var småjenter, lekte de sammen hver eneste dag. På den tiden var ikke forskjellene mellom dem så merkbare som de var i dag. Klasseforskjellen mellom dem ble synlige for Ruth Rebecca de hun var rundt elleve eller tolv år. Det var først da hun begynte å få øye for saker og ting som hadde å gjøre med materielle goder, og det var da la hun merke til at hun alltid hadde så mye mer av alt enn det Solfrid hadde. Huset de bodde i, var langt større enn Solfrids hus. I tillegg var det mange tjenere i Ruth Rebeccas hus, og hun kunne få alt hun ønsket seg og trengte. Solfrid bodde i en liten prestebolig, og det var ingen tjenere hos dem. Like fullt hadde de en person som alltid var hos dem. Det var Emma Brage. Men hun var på en måte plassert der istedenfor moren og faren. Faren Konrad var alltid opptatt med presteoppgavene sine, og moren var nesten alltid travel på Alvine barnehjem. Som liten jente hadde Ruth Rebecca ikke forstått at det lå en verden mellom henne og Solfrid – men hun hadde innsett det nå. Til tross for dette fortsatte hun å være like glad i venninnen sin. Riktignok syntes hun det var strevsomt at moren alltid ville sammenligne henne med Solfrid, men det var ikke Solfrid sin feil. Solfrid var sannsynligvis slik hun var fordi hun likte å være sånn. Hun var på en måte flinkere til å følge de voksnes regler, tenkte Ruth Rebecca. De to var forskjellige, men barndommens opplevelser og påfunn hadde skapt et unikt bånd og en solid lenke som ikke kunne brytes av fordi man utviklet seg forskjellig. Langt derifra. Ruth Rebecca følte sterk omsorg og nærmest søsterlig kjærlighet for Solfrid – selv om hun nå ikke opplevde at hun kunne dele alle de vanskelige tankene om Peder og Henrik med henne. Hun ønsket å fortelle om alt – og hun ønsket å kunne lette sitt hjerte. Men i stadig større grad hadde hun i det siste lagt merke til at det hun mislikte så sterkt hos foreldrene, lett kunne bli til et karaktertrekk hos henne også: Hun strevde med å kunne snakke om de tingene som var aller mest viktige. Og nettopp disse tingene ble gjerne bortforklart, skjult eller dekket over. Slik kunne man selv bidra til at alt sammen ble hyllet inn i et nett av fordekte følelser, forvirring og frustrasjon.

Hun valgte å ikke spise frokost med familien og besøket i dag, og hun visste at det ville være akseptert. Det kunne godkjennes på en dag som denne ettersom alle var trøtte og sannsynligvis ville spise til ulike tidspunkt. Ruth Rebecca snek seg derfor inn bak forhenget til tjenerne – og tok seg en bit av deres brød med smør. Både Miriam, Lulla og Jonas var på kjøkkenet. Ingen av dem var spesielt snakkesalige da hun kom. Lulla og Miriam satt og hvisket – og de virket triste eller bekymret for ett eller annet. Lulla satt og holdt armen

rundt Miriam, og hun strøk henne med hånden på hodet. Jonas satt trøtt og taus borte ved ovnen. Ruth Rebecca antok at tjenerne var utslitte etter de siste ukenes hardkjør med arbeid knyttet til festen. Istedenfor å forsøke å forstå hva som foregikk, snek hun seg heller ut gjennom tjenerinngangen – og gikk inn i det deilige, lekende sollyset.

Presteboligen hvor Solfrid bodde, het Tjønnelia – og stedet lå en halvtimes gåtur fra Moen gård. Presteboligen lå også på veien inn mot Hagelia, så det passet fint. Hun kunne gå innom Solfrid på veien – og deretter gå videre til Hagelia. Det slo henne at folk i Hagelia kanskje ikke ville være så glade for å se henne, tatt i betraktning opptrinnet i går. Men samtidig tenkte hun at ingen dager ville være passende så lenge hun var den hun var. Akkurat når det gjaldt dette tenkte hun at hun faktisk ville klare å snakke om det som var vanskelig – og møte det som muligens var vrient å sette ord på. Hun ønsket å oppsøke både Peder og andre folk i Hagelia. Hun ville være direkte mot dem og spørre dem rakt opp i ansiktet om hvorfor de unngikk henne. Dessuten ønsket hun å vise dem at hun var oppriktig interessert i å høre deres versjon av saken, til tross for at hun var Ruth Rebecca på Moen gård.

Turen mot Tjønnelia var forfriskende. Lønnetrærne stod frodige og grønne langs hele den vakre alleen på veien inn mot fra gården. Sommerfuglene danset og virret omkring henne, og markblomstene stod i sitt fineste flor. Fuglene sang sine muntre sommersanger, og elva bruste så hjemmekjært og trygt i bakgrunnen. Åkrene lå store, grønne og friske langs veien hun ruslet på. Kuer rautet og sauer brekte. Ruth Rebecca tok seg selv i å trekke et slags lettelsens sukk. Av og til var det virkelig nødvendig å bevege seg bort fra sitt eget. Det var viktig og riktig å få andres virkelighet og tilværelse inn på livet. Det tenkte hun etter hvert også da hun fikk øye på prestegården. Det hvitmalte, koselige trehuset hadde fire store vinduer, et hvitmalt gjerde, en gressplen til hage – med et digert epletre som alltid bar mange røde, knasende epler om høsten. Huset var så lite sammenlignet med gården hun selv bodde på, men hun syntes det hele framstod som så inderlig koselig og lunt. Gårdshunden Buffer stod bundet til et tau. Den bjeffet godmodig og logret med halen da hun nærmet seg. Den kjente henne igjen til tross for at hun ikke hadde vært der på lenge. Hunder kunne verken lyve eller dekke over sannheten. Sånn var det med dyrene. Langt verre var det med menneskene. De lot til å lære hverandre opp i forstillelsesfaget etter hvert som årene, erfaringene og sammenstøtene hopet seg opp.

Sin vane tro banket hun fire raske bank for å signalisere at det var henne. Døren ble nesten umiddelbart åpnet – og det var Solfrid selv som stod der. Ruth Rebecca tenkte at hun sikkert hadde vært alene hjemme en stund, for hun virket åpenbart glad for å få besøk.

– Ruth Rebecca, er det virkelig deg? Nå ble jeg ordentlig glad. Det er så lenge siden du har vært på besøk hos oss. Tusen takk for den uforglemmelige festen i går!

Gjennom de raske ordene og det ivrige blikket til Solfrid forstod Ruth Rebecca at Solfrid var både taletrengt og selskapssyk. Hun virket samtidig litt tafatt og nølende. Kanskje var det fordi hun hadde vært alene hele dagen uten å ha noen å prate med. Det skjedde rett

som det var i hennes liv. Emma Brage var der ikke så ofte nå lenger, for både Solfrid og Otto Konrad var jo nå så godt som voksne – og de stelte seg så greit selv, som moren Sylvi pleide å si til venner og naboer. Det var ikke nødvendig for disse to å ha en person hengende over seg hele tiden, sa hun, alltid påfulgt av en kjapp, klingende latter. Solfrid var alltid rask til å bekrefte morens ord.

– Naturligvis ikke, mor. Vi klarer oss greit, Otto Konrad og jeg.

Ruth Rebecca undret seg over at Solfrid virket litt utilpass og underlig til mote. Øynene virker så matte og ansiktet var blekt. Hun kjente trang til å kunne prate åpent ut om det både Solfrid måtte ha på hjertet – og tankene hun selv strevde med.

– Ja, i like måte. Det var en strålende fest, ikke sant?

Ruth Rebecca kjente hun kunne ha bitt av seg tungen da hun sa *strålende*, for det var akkurat det ordet moren hele tiden brukte – uavhengig av hvordan hun følte seg og hvordan hun hadde det. Ruth Rebecca hadde ingen ønsker om å være som moren. Hun gremmet seg over at moren tenkte så mye på hva folk ville tenke om saker og ting, framfor at hun viste folk hvordan situasjonen faktisk var. Hvem visste for eksempel om at moren måtte ligge til sengs et uant antall av årets dager fordi hun rett og slett var lei seg, utmattet og hadde vondt i hodet av alle tankene som meldte seg? Moren stod jo fram som *strålende* vakker og uant lykkelig for hele verden, samtidig med at hun kanskje egentlig ville ha ønsket å ligge i sengen og gjemme seg for akkurat den samme verden. Hvorfor var det slik? Ruth Rebecca ville at man skulle vise sitt sanne ansikt for alle mennesker. Like fullt kjente hun seg skremt av spørsmålet: Var hun selv i stand til å gjøre det hun mente moren ikke klarte?

– Ja, alt var så nydelig, Ruth. Jeg danset hele natten og Otto Konrad og jeg var ikke hjemme før klokka halv tre. Vil du ikke komme inn?

Ruth Rebecca takket ja, og steg innenfor. Lukten som med en gang møtte henne, var så kjent. Det luktet pur barndom – av såpe, brød, nyper og parafin. De samme filleryene lå på gulvet som alltid. Tregulvet var nyvasket og kjøkkenet var ryddig. Plantene i vinduskarmen var friske og frodige, og på spisestuebordet lå det en oppslått bibel. Sollyset falt inn mot gulvene og den ene kjøkkenveggen som var blåmalt, og slik ble hele den vesle stua og det lille kjøkkenet fylt av et deilig sommerlys. Ruth Rebecca kjente at hun fikk lyst til å synke ned i det hele, men samtidig så hun at Solfrid virket ansent og rar – og dette fikk henne til å stusse.

– Jeg så du var sammen med Simon i går på festen, sa Ruth Rebecca prøvende.

– Å, var jeg det? Jeg var sammen med så mange, vet du. Jeg husker nesten ikke hvem jeg danset med. Huset var jo fullt av folk, ikke sant?

Denne kommentaren fikk Ruth Rebecca til å bli enda mer på vakt. Det var åpenbart at Solfrid forsøkte å dekke over noe.

– Jo, jeg så jo at du snakket mye med Simon. Du har vel ikke glemt det?

Ruth Rebecca bestemte seg for å være så direkte som hun kunne – uten å virke

skarp og anmassende. Om hun var for krass, kunne Solfrid lukke seg like ettertrykkelig som et kamskjell – og nekte å komme ut igjen. Hun kjente sin venninne ut og inn.

– Jo, ja, vi snakket jo litt. Det gjorde vi. Han bor jo ikke her, så da lurte han på hvem alle er og hva vi gjør her på dette stedet. Det var sånne ting vi pratet om ...

Ruth Rebecca kunne se på sin venninne Solfrid at hun ikke snakket sant. Hver gang Solfrid ville unngå å berøre et tema, hadde hun den uvanen at hun begynte å tvinne hårløkker med fingrene. Hun tvinnet heftig nå, og blikket søkte oppover mot det tomme taket. Uten at Ruth Rebecca selv helt visste hvor hun fikk spørsmålene og ordene fra, brøt hun plutselig ut:

– Solfrid, har Simon vært her nå i dag?

Solfrid formelig hoppet til ved Ruth Rebeccas spørsmål. Øynene ble store og oppspilte, og leppene snudde seg innover i munnen.

– Nei, nei, ikke i det hele tatt. Jeg har vært alene i hele dag. Derfor var det jo så ekstra koselig at du kom. Jeg må innrømme at jeg faktisk satt her og følte meg litt ensom, og jeg tenkte akkurat at det ville være så fint å ha noen å snakke med. Sett deg nå ned, så vil jeg lage litt te til deg – og så kan vi prate sammen slik vi alltid gjorde før, bare du og jeg.

Ruth Rebecca kunne høre at Solfrid romsterte lenge på kjøkkenet tatt i betraktning at hun skulle lage et par kopper te, men hun lot henne være alene. Hun visste det var best at hun fikk ta den tiden hun trengte. Da Solfrid kom tilbake i den lille stuen med kjeks og te på et brett, forstod Ruth Rebecca at Solfrid ville snakke åpent.

– Ruth, jeg vil si unnskyld til deg for at jeg ikke snakket sant. Jeg husker naturligvis at jeg snakket mye med Simon i går. Jeg kan ikke begripe hvordan du nesten kunne gjette deg fram til det, men Simon var faktisk innom her et par timer før du kom. Han ... ville si takk for i går. Simon er ...

Ruth Rebecca kunne se at Solfrid ikke visste hvordan hun best kunne veie sine ord nå. Sannsynligvis ville hun holde skjult det meste av det som hadde skjedd, og så ville hun finne en måte å fortelle om sakene på samtidig med at hun unngikk løggen i så stor grad som mulig.

– Simon er en person som må veiledes. Han trenger Guds nåde i stor grad, og han søker også mot denne nåden. Jeg tror ... jeg tror kanskje det kan bli en oppgave for meg å hjelpe ham ... Han trenger hjelp for å finne den riktige veien. Han famler i blinde av og til, og han gjør kanskje ikke alltid det som er rett i Guds øyne. Men Gud elsker ham! Jeg kjenner det ligger sterkt på hjertet mitt å hjelpe ham, Ruth. Forstår du det?

Solfrid virket nærmest bedende nå. Øynene hennes var vidåpne og øyenbrynene høyt hevet. Ruth Rebecca brant etter å kunne fortelle sannheten om Simons ryggesløse, svikefulle karakter. Hun ville få henne til å forstå at Simon sannsynligvis var den siste mannen i mils omkrets hun burde involvere seg i ... Simon ville ikke komme til å gjøre annet enn å utnytte henne, og han ville farte rundt i det skjulte – eller åpenlyst – med enhver annen kvinne han kunne finne på sin vei. Han var Solfrids rake motsetning i ett og

alt. Hvorfor skulle Solfrid bli tiltrukket av en mann som i så stor grad stod i motsetning til henne? Ruth Rebecca hadde ikke mer enn tenkt ut tanken på spørsmålet om tiltrekning av motsetninger, før hun følte trang til å bite seg i tunga. Hva med Peder og henne? Kunne Solfrids underlige oppførsel i noen grad sammenlignes med hennes egen? Ruth Rebecca ville riste av seg dette ubehagelige spørsmålet. Det ble heller ikke tid til noen videre fundering, for nå stod Sylvi plutselig midt på stuegulvet. Ruth Rebecca spratt skyndsomt opp av sofaen for å hilse på henne, og Sylvi hilste høflig, men skyndsomt – og med en stor rynke i panna. Hun virket tydelig bekymret for ett eller annet, og Solfrid lot til å bite seg merke i det samme.

– Hvordan går det mor? Du kom så plutselig hjem. Jeg trodde du skulle være på barnehjemmet i hele dag. Går alt bra der borte? Har det skjedd noe?

Ruth Rebecca hadde kjent Sylvi så lenge hun kunne huske. Solfrid hadde også fortalt mye om Sylvis bakgrunn og oppvekst. Ettersom hennes egen mor aldri fortalte noe om sin egen barndom, hadde Ruth Rebecca alltid følt det var viktig og fint når Solfrid fortalte henne om morens erfaringer og opplevelser – til tross for at det var mye som slettes ikke var hyggelig. Da Sylvi var liten, hadde det vært mangel på alt unntatt mennesker. Hun var den eldste i en søskenflokk på ni. Disse ni barna bodde sammen med sine foreldre og Sylvis besteforeldre i en knøttliten leilighet. Sengemattene måtte stables oppå hverandre om dagen når de ikke ble brukt, og om natten ble alle lagt utover gulvet – og de fleste måtte sove i det samme rommet. De hadde knapphet på alt, og de levde stort sett fra hånd til munn. Både moren og faren måtte kjempe for å brødfø familien gjennom tilfeldige jobber de fikk fra tid til annen – og i tillegg måtte de på mirakuløst vis få tak i medisiner til foreldrene til Sylvi som var syke. Da Sylvi var fjorten år, ble hun grunnet de prekære forholdene sendt av gårde som barnevandrer til en av gårdene som lå østover. Jobben var så hard og tøff at Sylvi nesten ikke klarte å karre seg fram til senga etter endt arbeidsdag. Det eneste positive med arbeidet på gården var at hun traff Konrad der. Konrad var ofte innom gården hun jobbet på fordi han var prest. Menneskene på gården hadde stadige behov for åndelig føde og veiledning – og fra tid til annen var det også noen som lå døden nær og fablet i feberfantasier. Da kom Konrad – og hver gang Konrad kom, la han også merke til at Sylvi var der. I all hemmelighet ble de to kjent, og de utviklet et forhold Guds der kjærlighet stod i fokus – i kombinasjon med en aldri så liten dose menneskelig begjær. Attråen de begge følte skapte enorme mengder skyld hos dem begge, og det fikk dem til å innse at den eneste mulige utgangen for dem var å krype til korset – og gifte seg så raskt som råd var. Slik gikk det til at Sylvi stod brud som bare ungjenta, og Konrad på sin side gikk inn i rollen som ansvarlig ektemann like før han fylte tretti. Begge to følte de at deres viktigste livskall var å hjelpe andre. Sylvi måtte hjelpe søskenflokken sin, og Konrad måtte bøte for farens uoppgjorte regning knyttet til naboens tomme potetbinge og slunkne kjøttforråd. De levde i sparsomme forhold og de brukte ikke penger på seg selv. Kallet om å være en hjelper fikk Sylvi raskt inn i oppgaven med Alvine barnehjem. Dette lå plutselig

foran henne som en naturlig livsvei da den tidligere forstanderen av Alvine barnehjem plutselig ble funnet hengende i takfestet på en lysekrone på barnehjemmets storstue. Det fantes ikke et menneske i mils omkrets som ville ta over den daglige driften til barnehjemmet, men Sylvi kjente kallet langt inn i sjelen. Dette kjente hun til tross for sin store søskenflokk og det faktum at hun selv fikk to barn med Konrad. Likevel forsømte hun aldri sine oppgaver på hjemmet. Alvine barnehjem hadde altså slik vært hennes skanse og hennes grunnvoll i livet helt siden ungpikedagene, og oppofrelsen og forsakelsen hadde aldri på noe tidspunkt kjølnet av eller stilnet. Tvert imot. Nå stod imidlertid Sylvi midt i prestestua med et vilt, skremt blikk – og alle høflige spørsmål som vanligvis ville ha ligget i luften om Ruth Rebecca, hennes familie og hennes gjøren og laden, ble fullstendig glemt.

– Jeg begriper det ikke, men jeg tror noen må ha stjålet penger fra kassa på barnehjemmet. Pengene jeg skulle bruke til mat for hele denne måneden, er sporløst borte. Alle pengene har ligget i skrinet – og nå lå det bare en rusten spiker igjen i bunnen da jeg kom for å ta ut penger i dag, som en frekk hilsen fra tyven. Nå har jeg ingenting å gi til disse stakkars sjelene som er totalt avhengige av meg og det de får av meg ...

Sylvi satte seg i det samme ned på benken i stua. Hun holdt hendene foran ansiktet, og tutelydene lot ikke vente på seg. Ruth Rebecca tok seg i å tenke at hun her og nå kunne kjenne det var lenge siden hun hadde beveget seg utenfor veggene på Moen gård. Den oppståtte problemstillingen opplevdes som fjern og rar – og helt annerledes enn den typen utfordringer hun måtte bale med i sin hverdag. Fantet det virkelig ikke en eneste måte å få tak i penger på til disse barna? Kunne det være snakk om så mye penger som hadde blitt stjålet? Det måtte da vel finnes en løsning på dette?

Gode, snille Solfrid syntes nok det gjorde ulidelig vondt både å tenke på de stakkars barna som stod i fare for å stå helt uten mat – i tillegg til at det gjorde henne tung og trist å se morens bunnløse frustrasjon.

– Men mor, da, kanskje er det slik at pengene ikke er stjålet. Kanskje kommer de til rette i morgen? Kanskje er det bare noen som har lånt pengene for en dag?

Stemmen hennes var tynn og uten det håpet hun helt sikkert ønsket å legge inn i ordene sine. Moren tok ikke en gang notis av det hun sa. Hun gråt bare uhemmet videre, og nå var Konrad også kommet inn i stuen. Med en forskrekket mine spurte han Solfrid, kun med fakter og tegn, om hva som hadde skjedd. Solfrid forsøkte å forklare så kort som mulig, og kun med hviskelyder, at morens gråt var knyttet til penger som hadde forsvunnet sporløst og aldeles plutselig fra barnehjemmet. Da Konrad lot til å ha fått med seg hovedpoenget, satte han seg ikke ned for å trøste sin kone og gi velmente råd. Nei. Han ble tilsynelatende selv også rammet av den samme frustrasjonen og hjelpeløsheten som konen følte. Med grimaser i ansiktet ble han stående ved vinduet og se utover dalen hvor barnehjemmet kunne skimtes i det fjerne. Han grep seg i det tynne håret han hadde igjen på hodet, og utstøtte underlige, nesten ulvelignende lyder.

Ruth Rebecca forstod at hun ikke kunne gjøre så mye fra eller til i den tilstanden begge de to voksne nå var i. Solfrid satt som en statue midt imellom de to sørgende, fortvilte foreldrene. Hendene hennes lå ørkesløse i fanget. Solfrids egne utfordringer og tanker måtte naturligvis vike i en situasjon som dette. Ruth Rebecca tok noen skritt bort fra dem som tegn på at hun ville trekke seg tilbake. Den sørgmodige familien merket knapt at hun bega seg av gårde mot døren. Ruth Rebecca lot seg imidlertid fange inn av den scenen som var foran henne, og forestillingen satte seg som et frosset bilde på netthinnen. Den tause, nedtrykte Solfrid satt dønn stille mellom foreldrene – og moren og faren var stive og hjelpeløse, fullstendig omringet av bekymringer. Alle tre fløt lik båter uten kaptein på det åpne havet, og ingen av båtene var i stand til å trekke hverandre, ei heller nærme seg hverandre. De var fullstendig overlatt til bølgenes spill og drift. Om en kraftig vind tilfeldigvis ville komme, kunne begge to, eller en av dem, raskt bli kastet omkulls – og da ville det ikke finnes noen i miles omkrets som kunne melde dem savnet. Det å føle på nært hold en så sterk frustrasjon over å ikke ha det man trengte, og fortvilelse over å ikke kunne skaffe til veie det man måtte ha for å overleve, var ikke dagligdags kost for Ruth Rebecca. I teorien visste hun naturligvis godt om at dette var den naturlige tilstanden for svært mange mennesker, for ikke å si de aller fleste. Men hun var nødt til å innrømme for seg selv at hun ikke hadde tatt innover seg følelsen av å *mangle* på denne måten før. Ruth Rebecca kjente seg bestyrret over følelsene som hadde veltet gjennom henne gjennom synet av Solfrids foreldre. I sitt stille sinn hadde hun allerede begynt å utforme et spørsmål hun kunne gi til faren – med en bønn om hjelp til de nødlidende barna på Alvine barnehjem. Faren kunne da ikke nekte dem denne hjelpen som for ham sikkert bare var en dråpe i havet?

Hun listet seg mot døren og tok skrittet ut igjen i solen som fortsatt stod ganske høyt på himmelen. Et lite sekund nølte hun før hun valgte å begi seg innover på veien mot Hagelia. Hva ville vente henne der? Hvordan ville det være for Ruth Rebecca å få utfordringene i Hagelia nærmere inn på kroppen? Hvilke kamper var det de som levde der måtte utkjempe i sin hverdag? Og hvorfor i alle dager ønsket hun egentlig frivillig å oppsøke et sted hvor lidelsen til Solfrids familie sannsynligvis var å regne som djevelens forport i sammenligning med det som kunne vente henne i Hagelia?

Kapittel 8

Peder hadde snakket om plassen han bodde på i Hagelia mange ganger, så Ruth Rebecca regnet med at hun fint ville finne fram. Han hadde også pekt oppover mot hytta deres når de hadde vært ute på jakt – og når de hadde badet i elva litt bortenfor sagbruket. Hun visste at de kunne se elva fra hytta, men det var likevel ikke mulig å få øye på hytta fra elva. Den lå skjult bak trær og busker, men Ruth Rebecca forstod hvilken retning hun måtte bevege seg i. Peder hadde dessuten sagt at det å gå fra elva til Hagelia tok omtrent like lang tid som man ville bruke på å hogge opp en favn ved i passende kubber. Ruth Rebecca ante ikke hvor mye en favn ved var, og hun hadde heller ikke hogget spesielt mye ved før – men hun antok likevel at selve turen skulle gå fint. Dessuten var ettermiddagssolen varm og vennlig, og strålene gjorde henne døs og velbehagelig.

På veien oppover Hagelia gikk hun forbi mange små hytter. Selv om solstrålene gjorde alt rundt henne vakkert og vennlig, var det ikke vanskelig for henne å se at forholdene som folk levde under her, ikke var så vakre og vennlige. Utenfor hyttene kunne hun se barn i hullete, skitne klær. De stod og så på henne med store, skremte øyne da hun gikk fordi, og mange av dem hadde puttet flere fingre i munnen som de hele tiden stod og suttet på. Håret stod bustete til værs i kraftige floker på flere av dem. Skotøyet var elendig, og andre hadde ikke sko. Bak barna stod det voksne som grep fatt i dem da hun gikk fordi. De skjennet høylytt på dem, ristet dem litt i skuldrene og sa at de ikke måtte stå sånn og glo. Selv senket de voksne bare blikket da hun gikk forbi, og de unnlot å se i hennes retning. Ruth Rebecca kjente at hun på den ene siden var lei seg fordi det var blitt sånn, men på den andre siden var hun ikke irritert på disse menneskene som unngikk henne. Til gjengjeld var hun ganske irritert på faren. Hvorfor hadde ikke han gjort noe tidligere for å unngå å komme i en slik situasjon? Kom han egentlig til å holde løftet sitt om å hjelpe dem, eller var det bare fagre ord han hadde servert dem for å redde situasjonen framfor alles ansikt på hagefesten? Ville han nå gjøre noe for å hjelpe disse menneskene? Var det virkelig slik at han utnyttet arbeidskraften deres og lot dem gå for lut og kaldt vann til egen vinning? Hvorfor var ikke hyttene i bedre stand, og hvorfor hadde ikke barna skikkelig skotøy? Ruth Rebecca hørte klaging, krangling og sukk fra flere av stedene hun passerte. Hunder stod og bjeffet aggressivt. Ungdommer og folk på hennes egen alder satt rundt omkring på gamle gjerder og stubber. De tygde på strå – og tittet kun skrått opp mot henne da hun passerte dem. Alles blikk var mistenksomme, og ingen sa noe direkte til henne. Av og til lød noen tilrop, men hun oppfattet ikke hva som ble sagt. Ruth Rebecca hadde forsøkt å forberede seg på at synet av det livet som ville møte henne her, ville være diametralt annerledes det livet hun kjente. På sett og vis trodde hun at det hun skulle se, ville være verre enn dette. Samtidig minnet hun seg selv på at hun ikke hadde sett noen av hyttene fra innsiden ennå. Muligheten for at hun ikke var i stand til å se for seg eller begripe hvordan livet artet seg på den andre siden, var imidlertid ikke fremmed for henne. Hva kunne vel egentlig hun vite om dette livet – hun som hadde levd på solsiden bestandig?

Da hun befant seg to–tre minutters gange fra en av hyttene oppe i lia, forstod hun at hun nå så rett mot hytta til Peder. Utenfor hytta kunne hun dra kjensel på personen hun hadde sett sammen med Peder under protesten – og som hun i ettertid hadde fått bekreftet var Balder, Peders far. Balder stod sammen med en annen kvinne som Ruth Rebecca antar må være Peders mor. Det var tydelig at de var midt i en høylytt samtale med høy temperatur. Ruth Rebecca kjente ingen trang til å gi seg til kjenne, så hun smatt bak en bjørkestamme før noen fikk øye på henne. Fra gjemmestedet sitt kunne hun både titte fram mot det åpne tunet hvor de stod – og høre ordene som falt mellom dem. Balder veivet med en stor stokk og slo rett som det var begge armene opp i været.

– Jeg har jo sagt at møtet skal være i morgen klokka tolv. Vi må først vente og se hva Ernst har å komme med, før vi konkluderer med at protesten var mislykket. Det kan jo hende at han nå har innsett at noe må gjøres.

Damen ved siden av Balder virket hissig og oppfarende. Hun hyttet med knyttneven mot ham, og banket ham på brystet innimellom.

– Du og dine kampfeller er noen godtroende stuter, alle som en. Hvordan kunne dere tro på det han sa? Opplegget var jo at dere skulle storme boligen og få forhandlet fram endringer allerede da. Men dere lar dere overbevise ved et godt ord bare fordi han kommer ned til dere og ser på dere med et vennlig blikk! Gamle Ernst vet akkurat hvordan han skal få folk til å tro på det han sier, og dere gikk rett i fella. Han var nødt til å være sånn, for han måtte jo ha dere bort. Hele hans viktige verden stod og så på motstanden mot ham. Dette kunne ha blitt hans undergang – men istedenfor ser det ut til at det ble en stor seier for ham. Men blir det seier for oss? Det tviler jeg sterkt på.

– Men Agnes, du må jo i det minste vente til i morgen. Det kan jo hende han har noe å komme med. Vi vil også stå på vårt, og om det blir nødvendig kaller vi inn til ny protest ved første og beste anledning. Vi har ikke tenkt å gi oss. Det vet du jo! Jeg forstår ikke hvorfor du hisser deg opp mot meg! Jeg har jo ikke gjort noe annet enn å kjempe og slåss – og det har jeg tenkt å fortsette med.

– La oss håpe du har rett i det du sier. Det er bare det at jeg misliker alt – absolutt alt – ved den mannen. Det har jeg gjort i alle år, og det vet du godt. Jeg stoler ikke et sekund på noe av det han sier, for alt han gjør lukter av penger. Og pengene – de skal bestandig ha retning i hans lomme, ikke noe annet sted.

Ruth Rebecca oppdaget at det nå var en annen kvinne som nærmet seg Agnes og Balder. Det så ut til å være nabokona, og sannsynligvis kjente de hverandre godt. Det lot ikke til å være nødvendig at de hilste på hverandre, og hun gled rakt inn i samtalen helt uten videre. Ruth Rebecca hørte at Balder kalte henne for Ragna.

– Jeg synes ikke du skal snakke så negativt og nedsettende om Ernst Georg, Agnes, sa damen som kom bort til dem. – Han tok en stor sjanse da han gikk ned på plenen for å snakke med de illsinte menneskene. Han viste med dette at han var villig til å gå ned på vårt nivå – og derfor tror jeg han har tenkt å snakke med oss om det vi er opptatt av. Det

er jo riktig at han er opptatt av penger, men det tror jeg du også hadde vært om du hadde hatt sjansen. Han vil beskytte sitt eget, og det er jo naturlig. Dessuten kan det hende at noe positivt vil skje i morgen. Det er viktig at alle sammen går inn i dette med et åpent sinn. Om alle er rasende i utgangspunktet, kan dette komme til å stoppe enhver form for dialog.

– Ragna, Ragna, du er alltid så snill og tålmodig – men hvis vi skal være snille og tålmodige resten av livet, så sitter vi kanskje der og suger på labben alle sammen. Vi må ha en endring, og denne endringen må komme *nå*. Vi må kreve vår rett, for det er ikke riktig at barna nede i lia, som har det enda verre enn oss her oppe, skal gå uten både mat, sko og klær. Foreldrene vet verken ut eller inn. De gjør hva de kan, men lønna de får strekker ikke til for hele familien.

– Jeg sier ikke at du ikke har rett. Endring må til, men nå får vi vente og se til i morgen. Det tjener ikke til noe at vi begynner å kjefta på hverandre. Vi må stå sammen. Ernst Georg har sine sider, og det vet både du og jeg ...

Ruth Rebecca merket i det samme at tonen i samtalen endret seg brått gjennom de siste ordene. Ingen av damene ville si noe, og Balder ble bare stående og se fra den ene til den andre. Agnes stirret olmt mot Ragna, men Ragna vek ikke en tomme med blikket. Stemmen hennes var klokkeklar da hun sa:

Jeg skulle kanskje være den første til å si noe imot Ernst Georg Garmann, men jeg gjør det ikke ...

Nå virket det som om snakketøyet og den skarpe tungen til Agnes hadde våknet til live igjen.

– Du finner ikke en mann med mer dobbeltmoral i mils omkrets. Jeg begriper ikke hvorfor du alltid forsvarer det mennesket. Det har du gjort bestandig, Ragna – og jeg har aldri klart å forstå hvorfor du, av alle mennesker ...

Ruth Rebecca spisset nå ørene til det ytterste, men hun snakket litt lavere nå – og da fikk hun ikke med seg ordene. Hvorfor snakket de slik om faren? Hvorfor ble hun inngitt med følelsen av de to kjente faren på en annen måte og gjennom en annen sammenheng enn det hun selv gjorde? Hadde faren på noe tidspunkt hatt kontakt med disse to damene? Når i alle dager skulle det ha skjedd? Faren var jo alltid hjemme hos dem – eller på forretningsreisene sine. Han dro jo aldri opp til Hagelia. Hvordan kunne de to stå og mene så mye om hennes far når han, så vidt hun visste, aldri hadde snakket med dem? Nå var det Ragna som snakket med bestemt, men rolig mine, til Agnes.

– Alle mennesker har sine motiver for å gjøre det de gjør. Ingen kan kjenne og forstå den fulle og hele bakgrunn for hvorfor vi handler slik vi gjør. Jeg innser naturligvis at forholdene til de ansatte på sagbruket må bli mye bedre. Men det betyr ikke nødvendigvis at Ernst Georg er en dårlig mann. Du kan kalle det dobbeltmoral, men andre kan kalle det livets gang ...

Ruth Rebecca skulle så inderlig gjerne ha hørt fortsettelsen på samtalen, men i det samme ble ordene tatt av en kraftig vind som blåste opp. Skjørtene hennes ble tatt med i

vindkastene. De fløy opp og ble kanskje viftet fram og synliggjort for dem der hvor hun stod bak treet. Ruth Rebecca turte derfor ikke annet enn å gi seg til kjenne. Hun lot som om hun nettopp hadde ankommet og ikke hadde anelse om hva de stod og snakket om.

Forskrekkelsen da de fikk øye på henne lyste i øynene på dem alle tre. Måpende ble de stående ordløse i flere sekunder. Det var som om de måtte gni seg i øynene for å tro det de vitterlig så foran seg. Hva i alle dager hadde Ruth Rebecca fra Moen gård å gjøre oppe i lia hos dem?

– God ettermiddag, alle sammen. Jeg beklager om jeg forstyrrer dere, og unnskyld for at jeg kommer uanmeldt. Jeg har lenge tenkt at jeg ville besøke Peder her i Hagelia, og i dag fant jeg ut at jeg ville gjøre alvor av ideen min. Været var så nydelig og det var en riktig fin spasertur opp hit fra elva. Jeg lurte på om dere visste om Peder var i nærheten?

Det ble Balder som gjenvant likevekten først.

– Peder dro nettopp til Daletjønna for å fiske. Han kommer nok snart tilbake, men du kan gjerne gå for å se etter ham. Vannet ligger i den retningen. Du kan bare følge stien inn ved siden av hytta til Ragna.

Balder pekte med stokken han holdt i hånda i retning av stien hun kunne følge. Ruth Rebecca kjente seg litt rådvill. Plutselig la hun merke til hvor sliten hun følte seg etter å ha gått langt denne dagen. Egentlig var hun jo også litt trøtt etter den lange festen i går – og hun hadde ikke spist noe mer enn brødskiven hun treiv til seg hos tjenerne og litt kjeks hos Solfrid. Det måtte være langt over middagstid, og hjemme begynte de nok å lure litt på hvor hun hadde blitt av. Men samtidig følte hun ikke at hun kunne bli stående hos dem og vente på Peder. Hva skulle hun da ta seg til? Det var liksom ingen andre alternativer igjen enn å takke for forklaringen og begi seg på vei innover i skogen på nytt ...

– Tusen takk, da tar jeg turen mot tjønna for å se etter ham. Ha en fin ettermiddag.

Da hun begynte å gå, kjente hun hvor sliten hun var både i beina, armene og ryggen. Hun var i tillegg både sulten og tørst. Hun hadde ikke drukket særlig mye i dag, og hun kjente at hun var svimmel og nesten litt kald. Om ikke annet fikk hun drikke litt vann fra bekken som rant nede i bunnen av skråningen hun beveget seg langs nå. Det gikk ingen sti ned, og det var nokså mange steiner på bakken. I tillegg var det ganske bratt og uframkommelig, men nå var Ruth Rebecca blitt så tørst og sliten at det å drikke litt vann var det eneste hun kunne tenke på. Hun måtte komme seg ned skråningen like ved hytta til Ragna. Uten vann ville hun slettes ikke orke å nå fram til det vannet hvor Peder befant seg. Hun måtte jo også tenke på at hun hadde en ganske lang gåtur tilbake igjen ... Ruth Rebecca ga fra seg noen stønn. Hvorfor hadde hun ikke planlagt denne utflukten litt bedre? Hvorfor hadde hun lagt av gårde til Hagelia uten mat og drikke? Hadde hun regnet med å komme til dekket bord, eller hva? Hun bebreidet seg for sin egen dumhet og tankeløshet. Kroppen skalv plutselig. Hun var ikke vant til å hoppe over måltider eller være uten tilgang på drikke. Elva rant forlystelig like ved henne og nå var det bare noen meter igjen. Hun måtte hoppe over en liten skrent for å komme seg bort til elva, men nei ... Der feilberegnet hun.

Istedenfor å havne på den trygge bakken litt nærmere elva, havnet foten rakt ned sprekken hun ville hoppe over. Det gjorde fryktelig vondt i ankelen som satte seg litt fast i en grop. Hun måtte vri for å få foten opp igjen. Deretter satte seg ned på bakken for å kjenne på foten. I det samme utstøtte hun et hyl. Smerten jog gjennom henne da hun tok på ankelen. Hun kjente det ile gjennom hele kroppen. Foten måtte nok være forstuet. Hun forsøkte å reise seg, og med strev og møye kom hun seg på beina ved å støtte seg til et tre. Men hvordan skulle hun klare å gå? Det gjorde fryktelig vondt, og her var hun mutters alene. Det var ikke et menneske å se i nærheten i denne dumpa. Hyttene lå lenger oppe på knausen, og stedet hun var på lå bortgjemt og nærmest skjult. Solens stråler var nå langt svakere. Hvorfor hadde hun ikke tenkt på at det begynte å gå mot kveld – og at hun for lengst burde ha vært på tilbakevei til Moen gård? Hvor hadde hun hatt tankene sine? Nokså ute av seg og uten å ane hva hun skulle gjøre, satte hun seg ned på en stubbe. Foten hadde begynt å hovne opp og ankelen var rød. Det banket og pulserte, og hun var enda mer tørst og sulten enn før. Hva i alle dager skulle hun gjøre? Med tafatt stemme begynte hun å rope på hjelp. Kunne Agnes, Balder eller Ragna høre henne? Hytta til Ragna var den som lå nærmest. Kunne hun klare å rope så høyt at Ragna hørte henne?

Ruth Rebecca satt med ryggen til hyttene på toppen av skråningen. Hun ropte og ropte – og dermed hørte hun ikke at en person allerede var på vei ned til henne. Personen tok henne varsomt på ryggen, men Ruth Rebecca skvatt likevel så voldsomt til at foten flyttet på seg – og hun skrek av smerte. Det var Ragna som hadde hørt ropene, og nå stod hun her med to åpne hender og et forskrekket ansikt.

– Men kjære deg, Ruth Rebecca, har du skadet deg? Det var da fryktelig leit. Se her, la meg hjelpe deg på beina. Gjør det veldig vondt?

Det var ett eller annet i stemmen til Ragna som gjorde at Ruth Rebecca følte en umiddelbar tillitt. Vanligvis ville hun nok ha sagt at det bare gjorde bittelitt vondt, men nå følte hun ikke at hun måtte forstille seg. Hun sa rett ut det hun følte.

– Ja, det gjør grusomt vondt, og jeg aner ikke hvordan jeg skal komme meg opp herfra. Jeg kan ikke stå på foten og jeg kan ikke legge press på den. Hva i alle dager skal jeg gjøre?

– Vent her på meg et lite øyeblikk, sa Ragna. Hun pilte av gårde oppover skråningen, og kom raskt tilbake med en stor stokk med en stor bue på toppen.

– Denne vil hjelpe oss nå. Mannen min Håkon brukte denne da han brakk beinet for to somre siden. Da haltet han rundt med denne i lange tider. Nå får du se om du kan finne støtte i denne ...

Ruth Rebecca plasserer buen på stokken under armen, og med Ragnas hjelp klarte hun å slepe seg opp bakken. På toppen av bakken klarte hun også å gå ganske greit ved hjelp av stokken, så det Ragna hadde kommet med var til en utrolig hjelp. Andpustne og røde i ansiktet stod de nå begge ved hytta til Ragna. Ruth Rebecca følte seg fullstendig i villrede om hva hun kunne gjøre nå. Hun kunne ikke bære tanken på å ta fatt på hjemveien nå uten

å spise og drikke noe først – og med den vonde foten. Heldigvis trengte hun ikke å stå lenge slik i uvisshet.

– Men kjære deg, du må jo komme inn og spise litt og drikke litt. Vil du det? Jeg har varm suppe på ovnen – og på takka ligger det noen nybakte brødleiver. Om jeg er riktig heldig, har jeg kanskje også litt smør og noen egg. Høres det greit ut for deg?

Ragnas ansiktet virket litt engstelig og forkomment da hun sa de siste ordene. Ruth Rebecca forstod straks hva hun tenkte. Hun forstod at hun trodde at det Ruth Rebecca ønsket seg var villørret, soppstuing og porsjerte egg ... Men Ragna kunne jo ikke vite at det var nettopp slik enkel kost hun hadde lengtet så lenge etter å spise.

– Åh, det høres helt fantastisk ut. Jeg ville bli veldig glad om jeg kunne få spise litt. Jeg er faktisk kjempesulten.

Hun ble nærmest litt overrumplet av seg selv og av at hun var så likefram. Ofte var det vanskelig for Ruth Rebecca å være direkte og gi uttrykk for behov og ønsker sammen med fremmede. Til tross for at moren aldri syntes hun var høflig nok, lå alltid ideen om at hun måtte være høflig og dannet rotfestet i henne – og denne ideen skapte av og til barrierer i sinnet hennes. Disse ideene om at hun måtte gjøre det som var riktig til enhver tid – og at det å gjøre noe som ikke var korrekt kunne få fatale konsekvenser, kunne få henne til å være dypt usikker på hva hun egentlig ville selv og hvordan hun skulle være. Men her, sammen med Ragna, opplevde hun at hun ikke trengte å tenke på dette. Hun var sulten, og hun følte det var ok å være sulten. Hun hadde lyst på varm suppe, og hun opplevde at Ragna trodde henne da hun sa det – selv om det ikke var slik mat hun fikk servert til vanlig. Det var enkelt og greit – og underlig fritt for doble budskap.

Inne på Ragnas hytte var det lunt og koselig. Ragna hadde ingen gjenstander som ikke var nyttig for noe. Alt som var der, så ut til å være noe hun brukte i sitt daglige liv. Pyntegjenstander og nips fantes ikke. Hytta var praktisk og ren. Selv om det ikke fantes noe som kunne gi hytta farge og stil, syntes Ruth Rebecca likevel at hytta var noe av det koseligste hun hadde sett på lenge. Flammene i ovnen ga hele rommet en vidunderlig glød. Suppen smakte fortreffelig, og det nybakte brødet fra takken var himmelsk. Hun drakk tre krus med te, og våget seg ikke til å spørre om det fjerde kruset. Ragna, som lot til å forstå hva hun tenkte uten å spørre, rakte henne likevel en ny kopp te.

I sitt stille sinn hadde Ruth Rebecca sett for seg at Ragna ville spørre henne ut om alt mulig – og at hun kanskje ville benytte anledningen til å be henne legge press på faren på møtet i morgen. Men ingenting av det hun trodde ville komme opp, ble nevnt. Ruth Rebecca og Ragna snakket på en måte om alt og ingenting. De satt der som to gamle venner som hadde kjent hverandre gjennom hele livet, og som ikke trengte å stille mange spørsmål for å få vite noe om den andre.

– Går det bedre med foten nå?

– Ja, det er bedre når jeg sitter. Men det kommer nok til å gjøre vondt en stund framover. Tusen takk for at du kom ned til meg der jeg satt fortap ved elva.

Ruth Rebecca måtte le litt av seg selv nå.

– Å, det var jo inderlig godt jeg hørte deg. Jeg skulle til å gå inn i hytta, men så fornemmet jeg at jeg hørte en underlig lyd. Det var ropene dine. Jeg tror Peder gikk en annen vei, for jeg så at han nå var inne på hytta.

– Å ja. Ja, jeg får besøke Peder en annen dag. Nå må jeg tenke på hvordan jeg skal komme meg hjem. De der hjemme har nok blitt ganske bekymret for meg. Jeg hadde ingen planer om å bli borte helt til kvelden, og jeg ga ikke beskjed til noen om hvor jeg dro ... Nå venter det nok en liten skjennepreken på meg der hjemme ...

Ragna så på henne med et uutgrunnelig blikk.

– La oss håpe de forstår litt mer når de ser foten din. Om de ikke forstår det, så jeg håper i hvert fall at du selv forstår at du ikke har gjort noe som helst galt.

Det gikk et søkk gjennom Ruth Rebecca ved disse enkle ordene: *Du har ikke gjort noe som helst galt*. Det var akkurat som om de var slike ord hun så sårt trengte å høre. Hvorfor gikk hun konstant rundt med følelsen av nettopp dette: Hun gjorde gale ting, men hun visste aldri helt hva hun gjorde galt ... Ruth Rebecca ville si noe til svar, men hun hadde ikke noe godt svar. Hun kjente bare takknemlighet overfor Ragna. Hun hjalp henne uten å la henne føle at hun skyldte henne noe. Hun ga henne mat uten at hun trengte å føle seg forlegen. Nå hadde hun også tilbudt seg å følge henne nedover lia sånn at hun kunne være viss på at hun kom seg trygt hjem før natten slo inn over Moen gård.

De to skikkelsene som sammen haltet seg nedover lia den kvelden, snakket og lo hele veien. Om noen hadde sett på dem bakfra (og det var det en del som gjorde), ville man kunne se at de støttet seg naturlig og lett til hverandre. De pratet og lo om hverandre med smilende, rolige ansikter. De aller siste strålene fra solen la seg rundt dem begge som et teppe. Ragna støttet Ruth Rebecca og holdt henne oppe helt til hun kunne se den nydelige, majestetiske Moen gård ligge foran dem. I passe avstand takket Ragna taktfullt for følget. Hun ønsket henne vel hjem. I tillegg sa hun:

– Om du leter etter Peder en annen gang oppe i Hagelia, er du alltid velkommen til å slå av en prat. Når som helst.

Ruth Rebecca kjente en underlig varme skylle gjennom hele kroppen. Ragna var som en nyoppdaget blomst, en funnet engel, en uventet hilsen fra Konrads himmel ... Hun ga henne en varm og god klem før de skiltes, og sa:

– Se ikke bort fra at du snart har meg der oppe igjen. Tusen takk for alt du har gjort for meg. Tro meg: Jeg kommer aldri til å glemme det.

Da de skiltes og ryggene var vendt i hver sin retning, gikk Ruth Rebecca oppover hagen med et mystisk smil om munnen. Ruth Rebecca kunne verken ane eller se at i ansiktet til Ragna silte tårene nedover i en stille flom ...

Kapittel 9

Ruth Rebecca hadde vært ute fra morgen til kveld, og hun hadde ikke engang gitt beskjed om hvor hun gikk. Akkurat idet hun grep tak i dørhåndtaket på ytterdøren, gikk det opp for henne at hun nå sikkert kunne vente seg en real skjennepreken. Faren ville etter all sannsynlighet stå klar med pekefingeren straks hun var inne av døren, og moren ville stå i bakgrunnen og på sitt sedvanlige vis late som om hun ikke så henne. Samtidig ville hun himle med øynene og snurpe munnen sammen. Med all ønsket tydelighet ville hun signalisere at Ruth Rebecca hadde krysset grensene – nok en gang. De ville nok ikke legge merke til at hun haltet og hadde vondt før de hadde lirt av seg det de ønsket ... Av frykt for den reprimanden hun forventet ville komme om et par sekunder, åpnet hun døren så lydløst hun bare kunne. Straks hun var innenfor, ble hun slått av hvor stille det var. Hvorfor fantes det nesten ikke en eneste lyd i hele huset? Hun undret seg storlig over dette. Foreldrene var øyensynlig ikke i dagligstuen hvor de alltid pleide å sitte og vente på henne. De satt heller ikke i finstuen ved middagsbordet. Ingen bevegde seg i trappene og ingen stemmer kunne anes andre nærliggende steder i huset. Ruth Rebecca kjente seg lettet, men det var også noe som gjorde henne urolig. Foreldrene hennes var vanedyr. Når de trådte ut av rutinene sine, pleide det å skyldes at noe annet – som regel noe galt – hadde inntruffet. Hvorfor ventet de ikke på henne for å la henne få høre hvor sinte de var på henne? Hvorfor ville de ikke kalle henne til seg for å fortelle henne hvor uskikkelig hun hadde vært? Ruth Rebecca var sliten og hun hadde fryktelig vondt i beinet. Turen ned fra Hagelia sammen med Ragna hadde vært sjeldent morsom, og all latteren hadde nesten fått henne til å glemme smertene. Men nå da hun var i ro og innenfor døra i denne merkverdige stillheten, kjente hun at hun hadde kraftige smerter – og at hun var dønn sliten. Hun orket derfor ikke å bry hjernen videre med den manglende overhalingen fra foreldrene. Istedenfor bega hun seg på vei mot kjøkkenet til tjenerne for å be dem komme opp på værelset hennes med litt mat og med noe som kunne dempe smertene. Innenfor kjøkkendøra utstøtte Ruth Rebecca et lite gisp da hun så Miriam og Lulla foran seg. Miriam satt oppløst i tårer på kjøkkenbenken ved spisebordet. Ansiktet så hovent ut – og kinnene var røde og våte. Lulla stod ved siden av henne og strøk henne over ryggen og på hodet.

– Så, så, Mimmi, dette skal vi finne ut av. Dette kommer til å ordne seg etter hvert. Du må ikke la den slasken få påvirke deg og følelsene dine. Dette var ikke din feil. Det vet du. Vi må bare la disse tingene få forsvinne med tiden, akkurat slik sand på svabergene skylles i havet over de slipte steinene. Du er en klippe. Du er sterk og fast, og ingenting skal få påvirke deg. Du skal bli skylt ren igjen, og senere vil du føle deg fast og fri som himmelens fugler. Ikke tenk på dette, Mimmi ... Det finnes løsninger i saker som dette ...

Lulla snakket og snakket, og ordene hennes var store og luftige. Tårene sprenget på også i hennes redde øyne. I tillegg til å stryke henne over ryggen, masserte hun beina hennes innimellom. Men Mimmi satt tilsynelatende helt upåvirket av alle ordene og Lullas mange forsøk på å berolige henne. Hun tutet og gråt, og hun presset ofte hendene hardt

mot ansiktet. Av og til forsøkte hun å snakke, men alt som kom ut var hulk og pust og heftig gråt. Når hun av og til tok hendene bort fra fjeset, kunne Ruth Rebecca se at øynene hennes var blanke og rødlige, og blikket hennes for til alle kanter. Det rant fra nesen hennes, men hun lot ikke til å merke det. Hårtuster stakk fram fra hodetørkleet som nå satt ganske løst. Jonas satt ved ovnen i nesten den samme stilingen han gjorde da hun forlot dem på morgenen – så her lot tiden virkelig til å ha stått stille.

– I alle dager, hva er det som skjer her? Ruth Rebecca stotret fram ordene, for hun forsøkte å skjule sin egen smerte og pine i denne forvirrende stunden.

Til tross for at alle tre hadde sett henne komme inn i rommet, skvatt de likevel til da hun snakket. De virket fullstendig oppslukt i sin egen verden og tingenes triste tilstand.

– Hvorfor er du så lei deg, Miriam? Er det noen som har gjort deg noe? Er det noen i familien din som har gått bort? Er det noen som har blitt syke? Er det noen som har gjort noe vondt mot deg? Vil du fortelle noe til meg?

Ruth Rebecca forsøkte etter beste evne å begripe situasjonen og få overblikk over hva som kunne ha hendt. Lulla forsøkte imidlertid nå å gi en form for tegn til Ruth Rebecca over Miriams hode. Hun knep sammen øynene og ristet på hodet. Hun veivet med hendene og laget kryss med armene. Ruth Rebecca lot som om hun ikke forstod noe som helst av hva disse merkelige tegnene skulle bety. Hun valgte å ikke tolke «gå din vei». Hun så bort fra Lulla og ned på Mimmi. Hun var glad i Mimmi. I tillegg følte hun at hun ikke hadde kapasitet til å gå inn i samtale med kryptiske tegn akkurat nå. Hvorfor kunne de ikke prate til henne?

Ruth Rebecca satte seg ved siden av Miriam. Hun henvendte seg til henne med så rolig stemme hun klarte – og hun brukte alle sine krefter på å skyve tilbake sine egne smerter.

– Mimmi, både du og jeg vet at jeg er datter her i huset – og i mange rikes hus er det sånn at de som eier og styrer i huset ikke engang vil snakke med tjenerne. De unngår dem og de behandler dem ofte dårlig. Tjenerne er luft for noen rike mennesker. Både du og jeg vet at vi aldri har hatt det sånn her i dette huset. Jeg bryr meg om deg, og jeg vet at du bryr deg om meg. Det betyr mye for meg å vite at du har det bra, og nå ser jeg helt tydelig at du ikke har det bra. Vil du, som min venn, fortelle meg hva som har skjedd? Jeg vil gjerne vite det. Jeg mener ikke å presse deg til å si noe, men hvem vet, kanskje kan jeg hjelpe deg med noe? Fortell meg hvorfor du gråter, kjære Mimmi ...

Ruth Rebeccas varme og inderlige stemme hadde øyensynlig en sterkere virkning på Miriam enn Lullas heftige fotmassasje. Nå pustet hun roligere. Hun pusset nesen – og hun rensket stemmen. Blikket virket klarere og mer åpent. Nå trådte den Mimmi fram som Ruth Rebecca hadde kjent helt siden hun selv var i tiårsalderen og Mimmi var på den alderen hun selv var i dag.

– Ruth Rebecca ... Simon kom inn til meg på kjøkkenet en dag da jeg var alene. Han ville gjøre ting med meg. Du vet. Ting. Jeg ville ikke. Jeg ønsket at han skulle forlate kjøkkenet med en gang. Men jo mer jeg nektet og avviste ham, jo mer presset han seg på meg. Til slutt ...

Nå bøyd Mimmi hodet ned igjen. Gråten veltet fram på nytt – og hun strevde med å ha luft nok til å snakke. Men hun tvang gråten på retur. Hun ville snakke til Ruth Rebecca.

– Til slutt gjorde han seg så sterk at jeg ikke klarte å holde ham borte fra meg. Han grep fatt i meg. Han slang meg på golvet, inn i den kroken der ...

Mimmi pekte på en krok under trappa som førte opp til hennes eget værelse. Hun innså at dette var omtrent på det samme stedet Simon hadde kommet til henne den dagen krystallvasen falt i gulvet. Mimmi var nå på bristepunktet, men hun fortsatte likevel.

– Dette skjedde for noen uker siden, og nå er det slik at jeg tror jeg ...

Istedenfor å uttrykke seg med flere ord, tok Mimmi seg til magen for å vise Ruth Rebecca hva hun mente. Selv om Ruth Rebecca for lengst hadde fryktet og nærmest forventet at det var noe sånt Mimmi kom til å fortelle, kjente hun et kraftig søkk i magen. Det kjentes som om det på innsiden bygde seg opp en rabiart virvelvind av sinne, desperasjon og frustrasjon. Hvorfor fantes det unge menn som Simon? Hvorfor lot de til å tro at de liksom hadde en slags rett til å gjøre hva de ville med kvinner? Hvorfor viste ikke menn som Simon et snev av respekt for kvinners kropp og kvinners sinn? Tankene til Ruth Rebecca gled så over på Solfrid ... Unge jenter som Solfrid hadde ikke opplevd nok til å forstå hvordan menn kunne være ... Hun levde i sin uskyldige verden fylt av farens prestetaler og morens medlidenhet for alle fattige barn i hennes nærhet ... Hun lot til å la seg sjarmere av enhver mann som virket interessert i henne – helt uavhengig av hvordan mannen var ...

Ruth Rebecca ble sittende noen sekunder i egne tanker, og da så Lulla sitt snitt til å dytte henne vennlig, men bestemt bort fra Miriam. Kroppsspråket hennes fortalte i klartekst hva hun tenkte. Hun mente at dette ikke var saker som angikk Ruth Rebeccas verden. Dette var ikke utfordringer hun skulle bale med. Dette måtte hun overlate til dem; til deres klasse; til deres stand.

Om Ruth Rebecca ikke hadde vært utslitt, hadde hun nok insistert på å kunne bli sittende, men nå tok trøttheten og smertene overhånd igjen. Alle opplevelsene fra besøket hos Solfrid, møtet med folket i Hagelia, uhellet med foten, turen med Ragna nedover dalen, den tomme stillheten her hjemme – og nå på toppen av det hele Mimmis vanskelige situasjon – var hendelser nok på en og samme dag for Ruth Rebecca. Aller helst ville hun nå bare kaste seg i senga, men hun følte virkelig at hun først måtte finne foreldrene. Hvor var de? Hadde de ikke hørt at noen satt på kjøkkenet og snufset? Var de helt fraværende i dag? Hva drev de på med – og hvor i huset var de?

Faren pleide ikke å sitte på kontoret på denne tiden av døgnet, men likevel tenkte hun det var best å titte innom der. Hun forsøkte å la være å okke seg da hun hinket seg vei gjennom den lange korridoren med dører og rom på hver side. På avstand kunne hun se at det lyste inne fra farens rom. Så måtte han altså sitte der. Hva drev han med nå?

Straks hun stakk hodet inn av døren, kunne hun merke at noe var galt. Faren satt, som antatt, på kontorstolen sin, men han virket overhodet ikke opptatt av at han ikke hadde sett

henne i hele dag. Han hadde ingen spørsmål om hvor hun hadde vært. Tvert imot virket det som om han ikke merket at hun var der i det hele tatt. Han så mot henne, men han så henne likevel ikke. Blikket hans var så underlig fjernt og fremmed. Ruth Rebecca kunne aldri huske at hun hadde sett sin far slik. Alt ved ham virket på merkelig vis mindre. Det forekom henne at han var så liten, liksom sammensunket. Vanligvis satt han på stolen sin som en bauta. Han var sin egen institusjon, og han hadde rett uavhengig av hva faktaene sa. Nå satt han med knekte skuldre, et forvirret, tomt blikk – og helt uten å si noe.

– Far, hva har skjedd her? Hvorfor sitter du slik? Føler du deg ikke bra? Har det skjedd noe med mor?

Da hun uttalte det siste spørsmålet, var det som om hun fikk svar på tiltale av seg selv. Selvfølgelig måtte det være noe med moren.

– Er det mor? Er hun veldig syk?

Ruth Rebecca kjente at stemmen hennes skalv, og at hun stod i ferd med å gråte. Dagens påkjenninger hadde samlet seg, og nå følte Ruth Rebecca at hun ikke klarte å ta imot flere overraskelser og slag. I det samme øyeblikket var det som om faren sanset seg. Han rettet seg opp i ryggen og forsøkte å feste blikket og lage et slags smil. Hun kunne lett se at det hele var teater. Men hun kjente sin far. Han forsøkte alltid å være kapteinen i livet deres.

– Ja, det er mor. Hun er syk. Hun ligger til sengs. Hun har hatt et av anfallene sine. Men denne gangen var det litt verre enn vanlig. Hun er ... Hun er helt ute av stand til å snakke med oss nå. Hvile er det beste hun kan gjøre. Nå sover hun. Legen har gitt henne en medisin sånn at hun kan få en rolig natt. Denne dagen har vært ... forferdelig. Men vi skal nok ri av stormen denne gangen også ... Hvor har du forresten vært?

Ruth Rebecca hadde ikke forberedt noen utfyllende løgn hun kunne servere faren, og hun følte seg i beit for gode svar. Å si at hun hadde vært oppe i Hagelia føltes fullstendig umulig nå. Faren ville gå ut av sitt gode skinn, og det var ingen tjent med i denne situasjonen.

– Jeg har vært hos Solfrid. Da jeg gikk hjemover, skadet jeg foten. Det gjør veldig vondt. Jeg er nødt til å legge meg ...

Ruth Rebecca ville egentlig fortsette å snakke med faren for å forstå mer av hva som hadde skjedd med moren, men hun ønsket samtidig ikke flere spørsmål om seg selv. Faren ville øyensynlig ikke gi flere detaljer om moren, selv om det var soleklart at det denne gangen hadde det skjedd noe mer alvorlig. Ettersom han ikke ville snakke om moren, ville det være nærliggende for ham å fokusere over på henne – og på hennes fravær ... Det enkleste og beste nå var derfor å snike seg av gårde med foten som påskudd. Men nå hadde faren våknet litt opp fra sin underlige tilstand. Det virket som om han hadde behov for å prate med noen.

– Mor er ikke så syk. Ikke i det hele tatt. Hun blir jo bare sliten av og til. Det er helt

naturlig. Kvinner er slik. Min Marion Christiane er i hvert fall slik. Hun har jo vært sånn helt siden jeg ble kjent med henne ... Dette er ingenting. Det vil gli over ... Helt sikkert. Om tre dager er hun på beina igjen.

Farens ord virket på ingen måte beroligende. Ruth Rebecca fornemmet snarere at faren forsøkte å legge et beskyttende dekke over sin kone med disse ordene. Han virket unormalt nervøs. Han forsøkte åpenbart å glatte over tingene, late som om de ikke eksisterte – og gjøre dem mindre og ikke truende i det hele tatt ... Var det kanskje slik han kom til å gjøre det med de protesterende arbeiderne også? Frykttanken om dette hadde hele tiden ligget i bakhodet til Ruth Rebecca, og nå følte hun seg enda mer bekymret. Hvor syk var moren nå? Hadde hun egentlig en sykdom? Hva handlet dette dypest sett om? Hva lå bak disse uendelige anfallene til moren? Kom denne angsten som lyn fra klar himmel, eller hadde den sin rot et eller annet sted – i hendelser og situasjoner som en gang hadde funnet sted – og som hun systematisk ble skjermet fra å vite noe om? Var det kanskje rett og slett sånn at både moren og faren skjulte noe for henne?

– Hvordan gikk det hos Solfrid, da? Hvordan står det til med familien?

Ruth Rebecca kjente det bruste inni henne. Hun var sint. Hvorfor ville faren for enhver pris unngå å snakke ordentlig om hva det var som plaget moren? Hvorfor byttet han samtaleemne så raskt han kunne? Den murrende følelsen av at noe ble holdt skjult for henne, ble bare forsterket gjennom slike malplasserte spørsmål. Hun var likevel nødt til å svare for å unngå at samtaleemnet ikke skulle gli over til å være *henne*.

– De har det ikke så bra, for det er noen som har stjålet penger fra Alvine barnehjem. Nå har de ikke penger til mat for barna på barnehjemmet hele den neste måneden. De aner ikke hva de skal gjøre. Moren til Solfrid er fullstendig ute av seg. Barnehjemmet betyr alt for henne.

Ruth Rebecca regnet egentlig ikke med at faren skulle vise interesse for dette, men det var tydelig at han spisset øyne og ører da han hørte Ruth Rebecca fortelle dette.

– I alle dager! Har det kommet småtyver på barnehjemmet nå? Men da må de jo melde dette til politiet. Har de gjort det? Kan du si til dem, helst i morgen den dag, at de må melde dette straks til politiet. Du kan også si til dem at det beløpet de mangler for den kommende måneden, det vil jeg egenhendig sørge for å dekke. Barna på Alvine barnehjem kan da ikke sitte uten mat i en måned ...

Ruth Rebecca kastet seg nå om halsen på sin far. Det var det hun visste! Han hadde faktisk et stort hjerte, og han ville sikkert også hjelpe arbeiderne på en god måte. Nå kunne hun kjenne hvordan frykten virkelig hadde hatt et sterkere grep på henne – et mer pinefullt grep enn hun hadde villet innrømme for seg selv. I sitt stille sinn hadde hun vært fryktelig redd for at han skulle skuffe arbeiderne, og at han skulle vise seg som grådig, nedlatende og altfor autoritær. Men hennes far var ikke en egoistisk og grisk mann som utnyttet de fattiges arbeidskraft. Nei. Han var hennes gode, rause far som alltid hadde noe å gi til alle som trengte det ... Hun følte seg overveldet av gode følelser for faren som hun elsket fra

dypet av sitt hjerte. Ernst Georg – en av landets rikeste menn og mest innflytelsesrike handelsmenn, men også hennes gode, snille pappa.

– Tusen takk, kjære far! Solfrid og familien kommer til å bli veldig glade og svært takknemlige for dette! Jeg vil fortelle henne det i morgen!

Akkurat idet hun gledesstrålende sa ordene «i morgen», tenkte hun på det andre hun også ville fortelle Solfrid om – og en skygge gled over ansiktet hennes. Nå var hodet hennes virkelig overfylt – og hun var nødt til å legge seg. Hun ga faren en ny klem. Det var lenge siden hun hadde vært på kontoret hans. De møttes alltid alle andre steder unntatt på kontoret. Dette stedet var på en måte farens aller helligste. Hun hadde jo faktisk ikke sett seg omkring på kontoret hans før, og hun visste heller ikke hvilke ting han hadde der inne. Til tross for at hun var sliten og ør i hodet, tittet hun seg litt rundt. Hun så på veggene og på bildene som stod plassert på eikehyller og mahogniskjenker. Akkurat idet hun hadde gitt ham den siste klemmen og var på vei ut av døra, fikk hun øye på et bilde som står litt bortenfor de andre bildene. Det gikk kaldt nedover ryggen på henne. Hun forsøkte å virke så likegyldig som mulig, men stemmen hennes skalv likevel da hun åpnet munnen.

– Hvem er den mannen, far? Ruth Rebecca pekte på en mann som satt i en kjerre med en staselig hest foran. Han hadde sort hår og sort dress på seg.

– Å, det er jo gode, gamle Toralf. Måtte han hvile i fred.

Ruth Rebecca følte seg som frosset fast – av redsel og forskrekkelse. Ansiktet på bildet var det samme ansiktet som hadde vist seg for henne i drømmen hun hadde hatt for en tid tilbake. Hvordan var det mulig at hun i drømmen visste hvordan Toralf så ut? Var hun sanndrømt – eller hadde faktisk truffet denne mannen? Moren hadde bestandig fortalt henne at hun aldri noen gang hadde sett Toralf – men han var et hedersmenneske. Hadde hun da likevel møtt ham uten at verken hun eller moren kunne huske det? Hvem var egentlig denne Toralf? Hvorfor dreide så mange av kranglene seg om denne Toralf, og hvorfor fikk moren så ofte et av sine anfall når krangelen hadde hatt sitt utgangspunkt i denne mannen?

Kapittel 10

Hagen på Moen gård stod i fullt flor. Gressplenene var grønnere enn noensinne. Biene summet lykkelige omkring i det vellet av fargerike blomster som befant seg i de frodige bedene og langs alleen opp mot den ærverdige bygningen. Solen danset omkring langs bekkedar og over den store, strømmende elven som oste av fisk. Gresshoppene sang og fuglene kvitret uten stans. Sommeren stod på sitt høyeste. Årstiden var på sitt aller vakreste – og nettene var lyse og innbydende. Naturen åpnet sine armer på sitt mest gjestfrie vis – og den som ville, kunne nyte smaken og følelsen av juli døgnet rundt. Men til tross for den overdådige rikdommen naturen kunne by på, hadde det senket seg et kaldt mørke inne på den store gården. Rommene kjentes kjølige – til tross for den dørgende varme sommeren utenfor dørene. Værelsene og stuene var stille og tause helt uavhengig av det yrende livet som summet og vibrerte like ved vinduspostene. Ruth Rebecca hadde sovet dårlig og lite den natten, selv om det hadde gjort mindre vondt i foten enn fryktet. Nå satt Ruth Rebecca ved frokostbordet og ventet på faren. Hun visste at moren allerede hadde spist sin frokost på sengen. Hun kom nok ikke til å vise seg i huset denne dagen. Senere i dag ville hun gå inn en tur til moren for å se til henne, men først måtte hun se hvordan det stod til med faren i dag. Hun fikk delvis svar på det spørsmålet idet hun så faren komme gående bortover mot dagligstuen. Hårtustene stod rett til værs, og under øynene hadde han antydning til poser og grå ringer. Den staselige Ernst Georg ville nok ikke like å vise seg fram for omverdenen i en slik forfatning. Iført kun morgenkåpe og tøfler, og med dradd ansikt og nedsenkede skuldre, virket han nokså tafatt og stusselig. Men mest av alt virket han trist. Det kunne Ruth Rebecca se. Hadde faren og moren snakket sammen på nytt? Hadde det skjedd noe mer med moren?

– Far, hvordan står det til med mor? Har det skjedd noe mer?

Faren sukket dypt før han sa noe. Det var som om det kostet ham en kraftanstrengelse å finne fram til ordene og å i det hele tatt åpne munnen.

– Ja, mor og jeg har hatt en lang samtale i dag på morgenen. Vi har snakket om alvorlige og vanskelige ting. I dag har det vært en sannhetens time for oss ...

– Hva innebærer dette? Hva har dere snakket om? Er det noe jeg ikke vet om og som jeg kanskje kan få vite noe om?

Faren ble sittende og pirke med en gaffel mot duken – stikk i strid med morens etikette og regler for god bordskikk. På ny virket han fjern på samme måte som i går. Han framstod som om han skulle ha blitt ti år eldre bare på et døgn. Kroppen virket fullstendig kraftløs, og ansiktet var foruten den vanlige, levende mimikken.

– I dag fortalte jeg mor om ting som skjedde for mange år siden. Dette er ting mor ikke har visst noe om. Jeg må innrømme at jeg skjult dette for henne. Men nå har jeg forstått at det ikke er bra å holde ting skjult for hverandre. Jeg har holdt det skjult i beste mening, men nå ser jeg at dette bare har gjort tingene mye verre ... Nå er det ikke så mye jeg kan gjøre ...

– Men far, hva er det du har holdt skjult? Kan du ikke snakke sånn at jeg også forstår hva dere to snakker om? Må jeg være den eneste som ikke forstår eller vet hva som skjer her?

Faren så på henne med et uutgrunnelig blikk. Han åpnet munnen på nytt, men som ved et skjebnens slag kom Lulla akkurat da inn i rommet sammen med Jonas. De skulle visst fikse noe borte ved ovnen, og der ble de upassende nok stående begge to og snakke lavmælt sammen mens de pekte på ovnen og banket på den. Dermed stanset faren seg selv i å si noe mer. Nå var plutselig også øyeblikket deres definitivt over, for i det samme hørte de Marion Christiane skrike og rope fra andreetasjen. Faren spratt opp og sa hastig at han måtte gå.

– Bli for all del ikke sittende og vente på meg, for dette kan ta tid ... Med disse ordene løp faren av gårde opp mot andreetasjen.

Ruth Rebecca ble sittende alene igjen ved bordet. Nå forsvant også Lulla og Jonas ut av rommet. Hun stirret ut mot den vakre sommerdagen som lå som en gave like utenfor de store, rutete vinduene og de høye glassdørene. Et øyeblikk kjente hun seg trukket av lysten til å bare kaste seg ut i den flommende elva som rant så livlig noen titalls meter nedenfor gården – i forsøk på å kunne svømme av seg noen av disse uklare problemene helt huset nå var fylt av. Men hun motstod fristelsen. En annen forlokkende tanke hadde nemlig også meldt seg i hodet på Ruth Rebecca. Hun ville gjøre noe hun aldri hadde gjort før ...

For å ikke vekke mistanke beveget hun seg så normalt hun kunne bort fra spisebordet – og opp i andre etasje. Hun kikket seg stjålent over skulderen et par ganger, men ingen kunne ha sett henne. Hun var helt alene. Værelset til moren lå helt borterst i gangen i andre etasje. Om det mot formodning skulle nærme seg noen mot døren til værelset, ville hun ha god tid til å kunne late som om hun drev på med ett eller annet utenfor døren. Musestille stilte hun seg opp foran morens værelse – og så lente hun øret inn mot døren. Da var det mulig å høre store deler av det som ble sagt bak disse lukkede dørene. Det lot til at det kun var moren og faren som var i rommet, for det som ble sagt var nok ikke ment for andres ører i det hele tatt ... Først var det bare morens stemme som kunne høres.

– Jeg visste jo ingenting om dette. Her har jeg levd nesten hele mitt voksne liv i dette huset, uten å vite at du er faren hennes. Hvordan tror du det er for meg? Jeg føler meg helt knust. Men jeg sier deg likevel at jeg på et vis har visst at det måtte være sånn. Dere to har alltid vært så like. Du har alltid støttet henne og forstått henne på en annen måte enn jeg. Jeg har følt at dere liksom har hatt en hemmelig avtale jeg ikke har visst noe om, men nå forstår jeg jo det hele. Blod er jo virkelig alltid tykkere enn vann – uansett. Det er ikke noe man kan gjøre noe med.

Nå satte moren i å gråte uhemmet. Ruth Rebecca kunne høre hulkelyder, snufsing og tuting. Farens ord forsvant i all gråten, men det var tydelig at han forsøkte å trøste. Han var ikke sint. Snarere tvert imot virket det som om han bad om unnskyldning for et eller annet. Da gråten etter hvert stilnet litt, kunne hun få med seg flere av ordene hans. Men hva i alle

dager handlet dette om? Hadde ikke moren visst at han var faren hennes? Ruth Rebecca kunne ikke tro sine egne ører. Stiv av anstrengelse ble hun stående klint inntil døren. Nå var det faren som snakket.

– Jeg vet jo nå at jeg skulle ha sagt noe. Jeg burde ha fortalt det hele til deg. Men jeg elsket deg – og bare deg – av hele mitt hjerte, og jeg ville ikke at noe skulle få ødelegge denne store kjærligheten og lykken som mitt hjerte var fylt av. Jeg tenkte at det ikke spilte noen rolle. Jeg var redd du ville bli altfor opprørt og kanskje få et av dine ... anfall igjen. Jeg blir fullstendig ute av meg når du får anfallene dine. Min verden raser sammen, men jeg forsøker å være rolig og fattet. Men sannheten er at jeg knekker litt mer for hver gang jeg ser deg slik. Og nå, denne gangen, så føler jeg at det er verre enn før ...

Nå begynte moren plutselig å skrike. Om Ruth Rebecca ikke hadde visst bedre, ville hun nesten ha mistenkt moren for at hun *slo* faren. Slik hørtes det vitterlig ut. Underlige bankelyder kunne nå anes inne fra rommet, og faren ga fra seg noen merkverdige stønn. Moren skrek innimellom og lirte av seg noen rasende ord. Nysgjerrigheten etter å få vite den fulle sannheten og behovet for å kunne få kjennskap til hva som faktisk skjedde mellom de to foreldrene hennes, var påtrengende. Hvorfor i all verden hadde ikke moren visst at han var faren hennes? Skulle det liksom være en nyhet? Ruth Rebecca følte seg totalt forvirret. Selv om hun hadde hørt ordene i samtalen deres, følte hun ikke at hun forstod noe mer. Hun stod bare igjen med enda flere spørsmål enn før. Det eneste hun klarte å få ut av dette var: De to skjulte noe. Det gjaldt dem begge. Sannsynligvis var det også slik at hun bare hadde fått kjennskap til en liten dråpe av det som var sannheten. Hvordan kunne hun få tilgang til denne sannheten som liksom satt fast i veggene på denne gården?

I det samme hørte hun skritt nærme seg døren hvor hun stod. Med et visst besvær grunnet den vonde foten, hinket hun inn i et hjørne. Hun smatt inn bak et forheng hvor Miriam oppbevarte sengetøy og håndklær til gjester. Plassen var ikke stor, og Ruth Rebecca følte seg som en kjeltring i sitt eget hjem. Hun skalv da hun pustet, og hun håpet bare at hun ikke måtte nyse. Men faren beveget seg heldigvis raskt bort fra rommet hvor moren lå. Hun bestemte seg for at øyeblikket nå var inne for å gå inn til moren alene. Hvorfor var det alltid faren hun oppsøkte først? Hvorfor hadde det blitt skapt en avstand mellom henne og moren? Var det disse småkranglene som alltid stod i veien for at de kunne føle en sterkere nærhet, eller det noe annet? Hun ble stående noen minutter til for at det ikke skulle virke påfallende at hun kom inn. Døren var halvveis åpen. Ruth Rebecca åpner døren forsiktig og stille. Kanskje hadde moren sovnet, og da ville hun ikke vekke henne.

Moren sov ikke. Men hun virket heller ikke våken. Aldri hadde Ruth Rebecca sett sin mor slik. Denne damen hadde ingen likhet med den damen hun av og til kunne se strålende opplagt og blendende vakker til fest og ved spesielle anledninger. Håret lå flatt på hodet hennes. Ansiktet var blekt, ja, nærmest grått, og øynene var totalt uten glans. Hun lå i sengen som en livredd, liten fugl. Da Ruth Rebecca kom inn i rommet, reiste hun seg halvveis opp i senga med et sint blikk – som om hun gjorde seg klar til ny kamp mot faren

hennes med de siste kreftene hun hadde. Men da hun så at det var henne, sank hun matt ned i sengen igjen.

– Å, er det deg.

Stemmen hennes var tonløs. Hun var verken glad eller skuffet. Ruth Rebecca følte at hun like gjerne kunne ha vært Lulla eller Mimmi. Men selv om Ruth Rebecca følte seg trist fordi moren ikke lot til å bli glad for å se henne, kjente hun en storm av følelser inni seg. Moren virket så liten og forsvarsløs der hun lå. Var det slik hun hadde det hver gang hun fikk anfallene sine? Ruth Rebecca besøkte aldri moren når hun var dårlig. Faren skjøv henne bort hver gang – og fikk tankene hennes over på andre ting. Morens sykdomsverden var en ukjent verden for henne. Det var den aller første gangen hun hadde trådt over terskelen til sin sengeliggende, syke mor. Hun følte seg oversett, men like fullt var det kjærlighet hun ble fylt av i dette øyeblikket. Hennes mor. Syk. Kanskje ensom. Kanskje redd. Hun ville så gjerne komme nær henne. Hun ville så gjerne glemme alle de dumme formaningene og instruksene. En gang kom hun nok til å bli akkurat slik moren ville – men hun måtte jo la henne få lov til å være ung og litt rebelsk. Kunne ikke moren innerst inne forstå dette? Hadde hun ikke selv vært ung en gang?

– Mor, jeg ville så gjerne se til deg. Det er så trist at du er ... syk. Jeg håper du snart føler deg bedre. Hvis det er noe jeg kan gjøre, håper jeg du vil be meg om det. Jeg blir så trist når jeg ser deg sånn ...

Ruth Rebecca hadde ingen spesielle forventninger til hva moren skulle si eller foreta seg. Hun hadde ikke sagt de ordene for å få noe spesielt tilbake. Like fullt var det helt klart at hun ikke hadde forventet seg den reaksjonen som nå kom. Helt uforvarende begynte moren å skrike og rope. Med et rasende blick i ansiktet kastet hun tre av putene hun hadde i sengen direkte på Ruth Rebecca. Deretter satte hun seg opp og ropte på Lulla av all kraft. Lulla lot til å ha vært rett rundt hjørnet, for hun kom springende inn med en gang. Ordløst la Lulla tilbake putene i sengen. Uten det minste tegn til overraskelse hjalp Lulla moren tilbake på plass i sengen. Deretter sa hun at det nå var tid for medisiner og hvile. Med et blick og en liten pekefinger sa Lulla til Ruth Rebecca at hun måtte forlate rommet – og Ruth Rebecca visste ikke annet enn å adlyde ... Hun lukket døren godt etter seg, men likevel kunne hun høre de infernalske skrikene fra moren. Hva i alle dager var det som skjedde med moren hennes? Pulsene gikk raskere og raskere. Hun følte at hun ikke hadde noen steder å gjøre av seg. Det beste hun kunne gjøre nå, var å gå ut i solen. Her inne kunne hvem som helst bli gal, tenkte hun. Sollyset var det eneste som kanskje kunne roe henne ned nå.

Utenfor gården ble hun stående med bankende hjerte en stund til. Hun måtte snakke rolig og forklarende til seg selv – i mangel av noen andre som kunne tre støttende til: *Din mor er syk. Dette har ikke noe med deg å gjøre. Hun må ha hjelp. Hun har problemer – og du kan ikke gjøre noe. Dette er ikke din feil. Du må bare ta det rolig. Senere vil du forstå mer av alt dette som foregår på gården. Kanskje du rett og slett må tenke på noe annet ....* Slik gikk

Ruth Rebecca og rådslo med seg selv for å komme tilbake til hektene. Det virket til en viss grad – i godt samspill med sollyset og bruset fra elven. Det var godt å bare vandre sakte omkring på plenene omkring gården, uten å tenke på hvor eller hva hun skulle. Solen varmet deilig i nakken, og fuglesangen følt velbehagelig i motsetning til den kalde, underlige atmosfæren inne i huset. Hun gikk så dypt hensunken i sine egne tanker at hun ikke la merke til at Solfrid plutselig stod foran henne.

– Hei, Ruth Rebecca. Er du også ute og går tur?

Ruth Rebecca skvatt til da Solfrid dukket opp. Det var usedvanlig at hun vandret omkring på disse markene. Hva gjorde hun her? Hadde hun besøkt noen på gården hennes?

– Hei Solfrid, det var en overraskelse å se deg her! Jeg gikk helt i mine egne tanker. Jeg beklager at jeg ikke så deg.

– Det er helt i orden. Herrens veier er uransakelige, men ikke en spurv faller til jorden uten at han ser det.

Nå følte Ruth Rebecca seg litt satt ut. Hva skulle hun svare nå? Solfrid var minst like troende og dypt religiøs som faren hennes Konrad, men hun pleide da likevel ikke å blande inn Bibelen og Guds ord i deres samtaler på denne måten.

– Ja, jo, det er sikkert sant ... stotret Ruth Rebecca fram.

Måtte Herren se i nåde til deg. Han støtter den som vakler i sin tro og han ser i miskunn til den som oppsøker ham av et rent hjerte.

Ruth Rebecca klarte ikke å finne en oppfølger til denne kommentaren, så hun ble heller stående med hendene i siden og se på henne. Hun valgte så å gå rett på sak – uten å vikle seg inn i bibelspråket til Solfrid. Hvorfor måtte Solfrid snakke sånn?

– Min far sier at dere bør anmelde tyveriet på barnehjemmet til politiet. Han sier også at han vil dekke det beløpet som ble stjålet. Min far sier at barna ikke kan være uten mat i en måned.

Det var tydelig at Solfrid ble oppriktig glad, men det var likevel noe i Solfrids vesen i dag som liksom hindret henne i å kunne smile på ordentlig.

– Å, Gud velsigne hans åsyn. Måtte Herren bevare alle hans stier og gjøre alle hans tanker rene.

Ruth Rebecca trakk på skuldrene og antok at dette var å regne som en slags takk fra Solfrid.

– Hvorfor er du forresten her? Var det noen du skulle besøke her?

– Jeg? Nei, jeg er bare ute i Guds frie natur. Hans skaperverk må nytes så ofte man kan, for slik kan man bli minnet på hans storverk.

Nå kunne Ruth Rebecca ikke lenger dy seg.

– Hva er det med deg i dag, da? Du har jo blitt helt rar! Jeg tenker du har vært hos Simon og at du ikke vil si det til meg. Er det ikke slik det er?

Med disse ordene gjorde Solfrid et stort kast med kroppen. Hun så riktig fornærmet ut da hun svarte Ruth Rebecca.

– Simon? Jeg? Hvor har du fått denne ideen fra? Nei, nå må jeg virkelig se til å komme meg av gårde. Jeg skal hjelpe far med å lage søndagens preken. Øynene hans har blitt så svake i det siste, og han sier han trenger hjelp av et friskt og sunt hode. Så da dytter jeg på for å få inn litt salvelse her og der. Så du får bare ha meg unnskyldt, men jeg må dra nå. Igjen sier jeg tusen takk for den sjenerøse gaven fra din far. Jeg vil straks informere min mor om dette. Hun kommer til å besvime av glede.

Med dette kastet Solfrid seg av gårde. Ruth Rebecca kjente sin venninne bedre enn det Solfrid ville innrømme. Gjennom denne oppvisningen forstod Ruth Rebecca at det i aller høyeste grad måtte ha vært Simon hun hadde besøkt, og det var mulig alle bibelversene hun slang om seg med tjente til å døyve en form for dårlig samvittighet for ett eller annet ... Ruth Rebecca ble inngitt med en tung og tom tristhet på vegne av Solfrid. Framtiden så ikke så lys ut – verken for Mimmi eller Solfrid. Men nå hadde Ruth Rebecca hatt nok drama, følelser og overraskelser på en stund. Kroppen og sjelen verket etter å bli forstått – og bli tatt litt vare på. Hun hadde egentlig følt seg kastet fra den ene begivenheten til den andre i lang tid nå. Hun kjente hvordan hun lengtet etter å kunne lene hodet trygt mot noen som kunne ta henne imot – akkurat slik hun var ...

Det var føttene selv som ledet henne ned til hestene. Det var i hvert fall det hun forsøkte å overbevise seg selv om. Da hun åpnet døra inn til stallen, forsøkte hun å få det til å virke helt tilfeldig og helt uten tanke for noe – men i virkeligheten var Ruth Rebecca nå kommet til det punktet at ti ville hester ikke kunne ha holdt henne igjen og stoppet henne i det som for gjennom henne nå. Hun måtte og ville treffe Henrik. Han var den eneste i verden som kunne gi henne trøst og ro i en slik stund. Nok var nok. Hun trengte Henrik. Begivenhetene, spørsmålene og følelsene hadde blitt for mange. Hun trengte en som kunne holde henne fast og gi henne varme. Henrik var alltid den samme, og han stod bestandig klar til å ta henne imot med et bredt og lunt smil. Han var galant, vennlig og behagelig. *Henrik*. Hvorfor i himmelens navn hadde hun ikke innsett dette før? Hvor hadde hun hatt tankene sine?

Da hun tittet inn i stallen og oppdaget at rommet var tomt, for skuffelsen gjennom henne som vonde skrap mot bar hud. Hun beveget seg videre innover mot de indre rommene i stallen. Alt virket helt stille – og støvet danset i sollyset som strømmet inn gjennom vinduene. Plutselig hørte hun skritt bakfra – og der stod Henrik. Han hadde tydeligvis vært utenfor stallen, og nå hadde han kanskje sett at hun hadde kommet.

– Ruth Rebecca, for en hyggelig overraskelse!

Han strakte fram armene for å gi henne den sedvanlige, høflige omfavnelsen – med et lite kyss på pannen. Ruth Rebecca måtte anstrenge seg til det ytterste for å ikke gripe ham og holde ham fast – tett inntil seg. Hun følte seg rar og svimmel. Verden utenfor med alle problemer, spørsmål og konflikter hadde opphørt å eksistere akkurat nå. Det eneste hun ønsket å fokusere på, var Henrik i stallen – og det at hun var her med ham. Med ett virket alt krystallklart for henne: Hun ville ha Henrik.

Men én ting var å tenke dette og kjenne det brusende havet inni seg, og en helt annen ting var å vise følelsene sine på utsiden. Hvordan skulle man gjøre det? Det ante hun ikke. Var det lov? Ville det være ufint? Var det ikke Henrik som måtte ta initiativ? Og: hva følte Henrik for henne?

Ruth Rebecca tvang de stormende følelsene til å slå retrett. Her måtte ting skje i tur og orden. Det var viktig å ikke forsere noe og å presse seg på. Hun ville være en dame slik han var en mann. Dette tenkte hun til tross for at hun egentlig ikke hadde idé om hva dette innebar i praksis. Hjertet kunne ikke stoppe å banke, og knærne kunne ikke oppføre seg normalt. Likevel spurte hun ham med nonchalant stemme:

- Henrik, kan du fortelle meg litt om øya?

Spørsmålet bare datt ut av henne. Hun håpte at alvoret i spørsmålet hennes kunne dekke over hennes urolige vesen. Hun kunne kanskje få ham til å tro at de flammende kinnene og de klamme hendene hennes skyldtes det uventede, vanskelige spørsmålet. Når sant skulle sies, ønsket hun også intenst å høre om hva denne øya egentlig var for noe. Hun hørte alltid bare bruddstykker av historier knyttet til øya, og alt var dekket av et slør av redsel, uro og skam. Henriks svar overrasket henne litt, men sånn var det med Henrik. Han forstod henne alltid bedre enn de fleste andre.

- Jeg har gått og ventet på det spørsmålet. Jeg kan fortelle det jeg vet – selv om historiene om øya ikke er hyggelige beretninger.

Han ga tegn med hånden til at de kunne sette seg innerst i stallen – på en benk like ved noen store høyballer. Det var nokså mørkt i rommet, for vinduene der var knøttsmå. Henrik tente lampen sånn at de kunne se litt bedre. Så satte de seg på benken – og Henrik la forsiktig armen rundt Ruth Rebecca. Ruth Rebecca kunne ikke unnlate å kjenne på hvordan tankene på nytt fløy av gårde. Hvordan ville det være om hun snudde seg mot ham nå og heller så ham inn i øynene framfor å snakke om den forferdelige øya? Ville han da kysse henne? Ville han ta rundt henne på andre måter? Kunne hun holde rundt ham slik hun ville da?

Spørsmålene for omkring i hodet hennes. Hun var glad det var mørkt i rommet. Hun presset kroppen til å sitte musestille – og hun kunne kjenne hvordan det banket i leddene av anstrengelse for å virke «vanlig». Men ingenting var normalt nå. Hun satt i et dust mørke sammen med Henrik som holdt rundt henne. Stemmen hans var rolig og senket, og de to var helt alene ...

- Det går tusenvis av historier om øya. Noen av dem er redselsfulle historier som ikke er sanne, mens andre historier er enda mer grufulle – og de er faktisk sanne. Historiene er så mange og så varierte at ingen i dag helt vet hva som er sant og hva som er oppspinn, men det som er sikkert er at øya finnes – og på den øya skjer det mye som kan skjære i hjertet på den mest hardføre. Kvinner kommer til å øya for å føde barn de av ulike grunner ikke kan være mødre for. De setter barna til verden – og deretter kommer det noen med mange flere penger enn dem for å hente barna. Tilbake ligger kvinnene med

noen mynter i en pung, men samtidig med myntene får de også skyldfølelse og skamfølelse – og en usigelig tristhet med på kjøpet. Noen av dem har blitt gale av sorg og fornedrelse. Noen dør i fødselen, mens andre omkommer i barsel. Noen av barna dør også av og til, for forholdene er ikke de beste bestandig. Da blir de som skal kjøpe barnet rasende, og så får man grufulle krangler i tillegg ute på øya i havgapet. Dramaer, ulykker og tragedier utspiller seg i fleng på dette stedet – men ingen bryr seg. Folk oppfører seg som om plassen ikke finnes. Den ligger ute i havgapet – på et sted man aldri går om man ikke oppsøker det – og dermed kan man enkelt lukke øynene. Ingen liker at stedet finnes, men man vil heller ikke at stedet skal lukke sine dører. Hvem vet, kanskje trenger man selv en dag hjelp i nøden fra dette sorgens kapell ... Man prøver alltid å holde hemmelig hvem det er som kommer fra øya, men av og til løper ryktene for fort. De fattigste av de fattige vet alltid om hvem som kommer og går fra øya, men slike ting når ikke fram til ørene hos de rike.

Ruth Rebecca følte seg nummen og ør av å høre dette. Hun ble usigelig trist av å tenke på hvordan gravide kvinner måtte selge barna sine for penger fordi de ikke kunne ta vare på dem selv. Hvordan kunne de leve med seg selv etter dette? Hun kjente at hun sank helt sammen der hun satt – både av forskrekkelse og av triste tanker. Men samtidig med alt dette sørgelige, måtte hun medgi at alt også var vidunderlig. Henriks arm var så fast og god. Han kilte henne til og med litt på armen av og til, og da klarte hun nesten ikke å følge med i det hele tatt på alt det triste som Henrik visste så mye om. Det gikk rett og slett litt rundt for Ruth Rebecca nå. Om det ikke hadde vært for at Henrik hadde kommet med et forslag om å ta seg litt luft, kunne det hele ha gått fullstendig over styr.

– Kom! Jeg har noe jeg vil vise deg! utbrøt Henrik med entusiastisk stemme.

Den tragiske virkeligheten ute på den mystiske øya var nå forsvunnet som dugg for solen. Nå stod de to utenfor stallen i den solfylte virkeligheten, og Henrik grep henne i hånden.

– Jeg har en overraskelse til deg ... Jeg håper du vil like den. Jeg vet jo at du liker å ri, og at du gjerne vil bli flinkere og få tid til å trene deg mer ...

Henrik trakk henne med seg til en annen inngang av stallen, og hun var ikke sen om å be. Med et hemmelighetsfullt blick slo han bort slåen som var for døren – og åpnet begge dørene på vidt gap. Der stod hun. Den vakreste hesten man kunne tenke seg.

– Dette er Gaia. Liker du henne?

– Å, ja. Naturligvis. Hun er nydelig ...

Ruth Rebecca gikk straks bort til hesten og kjærtegnnet mulen dens. Hesten fantes ikke redd. Musklene var helt avslappede og Gaia lot til å akseptere Ruth Rebecca fra første stund. Henriks stemme ble nå med ett nærmest høytidelig.

– Dette er din hest, Ruth Rebecca. Dette er en gave fra meg og din far i sammen.

Ruth Rebecca sperret opp øynene.

– Min hest? Er det virkelig *min* hest? Men hvordan ...?

– Det skal du ikke tenke på i det hele tatt, lo Henrik. Nå skal du bare se fram til at du

snart kan ta henne med ut på ridetur. Jeg blir gjerne med deg på tur en av de nærmeste dagene. Har du lyst til det?

Ruth Rebecca følte nærmest at det hele ble komisk. Om hun hadde lyst? Det var jo ikke noe annet hun heller ville i hele verden ...

– Ja, det vil jeg veldig gjerne, Henrik ...

På nytt ble hun stående foran ham. Fortsatt holdt Henrik henne i den ene hånden. Ruth Rebecca så opp mot Henriks varme, brune øyne. Det myke håret hans bølget seg til siden. Øyenbrynene var kraftige og rette. Blikket var fast, men uendelig mykt og varmt ... Tenkte han det samme som henne? Kanskje gjorde han det, men uansett skjøv han henne nå litt på avstand. Han var hele tiden galant og høflig. Ingen grenser skulle krysses i utide. I tillegg til at hun kjente at hun var oppover ørene forelsket, kjente hun også dyp respekt og takknemlighet. Henrik gjorde det slik at alt dette ble til noe som bare var fint og riktig – og ikke noe man måtte skjule eller fortie. Henrik var rettskaffen i ett og alt. Han behandlet henne som en ekte dame ... Han visste hvordan tingene skulle skje ... Nå kysset han henne igjen varmt på pannen, og sa at han ville følge henne et stykke på veien. Deretter måtte han dra videre til en annen jobboppgave. De skiltes med håndtrykk – og med løfter om snarlig gjensyn. Ruth Rebeccas hjerte sang om kapp med fuglene. I denne vibrerende, levende stunden med Henrik hadde alle mørke tanker knyttet til moren og faren, Solfrid og Simon, Mimmi – og alle de andre merkelige tingene i huset, veket til side for nye, gode krefter – og solfylte drømmer og tanker. Nå, derimot, mens hun vandret oppover igjen mot gården og menneskene der, vendte alt tilbake igjen med et dunk. Dette var den majestetiske Moen gård som alle beundret så storlig fra utsiden. De færreste av dem visste hvilke tette, mørke drama som utspant seg på innsiden. Dette var jo også drama hun ikke selv forstod seg på. Hun følte seg som en brikke i et stort, uforståelig, eldgammelt spill. Hva ville bli det neste trekket i spillet?

I det samme hun var innenfor døren, ble hun møtt av faren. Med hengende skuldre, dradde øyne og blek hud stod faren like ved døren som om han skulle ha ventet på henne. Ruth Rebecca forstod at noe hadde skjedd – og hun forstod umiddelbart at det var noe mye verre enn en skjennepreken som ventet på henne.

– Nå har de nettopp hentet mor. Det ble for ille. Hun ... ble enda sykere etter at du gikk. Noe har gått fullstendig galt her. Mor har nå reist til et ... forvaringssted. Der vil hun få en annen hjelp enn den du og jeg kan gi henne. Mor trenger hjelp, Ruth Rebecca. Hun er alvorlig syk. Hun er sinnslidende.

Ruth Rebecca stod fortsatt i døråpningen. Hun følte seg rammet av en kald og inderlig skrekk. Var moren hennes borte fra hjemmet deres? Var hun virkelig så syk? Hvorfor hadde hun blitt verre nå enn hun var før?

Faren stod skjelvende og tafatt på gulvet. Like ved føttene hans lå det et knust bilde. Det var ikke så lett å se hvem bildet var av, men Rebecca så det likevel. Personen på bildet – nå

dekket av mengdevis med små, knuste biter av glass – var ingen andre enn Per Toralf Præstø.

Kapittel 11

Marion Christiane følte seg fullstendig fortaapt da hun ble trillet inn på en forsal av en fremmed person hun aldri hadde sett før – og som heller ikke sa et ord til henne. Uten å ane noe om hva som ventet henne, ble hun plassert i et hjørne i den store salen. Rundt henne satt og stod det mange andre mennesker. Noen var i rullestol som henne selv, mens andre satt på gulvet eller i stolene som stod plassert der. Gulvet var i sjakkmønster, og Marion Christiane forsøkte å ikke se mot gulvet. Hun følte alt gikk rundt i hodet hennes fra før, og det skulle ingenting til før det svimlet mer for henne. Personene – som hun forstod var pasienter i likhet med henne selv – ga fra seg uklare lyder. De snakket med seg selv. De ropte ut under det høye taket som endte i en buet velving med bilder fra gresk mytologi. Noen banket seg i pannen, mens andre stampet føttene i gulvet. Atter andre vandret omkring i rommet fra den ene siden til den andre – uten å ense at de kolliderte med ting eller personer. Alle som en virket fullstendig oppslukt i sin egen lille verden. Hvor i alle verdens dager hadde hun havnet nå? Hvorfor hadde de brakt henne til dette stedet? Hun ville være hjemme i sin egen seng og på sitt eget rom. Her hadde hun ingenting å gjøre, men det var ingen hun kunne snakke til med unntak av de som vandret rundt henne – men alle som en lot til å være hensatt i ulike grader av forstyrret tilstand. Hun følte virkelig ingen identifikasjon med disse gale menneskene hun så seg omgitt av, men plutselig sank det innover henne en tanke som fikk henne til å gyse: Var det slik folk så henne? Var hun egentlig en av dem? Stod hun i ferd med å bli gal? Hadde hun havnet på et galehus? Hadde Ernst Georg sendt henne hit bare for å bli kvitt henne?

Etter lang venting – uten verken mat eller drikke – kom det en ny person for å hente henne. Hun ble trillet inn på et kontor hvor det ventet en mann på henne. Han hadde hvit frakk, tynt, gredd hår med sideskill, bart og lorgnett. Marion Christiane kjente et sterkt ubehag straks hun så mannen. Hvorfor skulle hun lukkes inne med dette fremmede mennesket? Hun ville protestere, men døren ble lukket raskt bak henne – og han ba henne legge seg på benken som stod inntil veggen. Motvillig kavet hun seg opp på benken. Hvorfor skulle hun ligge der? Uten at hun merket når det skjedde, fikk hun en sprøyte inn i den høyre armen. Hun kjente bare stikket i et kort øyeblikk. Den beroligende effekten seg inn over henne bare sekunder etterpå. Straks tok rommet en annen form. Så ville den fremmede mannen prate. Om henne. Om alt som var hennes liv. Ordene fløt underlig nok ut av henne. Svarene på spørsmålene kom uten at hun klarte å sette opp sin sedvanlige motstand. Selv om det suste i hodet og tungen føltes større enn vanlig, svarte hun på alt han spurte om. Det var hennes innerste, mest bevarte hemmeligheter, som ble servert på løpende bånd den ettermiddagen inne på forvaringsstedet i nærheten av Arendal.

– I dag har mannen din kommet til oss med deg. Han fortalte oss at du ikke har hatt det så lett i det siste. Han sier at du trenger hvile og noen du kan snakke med om alt. Nå er du kommet til et sted hvor vi vil ta vare på deg og forsøke å hjelpe deg. Hos oss vil du få det godt. Du har ingenting å frykte her. Men for at vi skal kunne hjelpe deg, trenger vi å vite så

mye som mulig om livet deg. Jeg vil derfor gjerne du skal fortelle meg så mye du kan ting som har hendt i fortiden din – og om ting som du tenker på i dag. Hva skjedde i dag før du kom hit til oss?

Marion Christiane ville nok vanligvis ikke ha åpnet seg til hvem som helst, men akkurat nå følte hun seg så underlig i kroppen. Injeksjonen gjorde sin virkning i organismen hennes. Hodet gjorde ikke lenger vondt slik det alltid gjorde. Hun følte seg nærmest litt lattermild – og langt lettere i hodet enn hun vanligvis var. Det å snakke føltes ikke så tungt. Det var nærmest som om hun skulle snakke om *en annen dame* som ikke var henne selv. Hun følte formelig at hun fløy litt utenfor sin egen kropp, og at hun så ned på en annen person som ikke var henne – men som likevel var henne.

– I går og i dag hadde min mann og jeg et sannhetens møte. Begge to har vi fortalt om de aller mest hemmelige ting som vi har holdt skjult for hverandre i hele vårt ekteskapelige liv. Ingen har visst om at den andre skjulte noe, men nå var tiden kommet for at alt skulle avdekkes. Vi sitter kanskje begge to igjen som sårete katter som slikker sine sår. Selv tror jeg at mine sår er de som svir mest. Det er han som har såret meg dypest. Aldri hadde jeg trodd at dette kunne være mulig ... Men samtidig er alt sammen så rart, for da jeg fikk vite sannheten – så stod det hele så klart for meg. Plutselig følte jeg da at jeg egentlig hadde visst om det hele tiden. Det var en så underlig følelse. Det var nærmest som en åpenbaring ...

– Hvilken sannhet var det du fikk høre av mannen din?

– Jeg fikk omsider kjennskap til sannheten om farskapet til vår felles datter. Vår datter er ikke vår biologiske datter. Eller: jeg har hele tiden *trodd* at ingen av oss var biologisk mor eller far til vår datter. Vi hentet barnet vi har oppfostret som vår datter på øya for atten år siden – i total hemmelighet. Jeg kunne ikke lenger få barn, og derfor besluttet vi å gjøre det sånn. Vi ønsket oss begge to så inderlig et barn. Jeg har hele tiden levd i den tro at ingen av oss hadde noen biologisk tilknytning til barnet vi skulle hente. Men i dag, atten år etter, fortalte mannen min meg at barnet vi hentet, faktisk var hans egen datter. Moren var en helt annen kvinne jeg aldri har møtt i mitt liv – og naturligvis vil jeg heller aldri møte henne. Min mann bedyret at han var sammen med denne kvinnen før han traff meg, men regnestykket er ikke så vanskelig. Her har ting glidd litt over i hverandre uten at jeg har visst noe om noe som helst. Aldri har jeg følt meg så sveket – og det av min egen ektemann. Jeg føler meg knust.

Marion Christiane grep fatt i et lommeetørkle hun blir tilbudt, for tårene presset nå på.

– Jeg har alltid følt at mannen min har hatt et nærere forhold til vår datter enn det jeg selv har klart å bygge opp. Underveis i hele oppveksten har jeg følt dette, men jeg har aldri kunnet begripe hvorfor jeg følte det sånn. Disse to var imidlertid så like. De forstod alltid hverandre. De tenkte likt og de spilte hele tiden på lag. Jeg var bestandig den som var den strenge og den vanskelige. Jeg følte meg som den som satte en stopper for alt. Jeg var aldri *kjære, søte mamma*; jeg var bare den som skulle stikke kjepper i hjulene. En

gledesdreper. Etter hvert som tiden gikk, følte jeg nærmest at jeg faktisk *ble* en gledesdreper. Jeg var ikke det i starten, men forholdet deres forvirret meg så mye. Jeg følte meg alltid satt utenfor – og jeg opplevde nærmest at jeg holdt på å bli gal. Så begynte anfallene mine. De kom helt uten at jeg kunne styre det. De kom samtidig med en sterk følelse av ensomhet. Det kjentes som om et vanvidd kom over meg. Samtidig har jeg hele tiden levd i frykt for at jeg bærer på en sovende sykdom i meg ...

Nå hadde tårene begynt å trille nedover langs kinnene til Marion Christiane.

– Jeg ... jeg er lei meg for alt som mannen min har holdt skjult for meg, men jeg har også skjult mine ting for mannen min ... Det er ikke alt man kan snakke om i et liv. Noen ganger forsøker man å skjule nettopp de tingene som er de aller viktigste tingene ...

– Hva var det du holdt skjult for mannen din?

– Grunnen til at jeg ikke kunne få barn med Ernst Georg, var fordi jeg måtte ta en operasjon for å redde mitt eget liv. Jeg var en gang gravid selv ... og det var ikke Ernst Georg som var far til barnet. Det var en annen mann. Jeg var sammen med denne mannen like før jeg ble kjent med Ernst Georg. Jeg har lykkelig med dette mennesket, og graviditeten var en kjempestor glede. Jeg var glad selv om ... jeg ikke var i ordnede forhold med denne mannen. Vi hadde tenkt å gifte oss ganske raskt – og oppdra vårt felles barn ... Men alt gikk galt. Jeg mistet barnet halvveis i svangerskapet, og jeg holdt på å dø. Jeg ble reddet av noen flinke leger som hadde greie på saker som dette, men prisen jeg måtte betale var vissheten om at jeg aldri senere ville være i stand til å få egne barn. Barnet jeg mistet, har forfulgt meg som en tung og vedvarende sorg hele mitt liv. Selv om jeg fikk en datter i huset hvor jeg senere levde med min nye mann, klarte jeg aldri å gi slipp på tanken på mitt døde barn. Det ble slik at jeg og min tidligere mann, Toralf, gikk hver våre veier. Vi giftet oss og startet våre nye liv hver på vår kant omtrent samtidig. Tilfeldigvis ville skjebnen det sånn at vi alle ble omgangsvenner. Ingen andre enn Toralf og jeg kjente til det som hadde hendt mellom oss før vi begge gikk hen og giftet oss med andre. Men alt sammen forfulgte meg i mine hemmelige tanker. Alltid har jeg følt at jeg har levd to liv: ett liv som andre kan se – og et helt annet liv som ingen andre kan se og som jeg aldri kan vise. Noen år senere døde Toralf. Noen sier han døde av en kjønns sykdom, men jeg vet ikke ... Jeg blir livende redd av den tanken. Om han hadde en kjønns sykdom, kan det vel hende at jeg kan ha blitt smittet? Om jeg har en snikende sykdom, kan vel også jeg ha smittet Ernst Georg? Jeg orker ikke å tenke disse tankene, og jeg vet ikke om jeg er syk eller frisk.

Nå hadde stemmen til Marion Christiane begynt å bli grøtet. Injeksjonen til legen hadde begynt å fungere for alvor, men legen hadde fått den informasjonen han trengte. Nå kunne legen se at Marion Christiane lå i dyp søvn. Etter at han hadde forsikret seg en gang til om at hun sov, stakk han en ny dose inn i den venstre underarmen hennes. Legen snakket høyt til seg selv. Om noen hadde hørt ham, ville de nok ha spisset både øyne og ører. Men det var ikke en sjel som var i nærheten av rom 214 da han erklærte for seg selv:

– Nå skal du snart få starte et nytt og annerledes liv. Det skal jeg egenhendig sørge

for. Du kan bare overlate det hele til meg, vakre, deilige Marion Christiane ... Endelig har jeg deg her mellom hendene mine, min due. Dette er mitt livs mest etterlengtede øyeblikk ...

Kapittel 12

Ingenting gikk som planlagt denne sensommeren på Moen gård. Alle fester hadde blitt kansellert. Ingen invitasjoner ble sendt ut. Til tross for at Marion Christiane aldri hadde vært den som hadde spredd latter og glede på gården, hadde det likevel senket seg et glassaktig tomrom over hele huset nå da hun var borte. Faren satt inne på kontoret sitt for det meste av tiden. Dialogen med arbeiderne lot til å være satt på is. Constance og sønnene hennes var overlatt til seg selv i den store boligen, men dette lot ikke til å plage dem i besynderlig grad. De vandret omkring i huset som om de skulle være faste beboere i den gedigne bygningen. Nå hadde Marion Christiane vært på forvaringsstedet i snart en uke, og intet nytt hadde kommet derfra. Legen sa hver dag at de måtte ta mange prøver før de kunne komme med en diagnose. Marion Christiane måtte gjennom ulike behandlinger og kurer, og her var man nødt til å smøre seg med tålmodighet. Både Ernst Georg og Ruth Rebecca hadde glidd inn i en tom stillstand. Dagene hadde gått uten at noen av dem hadde pratet med hverandre i særlig grad. De hadde sett hverandre uten å se hverandre. De hadde sittet ved bordet sammen nesten uten å spise noe. De hadde oppholdt seg i dagligstuen sammen og sett ut av vinduet, helt uten å se at det foregikk ting langs elva. De hadde beveget seg like i nærheten av tjenerne, uten å ta innover seg at man tidvis kunne høre gråt og snufs fra deres kant. Denne stillstanden hadde å gjøre med Marion Christianses fravær og sykdom – men det handlet ikke bare om dette. Det visste de begge to godt. De ubesvarte spørsmålene og de ufullførte samtalene var mange. Hva bunnet den underlige samtalen Ruth Rebecca hadde overhørt bak lukkede dører i? Hvilke hemmeligheter var det de skjulte for henne – og hva var de skjulte for hverandre? Ruth Rebecca var også sterkt plaget av tanken på om faren overhodet ville gripe fatt i utfordringen med arbeiderne. Ingen av dem var i stand til å ta opp tråden i noen av spørsmålene. Tafattheten rådet, og tausheten tok bolig i dem.

I dag satt de på nytt sammen i dagligstuen med blikkene vendt ut mot de enorme, fortsatt grønne gressplenene på Moen gård. Faren hadde fått en dyp fure i pannen den dagen moren ble sendt av gårde til forvaringsstedet, og den furen lot til å ha kommet for å bli. Når han var sint, ble furen dypere og enda mer markert. Nå var furen veldig synlig i farens ansikt.

– Jeg hører rykter om at du har vært i Hagelia. Hva har du å si til dette?

Ruth Rebecca skvatt til da faren snakket. Tonefallet i ordene hans var uvant strengt. Det var ikke sånn faren pleide å snakke til henne – selv ikke når hun visste at hun hadde gjort noe han ikke likte. Hun bestemte seg for å være dønn ærlig. Nå, da moren var borte og tingene ellers var slik de var, hadde det ingen hensikt lenger å forsøke å fortsette å skjule ting. Hun ville for sitt bare liv ikke gå inn i den samme typen spill som hun ante at foreldrene hadde levd i gjennom hele sitt ekteskapelige samliv.

– Ja, jeg var i Hagelia, far. Jeg ville opp og treffe Peder. Sannheten er at jeg har følt

meg tiltrukket av Peder en stund. Jeg vet at verken du eller mor liker det, og derfor har jeg skjult det så godt jeg har kunnet. Jeg ville oppsøke ham for å lære å kjenne hans verden litt bedre. Nå er det slik at jeg ikke lenger tenker på Peder på den samme måten. Du og mor har fått det slik dere ville ha det – og det regner jeg med at dere vil være fornøyde med. Om du skulle høre rykter om at jeg har vært i Hagelia på nytt, så vil grunnen i tilfelle være den at jeg har dradd dit opp i ens ærend for å fortelle ham nettopp dette.

Nå hadde hun vært så ærlig hun kunne. Hun fortalte ingenting om Ragna og de spesielle følelsene som hadde oppstått dem imellom oppe i Hagelia. Grunnen til at hun ønsket å skjule dette, var uklart inkludert for henne selv. Hun fortalte heller ingenting om samtalen hun hadde overhørt mellom Peders foreldre. Ei heller fortalte hun noe om grunnen til at hun nå visste at hun ikke var tiltrukket av Peder lenger. Ærligheten hun la for dagen kom nok som et sjokk for faren – men samtidig visste hun selv hvor mye hun holdt tilbake.

Sannheten i ordene hennes lot til å legge i det minste et lite lokk på farens sinne. Han knurret noen uklare ord tilbake, og så lot det temaet til å være et passert kapittel. Var det slik ærlighet kunne virke? Når sannheten kom fram istedenfor tildekning og tilsløringer, ble kanskje lufta tatt ut av ballongen før man fikk anledning til å starte en vond og uklar intrige. Skjulte sannheter og konflikter hadde det vært nok av i dette huset. Hun mistenkte jo at det var nettopp dette som hadde vært årsaken til at moren helt plutselig måtte sendes av gårde for å «hvile». Like fullt tenkte hun at det vel var nettopp *hvile* hun gjorde her. Hun lå jo i sengen store deler av dagen. Ville det være bedre å «hvile» på et fremmed sted hvor komforten umulig kunne være den samme som her? Hva hadde egentlig kommet fram i samtalene mellom foreldrene? Hvorfor lot moren til å være forskrekket over at hun var hans datter? Hadde det ganske enkelt rablet for henne? Og hvorfor hadde bildet av Toralf ligget knust på gulvet? Var det en av dem som hadde kastet bildet fra seg i raseri? Hvorfor skulle de bli så sinte på en person som var død for lenge siden? Hvorfor hadde de hatt for vane å ha underlige krangler hver gang navnet til denne personen dukket opp?

Sannheten hun hadde gitt faren lot til å ha satt en stopper for en vond og lang samtale. I stedet hadde faren nå sunket inn i sitt eget, dype sinn. Han satt med haken vendt nedover mot brystet – fullstendig taus og tilsynelatende oppslukt av sin egen indre verden. Ruth Rebecca så nå sitt snitt til å slå litt tilbake med samme mynt.

– Hvordan har det gått med samtalen du skulle ha med folkene i Hagelia? Du lovet jo alle at du skulle gå inn i en dialog med dem om de tingene de vil forbedre. Har du holdt det løftet?

– Hvordan tenker du jeg skulle klare det midt oppe i alt det som skjer her i huset? Om du tror det er enkelt å få arbeidsro når tingene er slik de er, så tar du feil. Dessuten er det ikke din sak å blande deg opp i dette. Dette er mine ting. Dette er menns verden – og du har ingenting med disse sakene å gjøre. Er det forstått?

Farens fremmede, harde tone føltes som et slag i magen for Ruth Rebecca. Hvor var smilet hans og tøyningen hans? Hvorfor snakket han til henne på en nærmest truende,

aggressiv og ekskluderende måte? Hva fikk ham ellers til å tro at hun ikke hadde noe som helst med arbeiderne å gjøre? Var hun liksom luft fordi hun var kvinne? Var det slik han tenkte? Hadde hun ikke rett til å ha sine egne meninger?

Nå reiste faren seg resolutt fra stolen.

– Jeg blir på kontoret resten av dagen og kvelden. Jeg har mye å ta meg av.

Ruth Rebecca sa ikke noe mer til faren nå, men i sitt stille sinn tenkte hun at det kunne være like bra. Det tjente ikke til noe at de to skulle sitte slik å småkrangle. Det var ikke vanlig for dem å ha denne typen samtaler – og Ruth Rebecca visste at det gjorde like vondt for ham som det gjorde for henne. Men han hadde fått god trening i å gjøre seg hard. Det var det han gjorde nå i tilknytning til morens sykdom og fravær. Han ville verken snakke om hvorfor hun ble syk, om hvordan hun var syk – eller om hva som hadde skjedd mellom dem. Han var i ferd med å kapsle seg inne, både for henne og for resten av omverdenen. Det var ikke bra for ham – eller for noen andre.

Ruth Rebecca bestemte seg for å ta seg en tur ut, for det kom ikke noe godt ut av å vandre omkring i det store, stille huset når faren var slik han var. Idet hun passerte tjenerinngangen inn til kjøkkenet, kunne hun høre Mimmi og Lulla prate sammen. Døren stod åpen og det var enkelt å høre hvert ord.

– Hva annet kan du gjøre enn å snakke med noen ute på øya? Simon kommer aldri til å ta imot barnet som en far. Han vil benekte ethvert kjennskap til deg og barnet. Du kan ikke oppdra dette barnet alene. Du kommer til å miste posten din her på gården, for det er ikke mulig å være mor og arbeide som tjenestepike samtidig. Det vet du jo. Om du mister posten din, er det ingen annen vei tilbake enn å flytte opp til Hagelia. Det er vel ikke det du vil? Du ser jo hvordan folk lever i Hagelia. Alle der oppe er rasende på Ernst Georg fordi han ikke betaler dem nok. Han lar dem leve i kummerlige forhold mens han selv lever livets glade festdager her på gården. Mimmi, du er nødt til å betenke deg. Du må finne ut raskt hva du skal gjøre. Jeg kjenner noen som kjenner noen som arbeider ute på øya. Vil du at jeg skal snakke med dem?

Det lød ikke andre svar enn hulk og gråt fra Mimmi. Så ble plutselig døren lukket brått – og dermed kunne hun ikke høre fortsettelsen. Det var virkelig om å gjøre å få fortalt Solfrid om hvordan denne Simon faktisk turte fram med alle kvinner han støtte på. Turen ned mot presteboligen føltes befriende. Det slo henne at hun stadig oftere i det siste hadde følt det som en lise å få komme seg bort litt fra den trykkende stemningen hjemme på gården. Andre mennesker som så henne og gården tenkte nok lett at hun måtte være verdens lykkeligste ungpике.

– De skulle bare ha visst, sa Ruth Rebecca høyt for seg selv. – Livet byr på utfordringer også for den som «har alt».

Men til tross for alle vanskelighetene Ruth Rebecca følte hvile over henne som et teppe, kjente hun hvordan solstrålene alltid trakk fram de positive tankene som på en måte aldri slapp taket i henne. Uavhengig av hvor mørkt det kunne se ut, hadde hun alltid samtidig en

glad stemme i seg som sa: – Dette ordner seg til slutt. Se mot lyset og elva. Løft blikket mot fjellene. De tingene som du strever med nå, er små ting i en stor sammenheng. Livet er stort, og snart – om en stund – vil du være opptatt av helt andre ting, mye større ting. Livet ligger og venter på deg ...

Når Ruth Rebecca tenkte slik, kunne hun for alvor glemme de tunge tingene hun følte seg omgitt av i livet. Hun var tross alt datteren på Moen gård. Hun hadde alt hun trengte – og mer til, og snart ville nok lykken smile på ny til henne.

Det var som om hun rent hadde gått og drømt seg bort mens hun hadde vandret bortover veien til Konrads hus. Men i det samme hun fikk øye på huset, gikk det et søkk i henne. Virkelighetens og dagens utfordringer stod på nytt framfor henne. Solfrid. Stakkars Solfrid. Hun måtte ikke bli narret av den fæle Simons forførerkunster. Hvordan ville det gå om Solfrid lot seg sjarmere av denne lurendreieren?

Solfrid satt i hagen under det store treet da hun kom. Allerede på femti meters avstand kunne Ruth Rebecca se at Solfrid var oppkavet. Hun hadde reist seg fra stolen straks hun så Ruth Rebecca. Hun hadde Bibelen i hånda – og hun løftet den opp med den høyre hånden som en underlig hilsen. Ruth Rebecca hadde forberedt noen setninger hun ville få raskt fram om Simon – og om situasjonen til Mimmi, men da hun så Solfrid fullstendig oppgiret med Bibelen i hånden, kjente hun hvordan alle ordene liksom ville tørke helt ut i henne. Her var det Solfrid som rådde. Ruth Rebecca hadde forventet at hun ville bli nedrent av bibelvers denne gangen også, men slik ble det ikke. Solfrid rant tydeligvis over av noe helt annet.

– Ruth Rebecca, jeg var ikke helt ærlig mot deg forrige gang vi møttes. Du spurte meg om jeg hadde vært på besøk hos Simon, og da svarte jeg nei. Men sannheten var at jeg hadde vært hos Simon.

Her ville Ruth Rebecca forsøke å skyte inn et par ord om det samme temaet, men Solfrid kom henne i forkjøpet.

– Jeg ville fortelle det til deg før det kommer til å ryktes overalt, kjære Ruth. Snart vil alle få vite det, men du som er min beste venninne skal få vite det først. Simon og jeg vil snart være et par. Han ønsker å be om hånden min – og han skal besøke min far neste søndag. Det er så fantastisk!

– Men, men, Solfrid ... Du kan ikke. Du må ikke. Simon, han ... Han er ikke ...

– Å, jeg vet hva du vil si. Naturligvis er han ikke Guds beste barn, men dette tar jeg som en utfordring og et kall. Simon er en uslipt stein, men Gud har kalt meg til å få ham inn på den rette sti. Han kan være litt vilter og litt opprørsk, for han har mye gutt i seg. Det er enkelt å se. Men jeg både kan og vil være sterk nok til å ta på meg den oppgaven å lede ham inn på den smale veien. Stol på meg, Ruth. Dette er Guds vilje. Jeg har fått det åpenbart, og det er ingen tvil i min sjel.

Ruth Rebecca følte seg sjanseløs mot disse ordene. Når Solfrid hadde fått den innstillingen til saken, var det ikke mulig å fortelle om at Mimmi var gravid med hans barn.

Sannsynligvis ville Solfrid beskyldte henne for å fare med løgn og sladder – og ingenting vil komme ut av det. Ruth Rebecca trakk på skuldrene og forsøkte å smile. Hun tvang heller samtalen inn på et annet spor.

– Jeg ville minne deg på at dere måtte melde tyveriet til politiet. Far ville også gjerne at Konrad kunne komme innom på gården, sånn at de kunne ordne dette med pengene til barnehjemmet.

Solfrid smilte lykkelig og sa tusen takk på nytt. Ruth Rebecca gjorde et raskt kast med hånden til avskjed. Hun aktet ikke å bli lenger enn nødvendig hos Solfrid når tingene var sånn. Solfrid fikk ta sine egne valg og gjøre det hun trodde var riktig. Selv visste hun i hvert fall at hun aldri ville ha tatt i Simon med en finger. Hun sukket ved tanken. Det følte vidunderlig å kjenne en sterkere visshet om hva hun følte – og for hvem. Henrik danset i tankene hennes sent og tidlig, til tross for alle de andre tingene som skjedde rundt henne. Hun la veien om elva i forsøk på å kunne få et par ord alene med Peder. Jo før hun kunne fortelle ham om at han måtte glemme kysset – og alt annet – jo bedre. Det var ikke riktig av henne å la Peder leve i troen på at hun kanskje en dag ville trekke ham enda nærmere inn i livet sitt ... Hun kunne ikke det nå. Ikke etter de stormende følelsene hun hadde kjent for Henrik. Overbevisningen i henne om hva hun hadde å gjøre, var sterk. Men jo nærmere hun kom de brusende strykene, jo mer begynte hjertet å dunke. Nå kom den dundrende skyldfølelsen. Innerst inne visste hun at hun hadde oppført seg litt ertende for Peder ved flere enn én anledning. Når hun hadde lagt seg ned for å skyte rådyr på, var det ikke fritt for at hun «tilfeldigvis» hadde latt skjørtet få gli tilforlåtelig langt opp mot lårene – mens hun hadde latt som om hun var fullstendig oppslukt av å sikte. Naturligvis visste hun hva han tenkte mens han stod bak henne og lot som ingenting. Hun hadde også lekt forlokkende med blikket, strøket ham over ryggen, armene og ja, lårene, liksom helt tilfeldig alt sammen – oftere enn hun ville innrømme her og nå. Innimellom hadde hun til og med strakt seg over ham og bøyd seg ned en liten smule, sånn at det var fritt fram for ham å ta en bitteliten titt ned under blusen på brystene hennes som var fullstendig upåklagelige – noe hun var ganske godt klar over. Slik hadde hun drevet på, og hun hadde jo hatt øyne i hodet. Hun hadde selv kunnet se at det til tider hadde gått rundt for Peder; hun hadde jo kjent at hun kunne sno ham rundt lillefingeren så mye hun selv ønsket – og slik hadde det vært i årevis. Hun hadde aldri gitt inntrykk av at hun lekte med ham, men nå opplevde hun at hun var litt usikker på sine egne motiver. Hadde hun egentlig sett for seg at hun skulle gifte seg med Peder – eller skyldtes dette jaget etter ham en ørliten trang til å kunne få føle at det var hun – og ikke foreldrene – som skulle bestemme over hennes liv? Selvransakelsens øyeblikk hadde kommet, og mer enn noe annet så syntes hun synd på Peder. Hun visste at han ville bli inderlig lei seg og trist. I tillegg fryktet hun at han ville bli noe mer enn dette ... Ville hun kanskje få se en annen side av Peder når hun nå måtte fortelle ham saken slik den stod?

Hun fikk øye på Peder nede ved sagbruket. Han gikk i de samme klærne han alltid gikk med. Han tørket svetten med håndbaken i et sett. Det var en varm dag, og hun kunne ikke

forestille seg hvordan det måtte være å jobbe og slite i en varme som dette. Peder lyste opp da han fikk øye på henne. Hun kunne se at han fikk lyst til å løpe bort til henne og trekke henne med bort til et tre hvor de kunne stå alene – slik de hadde gjort det mange ganger tidligere. Men det måtte ha vært noe i blikket hennes som hadde stoppet ham. Han ble stående rett opp og ned – uten å bevege seg videre. Hun kunne spore både forskrekkelse og skepsis i øynene hans. Peder var kanskje fattig og uten så mange muligheter i livet, men dum og treg var han ikke. Om det var noen som oppfattet hva som skjedde rundt ham – og det til og med noen ganger før tingene hadde skjedd – så var det Peder. Det gikk opp for Peder at han allerede hadde fått mistanke om at Ruth Rebecca hadde et budskap å komme med. Det var et budskap han ikke ønsket å høre, men det var likevel et budskap han hadde ventet på i mange år. Til tider hadde han også undret seg over at det ikke kom noe budskap, og da hadde han skjennet på seg selv og sagt:

– Peder, du er slem. Du må ha tro på denne Bekka. Hun er noe for seg selv. Det har hun bevist gang på gang.

Til slutt var det Peder som tok til orde. Stemmen hans virket fremmed og distansert da han sa:

- Hva bringer deg på disse kanter, Ruth Rebecca? Er du ute for å spasere?
- Jeg er her for å treffe deg.

Ruth Rebecca forstod straks at her var alle tjent med at hun gikk rett på sak. Dette lot ikke til å bli et hyggelig møte, men dette var noe hun måtte gjøre for å kunne kjenne seg fri etterpå.

– Jeg ville be deg om at du kunne glemme det som skjedde mellom oss ... den gangen da ...

Nå klarte Ruth Rebecca likevel ikke å finne ordene. Det ble Peder som måtte gjøre veien kortere for henne.

- Tenker du på den gangen vi kysset hverandre?

Ruth Rebecca så ned mot bakken – og Peder forstod at det betydde ja. Peder var ikke snar om å kvittere.

- Det er allerede glemt. Var det noe mer du tenkte på?

Stemmen var forbløffende hard. Den var nærmest metallisk. Var dette den Peder hun hadde vært så betatt av – og som hun fortsatt var så glad i? Måtte de bli kalde og fjerne mot hverandre fordi han ikke var den hun skulle kysse? Kunne man ikke bare være vanlige, gode venner – slik de alltid hadde vært?

- Nei, det var ikke noe mer. Det var bare dette.
- Ja, men da har jeg noe mer jeg vil si til deg ...

Nå tok Peder noen skritt nærmere henne. Skrittene var faste og rolige, og Ruth Rebecca kjente et sterkt ubehag. Skyldfølelsen raste gjennom henne i stormkast. Ubehaget over å kjenne det som om hun hadde gjort noe galt, når hun aldri hadde hatt i tankene å såre noen, grep fatt i henne som rasende katteklør. Hvorfor var Peder slik han var nå?

Hadde han hele tiden hatt en mørk side inni seg? Var det hun som hadde fått fram den lekende, varme siden? Hun våget nesten ikke møte blikket hans idet han nærmet seg, men hun tvang seg til å være sterkere enn det hun følte seg som.

– Jeg lurte på om det var slik at vi snart skulle få besøk av din far? Han har noe uoppgjort med oss. Det kan se ut til at han helt har glemt sitt løfte – og vi ser ikke med blide øyne på slike ting. Tror du kanskje at din far ikke vet dette?

Stemmen virket tilgjort blid da Peder sa den siste setningen, og Ruth Rebecca kjente hvordan det gikk kaldt nedover ryggen. Hun samlet all kraft og brukte alle krefter for å få en ren og rolig stemme.

– Far har hatt tunge dager i det siste av ulike grunner. Han har ikke vært i stand til å tenke på disse tingene nå grunnet ting som har skjedd i familien vår. Om det ikke var noe annet enn dette du ville si, så tar jeg avskjed og ønsker deg en god dag.

Ruth Rebecca skalv fra issen til tåspissene da hun snudde seg og gikk oppover bakken bort fra sagbruket. Aller helst ville hun legge seg ned i en seng og gråte sine modige tårer. Skulle virkelig alle de herlige timene sammen med Peder ende på denne måten? Han var jo hennes barndoms hemmelige verden og hennes ungdoms fristed – og de hadde delt så mange fine øyeblikk. Hvorfor skulle Peder gjøre alt så vanskelig og så kaldt – og på toppen av det hele liksom skyte henne i hjertet med å trekke inn saken med faren.

Vi kommer snart tilbake til dere på gården. Neste gang blir vi enda flere – og da kommer jeg ikke til å være like letturt som forrige gang. Nå har øynene mine åpnet seg, Ruth Rebecca ...

Med disse ordene tok Ruth Rebecca til å løpe. Hun orket det ikke mer. Peder trengte ikke å blande sammen det hele og la denne saken med faren være en sentral del av deres forhold. De hadde delt altfor mye opp igjennom, og hun syntes det var riktig slemt av Peder å vri på alt sammen på denne måten. Var det kanskje hennes feil at følelsene hennes hadde snudd? På nytt ble hun inngitt med følelsen av at livet hennes i det siste hadde vært å bli kastet fra skanse til skanse. Først hos faren, så hos Solfrid – og nå hos Peder. Det ville liksom aldri ta slutt ... Hun forstod at hun måtte roe seg ned, for nå dunket hjertet så kraftig at det nesten gjorde vondt. Hun presset seg til å se på sollyset og puste dypt inn for å få ro, men det var som om ingenting av dette ville virke. Hun var så oppkavet og fortvilt at hun nesten ikke klarte å stå på begge beina samtidig. Hun satte seg ned på en stein like ved et tre, med ansiktet gjemt i hendene. Etter hvert roet pusten seg selv om følelsene løp løpsk i hennes indre. I det samme hørte hun en stemme like bak treet hvor hun satt. To damer snakket ivrig sammen. De lot ikke til å ha lagt merke til at hun satt noen meter unna dem, dekket av løvverk og noen småbusker – men likevel så tett opptil dem at hun kunne høre hvert ord som ble sagt. Den ene stemmen var ukjent, men den andre stemmen dro hun kjensel på. Det var Agnes, mor til Peder. Det tok henne ikke så lang tid før hun forstod at det til hennes store forskrekkelse var *hennes* de snakket om.

– Ja, du vet, denne jentungen på Moen gård lever jo godt. Hun mangler ikke på noe

og lever i sus og dus. Om hun bare visste hvor hun egentlig kom fra, ville nok pipa ha fått en annen låt.

Det var Agnes som hadde snakket nå. *Jentungen på Moen gård* kunne jo ikke være noen andre enn henne. Visste hun liksom ikke selv hvor hun kom fra? Hva var det Agnes mente med dette, tenkte Ruth Rebecca skrekkslagen.

– Ja, det er jo sånn med flere av disse som kommer fra øya. Mange av dem får aldri vite noe om det som har skjedd i livet deres. De lever i uvitenhet i mange år, men så får de plutselig seg en gedigen overraskelse.

– Ja, alle vet jo hvem faren er, men ikke alle vet like sikkert hvem moren er. Jeg har til og med hørt at det er noen som tror det er meg.

Nå skrattlo de begge to. Ruth Rebecca kjente trang til å kaste opp. Det svimlet for øynene og det suste i hodet.

– Ja, sånn er det når folkesnakket går. Men de fleste i dag vet nok at herren var bortpå flere av jentene blant oss. Det er jo sånn de gjør det – og etterpå så begriper de ingenting av hva som har skjedd. Da kjenner de ingen av oss, og de opptrer som verdens mest uskyldsrene og trofaste ektemenn ...

I det samme forsvant ordene i det fjerne. Damene hadde begynt å gå bortover jordet. Et øyeblikk ble Ruth Rebecca grepet av trangen til å løpe etter dem. Hun ville rive dem i håret og dunke dem på ryggen ... Raseriet og fortvilelsen grep tak i kroppen hennes slik hun aldri noensinne i sitt unge liv før hadde kjent det. Like fullt vendte hun på hælen og gikk innbitt, taktfast og rolig mot Moen gård. Hun aktet ikke å løpe, for hun ville ikke være andpusten i det ærendet hun hadde nå.

Fra vinduet inn mot farens kontor kunne hun se at faren satt bøyd over skrivebordet. Hun strente rakt inn på kontoret uten å banke først. Hun brydde seg ikke om å be om lov til å komme inn. Uten innledende fraser gikk hun rakt på sak.

– Nå er det på tide at du forteller meg alt sammen. Hvilke hemmeligheter har du og mor skjult for meg? Hvor kommer jeg fra? Hvem er egentlig mine foreldre? Hvem er du egentlig? Hvem er Marion Christiane – som du har sagt er min mor? Trodde dere at dere kunne lure meg et helt liv? Nå har tiden kommet for at du skal servere meg sannheten – og ikke et nytt lag med løgnhistorier.

Faren så forskrekket på henne – og til en forandring lot han til å være ordløs. Han bevegde munnen som for å forme ord, men ingenting kom ut. Ruth Rebecca kjente hvordan raseriet – men også redselen – tok stadig større bolig i henne. Hva kunne skje nå? Hva ville faren si?

– Men kjære Ruth Rebecca, nå må jeg si du er litt voldsom her.

Nå hadde faren øyensynlig fått tilbake talens bruk.

– Jeg forstår ikke noe av det du sier. Nå tror jeg du har vært ute og lyttet til løgnhistorier blant arbeidsfolkene. Du må da ikke finne på å tro på slike ting som du hører. Fattige mennesker sier hva som helst. De vil hele tiden lure deg – og de gjør det for å oppnå

fordeler for seg selv. Tro aldri noe annet. Fattigfolk er sånn. Det er livets viderverdigheter og utfordringer som har gjort dem slik. Dette er dessverre den ubehagelige sannhet. Mor og jeg er naturligvis dine foreldre. Jeg vet ikke hva du har vært ute for nå, men det er nok noen som har forsøkt å lure deg på finurlig vis ... Du har vel ikke gått på limpinnen og trodd på noe av det du har hørt? Da ville jeg i tilfelle bli fryktelig skuffet og lei meg. Du må da ikke i ditt hjerte tvile et sekund på at jeg er din egen, kjære far. Hvordan kan du tenke noe slikt, kjæreste Ruth Rebecca min ...?

Nå kom faren fram fra plassen sin bak skrivebordet. Han ville omfavne henne, og ordene fløt nå over leppene hans i rikt monn. Ruth Rebecca kjente forvirringen og uroen rive og slite som ville dyr i henne. En del av henne ville så gjerne tro på det han sa, og det var akkurat som om det fantes en liten stemme i henne som trodde på det faren – eller: denne mannen – sa. Men samtidig måtte faren fare med løgn nå. Damenes visste jo ikke at hun satt og lyttet på dem. De hadde kun snakket til hverandre, uten noen skjulte intensjoner. Hvorfor skulle de snakke slik når de ikke visste at hun satt bak treet? Det måtte jo ha vært sannheten som hadde kommet ut, eller hva? Noe annet kunne ikke være tilfellet. De var umulig. Det kunne ikke være annet enn sannheten hun hadde fått kastet mot seg på den mest brutale måten, og nå stod i tillegg hennes far – eller hennes ikke-far – like foran henne og løy henne rakt opp i ansiktet. Hvor skulle grensen for denne galskapen gå? Når skulle alt dette stoppe?

Ruth Rebecca orket ikke mer nå. Hun fløy på dør. Tjenerne stod og så etter henne, og de måpte. De så at hun beveget seg i retning av stallen. Ruth Rebecca visste at hestene stod der og at døren var åpen bare man løftet opp slåen. Gaia, som hun hadde hilst på forleden dag, stod der i dag også. Den viftet med halen da hun kom inn, og hun veivet med mulen. Ruth Rebecca hadde ridd mange hester før Gaia. Hun kunne ri og hun var trygg på hester. Hestene var også trygge på henne, og hun hadde hatt mange fine rideturer før. Men forskjellen på før og nå var at hun var fryktelig oppkavet. Hestene var alltid veldig oppmerksomme på slike svingninger som beveget seg i menneskene. Den oppmerksomme, følsomme Gaia kunne i stor grad merke uroen til Ruth Rebecca da hun slang seg opp på hesteryggen. Da Ruth Rebecca presset beina sammen rundt hesten, kunne hesten kjenne at det gikk en spenning gjennom seg. Den måtte løpe. Den måtte være hest. Den måtte løpe. Ruth Rebecca kjente nå adrenalinet stige. Hun satt på hesteryggen – og ga beskjed om galopp. Nå skulle det løpes. Ingenting skulle spares på. Alt skulle settes fri. Hun greide ikke mer av noe av dette, og behovet for å *forsvinne* var sterkere enn alt annet akkurat nå.

Skogen hun nå red i var full av trær, og trærne hadde en mengde greiner som stakk ut til alle kanter. Blodet bruste i Ruth Rebecca. Alt foran henne framstod som så uklart. Det eneste hun hadde klart for seg, var farens ord. Var faren en løgner, eller ei? Var hun dattera på Moen gård, eller ei? Hvem var hun så i tilfelle?

Ruth Rebecca rakk ikke en gang selv å legge merke til at hun kolliderte med hodet med en av de mange tykke greinene. Hun forstod derfor heller ikke selv at hun falt av hesten –

og at kroppen hennes beveget seg i retning av flere av de spisse steinene som lå like ved hestens galopperende klover. Det eneste levende vesenet som befant seg i nærheten, var et lite rådyr. Rådyret smattet og koste seg og ante fred og ingen fare der det stod innhyllet av ettermiddagssolens varmende stråler. Rådyret gomlet i seg løv og urter som vokste i så rikt monn på akkurat den åkeren hvor det befant seg nå. Det var kun rådyret som ble vitne til at det sprutet store mengder blod på flere av steinene. Ingen andre enn rådyret så kroppen til jenta som ble liggende med ansiktet ned mellom flere av de skarpe, spisse steinene, delvis dekket av røsslyng og blåbærlyng.

Løsningsforslag

KAPITTEL 1: SUBSTANTIV

KAPITTEL 2: ADJEKTIV

Oppgave 1: 1. godt 2. godt 3. gode 4. gode 5. godt 6. gode 7. fantastiske 8. snille 9. sunne 10. sunt 11. greie 12. søtt 13. snill 14. fint 15. fin 16. essensielt 17. essensiell 18. godt – bedre – best 19. god 20. fint / finest 21. fint 22. god 23. god

Oppgave 2: 1. sint 2. gammelt 3. fine 4. brukt 5. nytt 6. nye – fint 7. sikkert – planlagte 8. fin – rar 9. sur 10. gammelt 11. nyttige 12. malt 13. upusset / upussede 14. bekymret 15. stresset 16. nummerert

KAPITTEL 3: ADJEKTIV, SUBSTANTIV OG ADVERB

Oppgave 1: 1. forseggjort – velspilt – Den stjernespekkede / Den stjernespekkete 2. spekkede / spekkete – ødslerne – sløsete familie – Familiens høvding – stinn – et formidabelt ødeland 3. Den plettfrøe vandelen – akutt fare – tilsølt – grønne skoger – det pillråtne firmaet / et pillråt tent 4. Den sagnomsuste kapteinen – mannskap / det mannskapet – øverste hylle 5. øverste dekk 6. øverst – den fornemste / den mest fornemme 7. De øverste, fornemme 8. nederst – rangstigen 9. en fin – nederste 10. en/ei gammel – øverste 11. samme / den samme – samme / den samme 12. Den mentalt ustabile – sterkere – tyngre 13. Den sterkt vanedannende – svake immunforsvaret 14. Den tidligere sterkt rusavhengige – nye liv – direktørens datter 15. Den tregt synkende – hodebry – øverste leder / den øverste lederen 16. Den pent sittende – folks blick 17. Den brautende, freidige –

småfrekt 18. Den skarpt uttenkte – smurt 19. Den hurtig voksende – den største begeistring
20. Den kraftig økende – helsevesenets – største utfordringer / store utfordringer

Oppgave 2: Den stripe – smilebåndet 2. Den stripe – rett – fin 3. rutete – fin 4. Det rutete – jevnt 5. godt uttenkte 6. visuelt sett – kult 7. Den sløve gangsteren – det råeste høydepunktet 8. Den svakt søvndyssende – de dempete / dempede – tent – De tente – ør 9. sinnssykt god 10. Den steinede 11. Den kantete – fin 12. Den kantete (slik den er klippet) / kantete (med mange kanter) – øyet 13. gal – Den forstyrrete – håret 14. De forstyrrede 15. Den forsvunne skatten – havets bunn 16. siste år / det siste året 17. siste stopp 18. bra sliten 19. godt uttenkte

KAPITTEL 4: PREPOSISJONER OG ADVERB

Oppgave 1: 1. i 2. på / i – i – på 3. på – i 4. på – på 5. i 6. på – på 7. i 8. i 9. på 10. i 11. på 12. i / på 13. på / i 14. på – i – i 15. på 16. i 17. på 18. i 19. i 20. på / i 21. i 22. i 23. i 24. på

Oppgave 2: 1. til – med – av 2. til – i – med 3. i – gjennom/ved 4. på – til – om 5. i – ved 6. over – i 7. for – på 8. i 9. av 10. med 11. over 12. til 13. mot – i – for 14. for – på 15. i – fra 16. i 17. mot 18. opp 19. i – over 20. i

KAPITTEL 5: GRAMMATIKKOPPGAVER KNYTTET TIL ULIKE TEMA

Oppgave 1: 1. utsatt – somatiske 2. består – kriterier 3. ha 4. tilbakeholdne – nedverdiggelse – latterliggjøring 5. sosialt udyktig 6. etter – vilje 7. rettes / blir rettet 8. for – hva 9. defineres / blir definert – til – for – mentale tilstand 10. til – om – å tro – en 11. om – negativt 12. gjenspeiler / reflekterer 13. selvforakt 14. av – adferd – inn 15. de selv er 16. når – de går 17. sammenlignes ofte / blir ofte sammenlignet 18. defineres / blir definert – angsit – situasjoner 19. kjennetegnes / blir kjennetegnet – sosiale situasjoner 20. utover 21.

nære relasjoner 22. angsten – blir kjent – øke / stige / tilta 23. nærmere – de faktisk kommer – tyngre – føles 24. skummelt – de ofte dropper ut 25. helsehjelp – plager – forstyrrelsen oppdages / blir oppdaget 26. nærmere – disse menneskene faktisk kommer – skumlere – blir det jo for dem 27. kan de for eksempel – opp 28. fra – side – fall – over 29. seg – med 30. virker de – mens – ikke er 31. vrient – terapiløpet 32. settes / blir satt – selv

KAPITTEL 6: ORDFAMILIE

Oppgave 1: 1. dommen – ble dømt – dømmende – Dommen 2. angeren – angrende – angrende / angerfullt 3. viten – vet 4. ble pågrepet – Pågripelsen – Den pågripne 5. tungtveiende 6. fengende 7. topping 8. forsterkninger 9. Stiftelsen – Det stiftede / Det stiftete 10. den avhørte / de avhørte – Avhørene 11. antakelse 12. Angakelsen – De antatte, utgitte 13. vridning – overstrekning – forstuing 14. Den forstuede / Den forstuete 15. avlyst – Avlysningen 16. livbergingen / livberginga 17. livberging 18. Fortrengning – Fortrengte 19. gjennomslag 20. De innfangede / De innfangete – trusselen / truslene – Kidnapperne – trusler – De truede / De true

Oppgave 2: 1. stenging/stengingen/stenginga 2. ras 3. isolasjon 4. løsninger 5. omkjøringer 6. Innføringen/Innføringa 7. oppfordring/oppfordringer 8. en trussel / trusler 9. hatefulle / hatske 10. lidelsesfull – lidende 11. motiverende – motivert 12. dressert 13. rotete – rot 14. kampen – kjemper 15. slaget – Slagene – slått 16. seier – seirende 17. avlastning – avlastet 18. belastninger – belastende – belastet 19. skolerte – Skoleringen/Skoleringa 20. Sonderingen/Sonderinga

Oppgave 3: 1. forslag 2. abdikasjon 3. kondolanser 4. inntreden 5. drypp/dråper 6. gjerning / gjerninger 7. gjenge 8. Gangen 9. arvingene 10. arvelig 11. avspillingen 12. Nedtellingen/Nedtellinga 13. steg 14. bruddet 15. Den brutte 16. Konfrontasjon/Konfrontasjonen 17. landingen/landinga 18. komminga/kjømda 19. ankomsten 20. hånlig – hån 21. påståelig

Oppgave 4: 1. gjentakelsene/gjentagelsene 2. gjentatte 3. Gjenopptakelsen 4. opptaket 5. nedkjøling 6. nedkjølt 7. oppveksten 8. angeren 9. Plapringa / Plapringen 10. kjas 11. fjollet/fjollete – fjolle 12. kravstor – kravene / krava (det er vanlig å bruke “krava” – i bestemt form flertall – akkurat i dette uttrykket) 13. Innfrielsen 14. Løslatelsen – Den løslatte 15. viten 16. grep 17. en bønn – bedende 18. avbrytelser 19. et avbrudd 20. Skjelvingen/Skjelvinga – et skjelv

Oppgave 5: 1. rollefortolkningen/-a / rollefortolkningene 2. tilbakeholdne – tilbakeholdenhet 3. innbydende – de innbudte 4. Avblåsningen/-a – avblåst 5. Ballongoppblåsingen/-a 6. Oljeutblåsingen/-a 7. utstående 8. uimotståelig 9. innlevelse 10. utholdenhet – utholdende 11. avholdt 12. tilholdssted 13. medhold 14. Utkastelsen – Den utkastede / Den utkastete 15. avkastningen/-a 16. Oppføringen/-a 17. Protokollføringen/-a 18. utmattende 19. overdrevne – overdrivelsene 20. Utdrivelse – De utdrevne

Oppgave 6: 1. gjennomsyn 2. Utspillene 3. oppgjørets – oppgjort / gjort opp 4. utbruddene 5. avbrudd – Den avbrutte 6. Innbruddene – Innbryterne 7. frambrudd 8. oppbrudd 9. nedbryting 10. nedbrutt/nedbrutte (ettersom dette adjektivet kommer fra et verb og det er et predikativt adjektiv, kan man la være å sette -e i flertall) 11. sammenknepe 12. Oppsigelsen – sagt opp/oppsagt – De oppsagte 13. utsagn – De utsagte 14. påpasselig 15. tilsyn 16. Utskriften – De utskrevne 17. Utgivelsen – Den utgitte 18. Nedkomsten 19. påstanden – påståelig 20. Nedleggelsen/Nedleggingen/Nedlegginga – Den nedlagte

Oppgave 7: 1. Bedriftsnedleggelse 2. Innleggingene / Innleggelsene 3. De innlagte – tatt vare på / ivaretatt – De ivaretatte – tilsyn – erfarne 4. utgravninger 5. ansvarsfraskrivelse 6. Innskrivingen – De innskrevne 7. underskrift – Det underskrevne 8. Påskriften / Påskriftene – De påskrevne 9. ettertenksomt 10. tilstramming 11. innstramlinger 12. Oppstrammingen / Oppstramminga – De oppstrammete / De oppstrammede 13. gjennomslag 14. utslått 15. Utskeielsen 15. Den overveiende – overveining – 17.

vannavstenging – Vannavstengingen /-a 18. Utestengelsen – De utestengte 19. forsovelse – Den utsovne 20. usømmelig – sømmelighet 21. De avbrukne

Oppgave 8: 1. frigivelsen – De frigitte 2. uthenging – De uthengte 3. bry – brysom – brydd 4. De sorgfulle / De sørgende / De sorgtunge – sorgfullt / sørgelig / sorgtungt – sørgelig / sorgtung / sørgefull – Sorgen 5. Frettedelsen – De fratrådte 6. opptreden – De opptredende – opptredener 7. De inntrufne 8. Innhengingen/-a 9. Det innhentede / Det innhentete 10. Sammenslåingen/-a – De sammenslåtte 11. Opprørerne – Opprøret 12. befaring 13. gjerninger – etterfølgerne 14. forkynnelsen – Det forkynte – forkynnende 15. oppfattelsen – oppfatning 16. de stjalne 17. ettertraktet – De ettertraktede / De ettertraktete 18. hig – higende 19. De foretrukne 20. sammenknepne

Oppgave 9: 1. Lovbryteren 2. straffbar 3. beskrevne 4. bedrageri – Bedratte / Bedradde 5. forusetningen 6. oppslag 7. fordreininger – utelatelser – De utelatte 8. troende 9. slående 10. spittelsen – Det spittede / Det splittete 11. mistanke / mistenksomhet – mistenkelig 12. mistenkte – avhør – De avhørte 13. vrangen – Den vrengete 14. svekkete / svekkede – stempelet 15. Tvangsinnleggelsen – strid 16. tvungent 17. oppfatninger 18. oppfattelsen 19. studie 20. studium – Studiet

Oppgave 10: 1. bevisføringen/-a 2. værende – en avgjørelse 3. bevisforspillelse 4. Løslatelsen – seier 5. tilstrekkelige 6. Etterspørselen – dalende 7. utslippskutt 8. utvinningstillatelsene 9. drukning 10. skjønn 11. Mottakelsen / Mottagelsen 12. pågående 13. bunden 14. tvungen 15. ris – smekk 16. utfoldelse 17. gravet – Den gravete / Den gravede 18. kløpet – De kløpne 19. svorne 20. brukket – De brukne – fine

Oppgave 11: 1. De utstrukne – fine 2. frosset (adv.) – De frosne 3. bundet – De bundne 4. Bristne – Et bristet 5. drukket / drukken – Den drukne vinen 6. En funnet / En funnen – Den funne – skitten 7. Den innflydde / Den innfløyne 8. Den forsvunne 9. grep (predikativ) – De grepne 10. De kvedne 11. De opprunne 12. knepen / knepet – De knepne 13. en dreven / en driftig – Den drevne 14. skvetne – De skvetne 15. knekt – De knekte 16.

kvepne – De kvepne 17. utpepet / utpepen – Den utpepne 18. avrevet – Den avrevne 19. utskåret – utskjæring – De utskårne – fine 20. Den framskredne

Oppgave 12: 1. underskrevet – De underskrevne 2. sprukket – De oppsprukne 3. stukket – Den stukne 4. stjålet – De stjålne – verdifulle 5. Utestengelsen – Skuffelsen – De skuffete / De skuffede 6. utskjemming – Blottstillelsen – luftige 7. Forsvinningen/-a 8. Oppmykningen/-a 9. varslere 10. utbruddene 11. igangsettelsen – de igangsatte 12. iverksatt – De iverksatte 13. naturstridig 14. Priskuttene 15. Legemangelen 16. laserangrep – De laserangrepne 17. ledsager 18. Filminnspillingen – Forsvinningen/Forsvinninga 19. turgåerne – engasjement 20. De omkomne

Oppgave 13: 1. oppkjøringen/-a 2. klinkingen/-a 3. kliningen/-a 4. klabber 5. skråningene 7. skribling 8. tåls 9. blods – blødende/blodige 10. skravlete 11. blottstillelsen 12. bot – bedring – skjerpet – konsentrasjon – hukommelse 13. dragning 14. tilsnakk 15. refsende 16. innestengt – innestengelsen 17. sviende – sjarmerende 18. krav – krevende – kravstore 19. skapninger – skapte 20. gjenkjennelsen

Oppgave 14: 1. selvfornektelse 2. militærnekter 3. Den anklagede / De anklagede 4. benektelse 5. utøver – utøvende 6. framskreden/framskredet 7. lattervekkende 8. sleivete 9. spretne – lekne 10. lekende – stressete/stressede 11. tilgjengelig 12. forsørgere 13. Avkledningen/-a 14. gjenkjennelig/gjenkjennbart 15. gjennomgående 16. Gjennomgående 17. kidnapperne 18. smertelige/smertefulle 19. tilbakestående 20. konfrontasjon – oppgjør

Oppgave 15: 1. rotfestet 2. godtgjørelse / godtgjøring 3. Nedleggelsen – Nedlagte – gjøren – laden 4. De vervede/De vervete – Vervingen/Vervinga 5. oppløst – oppløsningen – gjenoppstandelse – De gjenoppstående 6. brudd – De brutte – de involverte 7. underordning – undertrykkelse – Uttalelsen/Uttalelsene – raseri – oppfordring 8. svekket – tilbud – tilbudt – påbudt – påbud 9. De stupende – samfunnsendringene – stupet 10. oppegående 11. provokasjon – provoserende 12. endringsforslag 13. De endrede – Vedtakene – lettelse 14. begrep – oppfattelsen – oppfatning 15. nyansert – avbalansert 16. omgitt – Omgivelsene 17.

mosjonister – Joggere – Forskning – forbrenning 18. hastigheten – farten –
kaloriforbrenning 19. energiforbruket – selvvalgt 20. Variasjon – forutsetning –
forbedring/forbedringer

Oppgave 16: 1. Lysstøpingen 2. støpt 3. ensretting – ensrettede 4.

Assimileringen/Assimileringa – mostand 5. oppsigelse – skrevne – sammenbrudd 6.

bedreviter 7. tilhører 8. tilhørighet 9. Den mageopererte – ernæring – sondeernæring 10.

Den erfarne – varsel – avskjediget – avskjedigelsen 11. Den begivenhetsrike – tårefyllt 12.

oppadgående – nedadgående 13. sammensatt – Sammensetningen/-a 14.

Pengeoverføringen/-a 15. De forsinkete / De forsinkede 16. De avbrutte – forvirring 17.

kjempene – kamper – Det nedkjempede/Det nedkjempete - tap

KAPITTEL 7: ORDSTILLING

Oppgave 1: 1. det nå er så mange hytter – forstyrrer jo faktisk både kalvingen 2. ingen egentlig har brydd seg om i det siste / ingen egentlig i det siste har brydd seg om – faktisk skjer – er jo tragisk 3. jo skal få oppleve naturen – må visstnok andre / må andre visstnok hjelpe) 4. turgåere – jo faktisk ellers årlig oppsøker / som jo ellers årlig oppsøker – holder seg nå dessverre / holder seg dessverre nå 5. aktivitet / aktiviteten – har virkelig fått store konsekvenser for – den mest sårbare 6. forskerne området den lever i – har blitt halvert / er halvert – ble opprettet 7. har sittet i styret – lenge virkelig har kjempet / har kjempet virkelig lenge – reinens rettigheter – sier at / har sagt at – nå en gang for alle bør/må gå i seg selv / en gang for alle nå bør/må gå i seg selv / en gang for alle bør/må gå i seg selv nå 8. forskere – villreinstammen – jo har sitt opphold på Rondane – å bli utryddet / å utryddes – ikke ferdselen reduseres/blir redusert / ferdselen ikke reduseres/blir redusert 9. har dessverre en rekke hytteprosjekter / har en rekke hytteprosjekter dessverre ført til – bitre stridigheter – ellers ville være vennlige og høflige / ellers ville ha vært vennlige og høflige / ellers hadde vært vennlige og høflige 10. De ivrigste naturvernerne / Ivrige naturvernere – finnes på stedet – peker på at menneskelig aktivitet – truer villreinen – Lokalpolitikere –

mener derimot – lokalkunnskap – det faktisk kan bygges / det faktisk kan bli bygd – reinen forstyrres / reinen blir forstyrret 11. oppstår jo rett som det er – man faktisk skal/kan/bør bygge hytter – man bør/må går varsomt fram 12. det virkelig legges til rette for / det virkelig blir lagt til rette for – mest sårbare områdene – ferdsele kanaliseres / ferdsele blir kanalisert – skapes jo ny næringsutvikling / blir jo ny næringsutvikling skapt 13. reinen jo krever sitt areal – nesten alle vet 14. har tidligere vært med – stemt imot – å flytte 15. startet vi egentlig saken nå har blitt/er så kontroversiell som dette 16. la for eksempel først om – tok deretter – største, vanskelige sakene 17. så ut som det selvskrevne stafettlaget – slår nå sprekker / har nå slått sprekker 18. jo ble presentert på en pressekonferanse i går – ga intervjuer – ble istedenfor holdt hemmelig fram til klokka 17.00 19. ble møtt – det ikke var nok – brakk faktisk en av gulljentene fra i fjor foten 20. det ikke var nok – får du selvsagt / kan du selvsagt få

Oppgave 2:

Oppgave 3:

KAPITTEL 8:

Oppgave 1: Som er obligatorisk i disse setningene: 1, 2, 7, 9 og 12.

Oppgave 2:

1. Vi bor i et nytt hus vi faktisk har kjøpt av en venn.
2. Min kone har kjøpt et grusomt maleri som dessverre henger på mitt kontor.
3. Hun fikk et smykke mannen hennes faktisk hadde kjøpt via finn.no.
4. Hun fikk et smykke i bursdagspresang på lørdag som mannen hennes faktisk hadde kjøpt via finn.no.
5. Hun ga et smykke til seg selv i presang som hun ikke kjøpte via finn.no.
6. Hun fant et smykke hun ikke tok på seg.

7. I hjørnet stod det en koffert som faktisk var full av gamle klede.
8. I går skjedde det noe jeg nok alltid kommer til å huske.
9. Tyvene stjal bilen onkel nettopp hadde kjøpt.
10. Hun har tre søstre hun sikkert elsker.
11. Morfar har mange barnebarn han ikke får så ofte besøk av.
12. Vi har mange sprø venner som ikke er så lette å få tak i.
13. Vi har mange sprø venner vi ikke så ofte får tak i.
14. Har du sett boka eg faktisk nettopp la på bordet?
15. En gammel mann sang en sang jeg aldri hadde hørt før.
16. Per fant en kniv som visstnok lå under ei gran.
17. Du kan kjøpe ved som har ligget til tork i tre år.
18. Vi fant ei død rotte som faktisk lå i potetkjelleren til familien Olsen.
19. Jeg så en grevling i hagen som faktisk så veldig truende ut.

Oppgave 4:

1. At problemet ville løse seg, var han faktisk sikker på.
2. At det var noen som ikke snakket sant, var visstnok helt tydelig.
3. At sønnen skulle bestemme så mye, ville de nok ikke gå med på.
4. At hunden bjeffet midt på natta, skjedde jo sjelden.
5. At hun trengte legehjelp, var dessverre klart for alle.
6. At ingen forstod henne, gikk omsider opp for henne.
7. At de siktet til hans svik, demret jo for ham etter hvert.
8. At de faktisk bør skille lag, vil de kanskje konkludere med.

Oppgave 6:

1. Det han tror på er en utfordrende sak å redegjøre for.
2. Det ble en umulighet å forstå hva de sa.
3. Det kan være en god idé å flytte til varmere strøk om vinteren.
4. Det kan jo være risikabelt å balansere på en line.
5. Det kan faktisk være meningsfullt å oppleve utfordringer.

6. Det er jo ikke gjort i en fei å lære å spille sjakk.

KAPITTEL 9:

KAPITTEL 10:

KAPITTEL 11: SETT INN VERBET SOM MANGLER I UTTRYKKET

Oppgave 1: 1. stiller 2. rettet 3. betydret 4. har/gir 5. legges / bli lagt 6. er 7. å løse – å regne 8. å knekke 9. ta – er 10. ble 11. bryr 12. Hold – Vær – Tenk 13. å slå 14. være 15. går 16. står 17. å ta 18. gjort – skrive 19. later

Oppgave 2: 1. stå 2. står 3. stå 4. stod 5. kommer 6. komme 7. kom 8. kommet 9. vist / gjort 10. kommet 11. brøt – fulgte / overholdt / respekterte 12. rykke 13. brøt 14. rykket 15. Holder 16. satt 17. satt 18. fått 19. bruke

Oppgave 3: 1. stå 2. står 3. stå 4. stod 5. kommer 6. komme 7. kom 8. kommet 9. vist / gjort 10. kommet 11. brøt – fulgte / overholdt / respekterte 12. rykke 13. brøt 14. rykket 15. Holder 16. satt 17. satt 18. fått 19. bruke

Oppgave 4: 1. måle 2. gråt 3. legger 4. sitter 5. la 6. finne 7. legge 8. beit – gikk 9. legge 10. miste 11. gikk / er – gikk 12. kaste 13. sitte 14. holder 15. går 16. legger 17. gikk 18. satt / sitter 19. trakter / higer / lengter 20. holde

Oppgave 5: 1. begått / utført 2. dømt / tatt / pågrepet 3. ta 4. borer – har – legger 5. oppholdt – fant 6. Innta – gå 7. opp 8. tar 9. satt / ført 10. stilt 11. benyttet / brukte 12.

dukket 13. holder 14. holder – ser 15. har båret 16. fanger 17. går 18 Kjenner 19. meler 20. forsørge

Oppgave 6: 1. smører 2. stiller 3. ta 4. legger / bretter 5. gikk 6. tatt 7. renne 8. sitte 9. ble 10. holde 11. kaster 12. tatt 13. holder 14. slår

Oppgave 7: 1. Innfrir / Oppfyller 2. legger / la 3. gjøre 4. være 5. vise / utvise 6. rettet 7. finner – synes 8. ligger 9. ser 10. passer – tilhører – hører 11. slippe 12. fått 13. gjør – driver 14. ta 15. slått 16. få 17. se 18. fikk 19. stiller 20. trakk

Oppgave 8:

KAPITTEL 12: SETT INN ORDET SOM MANGLER

Oppgave 1: 1. plaster 2. strødd 3. unna 4. stod 5. dus 6. begeret 7. seidelen 8. vegne 9. dabbe 10. ta 11. liv 12. spilt / gått 13. rand 14. på 15. med 16. til 17. gjøre 18. på 19. teskje 20. ille

Oppgave 2:

Oppgave 3: naske – utgir seg for – alibiet – vanntett – gjøre deg – lags – holde stand – ebbet ut – dabbet – av – stelt i stand – din stand – rappe deg – bli ved din lest – bordet fanger – ty til – skulkingen – alle tiders – i sin tid – helt på det rene med – betimelig – lupe – ebbe ut – står – ved lag – henger – i lufta – støtt

Oppgave 4: underforstått – utstår – stående ordre – har gått i stå – vederlag – vedgår deg – vedgår – unnasluntring – ta affære – hårkløveriet – flisespikkeriet – vegrer seg for – kom en kjelke i veien – unngjelde

Oppgave 5: fiskevær 2. tatt av dage 3. felle av 4. fella 5. håndhevet 6. fellingstillatelse 7. frynsete 8. knuget 9. nøysomme 10. gryr av dag 11. gryende 12. lastes 13. myntet 14. frynsete 15. skurret 16. oppfølgeren 17. frynsene 18. fordringsløse

Oppgave 6: omløp – forløp – avløse – skrote – legge beslag – beslag – utløst – tilløp – avløpet – utløp – omslag – anløp – innløses / løses inn / bli innløst

Oppgave 7: omslag – helt uten videre – i bero – utslagsvasken – gjort utslaget – med et slag – oppslag – spleise – skrantet – å mimre – storsinn – flagrende gevanter – skur – bygge

KAPITTEL 13:

KAPITTEL 14:

KAPITTEL 15:

KAPITTEL 16: EKSTREMVERB

Oppgave 1: 1. ut / fram 2. fram 3. ut 4. ut 5. fram 6. ut 7. ut 8. fram 9. for 10. fram 11. ut / opp 12. fram 13. ut 14. på 15. ut 16. til 17. i – til 18. til 19. fram 20. fram 21. til 22. til 23. opp 24. på 25. i 26. i 27. til 28. på 29. fram 30. på 31. i 32. i 33. i 34. ut 35. ut 36. ut 37. til 38. til 39. med 40. i

Oppgave 2: 1. i 2. på 3. i 4. inn 5. i 6. på 7. på 8. på 9. ut 10. til 11. til 12. til 13. på 14. til – ut 15. i 16. på 17. i 18. i 19. opp 20. på 21. ut 22. i 23. på 24. opp 25. på 26. i 27. ut 28. over 29. opp 30. i 31. inn 32. til

Oppgave 3: 1. inn 2. i 3. til 4. i 5. ut 6. ut 7. inn – på 8. på 9. ut 10. med – til 11. på 12. for 13. ned 14. fra 15. til 16. i 17. ut 18. på 19. i 20. over 21. om 22. opp 23. opp 24. ned 25. i 26. av 27. av 28. fra 29. til 30. til 31. ut 32. på

Oppgave 4: 1. på 2. i 3. til 4. til 5. til 6. på 7. på 8. for 9. i 10. i 11. i – fra 12. på 13. av 14. i 15. til 16. på 17. ut 18. i 19. i 20. på 21. av 22. ut 23. opp 24. for 25. i 26. til 27. til 28. på – på 29. av med 30. i 31. opp 32. over til 33. for

Oppgave 5: 1. ved 2. på 3. til 4. i 5. i 6. av 7. til 8. på 9. fram 10. på 11. i 12. for 13. oppe 14. på 15. i 16. til 17. i 18. med 19. med 20. til 21. til 22. ut 23. på 24. på 25. for 26. opp 27. igjen / inne 28. med 29. på 30. på med 31. inne med 32. for 33. av 34. på

Oppgave 6: 1. på 2. til 3. på – for 4. over 5. til 6. til – på 7. i 8. bak 9. etter 10. til 11. for 12. i 13. an 14. til 15. for 16. i

Oppgave 7: 1. på 2. fra 3. fra 4. opp 5. for 6. ut 7. inn 8. fra 9. i 10. på 11. med 12. til 13. etter 14. opp 15. opp

Oppgave 8: 1. på 2. i 3. på 4. om / rundt 5. over 6. over 7. med 8. med 9. over 10. i 11. i 12. på 13. etter 14. med 15. på 16. opp 17. på

Billedliste

Brød: <https://pixabay.com/no/photos/br%C3%B8d-mat-bakt-h%C3%A5ndverksbr%C3%B8d-399286/>

Dekk: <https://pixabay.com/no/photos/skipsdekk-cruise-fluktstol-dekk-406356/>

Linje: <https://pixabay.com/no/photos/hovedvei-villmark-gul-linje-asfalt-5314645/>